Mentor
әдістемелік орталығы

Республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

ÜZDIK QALAM

Ақтөбе қаласы

№28(05) 2025

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Абдуллина Шара Аманбаевна.....5
Азимбаева Гулназира Бахтияровна.....7
Айгужина Анар Сайлаувна.....10
Ансарова Мухаббат Музапаровна.....12
Ахтанова Айгуль Садыбековна.....14
Бахтиярова Роза Дугалиевна.....16
Бекіт Айжамал Тілегенқызы.....19
Бижанова Гулайым Газизовна.....21
Бухарбаева Айдана Кабиденовна 23
Горюнова Светлана Викторовна.....26
Давлеталинова Сания Сапаровна.....28
Дауренбекова Самал Амантаевна.....30
Демесинова Актолкын Табынбаевна.....32
Джанадилова Каламкас Ермековна.....34
Дощумова Гульжанат Кабийдуллаевна.....36
Емельянова Е.Ф.....39
Ержигитова Дина Женисовна.....41
Ешенкулова Баян Кабитковна.....43
Жабагинова Майра Канапьяновна.....46
Жумагульдинова Раиса Раисовна.....48
Зейналова Сусанна Валейевна.....50
Изымкулова Маншук Танатаровна.....53
Исенгуженова Нагима Азнабаевна.....55
Исхакова Айгуль Нурлыбековна.....59
Кабулова Айгуль Куанышевна.....61
Келесбаева Айгуль Мажитовна 63
Косубаева Баян Тулегеновна.....65
Красавина Светлана Николаевна.....66
Кульбатырова Гульбану Мухтаровна.....69
Кумаржанова Мира Ахметовна 71
Калбаева Айнагул Екриновна.....73
Құдайбергенова Дина Құдайбергенқызы.....75
Маханбетова Анар Нагиқызы.....77
Мунайдарова Гульнарай Елюбаевна.....78
Мусарова Нурзипа Тлепкалеевна.....82
Мухаев Медет Ишанович.....84
Мухаметсариева Булбул Ибадатовна.....86
Мырзажанова Сәулетай Құлатайқызы.....88
Мырзаханова Гульжан Бауыржановна.....89
Ниятова Калима Тажгалиевна.....91
Новикова Марьям Салимовна.....93
Нурмаганбетов Талгат Сабитович.....95
Нуртилеуова Гульжан Мухамеровна 97
Нурболатқызы Мақпал.....99
Посохина Елена Михайловна.....101
Рахимова С.Р.....104
Рисжанова Эльмира Амангельдиновна.....105
Сагиндыкова Айсулу Думановна.....107
Султангазина Гульнар Сырымовна 110
Талап Алтынай Қуандыққызы.....112
Тлембаева Армангуль Барлыковна.....114
Тугельбаева Наргиза Сагындыковна.....117
Турганбаева Жанар Фазилгалиевна.....119
Хамзина Мадина Оразалиевна.....122
Шабарова Жанна Бекбулатовна.....124
Шакаева Марина Вячеславовна 126
Шокаева Жанет Кырымовна 128
Щёголева Валентина Николаевна.....130
Юрист Оксана Даниловна.....133
Bauyrzhanov Bakytzhan Bauyrzhanuly.....136

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК
ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:

Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады. Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:

Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновна п.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбарқызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТАРИХ САБАҒЫНДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ДӘРІПТЕУДІҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Абдуллина Шара Аманбаевна
Мұғалжар ауданы ,Жаңажол ЖББОМ
тарих пәнінің мұғалімі

Жас ұрпақтың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру – кез келген қоғамның тұрақтылығы мен дамуының негізгі факторы болып табылады. Ұлттық құндылықтар – бұл халықтың ғасырлар бойы қалыптасқан рухани мұрасы, оның салт-дәстүрлері, әдет-ғұрыптары, тілі, мәдениеті және тарихы. Осы құндылықтарды жас ұрпаққа жеткізу арқылы біз олардың бойында отансүйгіштік, патриотизм, адамгершілік, әділдік, ынтымақтастық сияқты қасиеттерді қалыптастырамыз.

Тарих сабағы – ұлттық құндылықтарды дәріптеудің ең тиімді құралдарының бірі. Өйткені, тарих – бұл халықтың өткені, оның жетістіктері мен қателіктері, ерліктері мен трагедиялары. Тарих арқылы жас ұрпақ өз елінің тарихы мен ұлы тұлғалары, және мәдени мұрасымен танысады.

Баяндаманың мақсаты - тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің тиімділігін арттыру жолдарын анықтау.

Тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің қазіргі жағдайы бірқатар ерекшеліктермен сипатталады.

Оқулықтар мен оқу-әдістемелік материалдар:

- Қазіргі тарих оқулықтарында ұлттық құндылықтарға, әсіресе отансүйгіштік, патриотизм, тәуелсіздік идеяларына көп көңіл бөлінеді.
- Алайда, кейбір оқулықтарда ұлттық құндылықтардың терең мағынасы толық ашылмай, жай ғана аталып өтуі мүмкін.
- Оқу-әдістемелік материалдардың жеткіліксіздігі, әсіресе интерактивті тапсырмалар мен ойындардың аздығы байқалады.

Мұғалімдердің рөлі:

- Мұғалімдердің ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі рөлі өте маңызды. Олар оқушылардың бойында ұлттық сана-сезімді, отансүйгіштік пен патриотизмді қалыптастыруға ықпал етеді.
- Алайда, кейбір мұғалімдердің ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі әдістемелік дайындығы жеткіліксіз болуы мүмкін.
- Мұғалімдердің біліктілігін арттыру курстары мен семинарлардың ұйымдастырылуы қажет.

Жас ұрпақтың ұлттық құндылықтарға деген қызығушылығы әртүрлі. Кейбір оқушылар тарих сабағын қызықсыз деп санауы мүмкін, бұл ұлттық құндылықтарды қабылдауға кедергі келтіреді.

Сондықтан тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің тиімділігін арттыру үшін оқытудың әдістері мен тәсілдерін жетілдірудің маңызы зор. Оқушылардың белсенділігін арттырып, тарихқа деген қызығушылығын ояту үшін келесі әдістерді қолдануға болады:

Интерактивті әдістер:

- Пікірталастар мен дебаттар: Тарихи оқиғалар мен тұлғаларға қатысты әртүрлі көзқарастарды талқылау арқылы оқушылардың сыни ойлауын дамыту.
- Рөлдік ойындар: Тарихи оқиғаларға қатысушылардың рөлін сомдау арқылы оқушылардың эмпатиясын арттыру және тарихи контексті тереңірек түсіну.
- Жобалық жұмыстар: Оқушылардың өз бетінше тарихи зерттеулер жүргізуіне мүмкіндік беру, бұл олардың зерттеу дағдыларын және тарихи деректерді талдау қабілетін дамытады.
- Топтық жұмыстар: Оқушыларды топтарға бөліп, бірлескен жобалар жасауға немесе тарихи мәселелерді шешуге ынталандыру.
- Құжаттармен жұмыс: Тарихи құжаттарды (хаттар, келісімшарттар, заңдар) талдау арқылы оқушылардың тарихи контексті тереңірек түсінуіне және тарихи оқиғалардың себеп-салдарын анықтауына көмектесу.
- Фото және бейнематериалдарды пайдалану: Тарихи фото және бейнематериалдарды көрсету арқылы оқушылардың тарихи оқиғаларға деген қызығушылығын арттыру және тарихи контексті көрнекі түрде түсіндіру.
- Мұражайларға және тарихи ескерткіштерге экскурсиялар: Оқушылардың тарихи жәдігерлермен және ескерткіштермен тікелей танысуына мүмкіндік беру, бұл олардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады.
- Карталар мен диаграммаларды пайдалану: Тарихи оқиғалардың географиялық және хронологиялық контекстін түсіндіру үшін карталар мен диаграммаларды қолдану.
- Интерактивті карталар мен виртуалды экскурсиялар: Заманауи технологияларды

пайдалану арқылы оқушылардың тарихи оқиғалардың орындарына виртуалды саяхат жасауына мүмкіндік беру.

• Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану: Презентациялар, бейнероликтер, интерактивті ойындар мен жасанды интеллектінің мүмкіндігін пайдалану арқылы оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру. Осы әдістер мен тәсілдерді қолдану арқылы тарих сабағын қызықты әрі тиімді ете отырып, оқушылардың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыруға болады. Тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің тиімділігін арттыруда оқу-әдістемелік материалдардың маңызы зор. Оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын арттырып, ұлттық құндылықтарды тереңірек түсінуіне көмектесу үшін келесі шараларды жүзеге асыру қажет:

Оқулықтарды жетілдіру: Оқулықтарда ұлттық құндылықтардың терең мағынасы ашылуы керек. Сонымен қатар оқулықтарды түрлі-түсті суреттермен, карталармен және диаграммалармен байыту қажет.

Қосымша оқу-әдістемелік материалдарды әзірлеу: Ұлттық құндылықтарды дәріптеуге арналған хрестоматиялар және анықтамалықтар әзірлеу. Интерактивті тапсырмалар, ойындар және жобалар жинақтарын әзірлеу.

Заманауи технологияларды пайдалану: Электронды оқулықтар мен интерактивті оқу құралдарын әзірлеп, оған қол жетімді ету керек. Тарихи оқиғалардың 3D модельдері мен анимацияларын әзірлеу. Онлайн платформалар мен мобильді қосымшалар арқылы оқушылардың өз бетінше тарихи зерттеулер жүргізуіне мүмкіндік беру.

Мұражайлармен және тарихи ескерткіштермен ынтымақтастық: Мұражайлар мен тарихи ескерткіштерде тарих сабақтарын өткізу. Мұражайлар мен тарихи ескерткіштердің қызметкерлерін тарих сабақтарына қатыстыру.

Осы шараларды жүзеге асыру арқылы тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің тиімділігін арттыруға болады.

Тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеу – жас ұрпақтың бойында отансүйгіштік, патриотизм, адамгершілік, әділдік, ынтымақтастық сияқты қасиеттерді қалыптастырудың маңызды құралы.

Тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеу – бұл үздіксіз процесс. Ол жас ұрпақтың бойында ұлттық сана-сезімді, патриоттық рухты және рухани байлықты қалыптастыруға бағытталған. Бұл процесс оқушылардың өз халқының тарихын құрметтеуге, оның мәдени мұрасын сақтауға және Қазақстанның гүлденуіне үлес қосуға дайындайды.

Ұсыныстар:

• Тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеуге арналған әдістемелік құралдарды әзірлеу.

• Мұғалімдердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру.

• Оқушылардың тарихи зерттеу жұмыстарына қатысуын ынталандыру.

• Ұлттық құндылықтарды дәріптеуге байланысты түрлі іс-шаралар ұйымдастыру.

• Ата-аналармен және қоғаммен ынтымақтастықты нығайту.

Осы шараларды жүзеге асыру арқылы біз тарих сабағында ұлттық құндылықтарды дәріптеудің тиімділігін арттырып, жас ұрпақтың бойында отансүйгіштік, патриотизм және адамгершілік қасиеттерін қалыптастыра аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбішев, Х. (2010). Қазақстан тарихы. Алматы: Мектеп.

2. Байтұрсынов, А. (1991). Ақ жол. Алматы: Жазушы.

3. Назарбаев, Н. Ә. (2019). Рухани жаңғыру: болашаққа бағдар. Астана: Елорда.

4. Тоқаев, Қ. К. (2022). Тәуелсіздік бәрінен қымбат. Астана: Ақорда.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ КӨРКЕМ ЕҢБЕК САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУ

Азимбаева Гулназира Бахтияровна
Көркем еңбек пәнінің мұғалімі
«Ақмола облысы білім басқармасының Аршалы ауданы бойынша білім бөлімі Ақбұлақ ауылының жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

Білім беру барысы аса үлкен жауапкершілік пен жаңа ғасырға сай әрекеттерді талап етеді. Заман жылжыған сайын жаңашылдықтардың орын алуы заңдылық. Сол ұлы көштен қалмай, әрекет ете білу аса үлкен қажеттілік. Әсіресе, кез – келген ел бір – бірімен білім арқылы оза шауып, тың бастаманы, ғылыми жаңалықты ілім – білім арқылы қол жеткізеді. Ал, оның ең негізгі кірпіші мектеп кезінен қаланатыны анық. Олай болса, сапалы білім мен саналы тәрбие беру күн тәртібіндегі ең маңызды мәселелер қатарынан орын алуы тиіс.

Біздің заманымызда инновациялық технологиялар өмірімізге терең еніп, күнделікті тұрмыс – тіршілігіміздің ажырамас бөлігіне айналған. Осыдан он жыл артқа назар аударғанның өзінде көптеген өзгерістерді айқын аңғарамыз. Ал, бізді алдағы он жылда не күтіп тұр. Оның бәрі адамзаттың ақыл – ойы мен шексіз қиялы, мол білімі мен қажырлы еңбегіне тікелей байланысты. Әлем талап ететін бәсекеге қабілетті тұлғалар қатарын арттыру үшін негізгі білім беру ошақтарындағы бағдарлама талапқа сай болып, ұстаздар қауымы мен жас жеткіншектердің жаңашылдықты дер кезінде қабылдай білуі аса маңызды.

Заман өзгеруде, қазіргі XXI ғасырда жаһандану процесі алға кетті. Дүниеде болып жатқан өзгерістер мен жаңалықтардың көптігі соншалықты, кейде қоғам оларға ілесіп үлгере алмауда. Оларды ғаламтордан және басқа да ақпараттық өзгерістерден байқауға болады. Сондықтан, біздің ойымызша, бүгін жаңа білім, ғылым, жоғары технология, рухани жаңғыру арқылы өркениетке жаңа көзқарас керек. Ол жаңа цивилизациялық дамуға серпіліс береді. [1].

Қазіргі таңда әсіресе, кең қолданысқа еніп, өзінің ұтымдылығын байқатып келе жатқан дүниелердің бірі, ол – «жасанды интеллект». Бұл ғылыми жаңалық өткен ғасырдан бері талай ғалымның тырнақалды туындыларына негіз болса, ал, жалпыхалықтық кең етек алуы кейінгі жылдары айқын аңғарылуда. Тіпті, қазір ғаламтордың мол мүмкіндігінен хабары жандар ақпаратты игерудің тиімді жолын жасанды интеллект көмегімен жүзеге асыруда. Тіпті, мәтін құрастыру, шығармашылығын дамыту, білімін шыңдауға да көмекші құрал болуда.

Арта көз жүгіртіп, жер бетіндегі тіршіліктің дамуына шолу жасайтын болсақ, өзгерістердің қаншалықты ауқымда орын алғанын анық байқаймыз. Кезінде адамзаттың тек қиялында болған дүниелер бүгінде тек қажеттіліктерді өтейтін құрал ғана.

Бірінші өнеркәсіптік төңкеріс – бу қозғалтқышының ойлап табылуы. Бұл металлургия сияқты ауыр өнеркәсіп салаларының, темір жол көлігінің дамуына жол ашты. Екінші өнеркәсіптік төңкеріс – электр тогының пайда болуы. Бүгінгі күнді кім электр қуатынсыз елестете алар екен? Мұнай – газ өнеркәсібінің өркендеуі, телефон – телеграф байланысы, автомобильдер мен ұшақтар осы төңкерістің нәтижесі. Ал үшінші төңкеріс – ақпараттық технологиялар. Компьютер, ғаламтор, көптеген жұмыстың автоматтандырылуы бүгінгі күннің ақиқаты. Ақпараттық технологияның дамуы жасанды интеллект деген ұғымды қалыптастырды. [2, 3 б.]

Заманауи өзгерістердің жылдамдығына қарап, алдағы кезеңде білім мен ғылымда ғана емес, жалпы қоғамда, жасанды интеллект пен сандық технология араласпайтын сала қалмайтынын болжау қиын емес.

Қазіргі таңда әлемдік ғалымдар инновацияның қарқыны кең дамығаны соншалық, 2024 жылы еліміздің барлық білім беру ұйымдары жасанды интеллект көмегімен білім берудің түрлі әдіс – тәсілдерін терең енгізеді десе, ал 2030 жылға қарай үй тапсырмасының басым бөлігі жасанды интеллект көмегімен ғана орындалады деп болжануда.

Сол себепті, қазіргі таңда жаңашылдықты жас жеткіншектердің бойына сіңіру аса маңызды. Осы орайда мен көркем еңбек пәнінің мұғалімі ретінде

сабақ барысында жасанды интеллект көмегімен күнделікті әдіс – тәсілді түрлендіріп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру қажеттігін жақсы түсінемін.

Мәселен, 3 Д форматындағы технологиялар көркем еңбек сабағында түрлі танымдық дүниелерге шолу жасауға мүмкіндік береді. Ол оқушылардың шығармашылығын арттырып, кескінді кең көлемде байқауға, боядың қанық түсін көруге, қиялды дамытуға септігін тигізеді.

Қазіргі таңда 3 Д технологиясы жан – жақты дамып жатқанын ескерсек, оны көркем еңбек сабағында сәтті пайдалану арқылы ойдағы нәрсені өз қалаған мүсінің арқылы өрнектеу, түрлі заттардың макеттерін дайындауға болады.

Сонымен қатар, AR технология көмегімен де көркем еңбек сабағында оқушыларды тың тақырыптармен таныстыру, бояу түрлерін ажырату, үлкен кескіндемені көз алдыларына елестету арқылы, тапсырма беру тәрізді көптеген әдіс – тәсілдер арқылы сабақ барысын ұйымдастыруға болады.

AR технологиясы дегенге анықтама бере кететін болсақ – компьютер көмегімен жасалған түрлі бағдарламалар негізінде виртуалды әлемге енген тәрізді, танымдық ақпараттар жиылған күшейтілген шындық. Ол сонымен қатар енгізілген бағдарлама негізінде көру, естумен қатар дыбыс және тату сезімдерін де бастан кешуге мүмкіндік береді. Бұл әрине, оқушылар үшін қызықты болары сөзсіз.

QR код арқылы алдын – ала әзірленген «төртбұрыш» макетін пайдаланып, оның әр бетіндегі код көрсетілген сілтемені сканерлеу арқылы да бір бөлігіне жаңа тақырып туралы түсінік, екінші бөлігі тапсырма, одан кейін оны орындаудың ережесі, келесі нәтиже шығатын кескіндемені көрсетуге болады. Қарап тұрсақ, қарапайым төрт бұрыш фигураның өзі қызыққа толы, әр бетін айналдырсақ түрлі бейне, барлығы оқушылардың көз алдына айқын байқалатын көрініс. Бұл ең алдымен уақыт үнемдеуге септігін тигізіп, екінші жағынан сабаққа оқушылар бар ынтамен кірісуге көп көмегін тигізеді.

Жасанды интеллекет оқушылардың жекеше, топпен, жұптық жұмысына да көмегін тигізеді. Ол жылдам топқа бөлуге, тапсырма ұсынуға, оның нәтижесін дереу есептеуге бағытталған арнайы бағдарламалары арқылы сапалы білім көрсеткішіне айналмақ.

Сонымен қатар, автоматтандырылған бағалау жүйесі арқылы жасанды интеллект көмегімен оқушылардың іске асырған жұмысына баға қоюға болады.

Көркем еңбек сабағында жасанды интеллектті пайдалану арқылы оқушылардың өзіндік жұмысын да жан – жақты жетілдіре аламыз. Мультимедияның мүмкіндіктері көп, ол әр баланың қиылына қанат бітіріп, өзінің алға қойған мақсатын айқындап, жоспарға сай әрекет етуге бейімдейді.

Жалпы, жасанды интеллектті күнделікті іс – әрекетте кеңінен пайдаланудың маңызды алғышарттарын назарға алғанымыз жөн. Ол үшін ең алдымен ұстаздың ұшқырлығы, жаңаша көзқараста болып, инновация тілін жетік меңгеруі маңызды. Бағдарламалау тілін түсініп, жан – жақты компьютерлік қызметтердің бәрін білетін болса, еш ойланбастан, қиындыққа ұшырамай әр сабағын түрлендіріп, қызықты дүниені оқушылар назарына ұсына алатын болады.

Оған қоса, оқушылардың да жаңашылдықты игеруге қабілеттері мол болғаны жөн. Ұстаздың ұсынған кез – келген әдісін дереу іліп әкетіп, одан нәтиже шығару үшін, шәкірттердің шыңдалуы, жаңашылдықты меңгеруі аса маңызды. Ол үшін барынша оқушылардың танымдық көзқарасын қалыптастыруға жан – жақты жұмыстар жүргізілуі шарт.

Білім беру барысында жобалау қызметінің маңызы зор. Ол ақпаратты тәжірибе жүзінде іске асыруға мүмкіндік беріп, қосымша білім беруге жол ашады. Оқушылар өздігінен әрекет етуге бейімделіп, инновациялық технологияларды терең қолдану, жасанды интеллект жобасын дамыту аясында алғашқы таным – түсініктерін қалыптастырады.

Сол себепті, жаңа технологияларды белсенді түрде әрі көптеп енгізу қажет, бұл жоғары сапалы білім беру және жүйенің тиімді жұмыс істеуі үшін қолда бар ресурстар мен инфрақұрылым мүмкіндіктерін кеңейтуге жол ашады. Сандық технологияларды білім жүйесіне бейімдеу мен оқушыларға үйрету адам капиталын жылдам дамуына оң әсер етеді. Ал білім алу нәтижелеріне қол жеткізуде цифрлық технологиялардың алатын орны зор, оқыту мәселесіне келгенде бұл басымдықты түсіндіріп жатудың өзі артық. Бұл жердегі мәселе – білім алуға тән негізгі процестердің тиімді жүзеге асуына технологиялардың қалай жол ашатынын анықтап көрсету.

Білім берудің озық үлгісін байқату үшін инновациялық технологияларды әр сабақта қолдану, оқушылардың компьютерді еркін меңгеру, ғаламторда қажетті ақпараттарды игеруге қабілетінің мол болып, бағдарламалау тілін түсінуі аса маңызды.

Жасанды интеллект барған сайын көп нәрсеге дағдыланып, болашақта экономиканың барлық салаларында мамандарды алмастырып, кадр қажеттілігін айтарлықтай азайтады. Технологиялық инновациялардың ықпалына ілікпейтін мамандық түрі қалмайды. Ал, сарапшылардың болжамына сенсек, алдағы төрт жылда барлық сала қызметкерлерінің жартысына жаңа дағдыларды меңгеру қажет болады, ал болашақта қайта оқып, біліктілік алып отыру қалыпты дүниеге айналады. [3, 3 б.]

Сол себепті, жаңа технологияларды белсенді түрде әрі көптеп енгізу қажет, бұл жоғары сапалы білім беру және жүйенің тиімді жұмыс істеуі үшін қолда бар ресурстар мен инфрақұрылым мүмкіндіктерін кеңейтуге жол ашады. Сандық технологияларды білім жүйесіне бейімдеу мен оқушыларға үйрету адам капиталын жылдам дамуына оң әсер етеді. Ал білім алу нәтижелеріне қол жеткізуде цифрлық

технологиялардың алатын орны зор, оқыту мәселесіне келгенде бұл басымдықты түсіндіріп жатудың өзі артық.

Жасанды интеллект – болашақта адамзат баласының көптеген қызметтерін атқарып, күнделікті тұрмыс – тіршілігімізде орасаң мәнге ие болуы мүмкін. Қазірдің өзінде сандық технологиялардың мол мүмкіндіктері терең игерілуде. Ал, компьютерлік бағдарламалау тілін түсіну, кадр мәселесі, ана тілінің абыройын арттыру бүгінгі ұрпақ еншісінде. Сол себепті, жасанды интеллект дәуірінде білім беруге айрықша көңіл бөлінуі аса маңызды.

Болашақтың жарқын болуы – бүгінгі жас буын өкілдерінің еншісінде. Біз ескі әдеттен арылып, жаңалыш білімді қашан да жаңғыртып, ұстаздар қауымының да, шәкірттердің де бәсекеге қабілетті болуына мән бергеніміз дұрыс. Тек біліммен қаруланған ел ғана бір – бірінен оза алады. Олай болса, ақыл – ойдың арнасының кең болуы, ұлттық құндылыққа негізделген білім мен тәрбиені қатар ұштастырып, жаңартылған мазмұнда оқыту бүгінгі күннің басты талабы.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Сәбден О. XXI ғасырдағы адамзаттың өмір сүру стратегиясының концепциясы – Алматы, 2014. – 72 б.

2. Сейдуәлиев, С. Жасанды интеллектімен бетпе-бет / Сәкен С. Сейдуәлиев // Egemen Qazaqstan. - 2020. - 14 қаңтар (№8).- 5 б.

3. Қосанов, С. Жаңа білім беру жобасы - ұлттық жаңарудың бастауы/ С. Қосанов // Түркістан. - 2023. - 27 қазан. - № 43 (1523). - 1,7 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ПО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ ИСКУССТВУ В НАЧАЛЬНЫХ ШКОЛАХ

Айгужина Анар Сайлаувна
учитель изобразительного искусства и трудового обучения

В современном образовательном процессе изобразительное искусство играет не только эстетическую, но и развивающую роль. Оно способствует формированию творческого мышления, эмоционального интеллекта, пространственного воображения и мелкой моторики у детей. Однако традиционные методы обучения не всегда соответствуют требованиям времени и потребностям современных школьников, которые растут в цифровую эпоху и привыкли к интерактивным и визуальным форматам получения информации.

Использование инновационных подходов, таких как пластилинография, цифровые технологии и геймификация, делает обучение более доступным, интересным и продуктивным. Пластилинография особенно актуальна в начальной школе, поскольку развивает тактильные ощущения, моторные навыки, координацию движений и художественный вкус у детей.

Интерактивные технологии, такие как приложения дополненной реальности, цифровые планшеты и интерактивные доски, повышают мотивацию детей, делая процесс творчества более увлекательным и наглядным. Проектное обучение, основанное на коллективной работе, помогает развивать коммуникативные навыки, критическое мышление и умение решать творческие задачи в команде.

Таким образом, интеграция современных технологий и нестандартных методик в преподавание изобразительного искусства позволяет сделать процесс обучения более эффективным, повысить уровень вовлеченности детей и раскрыть их творческий потенциал. Важно, чтобы педагогический процесс отвечал современным вызовам и давал детям возможность не только освоить основы искусства, но и научиться мыслить креативно, работать с разными материалами и использовать технологии в художественной деятельности.

Цель моего доклада – поделиться личным опытом использования инновационных методик, включая пластилинографию, геймификацию и цифровые технологии, которые помогают детям не только осваивать основы изобразительного искусства, но и развивать уверенность в своих творческих способностях.

Задачами данного доклада являются рассмотрение методов и технологий, доказавших свою эффективность на практике, описание конкретных примеров успешных занятий, а также анализ трудностей, возникающих при использовании новых методик, с предложением возможных путей их решения.

Моя педагогическая практика строится на сочетании нескольких эффективных методик: геймификации, пластилинографии, интерактивных технологий, проектного обучения и межпредметной интеграции. Каждая из этих методик по-своему способствует вовлечению детей в процесс творчества.

Пластилинография – одна из наиболее востребованных методик в моей практике. Это способ создания изображений с помощью разноцветного пластилина, который наносится на картон или другую основу. Этот метод особенно полезен для детей младшего школьного возраста, так как развивает мелкую моторику, пространственное мышление, сенсорное восприятие и художественный вкус. Кроме того, пластилинография позволяет детям исправлять ошибки, экспериментировать с текстурами и цветами, а также создавать объемные изображения.

В своей практике я использую несколько приемов работы с пластилинографией. Метод «цветная мозаика» помогает детям развивать терпение и внимание к деталям, так как они выкладывают изображение маленькими кусочками пластилина. Прием «объемный пейзаж» позволяет создать интересные композиции, плавно размывая пластилин по поверхности. Точечная аппликация помогает работать с текстурой, создавая эффект шероховатости

или рельефа. Использование стеков позволяет детям добавлять графические элементы, а смешивание цветов помогает лучше понимать колористику.

Одним из самых удачных занятий в моей практике стал урок «Осенний лес в технике пластилинографии». Дети сначала создавали фон, размазывая пластилин тонким слоем, затем добавляли деревья и листья, используя точечную аппликацию и мозаичный метод. Этот урок особенно понравился ученикам, потому что позволял экспериментировать и создавать свои уникальные работы.

Кроме пластилинографии, я использую цифровые технологии. Например, после создания рисунка в традиционной технике дети могут «оживить» его с помощью приложения Quiver, которое превращает плоское изображение в 3D-анимацию. Это делает процесс еще более увлекательным и мотивирует детей экспериментировать.

Проектная деятельность также занимает важное место в моей практике. Например, проект «Музей пластилинографии» позволил детям создавать групповые работы на определенные темы. Они разрабатывали композиции, распределяли обязанности, а затем представляли свои работы классу. Этот метод помог не только развить творческие навыки, но и научил детей работать в команде.

Внедрение инновационных методик в преподавание изобразительного искусства в начальной школе показало положительные результаты, подтверждающие их эффективность. Использование пластилинографии, интерактивных технологий, геймификации и проектного обучения способствовало значительному повышению мотивации учащихся. Дети стали с нетерпением ждать занятий, так как они перестали воспринимать уроки изобразительного искусства как рутинную деятельность.

Значительное развитие получили мелкая моторика и координация движений. Пластилинография стала особенно полезной для младших школьников, так как способствует укреплению мышц пальцев и кисти руки. Это оказывает положительное влияние не только на художественные навыки, но и на письмо, ловкость и внимательность в выполнении других учебных заданий.

Работа с цифровыми инструментами, такими как приложения для дополненной реальности, также помогла снизить тревожность, позволяя ученикам по-новому взглянуть на процесс создания произведения. А проектные задания способствовали развитию навыков коллективной работы и коммуникации. Совместные работы в технике пластилинографии научили детей договариваться, распределять роли и поддерживать друг друга.

Несмотря на успехи, внедрение новых методик сопровождалось рядом трудностей. Одной из главных проблем стал недостаток материальных ресурсов. Не во всех школах есть интерактивные доски, планшеты и доступ к приложениям дополненной реальности. Кроме того, закупка пластилина и инструментов требует дополнительных затрат. Для решения этой проблемы я организовала работу в группах, где дети могли поочередно пользоваться цифровыми инструментами, а также искала бюджетные альтернативы художественным материалам.

Несмотря на возникшие трудности, практика показала, что инновационные методы значительно повышают вовлеченность учащихся, развивают их творческие способности и делают уроки более продуктивными.

На основе своего опыта я могу дать несколько рекомендаций коллегам. Во-первых, не стоит бояться новых технологий. Даже если сначала кажется, что они сложны в освоении, дети быстро адаптируются, и сам процесс становится проще. Во-вторых, важно комбинировать разные методики – традиционные и современные подходы могут успешно дополнять друг друга. В-третьих, следует активно вовлекать детей в проектную деятельность, чтобы они могли видеть значимость своей работы. И, наконец, важно делиться опытом с коллегами и родителями – совместные мастер-классы помогают детям и взрослым лучше понять искусство и вдохновляют на творчество.

Мой опыт показывает, что использование пластилинографии в сочетании с интерактивными технологиями делает процесс обучения более увлекательным, продуктивным и доступным для каждого ребенка. Самое главное – дать детям возможность раскрыть их творческий потенциал и поверить в свои способности.

Список литературы:

1. Аванесова, Г. А. "Методика преподавания изобразительного искусства в начальной школе". – М.: Просвещение, 2018.

2. Виноградова, Н. Ф. "Развитие творческих способностей младших школьников". – СПб.: Питер, 2020.

3. Жукова, О. А. "Пластилинография как средство развития мелкой моторики и творческого мышления у детей". – Казань: Феникс, 2019.

4. Кабанова, М. А. "Современные технологии в обучении изобразительному искусству". – Екатеринбург: У-Фактория, 2021.

5. Полякова, Т. В. "Геймификация и интерактивные технологии в начальной школе". – М.: Академия, 2022.

6. Сергеева, Л. П. "Изобразительное искусство и технологии: инновационные подходы". – СПб.: Наука и практика, 2023.

7. Официальный сайт приложения Quiver – https://www.quivervision.com (дата обращения: 02.03.2025).

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

МЕТОД ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ: ПРИМЕНЕНИЕ ЯЗЫКА НА ПРАКТИКЕ

Ансарова Мухаббат Музапаровна
учитель английского языка
педагог-исследователь
Жетысуская область
Панфиловский район
с. Чулокай
КГУ "сш. имени Жамалдина Бусакова "

Проектное обучение становится все более популярным методом в образовательных учреждениях, в том числе и в изучении иностранных языков. Метод проектного обучения позволяет ученикам не просто запоминать теоретический материал, но и активно использовать язык в контексте практических задач. В данной статье я предлагаю , как метод проектного обучения может быть использован для изучения иностранных языков в школе и приведем примеры работы с учениками.

1. Преимущества проектного обучения

Проектное обучение в контексте изучения иностранных языков имеет несколько очевидных преимуществ:

- Практическое применение языка: Учащиеся могут работать с реальными материалами, такими как тексты, видео, аудио, что позволяет им не только изучать грамматику и лексику, но и развивать навыки аудирования, чтения и письма в реальных ситуациях.
- Развитие коммуникативных навыков: В процессе работы над проектом ученики часто взаимодействуют друг с другом, что дает возможность использовать язык в живой беседе, обсуждениях, презентациях и других формах общения.
- Стимуляция творческого подхода: Проектное обучение часто включает творческие элементы, например, создание презентаций, съемку видео или написание рассказов, что способствует развитию креативности.
- Мотивация: Ученики видят, что они создают что-то реальное, что можно продемонстрировать другим, что повышает их мотивацию к обучению и улучшению языковых навыков.

2. Пример 1: Проект «Межкультурное общение»

Для учащихся старших классов можно организовать проект, который поможет им познакомиться с культурой стран, язык которых они изучают. Например, проект «Межкультурное общение», в рамках которого ученики могут исследовать различные аспекты жизни в англоязычных странах (или другой стране, в зависимости от изучаемого языка). Проект может включать:

- Исследование культурных традиций (праздников, кухни, одежды).
- Проведение интервью с носителями языка через видеоконференции.
- Создание презентации о культуре страны.
- Подготовка виртуальной экскурсии по стране для одноклассников, которая будет включать основные достопримечательности, исторические памятники и традиции.
- Обоснование: Этот проект не только позволяет ученикам развивать знания иностранного языка, но и расширяет их мировоззрение, способствует лучшему пониманию культурных различий, что также является важной частью языкового образования.

3. Пример 2: Проект «Создание англоязычного блога»

Для учащихся среднего и старшего школьного возраста может быть организован проект по созданию блога на иностранном языке, где они будут делиться своими мыслями и идеями. Тема блога может быть разнообразной: от путешествий до книги или кино. Учащиеся должны будут:

- Написать статьи на иностранном языке (с использованием соответствующей лексики и грамматики).
- Подготовить фото или видео для публикаций.
- Ответить на комментарии и вопросы читателей, что развивает навыки письменной и устной коммуникации.

Обоснование: Этот проект помогает учащимся не только улучшить навыки письма, но и научиться адаптировать язык для разных аудиторий. Блог также становится мотивационным инструментом, так как учащиеся видят реальное применение своих знаний.

4. Пример 3: Проект «Сценарий фильма на иностранном языке»

Учащиеся могут быть вовлечены в проект по

написанию сценария для короткометражного фильма на иностранном языке. Процесс создания фильма включает:

- Написание сценария на иностранном языке.
- Роли в фильме, репетиции и съемки.
- Редактирование и монтаж фильма.
- Презентация фильма на школьном мероприятии.

Обоснование: Этот проект позволяет учащимся активно использовать все аспекты языка: письменную речь для сценария, разговорную для репетиций и съемок, а также навыки работы в команде. Помимо языковых навыков, учащиеся развивают и творческие способности.

Результаты работы по теме «Метод проектного обучения в изучении иностранных языков»

В процессе реализации метода проектного обучения для изучения иностранных языков в школе, я столкнулась с рядом значительных достижений и вызовов, которые помогли мне глубже понять как эффективно применять данный подход на практике.

Достижения:

1. Повышение уровня вовлеченности учеников
2. Развитие коммуникативных навыков
3. Креативный подход и независимость
4. Укрепление критического мышления

Проблемы и вызовы:

1. Необходимость дополнительного времени для подготовки Одним из значительных вызовов в проектной работе было время. Я столкнулась с необходимостью тщательно планировать время, чтобы не перегрузить учеников.
2. Неравномерное участие учеников В некоторых проектах группа участников делилась на активных и менее вовлеченных
3. Трудности с техническим оборудованием .
4. Языковой барьер у начинающих учеников . Для решения этой проблемы я начала использовать больше поддерживающих материалов и проводила дополнительные занятия для учащихся, которым требовалась дополнительная помощь.

5 Трудности в оценке проектов : Я столкнулась с трудностью разработки четких критериев оценки, которые бы справедливо учитывали все эти аспекты. Однако, проведя несколько обсуждений с коллегами, мы пришли к выводу, что оценка должна быть многогранной и учитывать как самостоятельность выполнения заданий, так и командное развитие и творческие способности.

Рекомендации для коллег по внедрению метода проектного обучения в изучении иностранных языков:

На основе моего опыта работы с проектным обучением, я подготовила несколько рекомендаций для коллег, которые могут помочь эффективно внедрить этот метод в преподавание иностранных языков, а также предложить возможные шаги для дальнейшего развития этой практики.

1. Подготовка и планирование

- Четко структурировать проект.
- Обеспечьте разнообразие тем.

2. Применение технологий . Использование цифровых инструментов.

В проектной деятельности полезно задействовать различные онлайн-платформы и приложения. Это могут быть инструменты для создания презентаций (например, Canva), блоги (например, Blogger или WordPress), видеоредакторы (например, Adobe Spark или WeVideo), а также платформы для общения с носителями языка (например, Skype, Zoom).

Виртуальные экскурсии и сотрудничество с другими школами. Организуйте виртуальные обмены с учениками из других стран, используя онлайн-платформы для видеоконференций. Это может стать отличным способом практиковать язык в реальной ситуации общения.

Заключение

Метод проектного обучения в изучении иностранных языков — это мощный инструмент, который позволяет учащимся не только углубить свои знания языка, но и научиться использовать его в реальных жизненных ситуациях. Проектная работа способствует развитию коммуникативных навыков, творческого подхода и критического мышления. Учащиеся получают возможность работать с реальными материалами, общаться с носителями языка и представлять свои проекты, что способствует повышению мотивации к обучению и глубокому усвоению материала.

Использованная литература :

1.Барнец В.И. “Проектная методика в обучении иностранным языкам”
2.Кудряшова И.В. “Проектное обучение в обучении иностранным языкам”
3.Груздева Н.А., Волкова М.В. “Проектное обучение: теория и практика”
4.Дьяченко Т.В. “Проектная деятельность как средство формирования коммуникативных навыков учащихся”

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

РАБОТА С ТЕКСТОМ КАК ОСНОВНОЙ СПОСОБ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Ахтанова Айгуль Садыбековна
учитель русского языка и литературы
КГУ «СОШ №35»,го рода Семей

Работа с текстом является одной из задач на любом уроке. Недостаточно просто попросить учащихся открыть книгу на нужной странице, прочитать материал и ответить на поставленный вопрос. Это приведет к отсутствию необходимого результата и бессмысленной потере времени на уроке.

Один и тот же вид деятельности в рамках урока можно построить по-разному, чтобы он стал не просто результативным, а интересным и мотивирующим для учащихся. Чтобы чтение стало продуктивным, ученики должны занимать активную позицию, осуществляя разнообразные мыслительные операции. В статье рассмотрены различные виды работы с текстом.Также рассмотрены разнообразные технологии,которые создают условия для творческой работы учащихся.

Текст – это речевое произведение, это «язык в действии». В процессе работы с разными текстами ученики развивают свою речь и углубляют знания о русском языке, о литературе, о культуре. Кроме того, в процессе работы с текстом у детей формируются все виды УУД. Работа с текстом на уроках русского языка может охватывать различные аспекты: изучение изобразительно-выразительных средств языка, наблюдения над лексикой, работу по орфографии и пунктуации, работу со словарями, редактирование готового текста, создание собственного текста на основе прочитанного и т. д. Главное в ней – целесообразность выбора заданий для создания целостного представления о тексте и понимания авторского замысла.

Работа с текстом на уроках русского языка позволяет развивать творческий потенциал учащихся, пополнять их словарный запас, улучшать качество речи. Текст — это основа создания на уроках русского языка развивающей речевой среды. Использование текста при изучении русского языка обеспечивает решение таких важных проблем школьного образования, как приобщение учащихся к духовному богатству и красоте родного языка, воспитание бережного и вдумчивого отношения к слову.

В основе работы с текстом лежат определённые навыки, то есть те действия, которые человек совершает автоматически, не задумываясь о том, как и что он делает. Если говорить о чтении, то к речевым умениям в данном случае можно отнести владения различными технологиями извлечения информации из текста, их адекватное использование в зависимости от поставленной задачи. В основе всех этих умений лежит техника чтения и умения понимать прочитанное. Если не сформировать её в достаточной мере, не добиться автоматизации данного навыка, то все эти технологии или виды чтения будут поставлены под угрозу. Поскольку навыки первичны, а умения вторичны, очевидно, что на среднем этапе обучения чтению речь идёт в первую очередь о формировании техники чтения, то есть «процессуального плана.

Целью данной работы является формирование у учащихся навыков работы с текстом как средства формирования УУД и повышение качества образования.

Приемы работы с текстом на уроке при разных видах чтения

Русский язык и литература в казахской школе являются одним из ведущих предметов гуманитарного цикла и призваны развивать функциональную грамотность учащихся.

Работа с текстом является одной из задач на любом уроке. Недостаточно просто попросить учащихся открыть книгу на нужной странице, прочитать материал и ответить на поставленный вопрос. Это приведет к отсутствию необходимого результата и бессмысленной потере времени на уроке.

Один и тот же вид деятельности в рамках урока можно построить по-разному, чтобы он стал не просто результативным, а интересным и мотивирующим для учащихся. Чтобы чтение стало продуктивным, ученики должны занимать активную позицию, осуществляя разнообразные мыслительные операции. Остановлюсь на некоторых приемах и методах, которые я использую на своих уроках.

«Вопросный камень»

Ученики стоят лицом друг к другу. Заранее на бумажках составляют вопросы по содержанию

прочитанного текста и формируют «камушек». По сигналу учителя кидают друг другу «камешки» и останавливаются по сигналу «Стоп». Каждый отвечает на вопрос, оставшийся у него в руках.

«Ручеек»

Стоят напротив друг друга в парах, держась за руки. Задают по очереди вопросы по тексту. Кто не ответил-выходит из игры.

«Сороконожка»

Несколько учеников стоят у доски (5-6). Остальные ученики с места задают вопросы по содержанию текста. Кто первым правильно отвечает на вопрос- встает в «голову» сороконожки.

«Собери текст»

Краткое содержание прочитанного произведения разрезают на полоски и предлагают собрать в правильной последовательности.

«Найди соответствие»

Дети читают предложенный текст. Затем ученикам раздаю текст, в котором поменяли числа, имена, времена года, цвета и т.д. Ученики находят ошибки или заполняют диаграмму.

«Запутай меня»

Ученик у доски пересказывает содержание прочитанного текста, одновременно показывая на цифры, написанные на доске и называемые учителем.

«Угадай предложение»

Учитель предлагает найти предложение в тексте по подсказке. Например: в этом предложении рассказывается о вещах, находящихся в кармане у Али. При работе над текстом важно учитывать виды чтения, преследующие разные цели.

В своей практике при работе с текстом использую следующие приемы работы:

- Работа с заголовком. По заголовку можно попросить учащихся определить: - тематику текста; - перечень поднимаемых в нём проблем; - ключевые слова и выражения и так далее.
- Использование ассоциаций, связанных с именем автора. - к какому жанру можно предположительно отнести этот текст? - Кто, по - вашему, будет главным героем (его профессия, национальность и так далее). - Где и в какое время может происходить действие?
- Сформулировать предположения о тематики текста на основе имеющихся иллюстраций.
- Ознакомиться с новой лексикой и определить тематику, проблематику текста на основе языковой догадки. Задача учащихся - определить основную идею текста.
- Просмотреть текст, первый абзац и определить основную идею текста.
- Прочесть вопросы, утверждения по тексту и определить его тематику и проблематику.
- Попытаться ответить на предложенные вопросы до чтения текста.

Все выше перечисленные виды работы предусматривают серьёзную работу с текстом,его глубокий анализ,понимание,организацию самостоятельной познавательной деятельности учащихся по учебному материалу.Продуманная и целенаправленная работа с текстом позволяет вычерпать из большого объёма информации нужную и полезную, а также приобретать социально нравственный опыт и заставляет думать,познавая окружающий мир.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ ОРФОГРАФИИ И ПУНКТУАЦИИ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ И ИНТЕРАКТИВНЫХ ПРИЛОЖЕНИЙ

Бахтиярова Роза Дугалиевна
учитель русского языка и литературы
КГУ Средняя школа №24 отдела образования
г. Усть-каменогорска ,УО ВКО

Аннотация.В данной работе рассматривается эффективность цифровых платформ и интерактивных приложений в обучении орфографии и пунктуации. Сравниваются традиционные методы обучения с использованием инновационных решений, таких как онлайн-тренажеры и интерактивные задания. Основное внимание уделено исследованию влияния цифровых инструментов на уровень усвоения орфографических и пунктуационных правил у школьников. Предполагается, что использование цифровых платформ положительно сказывается на освоении правил и мотивации учащихся.

Актуальность. Многие школьники испытывают трудности в освоении орфографии и пунктуации, что мешает формированию грамотности. Цифровые платформы предлагают интерактивные и увлекательные подходы к обучению, помогая повысить интерес и эффективность. Тема актуальна, так как требует поиска лучших методов для повышения грамотности с учетом современных образовательных тенденций.

Цель. Исследовать влияние цифровых платформ и интерактивных приложений на обучение орфографии и пунктуации, а также выявить их эффективность в сравнении с традиционными методами.

Задачи

1. Изучить современные цифровые платформы и приложения, предназначенные для обучения орфографии и пунктуации.
2. Сравнить эффективность традиционных и цифровых методов обучения орфографии и пунктуации.
3. Провести анализ полученных данных и определить влияние использования цифровых платформ на успеваемость учащихся.

Ожидаемый результат

1. Определение наиболее эффективных цифровых инструментов для обучения орфографии и пунктуации.
2. Подтверждение преимуществ цифровых подходов в повышении мотивации и успеваемости учащихся.
3. Разработка рекомендаций по применению цифровых платформ в образовательном процессе для улучшения языковой грамотности.

Современные цифровые платформы для обучения орфографии и пунктуации

Современное образование в Казахстане активно использует цифровые технологии для улучшения навыков грамотности среди учащихся. Среди наиболее эффективных и популярных инструментов, которые применяются в школах для изучения орфографии и пунктуации, можно выделить как казахстанские, так и международные платформы.

Казахстанские образовательные платформы, такие как BilimLand и Opiq.kz, предоставляют обширный набор упражнений и интерактивных материалов, адаптированных под школьную программу страны. На BilimLand ученики могут работать с тренажерами по правописанию сложных слов и отрабатывать правила постановки знаков препинания в сложных предложениях. Анимации и видеоматериалы платформы способствуют лучшему усвоению материала. Например, я использую на BilimLand задания, где ученики выбирают правильные окончания или расставляют знаки препинания в предложениях — это помогает закрепить ключевые правила и развивает навыки самостоятельного поиска ошибок.

Opiq.kz, в свою очередь, предлагает учебники с интегрированными заданиями, где ученики могут тренироваться в режиме онлайн и сразу получать результаты и обратную связь. Например, при изучении правописания безударных гласных в корнях или суффиксов ученики выполняют упражнения, ориентированные на правила русского языка, что помогает им лучше запоминать материал.

Также на занятиях я активно использую международные платформы: Грамота.ру, Russian spelling, Lingualeo, Quizlet и Kahoot.

- Грамота.ру и Russian spelling помогают с регулярными упражнениями и тестами, которые разработаны на основе норм русского языка, что особенно важно для глубокого понимания основ правописания. Например, Грамота.ру предлагает не только упражнения, но и объяснения правил, что

позволяет ученикам быстро устранять пробелы.

- Lingualeo предлагает игровые упражнения, позволяя обучаться на основе частотного использования слов и правил, что делает процесс менее формальным.
- Quizlet используется для создания флеш-карточек с орфографией сложных слов. На моих уроках учащиеся закрепляют правописание сложных слов и учат знаки препинания с помощью интерактивных карточек и тестов на выбор правильного ответа.
- Kahoot помогает поддерживать мотивацию учащихся с помощью викторин. Соревновательный формат позволяет ученикам тренироваться в постановке запятых и правильном написании слов, участвуя в командных играх.

Преимущества и недостатки традиционных и цифровых методов

Традиционные методы, такие как диктанты, письменные работы и работа с учебниками, обеспечивают систематическую работу над основами русского языка и формируют фундаментальные знания. Например, на занятиях я провожу диктанты по темам орфографии и пунктуации, которые позволяют выявить слабые места у учащихся. Однако такие методы часто кажутся ученикам однообразными и менее интересными, особенно когда их внимание фокусируется на разнообразных цифровых устройствах. Цифровые платформы предлагают более интерактивные и игровые методы обучения, что делает процесс менее рутинным. Такие инструменты, как Kahoot и Quizlet, превращают обучение в игру, где каждый ученик может проверить себя и получить моментальную обратную связь. Это стимулирует заинтересованность учащихся и помогает им быстрее усваивать материал. Но цифровые методы также имеют свои недостатки: ученики могут отвлекаться, а доступ к интернету и устройствам не всегда есть у всех учащихся.

Сочетание традиционных и цифровых методов позволяет сделать процесс обучения орфографии и пунктуации в казахстанских школах более эффективным и увлекательным.

Анализ влияния цифровых платформ на успеваемость учащихся (из опыта работы)

В своей практике, как учитель русского языка, я активно применяю цифровые платформы для повышения интереса к предмету и уровня грамотности учеников. Среди наиболее востребованных в Казахстане платформ для изучения орфографии и пунктуации, помимо международных инструментов, таких как Quizlet, Kahoot, LearningApps, я активно использую казахстанские образовательные платформы — BilimLand и Opiq.kz, которые предоставляют локализованные материалы, адаптированные под школьные программы.

Примеры заданий и использование платформ

Для обучения орфографии я часто использую флеш-карточки и тесты на платформе Quizlet, где ученики могут повторять написание сложных слов и сразу получать проверку. Например, при изучении непроверяемых гласных в корнях слов ученики выбирают из предложенных вариантов правильное написание. Эти упражнения помогают им запоминать орфографию трудных слов через активное повторение и тренируют визуальную память.

На Kahoot я создаю викторины по пунктуации, где ученики соревнуются, выбирая правильные знаки препинания. Такие задания помогают лучше усваивать теорию и практику постановки знаков препинания, делая уроки живыми и увлекательными. Например, при изучении тем, связанных с расстановкой запятых в сложных предложениях, учащиеся выполняют задания на выбор верных знаков, что помогает им быстрее понимать и закреплять правила.

LearningApps используется для упражнений типа «Найди ошибку», где ученики должны найти орфографические и пунктуационные ошибки в тексте. Такие задания помогают выявить типичные ошибки, которые делают ученики, и дают возможность закрепить нужные правила. Также задание «Сопоставь слова» помогает ученикам в тренировке написания слов с правильными окончаниями, что особенно полезно при изучении склонений и спряжений.

На платформе BilimLand я использую тренажёры и анимации, которые иллюстрируют сложные темы орфографии и пунктуации, делая их более доступными для учащихся. Например, во время уроков по правописанию суффиксов, студенты работают с упражнениями на платформе, где они проверяют свои знания на уровне слов и предложений.

Opiq.kz предоставляет учебники с встроенными заданиями, которые помогают ученикам самостоятельно тренировать свои навыки. Задания по пунктуации и орфографии включают упражнения на подбор правильных окончаний и постановку запятых, что помогает укреплять правила и понятия. В сочетании с теорией учебники на Opiq.kz позволяют закрепить правила в формате самостоятельных упражнений.

Примера заданий, которые можно использовать для изучения орфографии и пунктуации:

Задание по орфографии: (платформа Quizlet)

Тема: Написание слов с непроверяемыми гласными

Выберите правильный вариант написания слова:

а) бессмертный

б) бессмертний

в) бессмиртный

Правильный ответ: а) бессмертный

Задание по пунктуации: (платформа Kahoot)

Тема: Расстановка запятой в сложносочинённых предложениях

Где нужно поставить запятую в предложении?

Мы много работали, и поэтому выиграли.

а) перед “и”

б) перед “поэтому”

в) не нужно ставить запятую

Правильный ответ: б) перед “поэтому”

Задание по орфографии: (платформа LearningApps)

Тема: Правописание приставок и корней
Найдите ошибку в слове:
Задание: Выберите правильное слово из предложенных.
а) разгорелся
б) разгорелсь
в) разгорелсо
Правильный ответ: а) разгорелся
Задание по пунктуации: (платформа BilimLand)
Тема: Применение кавычек при прямой речи
Где нужно поставить кавычки?
Он сказал, что завтра будет праздник.
а) перед “Он”
б) перед “завтра”
в) не нужно ставить кавычки
Правильный ответ: в) не нужно ставить кавычки
Результаты и влияние на успеваемость
На протяжении учебного года я отслеживала прогресс учеников по результатам контрольных и промежуточных тестов. В начале учебного года средний балл по орфографии и пунктуации в 8 классе составлял около 65%, тогда как к концу третьей четверти, после регулярного использования цифровых платформ, этот показатель вырос до 75%, что демонстрирует улучшение успеваемости на 10%. Учащиеся начали проявлять больше интереса к предмету, активно участвуя в заданиях на интерактивных платформах.
Использование BilimLand, Opiq.kz, Quizlet, Kahoot и LearningApps повысило мотивацию учеников и сделало процесс обучения более динамичным и увлекательным. Например, ученики, которые раньше затруднялись в правописании сложных слов и расстановке знаков препинания, благодаря интерактивным упражнениям улучшили свои результаты, стали более уверенными и научились самостоятельно исправлять ошибки.
Цифровые платформы не только способствуют повышению уровня грамотности, но и развивают навыки самообучения, делая учебный процесс более привлекательным и результативным для школьников.
Заключение
Цифровые платформы и приложения становятся неотъемлемой частью современного образовательного процесса. Использование таких инструментов, как Quizlet, Kahoot, BilimLand и других, позволяет значительно улучшить процесс обучения орфографии и пунктуации. Эти платформы не только делают занятия более увлекательными и интерактивными, но и способствуют лучшему усвоению материала, предоставляя учащимся возможность получать мгновенную обратную связь и работать над ошибками в реальном времени.
Результаты показали, что использование цифровых решений повышает мотивацию учащихся, улучшает их успеваемость и способствует более глубокому пониманию правил русского языка. Важно, чтобы учителя активно внедряли такие платформы в учебный процесс, адаптируя их под конкретные цели и потребности учеников. Разработка и внедрение рекомендаций по использованию этих инструментов поможет повысить эффективность обучения, а также сформировать у учащихся необходимые навыки грамотности, что станет важным вкладом в их образовательное развитие.

Использованные источники:

1. Бельдина Е.В. Развитие орфографической зоркости. // Начальная школа. – 2004. – № 3. – С. 35 – 39.
2. Сейфулина С.А. Развитие у детей умения ставить орфографические задачи. // Начальная школа плюс до и после. – 2004. – №
3. – С. 40 – 42. 3. Харченко О.О., Соловейчик М.С. Современные подходы к обучению орфографии в начальных классах. / О.О. Харченко, М.С. Соловейчик. // Начальная школа. – 2006. – 76 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ОҚЫТУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІ

Бекіт Айжамал Тілегенқызы
Алға қаласы №2 Алға орта мектебінің география пәнінің мұғалімі

Кіріспе
Функционалдық сауаттылықты дамыту бойынша Кіріктірілген білім беру бағдарламасының талаптарын жүзеге асырудың міндетті шарты – бірқатар артықшылығы бар, белсенді және интерактивті оқыту әдістерін пайдалану болып табылады.
Белсенді әдіс – бұл оқушылар мен мұғалімнің өзара әрекеттесуінің нысаны, бұл жағдайда мұғалім мен оқушылар бір-бірімен сабақ барысында әрекеттеседі, және де, бұл жерде оқушылар пассив тыңдаушылар емес, сабақтың белсенді қатысушылары. Егер пассив сабақта негізгі әрекет жасайтын адам және сабақ менеджері мұғалім болып табылса, бұл жерде мұғалім мен оқушылардың құқығы бір деңгейде. Егер пассив әдістер әрекеттесудің авторитарлық стилін қарастырса, белсенді әдістер көбіне демократиялық стильге жүгінеді.
Оқытудың белсенді әдістері – оқушылардың танымдық қызметін ынталандыратын әдістер. Негізінен, белгілі бір мәселені шешу жолдары туралы пікірлермен еркін алмасуды ұйғаратын диалогпен құралады. Олар оқушылар белсенділігінің жоғары деңгейімен сипатталады. Оқу және оқу-өндірістік қызметті белсендіру тұрғысындағы оқытудың әр қилы әдістерінің мүмкіндіктері әр түрлі, олар тиесілі әдістің табиғаты мен мазмұнына, оларды пайдалану тәсілдеріне, педагогтің шеберлігіне байланысты болады. Әр әдісті оны қолданатын адам белсенді қылады.
Мақсаты: Қазіргі білім беру технологияларының ажырамас және маңызды құрамдас бөлігі ретіндегі оқытудың белсенді әдістерін қолдану мұғалімдерден және оқу үрдісін ұйымдастырушылардан арнайы білімді және тәжірибелік тәсілдемелерді қалыптастыруды қажет етеді. Бұл осы басылымның негізгі мақсаты болып табылады.
Оқытудың белсенді әдістерінің артықшылықтары
Біріншіден, олар өздері белсенді болып табылады, себебі іргетасы зияткерлік және физикалық тұрғыдағы белсенді ойындар болып табылады.
Екіншіден, олар пассив монологті білім алу үдерісінің барлық қатысушыларының белсенді пікір алмасуына ауыстырып, оқушылар мен білім алушыларды пассив тыңдаушылар және «сөйлеуші бастар» қатарынан ұйымдасқан командалардың жігерлі, қайратты, шығармашыл, талапкер ойыншылары мен бапкерлеріне (ойнаушы бапкерлерге) айналдырады.
Үшіншіден, бұл әдістер, дәстүрлі тәсілдеме кезінде жасырын болатын оқушылардың әлеуетін арттырып, оқыту барысында вербалды және вербалды емес қатынас жасаудың барлық қолжетімді түрлерін пайдаланады.
Төртіншіден, бізде бар интеллектілердің барлығын пайдалану нәтижесінде, білімді, іскерлікті, дағдыларды, қасиеттер мен құндылықты бағдарларды игеру үдерісі елеулі түрде белсендетіледі.
Сонымен қоса, әдістер белсенділігінің ауқымды болуы соншалық, тек сабақ, семинар, тренинг тапсырмаларына ғана емес, релаксацияға, қоңырау кезіне және мектептен тыс уақытқа да таралады. Үзілістер кезінде оқушылардың белсенділігі тәжірибелік тапсырмалар мен жаттығуларды орындау кезіне қарағанда жоғары болатыны күтпеген жағдай болып табылады.
Оқытудың интерактивті әдісі. Интерактивті («inter» – бұл өзара, «act» – әрекет ету) – өзара әрекеттесу, біреумен әңгімелесу, диалог құру режимінде болу дегенді білдіреді. Басқа сөзбен айтқанда, белсенді әдістерге қарағанда, интерактивтілер оқушылардың тек мұғаліммен ғана емес, бір-бірімен де кеңінен әрекеттесуге және оқу үдерісінде оқушылар белсенділігінің басым болуына бағытталған. Интерактивті сабақ кезінде мұғалімнің орны оқушылар қызметін сабақтың мақсаттарына жетуге бағыттауға саяды. Сонымен қоса, мұғалім сабақ жоспарын құрастырады (әдетте, бұл, оқушыға материалды игеруге көмектесетін, интерактивті жаттығулар мен тапсырмалар).
Қорытынды

Сондықтан, интерактивті сабақтардың негізгі құрамдас бөліктері оқушылар орындайтын интерактивті жаттығулар мен тапсырмалар болып табылады. Интерактивті жаттығулар мен тапсырмалардың кәдуілгі жаттығулар мен тапсырмалардан негізгі айырмашылығы – оларды орындаған кезде оқушылар өткен материалды бекітіп қана қоймай, жаңа материалды оқып біледі.

Интерактивті тәсілдемелер. Интерактивті тәсілдемелердің ұйытқысы оқушылар орындайтын интерактивті жаттығулар мен тапсырмалар болып табылады. Интерактивті жаттығулар мен тапсырмалардың кәдуілгі жаттығулар мен тапсырмалардан негізгі айырмашылығы олар өткен материалды бекітіп қана қоймай, жаңа материалды оқып білуге бағытталған. Жоғарыда аталған оқытудың белсенді әдістерінің әрбірі белгілі бір сипаттарымен ерекшеленеді, әрқайсысының өз міндеті және рационалды қолдану аясы бар. Оқытудың белсенді әдістерінің көптеген түрі қазіргі жағдайда ақпараттықкоммуникативтік технологиялар негізінде сәтті қолданылып жүр. Мұғалім өз алдына қойған міндеттерге сәйкес әр түрлі оқыту әдістерін таңдауда жүйелілік тұрғысынан жүгінгені дұрыс болады. Бұл ең жоғары нәтижеге жетуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер

1. География сабақтарында оқушылардың жаратылыстану-ғылыми сауаттылығын қалыптастыру бойынша әдістемелік нұсқаулар. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» Нұр-Сұлтан 2019ж.

2. Халықаралық зерттеулер форматындағы функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған тест тапсырмалары.Павлодар облысы білім беру басқармасы Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы Павлодар-2018ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Бижанова Гулайым Газизовна
учитель русского языка и литературы
СШ 42 г. Ақтобе

Цели:

1. Проанализировать роль современных технологий в образовательном процессе по русскому языку и литературе.
2. Рассмотреть практические примеры использования цифровых инструментов и методов на уроках русского языка и литературы.
3. Оценить влияние технологий на мотивацию учеников, индивидуализацию обучения и развитие критического мышления.
4. Предложить рекомендации для эффективной интеграции современных технологий в учебный процесс.

Задачи:

1. Изучить влияние современных образовательных технологий на качество обучения по русскому языку и литературе.
2. Рассмотреть примеры успешных педагогических практик, использующих цифровые технологии (интерактивные уроки, искусственный интеллект, виртуальные экскурсии, создание мультимедийных проектов).
3. Определить перспективы развития технологий в обучении и предложить рекомендации для педагогов по интеграции этих инструментов в образовательную практику.
4. Рассмотреть роль подготовки педагогов для эффективного внедрения инновационных технологий в преподавание русского языка и литературы.

Введение. В современном образовательном пространстве, на фоне стремительных изменений в технологической сфере, вопрос эффективного использования инновационных методов обучения остается одним из ключевых. Тема “Современные технологии на уроках русского языка и литературы как средство повышения качества образования” актуальна, поскольку она напрямую касается перспективного развития образовательного процесса.

Мы, учителя, всегда хотим сделать уроки более интересными, запоминающимися для ребят. И перед нами встает вопрос: что нужно сделать для того, чтобы ребятам было интересно на уроке.

Внедрение современных технологий в учебный процесс становится ключевым моментом для создания стимулирующей и интерактивной образовательной среды, способствующей лучшему усвоению знаний и развитию ученических навыков.

Основная часть. Современные технологии играют неотъемлемую роль в современной системе образования, внося значительный вклад в разнообразие и эффективность учебного процесса. Главной составляющей успешного обучения является мотивация обучающегося. Применение современных технологии позволяет добиться желаемого результата. Хочу предложить вашему вниманию применение в своей практической деятельности цифровых технологии и искусственного интеллекта (ИИ) на уроках русского языка и литературы, что открывает , на мой взгляд, новые возможности для эффективного и увлекательного обучения.

Вот несколько идей, которые можно использовать в образовательном процессе:

1. Использование чат-ботов и ИИ-ассистентов

Обращаемся к чат-боту, который будет помогать ученикам анализировать произведение. Такую работу провели в 9 классе при изучении произведения Пушкина «Капитанская дочка». Ученики задавали свои вопросы чат-боту по содержанию произведения. Чат-бот анализирует вопрос и дает развернутый ответ, опираясь на текст произведения. После полученных ответов предложили чат-боту задать вопросы им. Ученики лучше понимают произведение, учатся формулировать вопросы и развивают критическое мышление.

ИИ-генераторы идей для сочинений и эссе

Этот же чат-бот используем для запроса идей для эссе. Например, эссе на тему «Проблема человеческого выбора» в 11 классе. Ученики вводят тему в ИИ инструмент и система предлагает различные идеи и аргументы для раскрытия темы.

Например:

- Идея 1: Анализ выбора Родиона Раскольникова в романе «Преступление и наказание» Ф. Достоевского.
- Идея 2: Пример из фильма «Интерстеллар» — выбор главного героя между семьей и спасением человечества.

Результат: Учащиеся получают помощь в нахождении идей, что упрощает процесс написания эссе и

развивает креативное мышление.
3. Адаптация текстов для инклюзивного образования с помощью ИИ
Пример урока: Чтение и анализ рассказа Л. Толстого «После бала» в 7 классе.
Описание: ИИ-платформа автоматически упрощает текст, выделяет ключевые фрагменты и добавляет пояснения к сложным словам и фразам. Это помогает ученикам с особыми образовательными потребностями понять произведение.
Результат:Повышение доступности литературных текстов и улучшение понимания учащимися с разными уровнями подготовки.
4.Создание буктрейлеров с использованием ИИ
Пример создания буктрейлера к произведению Ч. Айтматова «Белый пароход». Цель буктрейлеров-это реклама книг и пропаганда чтения, привлечение внимания к книгам. В буктрейлере обязательно должно упоминаться имя автора, название произведения, интересные моменты произведения.Используя всемозможные приемы заинтересовать читателя. Опираясь на эти цели я используя элементы ИИ 3Д куба создала такой буктрейлер. Для просмотра буктрейлера наводим камеру на сканер и просматриваем. Куб содержит информацию о писателе, отрывки из фильма с целбю заинтриговать потенциальных читателей, не раскрывая концовку.
После просмотра провожу обсуждение:
- Какие чувства вызвал буктрейлер?
- Какие символы и образы были наиболее запоминающимися?
- Захотелось ли прочитать произведение после просмотра буктрейлера?

Еще для привлечения интереса к чтению произведения при изучении романа Беляева «Голова профессора Доуэля» использовала ИИ «говорящее фото». Ученики заинтересовались произведением, прочитали, проверили методом «Тарсия»
5. Виртуальные литературные экскурсии с ИИ-гидом
Пример урока: Виртуальная экскурсия по местам жизни и творчества А. С. Пушкина в 9 классе.
Описание: Ученики отправляются в виртуальное путешествие с помощью ИИ-гидов, которые рассказывают о местах, связанных с жизнью и творчеством Пушкина.
Как работает: ИИ использует исторические данные и текст произведений для создания интерактивного рассказа. Например, рассказывает о дуэли Пушкина и показывает место, где происходили события.
Результат: Глубокое погружение в исторический контекст и усиление интереса к литературе.
Рекомендации:
1. Используйте ИИ для генерации идей сочинений и рефератов
2. Применяйте ИИ для создания интерактивных упражнений
3. Развивайте критическое мышление с помощью ИИ-анализаторов текста
4. Создавайте подкасты и буктрейлеры с помощью ИИ
5. Применяйте ИИ для персонализированного обучения
Заключение
В заключение, рассмотрев интеграцию технологий в обучении русскому языку и литературе, можно утверждать, что это не только неизбежное, но и крайне ценное направление современного образования. Результаты ряда успешных педагогических практик подчеркнули значимость технологий в формировании более интересного, индивидуализированного и эффективного образовательного процесса.
Стратегии для успешной интеграции технологий в обучении русскому языку и литературе могут включать в себя разработку интерактивных уроков, использование образовательных платформ для индивидуализации обучения, организацию виртуальных литературных кружков и активное внедрение мультимедийных ресурсов для обучения грамоте.
Таким образом, интеграция технологий в обучении русскому языку и литературе – это не только вызов современности, но и возможность сделать образование более доступным, интересным и эффективным для каждого ученика. При правильном использовании технологий в образовании мы можем вдохновить новое поколение на знание, развивая их языковые и литературные навыки для успешного вступления в современный мир.

Литература:

1. Чугунова Н. П. Информационные технологии на уроках русского языка и литературы как средство повышения внутренней мотивации школьников // Инфо-Стратегия 2011: Общество. Государство. Образование: Сборник мате-риалов конференции.– Самара, 2011.–184 с. – 2012. – С. 99.
2. Юдина О. Н. Современные образовательные технологии на уроках русского языка и литературы // Обучение русскому языку и на русском языке: проблемы и перспективы. – 2020. – С. 193-196.
3. Астафьева О. А., Колоскова Т. А., Башкирова И. А. Прогрессивные образовательные методики на уроках русского языка как средство повышения качества образования //Научный прорыв 2023. – 2023. – С. 53-56.
4. Марисеева И. В. Использование цифровых технологий на уроках русского языка и литературы //Психолого-педагогическое сопровождение образовательного процесса. – 2022. – С. 426-431.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ АҚПАРАТТТЫ КЕҢЕЙТУ

Бухарбаева Айдана Кабиденовна
«Дарынды жасөспірімдерге арналған
Ақтөбе облыстық мамандандырылған
«Білім-Инновация» лицей-интернаты» КММ,
Ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Ағылшын тілі пәнінің білім беру жүйесіндегі маңыздылығы:

1. Жаһандық коммуникация

Ағылшын тілі – халықаралық қарым-қатынастың негізгі құралы. Оны білу әлемнің кез келген елінде адамдармен оңай байланыс орнатуға мүмкіндік береді.

2. Білімге қолжетімділік

Әлемдегі үздік университеттер мен ғылыми еңбектердің көпшілігі ағылшын тілінде. Бұл оқушыларға халықаралық білім көздеріне еркін қол жеткізуге жағдай жасайды.

3. Кәсіби даму және мансаптық мүмкіндіктер

Ағылшын тілін меңгерген мамандар халықаралық компанияларда жұмыс істеу, шетелде білім алу және мансабын дамыту мүмкіндіктеріне ие болады.

4. Ғылым мен технология саласында қажеттілігі

Көптеген жаңа технологиялар, бағдарламалау тілдері және ғылыми жаңалықтар ағылшын тілінде жасалады. Оны білу – заманауи ғылым мен инновацияларға қолжетімділікті арттырады.

Осы факторлар ағылшын тілінің білім беру жүйесіндегі маңыздылығын арттырып, оны болашаққа қажетті негізгі пәндердің біріне айналдырады.

Ағылшын тілі сабақтарында жасанды интеллектті (ЖИ) қолданудың мақсаты:

1. Оқыту үдерісін жекелендіру
   - о Әр оқушының білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар беру.
   - о Оқушының оқу қарқыны мен қабілеттеріне бейімделу.
2. Тілді меңгеруді жеңілдету және тиімді ету
   - о Грамматикалық және лексикалық қателерді түзету.
   - о Дыбыстық тану арқылы айтылымды жақсарту.
   - о Автоматты аударма және сөздік қызметін ұсыну.
3. Кері байланысты жылдам және нақты беру
   - о Оқушыларға бірден қателерін көрсетіп, түзету жолдарын ұсыну.
   - о Мұғалімдерге оқушылардың прогресін бақылауға көмектесу.
4. Интерактивті және қызықты оқыту әдістерін енгізу
   - о Чат-боттармен немесе виртуалды көмекшілермен сөйлесу.
   - о Ойын элементтерін қолдану арқылы мотивацияны арттыру.

Жалпы, ЖИ қолдану ағылшын тілін үйренуді тиімді, қолжетімді және қызықты етіп, оқушылардың білім сапасын арттыруға бағытталған.

Өзектілігі: Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде ЖИ қызметін түсіну мен қолдану қажеттілігі. Ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың үлгерімін арттыру және оқыту әдістерін жаңарту қажеттілігі.

Тапсырмалары:

1. Жасанды интеллекттің ағылшын тілі сабақтарында қандай функцияларды атқаратынын зерттеу
2. Оқушылардың нәтижелеріне әсерін анықтау
3. ЖИ негізіндегі оқу әдістерін әзірлеу.

Заманауи білім беру жүйесінде цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы оқыту әдістерін жаңғыртуды талап етеді. Ағылшын тілін үйретуде жасанды интеллект (ЖИ) қолдану тіл үйренушілердің оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, оқыту сапасын едәуір арттыруға мүмкіндік береді. Бүгінгі таңда көптеген оқушылар онлайн ресурстар мен интерактивті құралдарды пайдаланып, өз бетінше білім алуға тырысады, сондықтан ЖИ технологияларын тиімді пайдалану тіл үйренушілердің мотивациясын көтеріп, нәтижелерін жақсартуға ықпал етеді.

ЖИ құралдары тілдік дағдыларды дербестендіріп оқытуға, әр оқушының жеке қажеттіліктерін

ескеруге және уақытты үнемдеуге көмектеседі. Сонымен қатар, мұғалімдерге жүктемені азайтып, оқу процесін оңтайландыруға жағдай жасайды. Осы орайда, жасанды интеллекттің әлеуетін зерттеу және оны ағылшын тілі сабақтарында тиімді қолдану мәселесі бүгінгі күннің өзекті міндеттерінің бірі болып табылады.

Жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары соңғы жылдары түрлі салаларда кеңінен қолданыла бастады, ал білім беру – оның ерекше маңызға ие салаларының бірі. Ағылшын тілі, жаһандық қарым-қатынастың басты құралы ретінде, осы технологиялардың тиімді қолдану алаңына айналып отыр. Оқыту үдерісіне ЖИ енгізу – оқушылардың тіл үйренудегі жеке қажеттіліктерін ескере отырып, білім беру сапасын арттыруға мүмкіндік беретін заманауи тәсіл.

Тақырыптың таңдалуы білім беру әдістерін жаңғыртуға деген сұраныстан туындады. Ағылшын тілін үйретуде дәстүрлі әдістердің кейбір шектеулері бар: оқушылардың деңгейін дәл анықтау, үлкен топтарда жеке оқытуға жеткілікті уақыт бөлу және үздіксіз кері байланыс беру қиындықтары. ЖИ бұл проблемаларды шешуде қуатты құрал бола алады. Сондықтан ағылшын тілі сабақтарында жасанды интеллектті қолдану тақырыбын зерттеу – білім беру тиімділігін арттырудың маңызды және өзекті бағыттарының бірі.

Жекелендірілген оқыту - бұл әр оқушының оқу тәжірибесін бейімдеумен айналысатын білім берудегі тәсіл. Барлығына бірдей оқыту әдістері мен материалдарын қолданудың орнына, ол әр оқушының жеке қажеттіліктерін, қызығушылықтарын және оқу қарқынын ескереді.

Қазіргі әлемде білім беру практикасы қарқынды дамып келе жатқан технологиялар мен оқушылардың қажеттіліктерінің өзгеруінен айтарлықтай қысымға ұшырайды. Жасанды интеллект (ЖИ) бейімделген оқу материалдарын жасауға жаңа мүмкіндіктер ашатын білім беру саласындағы маңызды құралға айналуда. Бұл әсіресе шет тілдерін оқыту контекстінде байқалады, мұнда оқытудың сәттілігі көбінесе оқушылардың жеке ерекшеліктеріне, олардың дайындық деңгейіне және мотивациясына байланысты. Ағылшын тілінің жаһандық контексте маңыздылығын ескере отырып, оны оқытудың инновациялық тәсілдерін енгізу барған сайын қажет болып келеді.

Қазіргі уақытта бес-он жыл бұрынғыға қарағанда ағылшын тілін оқытуда жасанды интеллектті қолдану бойынша көбірек зерттеулер жүргізілуде, бұл қол жетімді жасанды интеллект құралдарының жақында өсуін және халықтың жасанды интеллектке деген қызығушылығын көрсетеді.

Жасанды интеллект: машиналық оқыту, табиғи тілді өңдеу және нұсқаулық жүйелер сияқты бірқатар технологияларды қамтиды. Бұл құралдар оқушылардың бірегей қажеттіліктері мен қалауларына сәйкес келетін жекелендірілген білім беру материалдарын жасауға мүмкіндік беретін деректердің үлкен көлемін талдауға қабілетті. Мысалы, машиналық оқыту жүйелері оқушылардың оқу материалдарымен қалай әрекеттесетіні, қандай тапсырмалар оларға қиындық тудыратыны және қандай тақырыптар үлкен қызығушылық тудыратыны туралы ақпаратты өңдей алады. Бұл мұғалімдерге сабақтар мен тапсырмаларды дәлірек бейімдеуге мүмкіндік береді.

ЖИ қолдайтын жекелендірілген оқытудың бірнеше маңызды артықшылықтары бар:

Біріншіден, бұл әр оқушының дайындық деңгейі мен ассимиляция қарқынын ескеруге мүмкіндік береді. Дәстүрлі оқытуда бір оқушы материалды басқаларға қарағанда тезірек игеретін жағдай жиі кездеседі, бұл оқуға деген қызығушылық пен мотивацияның төмендеуіне әкеледі. ЖИ бұл мәселені оқушының қазіргі білімі мен дағдыларына сәйкес келетін бейімделген тапсырмаларды ұсыну арқылы шешуге көмектеседі. Мысалы, Khan Academy студенттердің оқу процестерін жекелендіру үшін жасанды интеллектті бағдарламаларына біріктіреді, алгоритмдерді жеке оқу үлгеріміне байланысты тапсырмалар мен сабақтарды бейімдеу үшін қолданады.

Екіншіден, білім беру процесінде ЖИ қолдану оқушылардың мотивациясын арттыруға ықпал етеді. Бейімделген материалдар ойын элементтерін, интерактивті тапсырмаларды және кері байланыс жүйелерін қамтуы мүмкін, бұл оқу процесін қызықты әрі интерактивті етеді. Зерттеулер көрсеткендей, заманауи технологиялар арқылы оқу процесіне қатысатын студенттер пәнді үйренуге көбірек қызығушылық танытады және жақсы нәтиже көрсетеді. Осылайша, ЖИ оқу сапасын жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар студенттердің оқу процесіне қанағаттануын арттырады.

Орта мектеп оқушыларының психикалық және жас ерекшеліктерін ескеру де маңызды. Бұл жаста студенттер өзін-өзі тани бастайды және өздерінің білім беру қажеттіліктерін түсіне бастайды. Олар тәуелсіздікке ұмтылады және оқу үдерісінен үлкен өзектілік пен шынайы өмірмен байланысты күтеді. Психологиялық зерттеулер көрсеткендей, оқытуға жеке көзқарас нәтижелерді айтарлықтай жақсартады және пәнге деген қызығушылықты арттырады. Оқушылар білім беру процесіне сыни көзқараспен қарайды және оның практикалық құндылығын көргісі келеді. Бұл кезеңде оқушылар күрделі материалдарды қабылдауға дайын, бірақ олардың назары қысқа мерзімді болуы мүмкін. ЖИ бейімделген ойын элементтерін қосу арқылы бұл назарды ұстай алады. Жасанды интеллект жүйелері оқушылар, олардың қабілеттері мен жұмыс стилі туралы тиісті деректерді жинауға мүмкіндік береді. Содан кейін оны болашақ оқу үлгерімін болжау үшін ғана емес, сонымен қатар тиімді дараланған (оқушыға бағытталған) білім беруді шынымен мүмкін ету үшін де пайдалануға болады.

Жаһандану заманында жас ұрпақтың жаңаша ойлау

қабілетін, белсенділігін арттыру, білімге деген құштарлығын ояту, өмірінде оны қолдана білу, отан сүйгіштік қасиетін одан әрі дамытуға бағыттау ұстаздың басты міндеті деп білемін.

Қазіргі заманда білім әр халықтың, әрбір жеке тұлғаның болашағын айқындайтын негізгі факторлардың біріне айналды. Білімнің жоғары деңгейін ұстап тұру – әрбір қоғамның өзінің ғылыми-техникалық прогресін, экономикалық дамуын және азаматтардың әл-ауқатын қамтамасыз етуге ұмтыла отырып, алдына қоятын міндеті.

Қорытынды Жасанды интеллект ағылшын тілін үйренуде үлкен көмекші құрал бола алады. Дегенмен, оның мүмкіндіктерін тиімді пайдалану үшін мұғалімдер мен оқушылар оны көмекші құрал ретінде қолданып, тілді жан-жақты меңгеруге тырысуы қажет. ЖИ технологияларын дұрыс қолдану арқылы ағылшын тілі сабағы қызықты әрі тиімді бола алады. Сонымен қатар, мұғалімдер жасанды интеллекттің артықшылықтарын пайдаланып, оқушылардың сыни ойлау дағдыларын дамытуға басымдық беруі тиіс. Технология мен дәстүрлі оқыту әдістерін ұштастыру арқылы ғана тиімді әрі сапалы білім беру жүйесін қалыптастыруға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Techopedia. Transforming Education: AI-Powered Personalized Learning Revolution [Электрондық ресурс]. URL: https://www.techopedia.com/transforming-education-ai-poweredpersonalized-learning-revolution (қолданылған күні: 07.11.2024).
2. British Council. Artificial intelligence and English language teaching: Report updated July 2024 / British Council. – Лондон, 2024ж. – 16 б. (қолданылған күні: 07.11.2024).
3. IEEE Spectrum. How AI Can Personalize Education [Электрондық ресурс]. URL: https://spectrum.ieee.org/how-ai-can-personalize-education (қолданылған күні: 07.11.2024).

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ФОРМИРОВАНИЕ ПЕВЧЕСКИХ НАВЫКОВ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ВОКАЛА

Горюнова Светлана Викторовна
Педагог Дополнительного Образования
Дши Имени Казангапа
Г. Актобе

Для того, чтобы обучать детей правильному пению следует соблюдать певческую установку. Певческая установка - это правильное положение корпуса при пении, от которого в большей степени зависит качество звука и дыхание. При обучении детей пению надо следить за тем, как они сидят, стоят, держат голову, корпус, как открывают рот. Во время пения ученики должны сидеть прямо, не прислоняясь к спинке стульев, так как в таком положении у них лучше работают дыхательные мышцы. Ноги стоят под прямым углом к полу. Рот надо открывать вертикально, а не растягивать в ширину во избежание крикливого, «белого» звука. Нижняя челюсть должна быть свободна, губы подвижны и упруги.

Чем раньше усвоен человеком какой-либо навык, тем он прочнее и тем труднее поддается переделке с годами. Вокальным педагогам хорошо известно, что переучить певца, обладающего дурной манерой пения, бывает значительно труднее, чем научить правильно петь человека, не обладающего никакими навыками.

Методика развития певческих навыков с учащимися возраста аналогична методике, применяемой в вокальной педагогике при обучении взрослых. Существенное различие заключается в методах и приемах. Развитие певческого голоса тесно связано с формированием определенных навыков, лежащих в основе слухового восприятия, умственных операций и вокального воспроизведения. Вокальные навыки – это взаимодействие звукообразования, дыхания и дикции. Развитие певческого голоса детей может быть эффективным только на основе правильного пения, в процессе которого должны формироваться и правильные певческие навыки.

Следует четко разграничить певческие навыки и свойства певческого голоса. Первые выступают как причина, вторые – как следствие.

Свойства певческого голоса:

1) звуковой диапазон;
2) динамический диапазон;
3) тембр;
4) качества дикции;
5) выразительность исполнения.

Основные вокальные навыки:

1) звукообразование;
2) певческое дыхание;
3) артикуляция;
4) слуховые навыки;
5) навыки эмоциональной выразительности

Звукообразование – это не только атака звука, то есть момент его возникновения, но и последующее за ним звучание, звуковысотные модуляции голосов. Умение правильно интонировать по внутрислуховому представлению является составной частью навыка звукообразования и также тесно связано с владением регистрами. С навыком сознательного управления регистровым звучанием связана подвижность голоса. Понимание звукообразования как целостного процесса не исключает выделение навыков артикуляции и певческого дыхания, непосредственно участвующих в звукообразовании и обеспечивающих качества дикции, способы звуковедения, ровность тембра, динамику, продолжительность фонационного выдоха и прочее.

Навык артикуляции включает в себя:

-отчетливое, фонетически определенное произношение слов;

- умеренное округление фонем за счет их заднего уклада;

- умение находить близкую или высокую вокальную позицию за счет специальной организации переднего уклада артикуляционных органов;

-умение соблюдать единую манеру артикуляции для всех гласных;

-умение сохранять стабильным уровень гортани в процессе пения различных гласных;-умение максимально растягивать гласные и коротко произносить согласные звуки в пределах возможностей ритма исполняемой мелодии.

Навык дыхания в пении также распадается на отдельные элементы, главные из которых:

-певческая установка, обеспечивающая оптимальные условия для работы дыхательных органов;

- глубокий вдох, но умеренный по объему при помощи нижних ребер, и в характере песни;

-фонационный выдох постепенный, экономный при стремлении сохранить вдыхательную установку;- умение регулировать подачу дыхания в связи с задачей постепенного усиления или ослабления звука.

К основным слуховым навыкам в певческом процессе следует отнести:

- слуховое внимание и самоконтроль;
- слуховое дифференцирование качественных сторон певческого звучания, в том числе и эмоционального выражения ;
- вокально – слуховые представления певческого звука и способы его образования. Навык выразительности в пении выступает как исполнительский навык, отражающий музыкально-эстетическое содержание и воспитательный смысл певческой деятельности. Выразительность исполнения выступает как условие эстетического воспитания детей средствами вокального искусства и достигается за счет:
- мимики, выражения глаз, жестов и движений;
- богатстве тембровых красок голоса;
- динамических оттенков, отточенности фразировки;
-чистоты интонации;
- разборчивости и осмысленности дикции;
- темпа, пауз и цезур, имеющих синтаксическое значение.

Выразительность исполнения формируется на основе осмысленности содержания и его эмоционального переживания учащимися.

Все певческие навыки тесно связаны между собой. Работа над ними должна вестись одновременно, а навыки развиваться постепенно. Это требует элементарной последовательности и систематичности от простого к сложному.

Формирование певческих навыков – это единый педагогический процесс. Певческие навыки формируются относительно одновременно, обуславливая друг друга. Существенными признаками их формирования являются качественные изменения основных свойств певческого голоса . Ведущим моментом в образовании певческих навыков является внутренний музыкально - вокальный образ. На первых этапах его формирования, в основном, определяется рассказом и показом педагога. В формировании певческих навыков можно выделить три этапа: этап нахождения верной работы голосового аппарата, этап укрепления и уточнения этой работы и этап автоматизации и шлифовки. Каждый из этапов имеет свои характерные черты и требует от педагога их учета. Многообразие выработанных певческих навыков, большой вокальный двигательный опыт позволяет свободно проявляться творческому подходу к исполнению.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

РАСКРЫТИЕ НРАВСТВЕННОГО И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛИЧНОСТИ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Давлеталинова Сания Сапаровна
Кгу «Средняя Школа – Гимназия №9»
Города Актобе
Учитель Русского Языка И Литературы
Педагог – Исследователь

С каждым годом жизнь предъявляет все более высокие требования к детям: неуклонно растет объем знаний, которые им нужно передать; мы, педагоги, хотим, чтобы усвоение этих знаний было не механическим, а осмысленным. Задача любого педагога - пробудить интерес к учебной деятельности, добиться проявления учащимися активности в изучении как программного, так и дополнительного материала.

Педагогических методик много, все они по-своему уникальны, направлены на решение определенных педагогических задач, однако я считаю, что наибольшая же эффективность образовательного процесса достигается при использовании целостных методик активного обучения. В ходе такого обучения все участники оказываются вовлечёнными в процесс познания. Активные методы обучения исключают доминирование одного мнения над другими, в процессе такого диалога ученики учатся критически мыслить, решать сложные проблемы на основе сопоставления, анализа информации, учатся оценивать разные мнения, принимать продуманные ответственные решения, участвовать в дискуссиях, открыто общаться с другими людьми.

К эффективным технологиям активного развивающего обучения относятся системы проектного обучения, интегральная технология обучения, ТРИЗ, РКМЧП (развитие критического мышления через чтение и письмо), технология модульного обучения.

Организация уроков русского языка (литературы) в системе интеллектуального развития основана на следующих принципах:

1. Принцип разностороннего развивающего воздействия на интеллект ребенка. Учитель подбирает и составляет упражнения, задания, в процессе выполнения которых у учащихся формируются лингвистические знания, умения и навыки, вырабатывается и совершенствуется ряд интеллектуальных качеств: мышление, внимание, память, речь.
2. Принцип действенного подхода к обучению заключается в поиске детьми собственных, неординарных путей решения проблем, в максимальной степени активизируется мыслительная деятельность.
3. Принцип обоснованного ответа. Формируются задания таким образом, что школьники оказываются поставленными перед необходимостью обосновывать свою точку зрения, свой вариант решения проблемы.
4. Принцип сотрудничества, делового партнерства учителя и учащихся. Реализовать эти принципы на уроках русского языка лучше всего при изучении нового материала. Особенностью современного урока является то, что теоретические знания приобретаются активным путем, т.е. применяется поисковый путь познания или частично-поисковый метод.

Как сделать урок русского языка интересным, увлекательным? Как привить ученикам разумное отношение к предмету? Как выполнить социальный заказ, где доминирующей идеей федерального компонента государственного образовательного стандарта по русскому языку является интенсивное речевое и интеллектуальное развитие учащихся на всех ступенях обучения? Результатом школьного образования должно быть опережающее развитие: учащиеся должны понимать и осваивать новое, быть открытыми и способными выражать собственные мысли, уметь принимать решения, формировать интересы и осознавать возможности. Продиктовано это тем, что обществу требуются специалисты, умеющие сравнивать, логически мыслить, отстаивать собственное мнение, правильно выражать свои мысли.

С. Смит утверждал: «Разум дан человеку, чтобы познавать мир, чтобы вновь и вновь давать имена явлениям и предметам. Но важно, чтобы путь познания продолжался по инициативе самого человека, чтобы тот был не объектом, а субъектом освоения тайн мира»

В обучении своих учеников необходимо руководствоваться принципом «Ученик не объект, а субъект образовательного процесса». Воплотить этот принцип в практическую деятельность помогают активные формы и методы.

Для этого надо внести определенные изменения в

содержание и организацию процесса обучения. В этом помогут образовательные педагогические технологии и ИКТ.

Какие же технологии и их приемы я использую на своих уроках?

1. Игровые технологии.
2. Технология развивающего обучения
3. Технология развития критического мышления через чтение и письмо РКМЧП
4. Проектные и исследовательские методы в обучении
5. Технология модульного обучения
6. Технология мастерских
7. Коммуникативно-деятельностный принцип обучения.
8. Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ).

Игровые технологии способствуют воспитанию познавательных интересов, интеллектуальному развитию, активизации деятельности, делают ученика субъектом урока не только при проведении, но и на этапе подготовки, обеспечивают активную заинтересованную позицию наибольшего количества учеников (многообразие ролей дает возможность задействовать всех, даже самых слабых).

В процессе игры учащиеся незаметно для себя выполняют различные упражнения. В играх, особенно коллективных, формируются и нравственные качества личности. Это могут быть весёлые стихи, облегчающие усвоение правописания, лингвистические сказки (сказка о суффиксах причастий, о приставках ПРЕ-, ПРИ-). Уроки - КВН, уроки-путешествия, экскурсии, «Что? Где? Когда?», «Умники и умницы» являются помощниками в обучении, т. к. в основе их лежит учебно-познавательная направленность.

Технология развивающего обучения предполагает взаимодействие педагога и учащихся на основе коллективно-распределительной деятельности, поиске различных способов решения учебных задач посредством организации учебного диалога в исследовательской и поисковой деятельности обучающихся

Проектный метод основывается на концепции деятельностного подхода и позволяет организовать обучение, в котором обучающиеся получают знания в процессе планирования и выполнения творческих заданий – проектов.

Метод проектов не противоречит традиционным способам обучения, он помогает активизировать учеников, у большинства детей появляется интерес к новым знаниям. Такая мотивация – стремление успешно разработать тему проекта – оказывается часто более сильной, чем требования родителей и учителей хорошо учиться для получения отличных и хороших отметок. («Моя семья», «Путешествие по литературным местам», «Сборник иллюстраций» по изученным произведениям, выпуск тематических стенгазет и др)

Применение технологии проблемного обучения на уроках литературы в процессе анализа программных произведений («Евгений Онегин», «Обломов», «Отцы и дети», «Вишневый сад», «На дне», «Живи и помни» и др.). Применение проблемной технологии в организации исследовательской работы учащихся.

Развитие критического мышления через чтение и письмо используется в работе с учебными текстами (приемы «кластер», «инсерт», «таблицы», «синквейна» и др.).

Технологию модульного обучения я начала применять в старших классах, где учащиеся приучены к самостоятельной работе, а сейчас и в среднем звене, чаще на уроках повторения и обобщения материала.

Она позволяет осуществлять самообучение, регулировать не только темп работы, но и содержание учебного материала

Я перечислила только некоторые методы и приемы активного и интерактивного обучения, помогающие воспитывать по-настоящему образованных, нравственных людей, которые могут сами принимать ответственные решения, способны к сотрудничеству, отличаются мобильностью и динамизмом.

Список литературы:

1.И.В.Никишина. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе.
Издательство «Учитель», Волгоград, 2008.
2.В.Н..Рыжова. Дифференциация обучения как важный фактор развития познавательных интересов школьника. Журнал «Завуч» №8,2003.
3.И.К.Шаламов. Мотивационное программно-целевое управление: теория, технология, практика. Барнаул, 2002.
4.В.А. Бахвалов. Методики и технологии образования. Рига,1997.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ У ОБУЧАЮЩИХСЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНЫХ ЭМОЦИЙ ПО ОТНОШЕНИЮ К УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Дауренбекова Самал Амантаевна
Актюбинская область, город Актобе,
КГУ «Областная специальная школа-сад»
педагог-психолог, педагог-эксперт

Аннотация В статье рассматриваются психологические условия, способствующие формированию у обучающихся положительных эмоций в процессе учебной деятельности. Рассматриваются психологические механизмы эмоциональной регуляции, влияние педагогической среды и личностные особенности учащихся, способствующие их вовлеченности в образовательный процесс. Подчеркивается важность педагогического мастерства и применения инновационных методик для поддержания эмоционального благополучия обучающихся.
Ключевые слова: положительные эмоции, учебная деятельность, мотивация, эмоциональная регуляция, педагогическая среда, инновационные методы обучения.

Учебная деятельность является одним из ведущих видов деятельности обучающихся, формирующим их интеллектуальное и личностное развитие. Однако отношение к учебе может сопровождаться как положительными, так и отрицательными эмоциями, влияющими на учебную мотивацию, когнитивные процессы и психологическое благополучие. В связи с этим актуальной задачей является создание условий, способствующих развитию положительных эмоций у обучающихся в образовательном процессе. Особое внимание уделяется роли педагога, формирующего эмоциональный фон урока и использующего современные технологии обучения.

Психологические механизмы формирования положительных эмоций в учебной деятельности Положительные эмоции способствуют когнитивной активности, творческому мышлению и долговременному усвоению знаний. Среди основных механизмов их формирования можно выделить:

- Эмоциональное подкрепление: успехи в обучении вызывают радость и удовлетворение, что усиливает мотивацию. Положительная обратная связь от учителя играет ключевую роль в поддержании уверенности в себе.
- Связь эмоций с когнитивными процессами: положительные эмоции способствуют расширению объема внимания, более глубокому анализу информации и усилению интереса к предмету. Радость познания делает процесс обучения увлекательным.
- Развитие эмоциональной регуляции: умение управлять своими эмоциями помогает учащимся справляться с трудностями и воспринимать учебную деятельность как значимую и увлекательную. Эмоциональный интеллект играет важную роль в успешности обучения.
- Влияние нейропсихологических аспектов: положительные эмоции способствуют активации центров удовольствия, улучшая когнитивную гибкость и способность к решению задач. Использование музыки и цветовой гаммы в классе также может повлиять на эмоциональный фон.

Влияние педагогической среды на эмоциональное состояние обучающихся Педагогическая среда играет ключевую роль в формировании эмоционального отношения к учебе. Основные компоненты благоприятной среды:

- Поддерживающая и уважительная атмосфера в классе, способствующая эмоциональной безопасности. Учащиеся чувствуют себя комфортно и не боятся высказывать мнение.
- Индивидуальный подход к учащимся, учет их способностей и интересов. Учителя, учитывающие сильные стороны каждого ученика, способствуют развитию их уверенности и желания учиться.
- Использование активных и интерактивных методов обучения. Игровые технологии, групповые проекты, проблемное обучение создают позитивный эмоциональный фон урока.
- Обратная связь и позитивное подкрепление со стороны педагогов. Поощрение успехов, даже небольших, помогает формированию устойчивой мотивации.
- Интеграция арт-терапии и креативных методик в образовательный процесс. Рисование,

музыка и театральные элементы способствуют лучшему усвоению материала и эмоциональной разрядке.

Личностные особенности учащихся и их влияние на эмоциональное восприятие учебной деятельности Индивидуальные различия в эмоциональности и мотивации могут существенно влиять на отношение к учебе. К таким особенностям относятся:

- Личностная предрасположенность к оптимизму и уверенности в своих силах. Оптимистично настроенные учащиеся легче преодолевают трудности и воспринимают ошибки как часть обучения.
- Уровень школьной тревожности и способность справляться со стрессом. Поддержка со стороны учителей и родителей помогает снижению тревожности.
- Развитие учебной мотивации и интереса к познанию. Исследовательский подход к обучению стимулирует внутреннюю мотивацию учащихся.
- Социальная поддержка со стороны сверстников и семьи. Эмоциональный климат в классе и дома влияет на восприятие учебного процесса.
- Способность к самоорганизации и рефлексии. Развитие навыков самоконтроля и постановки целей способствует эмоциональному благополучию.

Методы формирования положительного отношения к учебной деятельности Среди эффективных психологических и педагогических методов можно выделить:

- Развитие учебной мотивации через постановку достижимых целей и подкрепление успехов. Маленькие шаги к успеху создают положительное отношение к учебе.
- Создание ситуации успеха, поощрение инициативности и самостоятельности. Возможность проявлять инициативу мотивирует учеников на активное участие в процессе обучения.
- Использование эмоционально насыщенных форм обучения. Интерактивные задания, ролевые игры, обсуждения делают процесс обучения увлекательным.
- Обучение навыкам саморегуляции и позитивного мышления. Практики аффирмаций и дыхательные упражнения помогают снижать стресс и повышать концентрацию.
- Включение методик mindfulness и стресс-менеджмента для улучшения эмоционального фона учащихся. Регулярные паузы для осознанного дыхания и медитации способствуют снижению тревожности и повышению работоспособности.

Заключение Формирование у обучающихся положительных эмоций по отношению к учебной деятельности требует комплексного подхода, включающего работу с педагогической средой, развитие эмоциональной регуляции и учет индивидуальных особенностей учеников. Позитивные эмоции способствуют повышению мотивации, познавательной активности и успешности обучения, что делает их значимым фактором образовательного процесса. Использование современных методик и учет психологических особенностей учащихся позволяет создать максимально комфортные условия для их обучения и личностного развития.

Литература

1. Выготский Л. С. Психология развития ребенка. – М.: Педагогика, 1984.
2. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1977.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2010.
4. Экман П. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь. – М.: Эксмо, 2016.
5. Изард К. Эмоции человека. – СПб.: Питер, 2000.
6. Гарднер Г. Теория множественного интеллекта. – М.: Каро, 2007.
7. Фридман Л. М., Левитов Н. Д. Психологические аспекты обучения. – М.: Педагогика, 1995.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ ТАҚТАНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Демесинова Актолкын Табынбаевна
Қобда ауданы Жарық ауылы Жарық мектеп-балабақшасының
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Оқыту үрдісін компьютерлендіру мақсатында интерактивті тақтамен жұмыс жасау тиімді. Қазіргі уақытта Қазақстанның жалпы орта білім беретін мектептерінің барлығы дерлік интерактивті тақтамен қамтамасыз етілген. Интерактивті әдіс – диалогтік әдіс, нәтижесінде сабаққа қатысушылар бір-бірімен байланыса отырып, мәселелерді шешеді. Қарапайым тақта және компьютер проекторына қарағанда, интерактивтік тақта сабақ мазмұнын кеңінен ашуына мүмкіншілігі өте зор. Интерактивтік тақтаны пайдалану кезінде үлкен жетістікке қол жеткізу үшін, тек қана сауатты сабақ жоспарлап, керекті материалдарды дайындау керек.Сабақта мұғалім интерактивтік тақтаны бір емес бірнеше рет пайдалана алады, қарапайым тақтаға қарағанда интерактивті тақта пайдалануға ыңғайлы, әрі уақыт үнемдейді. Сабақ дайындығына дұрыс уақытты қалай бөлу керек? Әр сабақта пайдаланатын көрнекі құралдарды қалай дайындайды? Осы аталған сұрақтарға жауап беруге тырысамын.Интерактивті тақта оқытудың басқа тәсілдеріне қарағанда (салыстырғанда), көптеген жетістіктері бар. Бұл жетістіктер туралы өз сабағында интерактивтік тақтаны пайдаланатын мұғалімдер ғана айта алады. Мұғалім әріптестерімен бірге отырып сабаққа дайындалу арқылы жақсы әсерге қол жеткізуге болады, бұл тек қана міндеттерді бөліп беру мен уақытты үнемдеу ғана емес, сонымен қатар берілген материалдардың сапасын да арттырады. Мұғалімдердің пайымдауынша интерактивтік бағдарлама олардың жартылай жұмысын атқарады. Мысалы: белгілі бір материалды интерактивтік тақтада орындау арқылы файлдағы белгілермен өзгерістерді сақтап қалуға болады, бұны сабақта болмай қалған оқушыларға қайта түсіндіруге немесе келесі жолы тағы да қолдануға болады.Мұғалім оқытудың жаңа ақпараттық технологияларын меңгеріп, оны пайдалану арқылы өзінің материалдық базасын толықтырып, әрі уақытты үнемдейді. Мультимедиялық технологиялар көбіне компьютерлік сыныптарда қолданылады. Қазіргі уақытта сабақ материалына байланысты көптеген электрондық оқулықтар мен компакт-дискілер бар. Бүгінгі таңда ақпараттық технологияның өмірімізге терең енуіне байланысты жеке пән сабақтарында компьютерлік техниканың мүмкіндіктерін толық пайдаланып, оқушыларға терең де тиянақты білім беруге жағдай жасалды. Компьютерлік графикалық материал презентациялық слайд көмегімен көрсетіледі. Microsoft Power Point бағдарламасының көмегімен оқу процесінде презентациялар мен слайдтар жасап көрсету, оқушылардың қызықты және дәлелді (мағыналы) болады, танымдық ойлауы мен есте сақтауын қалыптастырады.

Интерактивті технологияның ерекшеліктері: 1) Бормен тақтаға жазған кескінді экрандағы түрлі –түсті, айқын, ұқыпты кескінмен салыстыруға болмайды. Тақта мен бордың көмегімен әр түрлі қосымшалары бар жұмысты түсіндіру қиын, әрі мүмкін емес. Слайдтарда кемшіліктер мен қателер жіберілсе, тез арада түзетуге болады. Сабақтың өнімділігі артады. Басқа пәндермен пәнаралық байланыс орнайды. 2) Сабақта көрнекілікті қолдану деңгейі артады. 3) Оқу материалын беру логикасына көп көңіл аударады, бұл оқушылардың білім деңгейіне оң әсерін тигізеді. Компьютерге деген қарым-қатынас өзгереді. Activstudio – да қалам, өшіргіш, түс, себет деген нәрселерді игеру керек, сонымен қатар кітапхананың ішінде не бар, оны пайдалана білу. Ал флипчарт мәліметті сақтайды, анықтайды, жабады.Сонымен сабақ үрдісінде интерактивті тақтаның барлық мүмкіндіктерінқолдану арқылы оқушылардың қызығушылығын, интеллектуалдық танымын,білім сапасын арттыруға болатыны анық. Сабақта интерактивті тақтаныңэлементтерін пайдалану, оқушылардың дайындалған арнайы тапсырмалардытыңдап қана қоймай, көздерімен

көріп, оны жетік түсінуге дағдыландырады. Интерактивті тақтаны пайдалану арқылы оқушылардың білімін тексеру үшін әр тарауды аяқтаған кезде немесе жаңа сабақты бекіткен уақытта әдісін қолдануға болады. Бұл әдіс оқушылардан бір уақытта жауап алуға мүмкіндік береді және тестілеген кезде мұғалім оқушылардың білім деңгейін анықтай алады. Тестілеудің нәтижелерін құрылған график арқылы тексеріп, сол уақытта бағалауға болады. Ал жауап нәтижелерін бақылап, оқушылардың материалды түсіну деңгейін анықтауға болады. Оқушыға тест сұрақтарына жауап беруі үшін уақыт беріледі. Бұл жүйе тұйық оқушылардың ойын білдіріп, жалқау оқушылардың қызығушылығын арттырады. Оқушылар жауаптарын құпия түрде бере алады. Жаңа ақпараттық технологияларда электрондық тесттерді қолдану оқудың тиімділігін көтереді, сонымен қатар оқушының бірден-бір өздігінен жұмыс істеу құралы болып табылады.Тестік формадағы тапсырмалар қысқа сұрақтардан тұруы тиіс. Техникалық құралдар арқылы тестті тез әрі нақты және үнемді орындауға болады. Электрондықтесттердіоқуүрдісініңкезкелгенкезеңінде қолдануға болады. Электрондық тесттерді «Aktivstudio Professional Edition V3“ бағдарламасындағы « Оценка тест» бағдарламасымен құрастыруға болады. Мұғалім алдын ала дайындалған тест арқылы кез келген уақытта сабақта өтілген тақырып бойынша оқушылардың білімін тексере алады және оқушы электрондық тесттер арқылы өзін-өзі тексере алады. Мысалы, сабақта оқушыларға тесттік тапсырмалар беруге болады. Интерактивті тақтада слайд арқылы мұғалімнің дайын ақпаратты мәтін, фото, видеоны компьютерлік презентациямен пайдаланады. Оқушылар алдына қойылған мәселе тақтада қайталанып еске түсіріп отыруға өте жақсы жағдай туғызады. Осылайша оқушылармен қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында СТО технологиясы бойынша берілген әдістер бойынша тапсырмалар берілгенде оқушылар шешуге өз әдістерін ұсынады.Көмекке берілген ережелер, т.с.с құралдар экранда флипчарт арқылы жабылып тұруы мүмкін. Оқушылар талдау барысында жауаптары тақтада жазылады, ашылады, қателер түзетіліп, дәлелденеді. Айнымалыларды құрастыруға тапсырма беруге болады, оны орындау барысында оқушының заттардың химиялық қасиеттерін біледі, өзінің іс-әрекетін анықтайды, сыныптастарының жауаптарын талдауға үйренеді. Интерактивті тақтада сәйкестендіру есептерді тиімді талдауға өте ұтымды. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында маңызды жұмыстарда кестелерді, графиктерді қолдану тиімді. Ал интерактивті тақтадағы кесте, графиктерде қажетті ақпаратты маркер – қаламмен сызып бөлуге болады, назарды аударуға болады. Тақта басқа пәндермен байланыста болуға өте маңызды. Мысалы, географиядан карталарды, табиғи объектілердің фотографияларын т.б байланыстыра жазамыз. Интерактивті тақта сабақтың ұйымдастырушылық, қайталау, жаңа тақырыпты игеру, бекіту, қорытындылау, талдау кезеңдерінде, білім бақылауда кеңінен оқушының қызығушылығын, оқуға танымдық қасиетін оятуға тиімді. Объективті бағалауға, оқушының еркін сезінуге ақпараттық-коммуникациялық мәдениетінің деңгейі өсуіне жағдай жасалып, келешекте терең білім алуға көмегі зор.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТҮСІНУ ҚАБІЛЕТІН АРТТЫРУҒА КӨМЕКТЕСЕТІН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ҚҰРАЛДАРЫ

Джанадилова Каламкас Ермековна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Өтетін орны: Алматы қаласы
№44 мектеп-гимназиясы

Кіріспе
Қазіргі білім беру жүйесінде жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары оқыту процесін жетілдірудің маңызды құралына айналуда. Әсіресе, қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында ЖИ оқушылардың мәтінді түсіну, талдау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектесе алады. Бұл конспектте ЖИ-дың негізгі артықшылықтары, тиімді құралдары және оларды қолданудың әдістері қарастырылады.

1. Жасанды интеллект құралдарының маңызы
Жасанды интеллект технологиялары оқушыларға білімді жеке дара меңгеруге, өз бетінше ізденуге және ақпаратты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінде ЖИ қолданудың басты артықшылықтары:
- Мәтіндерді талдау және түсіндіру;
- Грамматикалық және стилистикалық қателерді түзету;
- Диалогтық оқыту әдістерін қолдану;
- Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау және кері байланыс беру.

2. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында қолдануға болатын ЖИ құралдары

2.1. Тілдік модельдер (ChatGPT, Bard)
Бұл құралдар:
- Күрделі мәтіндерді түсінікті етіп түсіндіреді;
- Эссе, шығарма жазуға көмектеседі;
- Оқушылардың сұрақтарына нақты жауап береді;
- Мәтінді талдауға көмек береді.

2.2. Орфографиялық және грамматикалық тексеру құралдары (Grammarly)
- Қазақ тіліндегі қателерді түзетуге көмектеседі;
- Сөйлем құрылымын жақсартады;
- Мәтіннің стилистикасын өңдейді.

2.3. Magic School AI — мұғалімдерге арналған жасанды интеллект платформасы, ол сабақ жоспарларын құру, бағалау тапсырмаларын дайындау, жеке оқу жоспарларын әзірлеу және тиімді коммуникацияны қамтамасыз ету сияқты міндеттерді жеңілдетеді. Бұл құралды қазақ тілі сабағында тиімді пайдалану арқылы мұғалімдер уақыттарын үнемдеп, оқыту сапасын арттыра алады.

2.4 Gamma.app — бұл презентациялар жасауға арналған жасанды интеллектке негізделген платформа. Осы платформаны қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушылардың материалды игеруін жақсарту үшін қолдануға болады.
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі ретінде мен ChatGPT, Magic School AI және Gamma AI сияқты заманауи цифрлық құралдарды белсенді түрде қолданамын. Бұл платформалар оқушылардың деңгейіне қарай оқу материалдарын бейімдеуге, күрделі мәтіндерді түсінікті етуге және оқу үдерісін қызықты әрі тиімді өткізуге көмектеседі.
1. ChatGPT – бейімделген мәтіндер мен тапсырмалар құрастыру
Сабаққа дайындық барысында мен ChatGPT-ті келесі мақсаттарда пайдаланамын:
• Оқушылардың деңгейіне сай мәтіндерді жеңілдету немесе күрделендіру. Егер көркем шығарманың тілі ауыр болса, жасанды интеллект оны қарапайым немесе күрделі нұсқада ұсына алады.
• Әртүрлі деңгейге арналған сұрақтар дайындау:
o Бастапқы деңгей: Мәтіннің негізгі ойын анықтаңыз.
o Орта деңгей: Автор кейіпкердің мінезін қалай ашады?
o Жоғары деңгей: Бұл шығарманы басқа әдеби туындымен салыстырып, талдау жасаңыз.
• Эссе және шығарма жазуға арналған құрылымдық жоспарлар дайындау, оқушылардың ойларын жүйелі жеткізуіне көмектесу.
2. Magic School AI – тесттер мен тапсырмаларды автоматтандыру
Бұл платформа арқылы мен:
• Деңгейлік тесттер жасаймын, мұнда тапсырмалар жеңілден күрделіге дейін құрылады (жауап нұсқалары бар тесттерден бастап, толық

жазбаша жауаптарды талап ететін тапсырмаларға дейін).

• Грамматика мен лексикаға арналған жаттығулар дайындаймын, оқушылардың деңгейіне қарай саралаймын.

• Интерактивті тапсырмалар құрйамын, мысалы, әдеби квесттер немесе ойын элементтері бар викториналар, олар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады.

3. Gamma AI – оқу материалдарын визуализациялау

Gamma AI платформасы маған келесі тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді:

• Шығармалардың құрылымдық талдауын қамтитын презентациялар дайындау: сюжеттік желі, кейіпкерлердің өзара қарым-қатынасы, негізгі ойлар мен авторлық стиль ерекшеліктері.

Абайдың «Қара сөздері» шығармасы бойынша деңгейлік тапсырма үлгісі

- Бастапқы деңгей: Мәтінді оқып, оның негізгі идеясын анықтаңыз.
- Орта деңгей: Оқыған шығармаңызды өз сөзіңізбен қысқаша мазмұндап жазыңыз.
- Жоғары деңгей: Абай философиясының қазіргі заманмен байланысын анықтап, өз ойыңызды дәлелдеңіз.

3. Жасанды интеллектті сабақ барысында қолдану әдістері

3.1. Мәтінді талдау және интерпретациялау

Оқушыларға күрделі мәтіндерді түсіндіру үшін ЖИ көмегімен мәтінді жеңілдетіп, негізгі ойды ажыратып көрсетуге болады.

3.2. Жазбаша жұмысты жетілдіру

Эссе немесе шығарма жазған кезде ЖИ грамматикалық қателерді түзетіп, мазмұнын жақсартуға ұсыныстар береді.

3.3. Диалогтық оқыту

ЖИ-ды сұхбаттасу құралы ретінде пайдалану оқушыларға шығармаларды тереңірек түсінуге және кейіпкерлердің әрекеттерін талдауға көмектеседі.

3.4. Деңгейлік тапсырмалар жасау

ЖИ оқушылардың деңгейіне сәйкес тапсырмалар ұсыну арқылы сараланған оқытуды жүзеге асырады.

4. Қорытынды

Бұл платформаларды сабаққа пайдалану – оқушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, білім беру үдерісін икемді әрі тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Жасанды интеллект құралдары арқылы сабақтарым интерактивті, мазмұнды және қызықты бола түседі

Жасанды интеллект құралдары қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарын заманауи әрі интерактивті етуге үлкен мүмкіндік береді. Олар оқушылардың мәтінді түсіну, талдау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Дегенмен, ЖИ-ды тиімді пайдалану үшін мұғалімдер оны оқу процесіне бейімдеп, сыни ойлау мен адами факторды ескеруі қажет. ЖИ-ды дұрыс қолдану қазақ тілін меңгеру сапасын арттырып, әдебиетке деген қызығушылықты күшейтуге мүмкіндік береді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ШКОЛАХ КАЗАХСТАНА

Дошумова Гульжанат Кабийдуллаевна
учитель информатики
г. Актобе КГУ СШ № 3.

Инклюзивное образование в школах Казахстана — это система образования, которая обеспечивает равные возможности для всех учащихся, независимо от их физических, умственных, эмоциональных или других особенностей. Оно направлено на то, чтобы дети с особыми образовательными потребностями (например, дети с инвалидностью или те, кто сталкивается с трудностями в обучении) могли учиться в обычных школах в рамках общего образовательного процесса, с учетом индивидуальных потребностей.

Основными принципами инклюзивного образования являются:

1. Доступность: образование должно быть доступным для всех детей, включая детей с особыми образовательными потребностями.
2. Разнообразие: признание и уважение разнообразия учеников, их уникальных способностей и потребностей.
3. Поддержка и адаптация: предоставление необходимой поддержки, в том числе индивидуальных образовательных планов, ассистентов и адаптированных учебных материалов.
4. Интеграция и взаимодействие: учащиеся с разными потребностями учатс в одном классе и взаимодействуют друг с другом, что способствует социальной инклюзии и развитию толерантности.

В Казахстане процесс внедрения инклюзивного образования активно поддерживается на государственном уровне. Приняты соответствующие законодательные акты, включая Закон Республики Казахстан «Об образовании» (с поправками), который утверждает инклюзивное образование как одну из стратегических задач образовательной системы.

Внедрение инклюзивного образования в школах Казахстана осуществляется через комплексный подход, который включает в себя различные аспекты, начиная от законодательных инициатив и заканчивая практическими шагами в образовательных учреждениях.

Вот основные направления и этапы внедрения инклюзивного образования:

1. Законодательная и нормативно-правовая база. Казахстан разработал и внедрил ряд нормативных актов, регулирующих инклюзивное образование. Среди них — Закон РК «Об образовании» и другие подзаконные акты, которые включают положения о правах детей с особыми образовательными потребностями на получение образования в общеобразовательных учреждениях. В частности, существует обязательство для школ принимать детей с инвалидностью и предоставлять им необходимую поддержку.
2. Обучение и повышение квалификации педагогов. Важным аспектом внедрения инклюзивного образования является подготовка учителей. В школах организуются курсы повышения квалификации, тренинги и семинары для педагогов, где их обучают принципам инклюзивного образования, методам работы с детьми с особыми образовательными потребностями. Важно, чтобы педагоги могли понимать индивидуальные потребности каждого ученика и адаптировать процесс обучения соответственно.
3. Создание инклюзивной среды в школах. Для успешной реализации инклюзивного образования требуется создание соответствующих условий в школах. Это включает в себя:

- Физическая доступность зданий: обеспечение удобных входов, пандусов, специализированных санитарных помещений и других условий для детей с ограниченными физическими возможностями.
- Адаптированные учебные материалы и технологии: использование специальных образовательных материалов, таких как книги с крупным шрифтом, программы для обучения детей с нарушениями слуха или зрения, а также использование технологий для поддержки учащихся с различными потребностями.
- Помещения для специализированной работы: создание комнат для индивидуальных занятий и консультаций с детьми, требующими особого подхода.

4. Индивидуальные образовательные планы. Для детей с особыми потребностями разрабатываются индивидуальные образовательные планы (ИОП). Эти планы учитывают особенности ребенка, его

возможности, темпы обучения и другие индивидуальные факторы. В ИОП прописываются методы и стратегии преподавания, а также виды поддержки, которые должны быть предоставлены учеников в процессе обучения.

5. Поддержка на разных уровнях. В школах могут работать специальные педагогические ассистенты и психологи, которые оказывают помощь детям в процессе обучения и социализации. Кроме того, важно взаимодействие между школой и родителями, чтобы совместно решать возникающие проблемы и обеспечивать устойчивый прогресс ребенка.

6. Инклюзивные классы и группы. В рамках инклюзивного образования возможно создание специальных классов или групп, где дети с особыми образовательными потребностями обучаются вместе с обычными детьми. В таких классах учителя используют адаптированные методы преподавания и организуют работу таким образом, чтобы каждый ученик мог получать необходимую поддержку.

7. Оценка и мониторинг. Важной частью внедрения инклюзивного образования является система оценки и мониторинга. Это включает регулярную оценку эффективности обучения, прогресса детей и адекватности предоставляемых им условий и поддержки. На основе результатов мониторинга вносятся коррективы в учебный процесс.

8. Психологическая поддержка. Помимо академической помощи, важную роль в инклюзивном образовании играет психологическая поддержка. Для детей с особыми образовательными потребностями проводятся индивидуальные и групповые занятия с психологами, направленные на развитие социальных навыков, самооценки и уверенности.

9. Сотрудничество с другими учреждениями. Важным аспектом инклюзивного образования является сотрудничество школ с медицинскими и социальными учреждениями, чтобы обеспечить комплексную поддержку детям. Это может включать в себя работу с врачами, специалистами по реабилитации, логопедами, дефектологами и другими профессионалами, которые помогают детям преодолевать барьеры для обучения.

10. Социальная инклюзия. Инклюзивное образование также направлено на развитие социальной инклюзии, то есть взаимодействие детей с разными потребностями в одном коллективе. Это способствует формированию толерантности, уважения и взаимопонимания между учениками, а также развивает у всех детей навыки эмпатии и сотрудничества.

Проблемы и вызовы:

Несмотря на значительный прогресс в развитии инклюзивного образования в Казахстане, существуют и определенные вызовы:

- Недостаток квалифицированных специалистов, таких как дефектологи и логопеды.
- Проблемы с доступностью и адаптацией инфраструктуры.
- Ограниченные ресурсы на уровне отдельных школ для внедрения инклюзивных программ.
- Необходимость изменения отношения общества и педагогов к детям с особыми потребностями, для чего требуется культурное и социальное переосмысление инклюзии.

Таким образом, внедрение инклюзивного образования в школах Казахстана является сложным, многогранным процессом, требующим комплексного подхода на уровне государственных структур, образовательных учреждений, педагогов и общества в целом.

Инклюзивное образование на уроках информатики в школах Казахстана применяется через адаптацию учебных материалов, методов и подходов, чтобы обеспечить равные возможности для всех учащихся, включая детей с особыми образовательными потребностями. Важно, чтобы уроки информатики были доступными и интересными для всех, независимо от их физических, умственных или других особенностей.

Вот как инклюзивное образование может быть реализовано на уроках информатики:

1. Адаптация учебных материалов. Для учеников с особыми образовательными потребностями, такими как нарушение зрения или слуха, используется адаптированная учебная литература и технологии:
- Для слабовидящих детей: использование программ с увеличенным шрифтом, экранных читалок, контрастных цветовых схем и других специальных технологий.
- Для слабослышащих детей: использование субтитров для видеоуроков, текстовых материалов и возможность работы с жестовым языком или переводчиками на жестовый язык, если это необходимо.
- Для детей с нарушениями моторики: использование специализированных устройств ввода, таких как голосовые системы или адаптированные клавиатуры.

2. Использование образовательных технологий и программ. Современные образовательные технологии играют ключевую роль в инклюзивном обучении. На уроках информатики могут использоваться:
- Специальные программы и приложения, которые помогают детям с особыми потребностями (например, программы для создания визуальных блок-схем, текстовых или графических редакторов, которые могут быть адаптированы для определенных потребностей).
- Образовательные платформы с возможностью адаптировать интерфейсы и материалы, предоставляя различные уровни сложности для разных учеников.

3. Дифференцированный подход. Учитель информатики может применять дифференцированный подход, который подразумевает использование разных методов обучения в зависимости от уровня подготовки и потребностей каждого ученика:
- Для детей с особыми потребностями можно создавать дополнительные задания или использовать

более простые варианты тех же заданий, чтобы они могли справляться с материалом в своем темпе.

• Для одаренных учащихся можно предлагать более сложные задания, связанные с расширением знаний, например, задачи по программированию или робототехнике.

4. Использование ассистивных технологий. В зависимости от нужд учащихся, могут быть использованы различные ассистивные технологии:

• Голосовые системы: для учеников с нарушениями моторики или зрительными ограничениями.

• Программное обеспечение для распознавания речи: помогает учащимся, которые не могут эффективно использовать клавиатуру.

• Доступность к интерактивным доскам или сенсорным экранам, которые могут использоваться для более удобного взаимодействия с материалом.

5. Гибкость в организации учебного процесса. Учитель информатики может предусмотреть возможность работы в индивидуальном или малых группах. Например:

• Создание групповых проектов, где дети с особыми образовательными потребностями могут работать с другими учениками, обучая друг друга и помогая в решении задач.

• Разделение урока на несколько частей, каждая из которых имеет свой уровень сложности, чтобы все ученики могли участвовать в процессе.

6. Система поддержки и обратной связи. Очень важно создать систему постоянной поддержки для детей с особыми потребностями:

• Регулярная обратная связь от учителя, чтобы учащиеся знали, какие моменты они осваивают хорошо, а какие требуют дополнительного внимания.

• Включение в учебный процесс педагогов-ассистентов или психологов, которые могут оказывать помощь в обучении.

7. Инклюзивные проекты и задания. Проектная работа может стать важной частью инклюзивного обучения. Учитель информатики может предложить задания, которые позволят каждому ученику проявить свои сильные стороны:

• Проекты по созданию веб-сайтов, программ, анимаций или компьютерных игр, где дети с разными уровнями подготовки смогут внести свой вклад в проект в соответствии со своими возможностями.

• Совместные задачи, в которых дети с особыми потребностями могут взять на себя специфические роли, например, проверку кода или работу с графикой, что позволит им участвовать на равных.

8. Развитие социальных навыков через групповую работу. Важно создавать условия для социализации и развития командных навыков. На уроках информатики могут быть организованы групповые занятия и совместные проекты, в которых дети с различными потребностями работают вместе. Это способствует не только образовательному прогрессу, но и развитию толерантности, взаимопонимания и командной работы.

9. Поддержка на всех этапах урока. Важно, чтобы учитель информатики предоставлял постоянную поддержку в процессе работы:

• Помощь в освоении нового материала.

• Объяснение сложных понятий на примерах и с использованием визуальных элементов.

• Возможность ученикам задавать вопросы и получать дополнительные разъяснения.

Примеры реализации инклюзивного образования на уроках информатики:

• Использование образовательных игр и симуляторов: создание условий для участия всех учеников в интерактивных обучающих играх и приложениях, которые могут быть адаптированы для разных уровней и потребностей.

• Работа с робототехникой: дети могут работать с конструкторами, программировать роботов, что позволяет развивать как технические навыки, так и социальные взаимодействия в группах.

Заключение

Применение инклюзивного образования на уроках информатики в школах Казахстана требует гибкости, индивидуального подхода и использования разнообразных технологий и методов. Это позволяет всем детям, включая детей с особыми образовательными потребностями, получать знания, развивать навыки и активно участвовать в образовательном процессе.

Литература.

1. Хелен Келлер, известная своей борьбой за права людей с инвалидностью, сыграла важную роль в продвижении идей инклюзивного образования.

2. Томас Гудвинсон Этот исследователь и педагог активно разрабатывал подходы к инклюзивному образованию, в частности в контексте работы с детьми с особыми образовательными потребностями.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ И САМОРАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ С ЗПР ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ

Емельянова Е.Ф
учитель начальных классов
(город Риддер) КГУ «Специальная школа интернат №7» УО ВКО

Задержка психического развития – это нарушение нормального темпа психического развития, когда отдельные психические функции (память, внимание, мышление, эмоционально-волевая сфера) отстают в своем развитии от принятых психологических норм для данного возраста.

Дети с ЗПР – многочисленная категория, разнообразная по своему составу. Некоторые дети имеют негрубые нарушения центральной нервной системы вследствие ее раннего органического поражения. У других детей ЗПР возникает из-за соматической ослабленности, наличия хронических заболеваний, функциональной незрелости ЦНС, а также может стать причиной отставания в нервно-психическом развитии. Дети с ЗПР проходят тот же путь развития, что и дети, не имеющие отклонения в развитии. Однако, темпы развития у них - иные. Нормально развивающиеся дети учатся всему так быстро, что взрослые порой не замечают всех этапов, которые дети преодолевают на своем пути. Для «детей с иным мышлением» создаются специальные условия для развития, воспитания и обучения.

В школе – интернате учителем начальных классов работаю более 30 лет. В настоящее время обучаю детей 2 класса, в котором 12 человек с ЗПР. Слово «задержка» говорит само за себя: при ней ребёнок лишь задержался в освоении некоторых школьных дисциплин, в развитии каких-либо психических функций. Дети, имеющие задержку психического развития, способны усваивать школьную программу, «догнать» своих сверстников и учиться дальше «как все», но только при индивидуальном подходе, своевременной и правильной помощи учителя.

Главная моя задача состоит в том, чтобы создать такие условия, которые помогут наверстать то, что по каким-либо причинам упущено, раскрыть таланты и способности этих детей. Ведь уроки в начальной школе - это не только передача знаний, но и создание условий для всестороннего развития личности ребенка.

Развитие и саморазвитие младших школьников - это важный процесс, который требует системного и последовательного подхода. Использование эффективных технологий, методов и приемов на уроках помогает моим ученикам раскрыть свой потенциал; развить необходимые навыки и получить уверенность в себе. Организация познавательной деятельности на уроке – это ключевой фактор для успешного развития и саморазвития детей с ЗПР.

Обучение в начальной школе считаю невозможным без использования игровой технологии, которая является мощным инструментом для развития и саморазвития учеников младших классов. Еще К. Д. Ушинский советовал включать элементы занимательности, игровые моменты в серьезный учебный труд учащихся для того, чтобы процесс познания был более продуктивным.

Дидактические игры на уроках помогают моим детям не только увлечься процессом, но и освоить новые знания и навыки без принуждения.

Применяемые мною игры на уроках русского языка, представленные на слайде, активизируют умственную деятельность учащихся, повышают мотивацию к обучению; развивают орфографическую зоркость, творческое мышление, самостоятельность и умение принимать решения; внимательность, логическое мышление; учат работать в группе, команде; воспитывают быстроту реакции.

В работе использую активные формы, методы и приёмы обучения, которые приемлемы для детей моего класса и способствуют их развитию и саморазвитию.

Считаю, одним из эффективных методов коррекционного воздействия на эмоциональную и познавательную сферу детей с ЗПР является: метод проблемного обучения. Используя проблемное обучение на разных этапах урока, мне удается значительно повысить уровень развития моих учеников. Проблемная ситуация заставляет детей осознавать недостаточность своих знаний, побуждает к поиску новых знаний и умений. А поиск — одно из главнейших условий развития творческого мышления учеников.

Проблемное обучение помогает мне:
- формировать поисковый стиль мышления детей,
- прививает интерес к решению проблемы,
- учит детей рассуждать;
- обеспечивает высокую степень органичного усвоения знаний,

- у учащихся появляется мотивация.

Помимо проблемного метода обучения применяю основные подходы к обучению детей с задержкой психического развития: личностно-ориентированный подход, учитывающий индивидуальные особенности каждого ребёнка и дифференцированный, который предполагает различную форму организации учебной деятельности для различных групп учащихся. Разница этих подходов в том, что дифференцированное обучение учитывает индивидуальные особенности, присущие группам учеников, и предполагает организацию вариативного учебного процесса в этих группах. Индивидуализация - это предельный вариант дифференциации, когда учебный процесс строится с учетом особенностей не групп, а каждого отдельно взятого ученика.

С целью адаптации объема и характера учебного материала к познавательным возможностям учащихся систему изучения того или иного раздела программы значительно детализирую: учебный материал преподношу небольшими порциями, усложняю его постепенно, изыскиваю способы облегчения трудных заданий.

Во время обучения учебную деятельность стараюсь сделать богатой по содержанию, требующей от школьника интеллектуального напряжения, при этом не перегруженной по объему материала и доступной ребенку. Только доступность и понимание помогают вызвать у моих учащихся интерес к учению и саморазвитию.

Одним из важнейших условий активной познавательной деятельности на уроках математики является достаточно развитая память. Недостаточное развитие памяти, так необходимой для продуктивной познавательной деятельности, приводит к тому, что у обучающихся с ЗПР наблюдается снижение познавательной активности, отрицательное отношение к учению вообще и к математике в частности, как наиболее трудному учебному предмету. Как помочь ученику достичь результата – стойкого запоминания необходимой информации? Что может облегчить запоминание? Как сэкономить время при запоминании? Для решения этой проблемы на своих уроках использую один из эффективных приемов - мнемотехнику. На уроках математики при изучении цифр использовала - ассоциацию. Этот прием основан на запоминании цифр методом связанных ассоциаций. Часто использую упражнение «Математика в стихах»; при изучении таблицы умножения создаем рифму или используем уже имеющуюся. Наряду с уроками математики мнемотехнику использую на уроках русского языка.

Данный прием применяю при отгадывании детьми описательных загадок, при составлении из слов предложений, при чтении текста с картинками. Рифмовки -«запоминалки» служат для выделения орфограммы и запоминания ее правописания. «Запоминалки» не подменяют правил учебника. Многократное чтение таких рифмовок, а иногда и непроизвольное их заучивание создает тот благоприятный фон, на котором в дальнейшем прочно, осознанно и гораздо легче усваиваются детьми орфографические правила.

Использование данного приема позволяет мне не только развивать все виды памяти, учить детей управлять своей памятью, увеличивать ее объем, но и обеспечить развитие всей умственной деятельности младших школьников, их творческое познание. Применение мнемотехники на уроках дает положительный результат: дети надолго запоминают информацию (правила) и достигают успехов в обучении. Многие мнемотехнические приемы основаны на визуализации и ассоциациях, что позволяет развивать устную и письменную речь учащихся; повышать их самостоятельность.

Моя роль, как учителя в развитии и саморазвитии младших школьников заключается в умении:

-создавать на уроках атмосферу доверия, понимания, поддержки;

- ставить перед детьми реалистичные цели и задачи;

-проявлять терпение и понимание к детям;

- стимулировать активность детей и развивать их творческие способности;

- поощрять самостоятельность и саморазвитие детей.

Чтобы создать единую систему поддержки ребенка, нахожусь в тесном контакте с их родителями. Суть моего взаимодействия, как учителя и семьи заключается в том, что обе стороны заинтересованы в изучении ребенка, раскрытии и развитии в нем лучших качеств. Я глубоко убеждена, что главным звеном в воспитании и обучении детей является работа в тесном контакте с родителями. Любовь учителя и родителей к ребёнку не должна быть основана на угнетении личности ребёнка, а должна основываться на знании его интересов, стремлений, на умении оказать ему помощь; дать дружеский совет. И только в процессе сотрудничества педагогов и родителей можно успешно решать проблему развития и саморазвития школьника.

Важно помнить, что работа с детьми с ЗПР – это длительный процесс, требующий терпения, взаимопонимания и профессионализма. Использование мною эффективных стратегий и практических подходов, направленных на развитие и саморазвитие детей через организацию познавательной активности учащихся на уроках сделало учебный процесс более продуктивным и принесло ученикам максимальную пользу: ребята научились мыслить самостоятельно и концентрироваться на определенной задаче.

Так как основная задача начальной школы – так организовать учебный процесс, чтобы каждый ребенок, независимо от своих возможностей, мог успешно развиваться, реализовывать себя в познавательной деятельности, поэтому правильно отобранные методы, приемы, формы работы способствуют развитию детей с ЗПР, помогают им догнать сверстников.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА КРУЖКЕ «3D КАРТИНКИ» В ТЕХНИКЕ ПАПЕРТОЛЬ

Ержигитова Дина Женисовна
педагог дополнительного образования
Республиканское государственное казённое предприятие Республиканский учебно-оздоровительный центр «Балдаурен»

Введение

Современные условия развития общества требуют от подрастающего поколения не только владения базовыми знаниями, но и умения творчески мыслить, самостоятельно решать задачи и эффективно использовать информационно-коммуникационные технологии (ИКТ). В связи с этим актуальным становится поиск новых педагогических подходов, направленных на развитие творческого потенциала детей и формирование их цифровых компетенций. Одним из перспективных направлений является кружок
«3D картинки», реализуемый в технике папертоль. Данная техника предполагает создание объемных изображений из нескольких слоев бумаги,
что способствует развитию пространственного мышления, мелкой моторики, художественного вкуса и творческого воображения учащихся.

Цель доклада: представить опыт использования информационно-коммуникационных технологий в кружке «3D картинки» в технике папертоль для развития творческих способностей детей.

Задачи доклада:

- раскрыть актуальность применения ИКТ в творческом развитии детей;
- описать педагогические методы и технологии, используемые в кружке;
- проанализировать результаты работы и выявить проблемы, возникшие
в процессе реализации;
- дать рекомендации педагогам по использованию данного опыта.

Кружок «3D картинки» в технике папертоль организован на базе
РГКП РУОЦ «Балдаурен» для детей в возрасте от 10 до 15 лет. В рамках одной смены проводится 11 занятий продолжительностью 45 минут каждое, пять раз
в неделю. В процессе занятий учащиеся знакомятся с особенностями техники папертоль, осваивают навыки работы с различными материалами
и инструментами (ножницы, клей, объемный двусторонний скотч, фотобумага). Особое внимание уделяется использованию ИКТ: графического редактора CorelDRAW, интернет-ресурсов для поиска и подбора изображений, интерактивных презентаций и видеоматериалов.

В ходе реализации кружка были применены следующие педагогические методы и технологии:

- метод проектной деятельности (создание индивидуальных
и коллективных творческих проектов);
- метод наглядности (использование презентаций, видеороликов, пошаговых инструкций);
- метод проблемного обучения (постановка творческих задач и поиск решений);
- использование ИКТ (графические редакторы, интернет-ресурсы, интерактивные доски).

Выбор указанных методов обусловлен необходимостью комплексного подхода к развитию творческих способностей детей. Проектная деятельность позволяет учащимся проявить инициативу и самостоятельность, метод наглядности облегчает восприятие материала, а проблемное обучение стимулирует творческое мышление. Использование ИКТ делает занятия более интересными и современными, повышает мотивацию учащихся и формирует навыки работы с цифровыми инструментами.

В результате реализации кружка были достигнуты следующие положительные изменения:

- повысился уровень творческой активности и самостоятельности учащихся;
- улучшились навыки работы с компьютерными программами и интернет-ресурсами;
- сформировались навыки командной работы, взаимопомощи
и сотрудничества;
- возросла мотивация детей к творческой деятельности и обучению
в целом.

Вместе с тем в процессе реализации кружка были выявлены некоторые трудности:

- недостаточный уровень владения компьютерными технологиями у отдельных учащихся;
- ограниченность технических ресурсов (недостаточное количество компьютеров и специализированного программного обеспечения);
- необходимость дополнительного времени на освоение детьми новых программ и инструментов.

Примером успешного применения ИКТ является проект по созданию объемной композиции «Балдаурену 20 лет!». Учащиеся самостоятельно разрабатывали эскизы персонажей с помощью генератора изображений ChatGPT, затем обрабатывали полученные изображения в графическом редакторе CorelDRAW, распечатывали и создавали объемные композиции в технике папертоль. В процессе работы дети активно взаимодействовали друг с другом, помогали товарищам, испытывающим трудности, что способствовало развитию коммуникативных навыков и навыков командной работы.

Заключение

Опыт работы кружка «3D картинки» в технике папертоль с использованием информационно-коммуникационных технологий показал высокую эффективность выбранных педагогических методов и подходов. Использование ИКТ позволило значительно расширить творческие возможности учащихся, повысить их мотивацию и интерес к занятиям. Несмотря на выявленные трудности, данный подход можно рекомендовать педагогам дополнительного образования как эффективный инструмент развития творческих способностей и цифровых компетенций детей.

Рекомендации для педагогов:

- предварительно проводить занятия по освоению компьютерных программ и интернет-ресурсов;
- использовать доступные и простые в освоении графические редакторы;
- активно применять метод проектной деятельности, позволяющий детям проявить инициативу и самостоятельность;
- организовывать коллективные проекты, способствующие развитию коммуникативных навыков и командной работы.

Дальнейшие шаги:

- расширение технической базы кружка;
- проведение мастер-классов и семинаров для педагогов по использованию ИКТ в творческой деятельности;
- участие в конкурсах и выставках детского творчества для популяризации техники папертоль и обмена опытом.

Список использованных источников:

1. Симоненко, В.Д. Учебник «Технология», Москва, издательский центр «Вентана Граф», 2012г.
2. Зайцева, А. Декупаж:самый Полный понятный самоучитель, 2013.
3. Данилова, А. Декупаж. Декоративные техники , 2013.
4. Бойко, Е. А. Декупаж . 100 лучших идей, 2015.
5. http://papertole-tri-naperstka.blogspot.ru/2013/10/paper-tole.html
6. http://www.raskraski.ru/cat_papertole.html

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ӘР ТҮРЛІ ӘДІС ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНЫП,ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Ешенкулова Баян Кабитқановна
«№ 35 жалпы орта білім беретін мектеп»КММ
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
Абай облысы,Семей қаласы,
eshenkulova1970@mail.ru

Аннотация:
Қазіргі өмір жағдайларының шет тілдерін білу деңгейіне қоятын басты талабы – адамның шет тілінде сөйлесе алуы, оның көмегімен өзінің өмірлік және кәсіби мәселелерін шеше алуы. Шет тілі өз алдына мақсат болудан қалды, бірақ қоршаған әлемді тану және өзін-өзі дамыту тәсілі ретінде қарастырылады. «Шетел тілі» пәні оқушының коммуникативті мәдениетін қалыптастырады, оның жалпы сөйлеу тілін дамытуға, ой-өрісін кеңейтіп, сезімі мен сезімін тәрбиелеуге ықпал етеді. Сонымен қатар, қазіргі таңда шет тілдерін білу адамның әлеуметтенуінің, кәсіби қызметіндегі табыстың маңызды құралдарының біріне айналды.

Аннотация
Основным требованием современных условий жизни к уровню владения иностранными языками является умение человека общаться на иностранном языке, с помощью которого он может решать свои жизненные и профессиональные задачи. Иностранный язык уже не самоцель, а рассматривается как способ познания окружающего мира и саморазвития. Предмет «Иностранный язык» формирует коммуникативную культуру учащегося, способствует развитию его общей речи, расширяет его мышление, воспитывает его чувства и эмоции. В то же время знание иностранных языков стало одним из важнейших средств социализации человека и достижения профессиональной успешности.

Annotation
The main requirement of modern living conditions for the level of knowledge of foreign languages is the ability of a person to communicate in a foreign language, with the help of which he can solve his life and professional tasks. A foreign language is no longer an end in itself, but is considered as a way of knowing the world around and self-development. The subject “Foreign Language” forms the student’s communicative culture, contributes to the development of his general speech, expands his thinking, educates his feelings and emotions. At the same time, knowledge of foreign languages has become one of the most important means of socializing a person and achieving professional success.

Мақсаты:
Ағылшын тілі сабағында мектеп оқушыларының оқуға деген танымдық қызығушылығын қалыптастырудың тиімді технологияларын анықтау және зерттеу, сонымен қатар оқушылардың танымдық қызығушылығын қалыптастыру үшін практикалық іс-әрекеттердің жеке тәжірибесін жалпылау және жүйелеу.
Мақсатқа сүйене отырып, біз келесі міндеттерді белгіледік:
Міндеті:
1. осы мәселе бойынша психологиялық-педагогикалық және әдістемелік теориялық дереккөздерді зерттеу;
2. оқушылардың оқуға деген танымдық қызығушылығын қалыптастыру үшін оқушыларды оқыту барысында әртүрлі жұмыс түрлерін анықтау;

Оқушылардың ағылшын тілі сабағында белсенділігін қамтамасыз ету үшін әр түрлі әдіс тәсілдерді қолданып, оқушылардың ағылшын тілі пәніне деген қызығушылығын арттыру жолына тоқтала кетейік.

Ағылшын тілін оқытуда әртүрлі формалар мен әдістерді қолдануға болады, әсіресе проблемалық оқыту, ізденіс әрекеттері, пәнаралық және пәнішілік байланыстар, анықтамалық сигналдар, ескертулер және т.б. Күйзелісі басылады, ойлауы жанданады, жалпы пәнге деген қызығушылықты артады.
Ағылшын тілі сабағында әр түрлі әдіс тәсілдерді қолданып, оқушылардың ағылшын тілі пәніне қызығушылығын арттыру үшін мына әдістерді қолдануға болады:
1. Сабақ – ойындар.
Ойын оқыту әдісі қызықты ғана емес, тиімді, оны оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім берудің кез келген деңгейінде және әртүрлі күрделілік деңгейінде қолдануға болады. Ойын түрінде салынған, театрландырылған қойылым, әндер, өлеңдер, ойын көріністері бар мектеп оқушыларын қуаныш пен сенімділік сезімін тудырады, бұл жаңа нәрсені үйренуге деген ұмтылысты, ұмтылуды білдіреді. жақсарту. Ойын оқушылардың ақыл-ой белсенділігін шыңдайды; дәл ойында балалар

әлеуметтік функцияларды, мінез-құлық нормаларын меңгереді; жан-жақты дамыту.

Ойындар баланың әрі қарай оқуға деген ұмтылысын жүзеге асыруға, мәселені өз бетінше шешуге, өз жұмысын ұйымдастыруға, өзіндік бағалау мен өзін-өзі бағалауға, салыстыру, жіктеу, негізгі ақпаратты таңдау және қосалқы ақпаратты ажырату, пайдалану қабілетін дамытуға көмектеседі. қосымша материал (ақпараттық құзыреттілік). Демек, ойын әдісі жан-жақтылық сияқты қасиетке ие: ойын әдістерін қолдану оқытудың әртүрлі мақсаттары мен міндеттеріне бейімделуі мүмкін. Ойын техникасы баланың даму процесінде көптеген функцияларды орындайды, оқу процесін жеңілдетеді, жыл сайын өсіп келе жатқан материалды меңгеруге көмектеседі және қажетті құзыреттерді байқатпай дамытуға көмектеседі. Осылайша, ойындар рухани байлық пен физикалық кемелділікті біріктіре отырып, толерантты, үйлесімді дамыған, белсенді тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді.

2. Интернет ресурстары.

Қазіргі балаларды гаджеттерден ажыратуға болмайды. Сондықтан оларды және интернет ресурстарын пайдалану мотивацияның тиімді әдісі бола алады. Түрлі танымдық тапсырмаларды орындау, ағылшын тілінде мультфильмдер, фильмдер мен бағдарламалар көру, онлайн конкурстарға қатысу (соның ішінде шығармашылық). Осының барлығы студенттерді тіл үйренуге ынталандырады. Мен ағылшын тілі сабақтарында жұмыс істеуге арналған ең танымал сайттарды атап өткім келеді.

Liveworksheets.com и LearningApps.org - шағын интерактивті жаттығулар арқылы оқуды қолдау үшін жасалған тамаша ресурстар. Әр мұғалім өз талғамына қарай жаттығулар құрастыра алады немесе сервисте ұсынылған дайын жаттығуларды пайдалана алады. Мұнда олардың саны өте көп.

Wheeldecide.com – «Сәттілік дөңгелегі» түріндегі қызықты қызмет сізге әр түрлі сөйлемдерді құруға, лексика мен грамматиканы тексеруге, жауаптары бар сұрақтар құрастыруға және т.б. мүмкіндік береді.

Wordart.com –сөз бұлтын жасауға қызмет етеді. Ағылшын тілін үйретуде өте тиімді.

3. Презентациялар.

Әрине, оқу үдерісіне әлдеқашан енген тұсаукесерлерден ешкім бас тартқан жоқ. Олар сабақтар мен сыныптан тыс жұмыстарды сүйемелдей алады, мәтінмен және әнмен жұмыс істей алады, ойын және дене шынықтырумен айналыса алады. Оқушылар қызығушылық танытқанда сергек және ынталы болады. Мұнда компьютер мен интернет қызметтерін пайдалана отырып, белгілі бір сабақ немесе тақырып бойынша өз презентацияларын жасауға шақыра отырып, балалардың өзін шығармашылыққа тартуға болады және қажет.

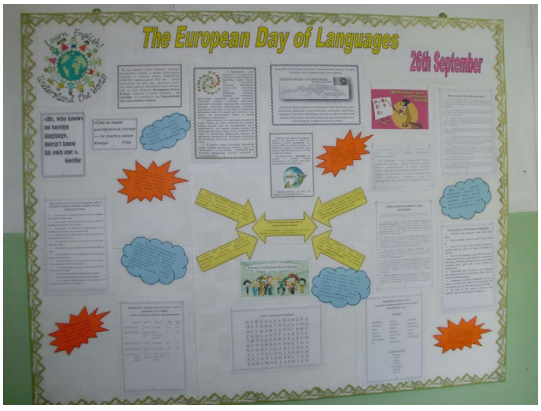
4. Пән бойынша сыныптан тыс жұмыс.

Жоғарыда айтылғандардың барлығын тек сабақта ғана емес, сабақтан тыс жұмыстарда да қолдану керек. Сыныптан тыс жұмыстар шет тілінің пән ретіндегі рөлін айтарлықтай арттырады. Сыныптағы және сабақтан тыс жұмыстардың үйлесуі ағылшын тілін меңгеру аясын кеңейтеді, еркін шығармашылық білім беру ортасын қалыптастырады және мотивацияны арттыруға тамаша жағдай жасайды. Бұл жерде елдік жоспар шараларының рөлін атап өту қажет. Олар пәнді оқуға деген қызығушылықты, басқа елдердің мәдениеті мен дәстүрлерін құрметтеу сезімін тәрбиелеп қана қоймайды, сонымен қатар оқушылардың тілдік құзыреттілігі мен ой-өрісін дамытады.

5. Mind-Map” «Ақыл картасы» әдісі .

Ойды, ойды, әңгімені жазудың қарапайым технологиясы.Жазу тез, ассоциативті түрде жүреді. Тақырып орталықта.Алдымен сөз,ой,ой пайда болады.Идеялар легі бар. , олардың саны шексіз, олардың барлығы бекітілген , біз оларды жоғарғы сол жақтан жаза бастаймыз және төменгі оң жақта аяқтаймыз.

Еліміздің тілі мен мәдениетіне қатысты түрлі тақырыптардағы ақпараттық стенд арқылы балалардың қызығушылықтарын кеңейтуге болады. Бұл стенд дәлізде немесе кеңседе орналасуы мүмкін. Ақпаратты айына кемінде бір рет өзгерту керек, оны балалар үзілісте демалу кезінде стендте дұрыс орындай алатын интеллектуалды тапсырмалар немесе кроссвордтармен сұйылту керек.

«Country Minute» - апта сайын Ұлыбритания туралы, король отбасының өмірі, саясат, спорт, музыка және т.б. туралы жаңалықтармен алмасу. Соңғы жаңалықтардан хабардар болу үшін Интернеттегі, әлеуметтік желілердегі әртүрлі жаңалықтар арналарын пайдаланыңыз. Мұндай ақпарат алу үшін бірнеше минут сабақ беріңіз, сонда балалар оқылатын тілде не болып жатқанын немесе не болып жатқанын біледі. Бұл әдіс өте аз уақытты қажет етеді, бірақ оқушылардың тіл үйренуге деген ой-өрісі мен қызығушылығын дамыту үшін өте тиімді.

Бұл әдістемелер мен әдістердің тиімділігі толығымен мұғалімнің өзінің шығармашылық қабілеті мен жанқиярлығына байланысты. Сабаққа дайындалу кезінде ағылшын тілі кабинетінің материалдық-техникалық базасын және оқушылардың тілді меңгеру деңгейін, қызығушылықтарын ескеру қажет.

Қорытындылай келе, ағылшын тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану оқу үдерісін жақсартуға және оңтайландыруға және сабақты қызықты етуге көмектеседі деп айта аламыз. Оқытудың дәстүрлі әдістерін жаңа әдіс-тәсілдермен толықтырып, ұштастыра отырып, ақпараттық технологияларды пайдаланамын, әр оқушыға жеке көзқарасты қолданып, олардың тілдік қабілеттерін дамытамын, сонымен қатар әр баланың білім сапасын объективті бағалаймын. Сонымен, ағылшын тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану қазіргі уақытта білім беруді жаңғырту жағдайында оқыту әдістемесінің құрамдас бөлігі болып табылады, өйткені заманауи технологияларды пайдалану арқылы оқыту процесі тиімдірек және тұлға- бағытталған.

Әдебиеттер тізімі:

1. Bim I.L. Оқушыға бағытталған әдіс – мектепті жаңартудың негізгі стратегиясы. Мектептегі шет тілдері.- 2002.- №2

2. Галскова Н.Д., Гез Н.И. Шетел тілдерін оқыту теориясы. Лингводидактика және әдістеме: оқу құралы. М.: Академия, 2007. - 336 ж.

3. Селевко Г.К. Қазіргі білім беру технологиялары. М.: Академия, 2008.- 346 ж.

4. Филатова В.М. Бастауыш және негізгі жалпы білім беретін мектептерде шет тілдерін оқыту әдістемесі: оқу құралы. Ростов н / а: Феникс, 2004. - 416 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ НА УРОКЕ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Жабагинова Майра Канапьяновна
преподаватель русского языка и литературы
ГКПП "Кокшетауский высший казахский
педагогический колледж им Ж.Мусина"

Одной из важнейших задач в системе современного образования является развитие читательской грамотности, которая включает в себя умение понимать, анализировать и интерпретировать текст. Особое место в этом процессе занимают рабочие тетради, которые, с одной стороны, являются традиционным элементом обучения, а с другой — могут быть интегрированы с цифровыми ресурсами, создавая интерактивную и динамичную образовательную среду. Задания из рабочей тетради по русскому языку и литературе, дополненные цифровыми инструментами, позволяют не только углубить знания студентов, но и способствуют развитию навыков критического мышления и самостоятельной работы с текстом.

Цель данной статьи — исследовать роль цифровых технологий в формировании читательской грамотности студентов на уроках русского языка и литературы, анализируя примеры заданий из рабочей тетради, которые могут быть эффективно дополнены или улучшены с помощью цифровых ресурсов.

Задачами исследования являются изучение возможностей использования цифровых инструментов в учебных заданиях рабочих тетрадей по русскому языку и литературе, анализ примеров таких заданий с цифровыми ресурсами и определение их влияния на развитие навыков чтения, анализа и интерпретации текстов у студентов. Актуальность статьи обусловлена стремительными изменениями в образовательной среде, вызванными внедрением цифровых технологий. Современное общество предъявляет новые требования к уровню грамотности, в том числе и к читательской, которая становится неотъемлемой частью общей образовательной компетенции. В условиях информационного общества, где доступ к знаниям и информации осуществляется через цифровые платформы, умение эффективно работать с текстами, анализировать их и делать выводы, становится основой не только учебного процесса, но и успешной адаптации в жизни. Цифровые технологии позволяют не только разнообразить задания, делая их более интерактивными и привлекательными, но и способствуют более глубокому освоению материала, активному анализу текста и развитию критического мышления. Таким образом, использование цифровых ресурсов в процессе формирования читательской грамотности на уроках русского языка и литературы становится особенно актуальным для создания современных, эффективных и мотивирующих образовательных практик.

Одной из ключевых задач образования является формирование функциональной грамотности. Функциональная грамотность представляет собой способность применять полученные знания для решения повседневных задач. Основным элементом функциональной грамотности является читательская грамотность.[1] В условиях информационного общества способность человека понимать, интерпретировать и использовать прочитанное для решения различных задач становится особенно актуальной, так как студенты сталкиваются с огромным объемом информации, и умение работать с текстами становится необходимым навыком. Читательская грамотность включает в себя несколько компонентов: текстовая грамотность — умение понимать структуру текста и его особенности; критическое мышление — способность анализировать текст, выявлять аргументы и делать выводы; информационная грамотность — умение находить и оценивать информацию из различных источников.

Для студентов, изучающих русский язык и литературу, читательская грамотность является основой их образовательной деятельности и будущей профессиональной жизни. Применение информационно-коммуникационных технологий значительно увеличивает уровень функциональной грамотности учащихся, стимулирует их мыслительную активность и способствует более эффективному усвоению учебного материала. Существует несколько технологий формирования читательской грамотности обучающихся, которые можно использовать непосредственно в учебном процессе: метод учебных ситуаций, технология развития критического мышления (РКМЧП), стратегия работы с текстом, система заданий и

вопросов [2] Прежде чем приступить к созданию рабочей тетради по русскому языку и литературе, мной были определены несколько задач: изучение цифровых технологий, способствующих развитию читательской грамотности у студентов; отбор ресурсов, ориентированных на формирование читательской грамотности; а также содействие становлению и развитию правильной деятельности студентов.

Исследование цифровых технологий включает в себя платформы для онлайн-обучения, приложения для чтения электронных книг, а также интерактивные ресурсы, которые делают процесс чтения более увлекательным и доступным.

Как известно, цифровые технологии предоставляют новые инструменты и ресурсы, которые могут существенно обогатить процесс обучения. Такие мультимедийные ресурсы, как видео, аудио и графические материалы могут сделать изучение литературы более увлекательным и доступным. [3]

Рассмотрим некоторые приемы применения цифровых технологий на примере заданий из рабочей тетради по русскому языку и литературе.

1. Задание№22. При изучении философской сказки Антуана де Сент Экзюпери дается задание: подготовьте проект: Презентация интерактивной карты, используя специальные программы (например, GoogleMyMaps, ArcGIS), на которой отмечены ключевые географические объекты, согласно созданной легенды

2. Задание№37. Исследование педагогических династий. Разработать короткий рекламный ролик (проморолик), пропагандирующий трудолюбие и настойчивость.

3. Задание № 41.”Современная казахстанская философия: абаевские идеи в искусстве” (творческий проект). Создайте визуальное произведение (например, картину, постер, коллаж, инфографику или цифровое изображение), которое иллюстрирует философию Абая и её связь с современным Казахстаном. Вы можете использовать такие цифровые платформы, как Canva, AdobeSpark или Photoshop, для создания цифровых изображений.

б) Часть 3. “Слово Абая в музыкальном контексте” (музыкальная интерпретация). Создать собственную музыкальную интерпретацию (например, с использованием онлайн-музыкальных инструментов) — попробуйте создать звуковое произведение, которое передает философию Абая в музыкальной форме.

4. Задание №70. Тулбокс педагога. Логико-смысловые отношения в предложении. Разработать игру или тренажер, который поможет будущим педагогам развивать определенные виды компетенции.

5. Задание№68. Создание инфографики по педагогической компетенции.

Создать инфографику, в которой представлена информация о том, как можно развивать педагогические компетенции. Можно использовать различные графические элементы, такие как иконки, стрелки и блоки с текстом, чтобы представить информацию о каждом виде компетенции и способах ее развития.

В целом, использование цифровых технологий в формировании читательской грамотности студентов действительно имеет множество преимуществ. Вот некоторые из них:

1. Цифровые технологии позволяют студентам изучать разные жанры и форматы текста.
2. Работа с цифровыми источниками требует от студентов анализа, оценки достоверности информации и умения различать мнения и факты, что способствует развитию критического мышления.
3. Цифровые материалы можно изучать в любое время и в любом месте.
4. Цифровые технологии позволяют использовать различные медиаформаты (видео, аудио, инфографика).
5. Использование технологий в обучении способствует формированию у студентов необходимых навыков работы с информацией.
6.Интерактивные и мультимедийные форматы способствуют более глубокому погружению в материал.

Эти преимущества делают цифровые технологии важным инструментом в формировании читательской грамотности и способствуют более успешному обучению и развитию навыков чтения.[4]

Использование цифровых технологий на уроках имеет множество преимуществ, однако также существуют и определённые минусы, которые стоит учитывать:

1. Учащиеся могут отвлекаться на игры, социальные сети и другие приложения во время уроков, что снижает их концентрацию.
2. Зависания, сбои в работе программного обеспечения или оборудования могут нарушить учебный процесс и вызвать стресс у учащихся и преподавателей.
4. Чрезмерное использование технологий может негативно сказаться на развитии социальных навыков у студентов.
5. Долгое время, проведенное перед экраном, может негативно сказываться на зрении и общем физическом состоянии учеников.
6. Проблемы с безопасностью: Использование интернета на уроках может подвергать учащихся рискам, связанным с кибербуллингом, мошенничеством и другими угрозами.
7. Поверхностное усвоение информации и зависимость от технологий: Легкий доступ к информации может привести к тому, что студенты перестают углубленно изучать материал и полагаются на поверхностные знания и могут стать чрезмерно зависимыми от технологий.

Эти минусы не означают, что использование цифровых технологий в образовании нецелесообразно, но важно учитывать их и находить баланс между традиционными методами и современными технологическими решениями.

Таким образом, использование цифровых технологий при формировании читательской грамотности

студентов на уроках русского языка и литературы открывает новые горизонты для обучения. Интерактивные задания, работа с мультимедийными ресурсами и онлайн-дискуссии способствуют развитию необходимых навыков и знаний. В конечном итоге, использование цифровых технологий не только повышает читательскую грамотность, но и готовит студентов к жизни в цифровом мире.

Использованная литература

1. «Дом знания» образовательный портал для детей и учителей;
2. Шлейдовиц, О. А. Технологии формирования читательской грамотности /О. А. Шлейдовиц. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2024. — № 46 (545). — С. 361-365.
3. Бондаренко, И. А. (2020). Цифровые технологии в образовании: возможности и вызовы. М.: Издательство «Наука».
4. Соловьёва, А. Н. (2018). Формирование читательской грамотности в условиях цифровизации образования. Образование и цифровая экономика, 2(4), 78-85.

СТРАТЕГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Жумагульдинова Раиса Раисовна
учитель русского языка и литературы

Введение

В современном образовательном пространстве особое значение приобретает развитие критического мышления учащихся, что требует от педагогов применения инновационных подходов к организации учебного процесса. В мире, где информация доступна практически мгновенно, важно не просто потреблять знания, но и уметь осмысливать их.Задача каждого педагога – создать условия, позволяющие личности ребенка максимально самореализоваться, развить свои способности.

Основная часть

Одним из наиболее эффективных инструментов формирования критического мышления является диалоговая модель обучения, предполагающая активное взаимодействие между учителем и учениками, обсуждение, анализ и осмысление информации.

В процессе диалога ученик учится не просто слушать, но и активно включаться в обсуждение, оценивать представленные аргументы, выдвигать контраргументы и осмысленно высказывать свою точку зрения. Существует множество различных методов и приёмов, основанных на диалоговом обучении и направленных на развитие критического мышления обучающихся. Расскажу о некоторых из них, которые я использую в своей работе.

На уроках русского языка и литературы часто использую метод

«Кубик Блума», который охватывает все уровни познавательной деятельности обучающихся, от простого запоминания фактов до глубокой аналитической работы и креативного мышления. Этот подход позволяет обучающимся не только усваивать материал, но и развивать умение анализировать, синтезировать информацию и выстраивать логические выводы. Так, при изучении поэмы «Мёртвые души» использую следующее задание.

*Представь, что ты-Чичиков. Напиши письмо своему другу, объясняя, зачем ты покупаешь мёртвые души. Какие аргументы ты использовал бы, чтобы оправдать свои действия.

*Составь диалог между Чичиковым и одним персонажем произведения, в котором Чичиков

пытается объяснить свою точку зрения.

Эффективную роль играет использование на уроках русского языка и литературы метод ментальных-карт, которые можно применять для составления краткого пересказа текста, внутренней и внешней композиции книги, выявления жанрового аспекта и т.д.

Польза ментальных-карт заключается в следующем:

- Помогает структурировать информацию, выделять ключевые моменты и связи;
- Позволяет обучающимся визуализировать текст и искать новые связи между элементами произведения;
- Обучающиеся учатся представлять информацию в виде схем, что облегчает её запоминание и дальнеишее использование;
- дает возможность объяснить любую тему быстрее и понятнее;
- помогает управлять временем и планировать подготовку к текущему, промежуточному и итоговому контролю;
- помогает следить з а продвижением к поставленной ц е л и , использовать теоретические выводы на конкретном художественном тексте.

Таким образом, ментальная карта помогает обучающимся не только запомнить основные моменты произведения, но и увидеть, как различные элементы текста взаимосвязаны, что способствует более глубокому восприятию литературного произведения.

Использую в своей работе стратегию «Ромашка Блума» – которая способствует развитию речи, учит обучающихся слушать и слышать; активизирует мыслительную деятельность, познавательный интерес, формирует навык работы с текстом; развивает навык умения задавать вопросы, самостоятельно добывать знания.

Уверена, что каждый из нас использует все эти приемы в своей работе. В данной статье я бы хотела более подробно описать следующие приемы технологии критического мышления, используемые мной на уроках: заполнение тримино, составление тарсии, заполнение пирамиды, использование карточек «Правда – Ложь» и другие. При изучении произведения А.С. Пушкина «Зимнее утро» для достижения цели 7.2.6.1 учащиеся были поделены на микрогруппы, им предложено задание на нахождение общего и различия – заполнение тримино. На общих гранях учащиеся писали общее, а на несоприкасающихся гранях – отличия. Шло бурное обсуждение и было видно, что каждый участник группы высказывает свое мнение, то есть каждый поработал с текстом.

Следующий прием – составление тарсии. Тарсия – это головоломка. Придумана она была как математическая. Но может быть использована и учителями других предметов.

Цель головоломки – правильно собрать фигуру. Это может быть треугольник, ромб и т. д.

В Сети можно найти готовый шаблон. В левое поле каждого фрагмента записываем вопросы, в правое – ответы. Можно заламинировать, чтобы продлить срок эксплуатации. Затем разрезаем головоломку на части и предлагаем детям поработать в парах. Ученикам нужно сложить части фигуры, подбирая грани друг к другу (ответ – вопрос на ответ) .

При анализе эпизодов использую прием «Карта событий».Учащимся раздается лист, на котором записаны подсказки.

Заполняется данная карта как индивидуально, так и в паре/группе.

При изучении темы «Чацкии –«один в поле воин» для реализации цели 9.2.5.1 (характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста) обучающимся было предложено сыграть в игру «Правда – Ложь». Поделившись на 2 команды, ученики составляли правдивые и ложные утверждения, затем, обменявшись друг с другом, распределяли утверждения второй команды.

Учащимся 10 классов при изучении произведения Ф.М.Достоевского « Преступление и наказание» я предлагаю заполнить пирамиду, в которой нужно сначала записывать самую главную информацию и так по убыванию. Таким образом, учащиеся не только находят главную и второстепенную информацию, но и соотносят ее по важности.

Одним из интересных, на мой взгляд, приемов можно назвать прием РАФТ. Данный прием учит школьников рассматривать тему с различных сторон и точек зрения, обучает навыкам письменной речи. Он формирует систему суждений, способствует умению анализировать, формулировать обоснованные выводы, выносить оценки. Учащиеся сначала при помощи учителя, а в дальнейшем самостоятельно определяют роли, аудиторию, форму и тему своего выступления.

Заключение

Применение элементов технологии критического мышления в обучении демонстрирует высокую эффективность:

1. Улучшение результатов тестов PISA. Учащиеся, работающие с критическим подходом, показывают более высокие результаты в заданиях, связанных с анализом и интерпретацией текста.
2. Повышение интереса к чтению. Проблемный подход и активное обсуждение текстов способствуют формированию у школьников позитивного отношения к чтению.
3. Формирование м е т а к о г н и т и в н ы х навыков. Учащиеся учатся оценивать собственные действия и корректировать их в процессе обучения. Использование технологий критического мышления на уроках русского языка и литературы является эффективным способом развития читательской грамотности. Этот подход способствует развитию самостоятельного мышления и рефлексии, позволяет сделать обучение более осмысленным,

увлекательным и полезным для решения задач, стоящих перед современной школой.

Список литературы

1. Дичковская И.Н. Инновационные педагогические технологии: уч. пособие. - К.: Академвидав, 2004. – 416 с.
2. Клустер Д. Что такое критическое мышление? Перемена: Международный журнал о развитии мышления через чтение и письмо. 2001; № 4: 36 – 40.
3. Образовательные технологии: уч.-метод. пособие / [Пехота Е.Н., Кихтенко А.З., Любарская О.Н. и др.]; под общ. ред. Е.Н. Пехоты. - К.А.С.К., 2001. – 256 с.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ УСТНОЙ РЕЧИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Зейналова Сусанна Валейевна
учитель английского языка,
КГУ «Школа-гимназия №44»
г.Алматы

Современные образовательные методики стремятся сделать процесс обучения более динамичным и увлекательным. Одним из важнейших аспектов изучения иностранного языка является развитие устной речи. С помощью интерактивных форм и методов можно значительно улучшить навыки устной коммуникации учеников. Устная речь является важнейшей частью языковой компетенции. Она включает не только правильное произношение, но и умение понимать собеседника, вести диалог, выражать мысли логично и понятно. Развитие навыков устной речи способствует улучшению общего уровня владения языком и укрепляет уверенность студентов в их языковых способностях. Интерактивные методы обучения предоставляют учащимся возможность активно участвовать в процессе и применять полученные знания на практике. Рассмотрим несколько эффективных методов.

1. Ролевые игры

Ролевые игры — это один из самых популярных интерактивных методов обучения устной речи. Учащиеся принимают на себя различные роли и разыгрывают ситуации, имитируя реальные разговоры. Это помогает развивать навыки общения, а также способствует обучению культурным особенностям и социальным нормам.

Пример: Учитель может предложить ученикам провести ролевую игру, в которой один ученик будет туристом, а другой — работником туристической информационной службы. Задача — обсудить маршруты, достопримечательности и предоставить полезную информацию о городе. Такой подход помогает учащимся развивать навыки ведения диалога на английском языке в повседневных ситуациях.

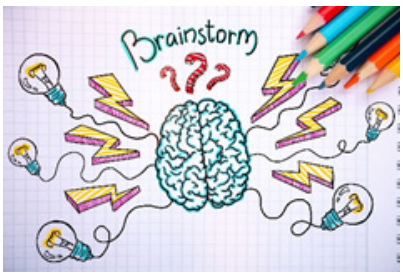
2. Дискуссии и дебаты

Дискуссии и дебаты — эффективный способ развития критического мышления и аргументации, а также улучшения навыков устной речи. В процессе дискуссии учащиеся учат не только говорить, но и слушать, что является важной частью коммуникации. Пример: Учитель может предложить ученикам обсудить актуальные темы, например, «Эффективность онлайн-образования» или «Прекрасный ли мир был бы без технологий?». Ребята должны подготовить аргументы в поддержку своей позиции, а затем обсудить их с другими.

3. Мозговой штурм

Мозговой штурм помогает ученикам активировать творческое мышление и вырабатывать идеи по заданной теме. Этот метод развивает умение быстро формулировать мысли и выражать их на иностранном языке.

Пример: Учитель может предложить провести мозговой штурм на тему «Как можно сохранить окружающую среду?» Учащиеся по очереди высказывают свои идеи, используя английский язык, и учитель фиксирует их на доске. Затем обсуждается, какие идеи наиболее реалистичны и что можно сделать для их реализации.

4. Парная работа и работа в группах

Работа в парах или группах способствует улучшению взаимодействия между учениками и дает возможность практиковать устную речь в непринужденной обстановке. Этот метод помогает развить навыки сотрудничества и коммуникации. Пример: Учитель может предложить учащимся в парах обсудить свои любимые книги или фильмы. Каждому ученику нужно будет кратко рассказать о выбранной теме, а партнер должен задать вопросы и дополнить рассказ.

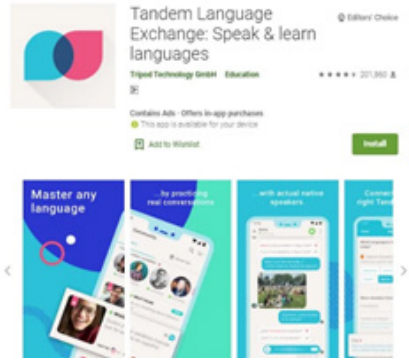

5. Использование современных технологий

Технологии играют важную роль в обучении иностранным языкам. Использование онлайн-ресурсов, таких как языковые приложения, видеоконференции, обучающие видео и игры, позволяет сделать уроки более интересными и продуктивными. Пример: Учитель может предложить учащимся использовать приложение для общения с носителями языка, такие как HelloTalk или Tandem. Они могут общаться на английском языке в реальном времени, обмениваться текстовыми и голосовыми сообщениями, что помогает им улучшить произношение и навык общения. Tandem — мобильное приложение для языкового обмена на платформах iOS и Android, объединяющее носителей языка в пары для совместного изучения языков. Пользователи могут общаться друг с другом при помощи текстовых сообщений, аудио и видео.

Вы выбираете один или несколько языков, которые хотите изучать, и вам подберут носителя этого языка. HelloTalk — удобное приложение на телефоне, через которое можно общаться с носителями языка посредством текстовых и голосовых сообщений. Отличный инструмент для языкового обмена, который позволяет практиковать десятки языков и мгновенно подключаться к людям со всего мира. При регистрации вы выбираете свой родной язык и язык, в котором хотели бы практиковаться, а дальше программа сама подберёт вам собеседников. HelloTalk предлагает множество форматов общения: текстовые чаты, голосовые сообщения и видеозвонки. Это позволяет практиковать как письменный, так и устный язык.

Использование интерактивных форм обучения имеет несколько ключевых преимуществ: Повышение мотивации учащихся. Все активно вовлечены в процесс, что делает уроки более интересными и увлекательными. Развитие уверенности в общении. Интерактивные методы дают возможность учащимся «практиковать» язык в реальных ситуациях, что способствует развитию уверенности в использовании английского языка. Гибкость и адаптация под нужды учащихся. Методы можно адаптировать в зависимости от уровня знаний и потребностей учеников, что позволяет создать индивидуализированный подход к обучению.

В заключение необходимо отметить, что все интерактивные методы и приемы развивают коммуникативные умения и навыки, приучают работать в команде, прислушиваться к мнению своих товарищей, устанавливают более тесный контакт между учащимися и учителем, снимают нервное напряжение у школьников, даёт возможность менять формы деятельности, переключать внимание на узловые вопросы темы занятия. В конечном итоге, значительно повышается качество подачи материала и эффективность его усвоения, а, следовательно, и мотивация к изучению иностранного языка со стороны школьников.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БУДУЩЕЕ ОБРАЗОВАНИЯ С ИИ: ЧТО НУЖНО ЗНАТЬ УЧИТЕЛЯМ ЧТОБЫ НЕ ОТСТАВАТЬ ОТ ТЕХНОЛОГИЙ

Изымкулова Маншук Танатаровна
учитель английского языка

Искусственный интеллект (ИИ) — это не просто тренд, а реальность, которая уже проникает в различные сферы жизни, включая образование. От простых чат-ботов до сложных обучающих систем, ИИ оказывает всё большее влияние на то, как мы учим и учимся. Вопрос, который волнует многих педагогов, заключается в том, как не отстать от этих технологий и адаптировать свои методы работы к быстро меняющемуся образовательному ландшафту. Рассмотрим, как ИИ будет развиваться в сфере образования и какие шаги могут предпринять учителя, чтобы оставаться конкурентоспособными.

1. Как ИИ изменит образование?

ИИ уже оказывает влияние на образовательные процессы. Он не только помогает учителям с организацией и планированием, но и может существенно изменить способы, которыми ученики усваивают информацию.

- Персонализированное обучение: ИИ может анализировать прогресс каждого ученика, выявлять его сильные и слабые стороны и на основе этих данных подбирать индивидуальные задания и подходы. Это позволяет сделать обучение более персонализированным, эффективным и вовлекающим.
- Автоматизация оценки и анализа: Использование ИИ для проверки тестов и домашних заданий значительно упрощает работу учителя, позволяя ему сосредоточиться на более творческих и развивающих аспектах обучения, таких как взаимодействие с учениками, индивидуальная работа и разработка методов обучения.
- Образовательные платформы с ИИ: Платформы, такие как Khan Academy или Duolingo, уже применяют элементы ИИ для адаптации содержания уроков в зависимости от уровня знаний учащихся. С развитием технологий таких платформ будет становиться всё больше, а их функциональность — всё более продвинутой. Введение элементов геймификации с помощью ИИ и виртуальных помощников помогает сделать обучение увлекательным и мотивирующим. Учащиеся могут взаимодействовать с чат-ботами для решения задач, участвовать в виртуальных уроках, которые адаптируются под их потребности.

2. Как учителям подготовиться к изменениям?

Будущее образования тесно связано с развитием ИИ, и важно, чтобы педагоги не просто адаптировались к этим изменениям, но и активно использовали возможности технологий. Вот несколько шагов, которые помогут учителям не отставать от новых технологий:

- Постоянно развивайте цифровую грамотность: Учителям важно научиться использовать новые образовательные технологии. Это не обязательно означает глубокие знания программирования, но базовые навыки работы с онлайн-ресурсами, платформами для создания и проверки тестов, а также понимание того, как ИИ может помочь в обучении, будут очень полезны.
- Используйте ИИ для рутинных задач: Внедрение ИИ в процессы автоматической проверки работ, составления отчетности, анализа данных о успеваемости учеников может освободить время для более важных аспектов работы — общения с учениками, разработки креативных заданий и проектных работ.
- Развивайте критическое мышление и технологические навыки у учеников: Важно научить учеников не только пользоваться ИИ, но и развивать критическое отношение к технологиям. Педагоги должны быть готовы к тому, чтобы объяснить ученикам, как работает ИИ, как он влияет на их жизнь и как им можно и нужно работать с этими технологиями.
- Следите за инновациями: Образование — это сфера, в которой технологии развиваются с огромной скоростью. Чтобы не отставать от прогресса, учителя должны быть в курсе новейших тенденций, таких как искусственный интеллект в обучении, и участвовать в соответствующих профессиональных сообществах и курсах.

3. Какие преимущества дает использование ИИ в обучении?

Использование ИИ в классе приносит

множество преимуществ как для учеников, так и для преподавателей.

- Более персонализированное обучение: ИИ помогает создавать индивидуальные образовательные маршруты для учеников, что позволяет каждому учёному двигаться в своем темпе, получать задания, соответствующие его уровню, и заниматься более продуктивно. Благодаря элементам геймификации и использования интерактивных технологий, ученики получают больше удовольствия от учебного процесса, что помогает повысить их заинтересованность и мотивацию.
- Снижение нагрузки на преподавателей: Автоматизация рутинных задач, таких как проверка тестов и составление отчетности, позволяет учителям сосредоточиться на более творческих и стратегически важных аспектах преподавания.
- Доступность для всех: ИИ может сделать образование более доступным для учеников с особыми потребностями. Например, системы, использующие ИИ, могут адаптировать материалы для детей с дислексией или нарушениями слуха, предлагая нужный уровень сложности и тип подачи материала.

4. Вызовы и этические вопросы

Внедрение ИИ в образование сопряжено с рядом вызовов. Это включает вопросы конфиденциальности данных, безопасность, этичность применения технологий и необходимость обновления образования для учителей. Важно помнить, что ИИ — это инструмент, который должен служить на благо учащихся, а не заменять человека в классе. Преподаватель продолжает оставаться центральной фигурой в образовательном процессе.

Заключение

Будущее образования с ИИ обещает быть захватывающим и революционным. Это время, когда технологии и педагоги могут работать в партнерстве для создания более эффективных, интересных и доступных образовательных процессов. Учителя, которые будут готовы к этому вызову, смогут не только улучшить качество обучения, но и стать ведущими специалистами в быстро меняющемся мире. Ключевым аспектом будет гибкость, готовность к обучению и стремление использовать новейшие инструменты для повышения образовательного процесса и вовлеченности учеников.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ФОРМЫ И МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Исенгуженова Нагима Азнабаевна
Учитель русского языка и литературы
Акмолинская область Целиноградский район
КГУ «Общеобразовательная школа села Нуресиль»

«Корень учения горек», - говорили древние римляне. И вколачивали школьные премудрости розгами.

Древние истины мудры… Никто не спорит. Но меняются времена, меняются и нравы, и мы вместе с ними…

«Как заставить учиться детей сегодня? Как приковать их внимание к уроку, не заставляя силой? Как научить любить родной язык и гордиться им? С помощью каких средств и методов обучения сделать изучение русского языка и литературы интересными, донести до учащихся значимость знания этих предметов для будущего личностного самоутверждения и успешного взаимодействия с окружающим миром?

Каждый человек должен так же писать хорошо, как и говорить хорошо. Речь, будь она письменная или устная, характеризует каждого из нас в большей мере, чем внешность или умение себя держать. В языке сказывается интеллигентность человека, его умение точно и правильно мыслить, его уважение к другим.

Но в век компьютерных технологий дети стали меньше писать и читать, письма вытеснил телефон, книги и газеты – телевизор и компьютер. Вырастает не читающее и не пишущее поколение, а слушающее и глядящее. На первый взгляд грамотность становится вроде как бы и ненужной для жизни категорией, но это только на первый взгляд.

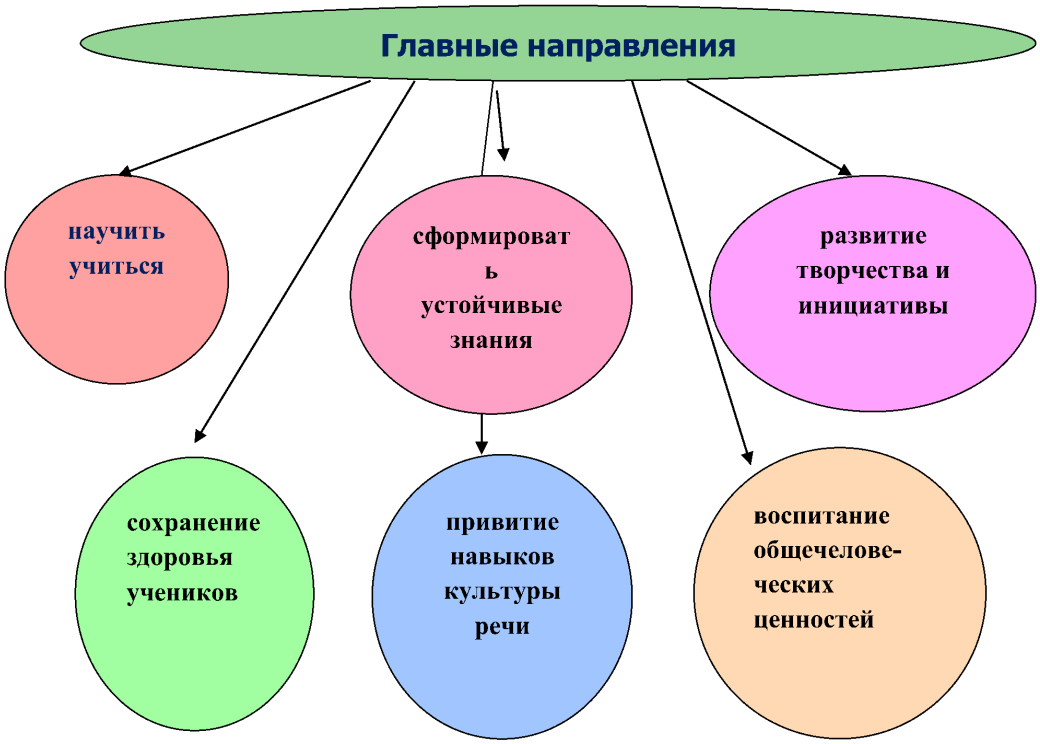
Без хороших знаний русского языка сегодня учащиеся не сдадут ЕНТ, не смогут определиться в мире профессий, в дальнейшем активно участвовать во всех сферах общественной и производственной жизни. Сегодня как никогда востребованы образованные, нравственные, предприимчивые, компетентные люди, которые могут сами принимать ответственные решения в ситуации выбора, способны к сотрудничеству, творчеству, отличаются мобильностью, динамизмом, обладают чувством ответственности.

Поэтому я и работаю над темой «Активизация интереса и познавательной деятельности на уроках русского языка».

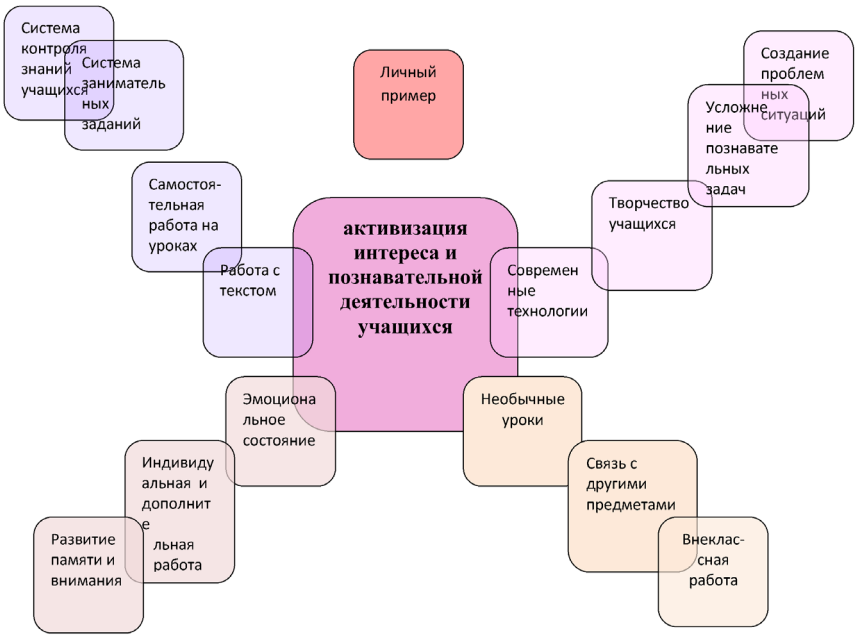
Целью моей педагогической деятельности является: воспитание конкурентно-способной, успешной, здоровой, гармоничной личности, способной творчески участвовать в социальных преобразованиях общества.

Приоритетными задачами я считаю:

- формирование у учащихся устойчивых знаний в области современного русского языка и литературы, интереса к изучаемым предметам, бережного, уважительного отношения к родному языку и родной литературе;
- обучение навыкам анализа и обобщения, самостоятельности мышления, умению логично излагать свои мысли; внимательному отношению к художественному тексту, к своей речи не только в школе, но и в повседневной жизни;
- интегрированное обучение на коммуникативно-познавательной основе (КУЛЬТУРА – ОБЩЕНИЕ - МИРОЛЮБИЕ – ТВОРЧЕСТВО как основа межпредметной интеграции);
- внедрение в организацию образовательного процесса современных технологий, направленных на его интенсификацию;
- воспитание средствами русской и мировой литературы активной, здоровой, деятельной, толерантной, творческой личности, способной интегрироваться в современное общество, нацеленной на совершенствование этого общества;
- создание комфортного психологического климата на основе гуманизации и гуманитаризации процесса обучения и воспитания;
- осуществление социально-педагогической диагностики за состоянием и развитием учебно-воспитательного процесса.

Основные формы активизации познавательной деятельности, применяемые мною в педагогической деятельности:

Для развития познавательного интереса на уроках часто использую:

Технологии	ИКТ, здоровьесберегающие, игровые, проектно-исследовательские, развивающее обучение; технология уровневой дифференциации, педагогику сотрудничества, личностно-ориентированное обучение, блочно-модульную систему обучения русскому языку с использованием опорных схем
Методы	исследовательские, проблемно-поисковые, наглядные, практические, методы контроля и самоконтроля; поисковые, дедуктивные
Средства:	информационные ресурсы, фотоаппарат, записи классической музыки, плакаты, памятки, таблицы, схемы
Формы деятельности учащихся	Индивидуальная работа, групповая работа, работа малых групп, работа в парах, фронтальная работа, самостоятельная работа, творческая работа
Принципы	Природосообразности, деятельностный, эгоцентрический, возрастной, непрерывности и системности
Приемы	Развитие познавательного интереса: *необычное оформление класса, урока; *связь учебной информации с жизненным опытом школьников; *предоставление информации в виде проблемы или проблемного вопроса; *использование всех идей, догадок и соображений детей. Пробуждение ситуативного интереса. • Использование особенностей объекта (яркость, сила). • Учёт способностей индивида (впечатлительность, чувствительность) и его способностей. • Использование поощрения, положительного отношения.
Следствия познавательного интереса:	**• желание овладеть знаниями; • ответственность; • уверенность в себе; • активность, энергичность**

Считаю, что в процессе обучения важно обеспечивать возникновение положительных эмоций по отношению к учебной деятельности, её содержанию, формам и методам осуществления. Эмоциональное состояние всегда связано с переживаниями, душевными волнениями, сочувствием, радостью, гневом, удивлением. К процессам внимания, запоминания, осмысливания в таком состоянии подключаются глубокие внутренние переживания личности, которые делают эти процессы интенсивными и оттого более эффективными в смысле достигаемых целей. Создаваемые на уроках ситуации должны вызывать радость узнавания не побочных ярких подробностей, деталей, а основных идей изучаемой проблемы. Эмоции должны вводить ученика в проблему, а не уводить от неё – в этом отличие подлинных познавательных эмоций от эмоций развлекательного, побочного характера.

В работе с учащимися я придерживаюсь следующих правил:

1. Оставляю плохое настроение за порогом класса.
2. Обращаюсь к ребёнку всегда по имени.
3. Не решаю ребёнка радости открытия.
4. Не скуплюсь на похвалу, вселяю веру в способности, настраиваю на успех, отмечаю в ребенке все хорошее, уникальное, конструктивное.
5. Не ругаю и не критикую детей, не требую от учащихся то, что они не в состоянии выполнить, а учу.
6. Не высмеиваю страхи ребёнка, стараюсь найти их причину и пути преодоления.
7. Убеждение строю на личном примере.
8. Учусь слушать и слышать детей.

В своей работе учителя следую следующим принципам:

- воспитание подрастающего поколения в духе общечеловеческих, патриотических, гуманистических ценностей;
- гармоничное сочетание педагогических прав и обязанностей;
- целостность и гармоничность учебно-воспитательного процесса;
- свобода выбора методики обучения и воспитания в рамках государственных образовательных стандартов;
- соблюдение профессиональной этики, норм и правил поведения в рабочее и внерабочее время.

В своей практике применяю диагностику, которая позволяет мне выявить интересы и склонности учащихся, отношение их к предмету, ко мне, помогает наметить индивидуальную работу с ними, работать над пробелами, искать дополнительные средства, стимулирующие развитие общей активности, самостоятельности, личной инициативы и творчества учащихся.

Современное общество предъявляет новые требования к системе образования. И как следствие, требуется изменение содержания образования и совершенствование профессионализма учителя. В первую очередь это целеустремленность, компетентность, нестандартный подход к решению педагогических задач и внутренняя мотивация на творческую педагогическую деятельность. Стараюсь отвечать современным требованиям, поэтому посещаю уроки коллег, занимаюсь самообразованиям, участвую в школьных районных конкурсах, предметных школьных неделях, заседаниях МО естественного цикла, в коллективе педагогов пропагандирую здоровьесберегающие технологии, организую внеурочную деятельность, являюсь руководителем кружка «Оптимисты».

Заключение

Научив детей по-новому воспринимать родной язык, сформировав у них интерес, внимание, бережное отношение к своей и к чужой речи, я уверена, что помогу им увидеть по-новому и окружающий их мир, и пробудить интерес к познанию.

Всегда можно отыскать что-то интересное и увлекательное в жизни (оно окружает нас), а тем более в русском языке. Нужно только найти его и подать детям, что побудит и их самих к подобным находкам и открытиям.

Список использованной литературы

1. Волина В.В. Игры в рифмы/ Ред. Л.К. Семенова; Худ. А.Ю. Котова С.-Пб: изд-во Дидактика Плюс, 1997.

2. Долбилова Ю.В. Нестандартные и игровые уроки по русскому языку: 5-8 классы/Ю.В. Долбилова. -Ростов н/Д: Феникс, 2011.

3. Кульневич С.В., Лакоценина Т.П. Не совсем обычный урок: Практическое пособие для учителей и классных руководителей, студентов средних и высших педагогических заведений, слушателей ИПК. –Воронеж: ЧП Лакоценин С.С., 2006.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ВНЕДРЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КЛАССИФИКАЦИИ ОГРАНИЧЕНИИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЗДОРОВЬЯ В СИСТЕМУ СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Исхакова Айгуль Нурлыбековна
руководитель, педагог-психолог
ГУ «Управление образования области Жетісу»
КГУ «Кабинет психолого-педагогической коррекции № 3» Каратальского района

На сегодняшний день во всем цивилизованном мире реабилитация детей с ограниченными возможностями основаны на социальной модели оценки проблем и оказания комплексной помощи. В России особый вклад по внедрению МКФ в систему реабилитации принадлежат Л.В. Антонова, Е.В. Клочкова, Клочкова Е.В.,), а в последние годы и в Казахстане ведущие специалисты ННПЦ РСИО (Р.А.Сулейменова, А.К.Ерсарина, З.Б.Джангельдина, Айтжанова Р.К., Кенжеева А.К., Юлдабаева Д.Р., Токарева А.Н., Сулейменова Р.А., Ильмуратова Г.А.). Это вызвано тем, что в настоящее время в стране меняются критерии экспертизы нарушений и ограничений жизнедеятельности инвалидов, требования к эффективности реабилитации и доказательности ее эффективности.

В настоящее время использование МКФ для комплексной оценки социального, психофизического развития ребенка является весьма актуальной проблемой системы образования. Многие организации специального образования испытывают затруднения при внедрении МКФ в свою деятельность, считают этот инструмент более громоздким, применение его для комплексной оценки детей с ограниченными возможностями и обработки полученных данных требует много времени.

Актуальность темы доклада в следующем: недостаточно изучен вопрос использования интерактивных технологий, МКФ является именно интерактивной технологией в коррекционной деятельности специалистов КППК. В связи недостаточным количеством и не распространенностью методик применений МКФ, особенно направленных на комплексное обследование детей с ограниченными возможностями, возникали определенные трудности с недостаточной подготовленностью и информированностью в области теоретических и практических аспектов применения МКФ, что позволило определить нам актуальность данной проблемы и сформулировать тему доклада «Внедрение международной классификации ограничении жизнедеятельности и здоровья в систему специального образования»

Цель: теоретически обосновать и описать организацию, этапы проведения междисциплинарной командной оценки и составление программы помощи семье, в которой воспитывается ребенок с ограниченными возможностями в рамках использования интерактивной технологии МКФ в работе специалистов КППК.

Для достижения поставленной цели и доказательства выдвинутой гипотезы определены нижеследующие задачи:

1. Проанализировать теоретический и методический аспекты данной проблемы в психологических и педагогических исследованиях, а также научно-исследовательских работах.
2. Изучить слабые и сильные стороны МКФ.
3. Апробировать интерактивную технологию и разработать методические рекомендации по использованию МКФ в работе специалистов КППК по проведению междисциплинарной командной оценки и составление программы помощи семье.

Организация и этапы проведения междисциплинарной командной оценки в рамках МКФ в условиях КППК.

Первый этап Первичная оценка включает следующие оценочные процедуры: изучение анамнеза с использованием опрос родителей (законных представителей); оценка функционирования ребенка по МКФ; проведение оценки вовлеченности ребенка в естественные жизненные ситуации, взаимодействия и отношений с родителями и в семье в контексте влияния факторов окружающей среды; анализ дополнительной информации, изучение документов, выданных медицинским учреждением (при наличии); Существуют инструменты, позволяющие выявлять значимые области для семьи, которые связаны с повседневными жизненными ситуациями, например полуструктурированное интервью и шкалы Канадской оценки выполнения деятельности (COMP). Данный инструмент был разработан канадскими эрготерапевтами для того, чтобы объективно измерить произошедшие с точки зрения клиента изменения в выполнении важных для него видов активности.

Опросник «Сенсорный профиль»

Задачей диагностического опросника является то, чтобы получить важную информацию о симптомах

сенсорной дисфункции родителям и специалистам, вступающим в контакт с ребёнком. Данный опросник является важным инструмент для тех, кто непосредственно общается с ребёнком.

Второй этап. Вторая встреча с родителями и ребенком проводится уже вместе не позднее, чем через неделю после первой встречи. Задачи второй встречи:

- обследование ребенка по основным областям развития, представленных в

МКФ: получение и применение знаний; коммуникация, мобильность; забота о собственном теле и здоровье; межличностное взаимодействие; главные сферы жизни (игра);

- выявление сильных сторон, способностей ребенка;
- оценка нарушений и проблем развития ребенка;
- выявление влияния благоприятных и препятствующих факторов окружающей среды на развитие ребенка, его активность и участие;
- совместное обсуждение с родителями проблем ребенка. Предоставление

родителям информации согласно их запросу. Уточнение иерархии проблем: какие проблемы ребенка в повседневной жизни ребенка сейчас наиболее актуальны и, прежде всего, требуют проведения работы по их преодолению;

- определение приоритетных целей индивидуальной развивающей программы.

Третий этап. Проведение междисциплинарной командной оценки.

Проведение междисциплинарной командной оценки для составления ИРП планируется ведущим специалистом. Командная оценка проводится в присутствии родителей или законных представителей ребенка с ограниченными возможностями с привлечением тех специалистов, участие которых планируется в реализации ИРП.

Этап четвертый. Составление КРП. КРП разрабатывается на основании результатов междисциплинарной командной оценки специалистами КППК совместно с родителями с учетом мнения и предложений специалистов, привлекаемых к её реализации.

Пятый этап. Разработка программы помощи для семьи.

Основная цель МКФ – способствовать преодолению препятствий к активности и участию ребенка в различных сферах жизни и нормализации повседневной жизни, то возникает необходимость разработки программ помощи для родителей на основе оценки МКФ.

Мониторинг внедрения МКФ в области Жетісу 2023г. в условиях кабинетов психолого-педагогической коррекции

Из года в год идет активное применение МКФ в условиях КППК, которые дают эффективные результаты: способствую для более детальной оценки определения функционального статуса ребенка с ограниченными возможностями, составление коррекционно-развивающей программы для ребенка с учетом приоритетных путей и зоны актуального развития ребенка, применение семейно-центрированного подхода в разработке программы помощи семье, обеспечивали реализацию программы семье, опираясь на активность и участие членов семьи. Опыт показывает, что внедрение МКФ в работу специалистов КППК повышают доступность и качество психолого-педагогического сопровождения детей и их семей.

КППК1	КППК2	КППК3	КППК4	КППК5	КППК6	КППК7	КППК8	КППК9	КППК10
Общее количество детей									
467	151	133	106	191	135	109	173	139	31
Командные оценки в рамках МКФ									
50	4	10	3	8	4	9	8	2	0
Программа помощи семье									
50	4	10	3	8	4	9	8	2	0

Мониторинг внедрения МКФ в области Жетісу 2024г. в условиях кабинетов психолого-педагогической коррекции

КППК1	КППК2	КППК3	КППК4	КППК5	КППК6	КППК7	КППК8	КППК9	КППК10
Общее количество детей									
449	160	124	105	105	45	88	147	90	54
Командные оценки в рамках МКФ									
22	10	17	2	9	38	3	17	2	1
Программа помощи семье									
22	10	17	2	9	38	3	17	2	1

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ ДИЗАЙН-МЫШЛЕНИЯ ПРИ НАПИСАНИИ ЭССЕ ПО КАРТИНЕ И. ЛЕВИТАНА ЗОЛОТАЯ ОСЕНЬ

Кабулова Айгуль Куанышевна
педагог-исследователь.
Учитель русского языка и литературы
КГУ «Средняя школа No8 города Актобе

Цель: Развитие креативного, аналитического и ассоциативного мышления учащихся при написании эссе по картине И. Левитана «Золотая осень» с использованием технологии дизайн-мышления.

Задачи:

1. Развивать воображение, ассоциативное и критическое мышление при анализе художественного произведения.
2. Научить видеть картину в различных контекстах (физическом, историческом, психологическом, философском и др.).
3. Обогатить словарный запас учащихся, формировать умение использовать выразительные средства языка.
4. Развивать навыки создания связного, логически выстроенного текста в заданном стиле.

Актуальность метода

Мы, учителя русского языка и литературы, всегда в поиске новых методов, позволяющих раскрыть творческий потенциал учеников. Современные дети – представители поколения «Альфа» – воспринимают мир иначе: визуальные образы для них естественны, но глубинное осмысление требует нестандартных подходов.

В программу изучения русского языка входит написание эссе по картинам русских художников. Однако если просто попросить школьника описать картину Левитана «Золотая осень», он, скорее всего, ограничится перечислением очевидного: река, деревья, жёлтые листья, небо.

Чтобы уйти от шаблонности, используем методику дизайн-мышления, которая помогает увидеть картину под разными углами, активизировать воображение и создать оригинальное сочинение.

Методика дизайн-мышления в написании эссе

Методика включает несколько этапов:

1. Эмпатия – осознанное переживание образа картины

Важно не просто рассматривать картину, а «войти» в неё. Кто мы в этом осеннем пейзаже? Лист, плывущий по реке? Дерево, сбрасывающее листву? Ветер, скользящий над водой? А, может, художник, замеревший в восхищении перед этим великолепием? Каждый ученик выбирает свою роль и описывает картину с этой позиции.

2. Профайлинг – определение типа мышления

Согласно теории Говарда Гарднера, дети по-разному воспринимают мир:

- Лингвистический тип – создаёт выразительные описания.
- Визуально-пространственный – замечает свет, тени, оттенки.
- Логико-математический – видит закономерности, симметрию.
- Музыкальный – слышит в осеннем пейзаже мелодию.
- Натуралистический – замечает биологические процессы в природе.

3. Идея – рассмотрение картины с разных точек зрения

Теперь попробуем увидеть «Золотую осень» по-новому.

Физическая точка зрения. Почему листья меняют цвет? Хлорофилл разрушается, уступая место каротиноидам и антоцианам, создающим золотые и багряные оттенки. Ветер движется из-за разницы температур, сгибая деревья и заставляя воду в реке рябить.

Историческая точка зрения. В русской культуре осень – время сбора урожая, подготовки к зиме. В литературе она символизирует зрелость, переходный момент жизни.

Математическая точка зрения. Линии деревьев устремлены вверх, образуя вертикали, а изгиб реки напоминает синусоиду. Каждый лист – фрактал, ведь форма его уникальна, но подчинена общему закону природы.

Психологическая точка зрения. Тёплые жёлто-оранжевые оттенки создают ощущение уюта и спокойствия. Однако открытое пространство вызывает и лёгкую грусть – словно предчувствие неизбежных перемен

Философская точка зрения. Осень – это символ перемен, завершения одного этапа и начала другого. Вода в реке, несущая опавшие листья, напоминает течение времени: невозможно дважды войти в одну и ту же реку, так же как невозможно остановить смену времён года. Деревья, сбрасывающие листву, будто напоминают нам о необходимости отпускать прошлое, чтобы весной начать новый цикл жизни.

Взгляд художника. Левитан не просто запечатлел осенний пейзаж – он передал настроение. Его «Золотая осень» наполнена светом и воздухом. Цвета здесь не статичны: золотая листва словно переливается, небо отражает глубину осени, а вода в реке – вечное движение. Белый цвет берёз не просто фон – он создаёт контраст, подчёркивая яркость жёлтых крон.

Музыкальный взгляд. Если прислушаться, можно услышать музыку осени. Тихое журчание реки – словно спокойное адажио. Шелест листьев напоминает звуки шуршащих струн арфы. А лёгкий ветер – мягкий аккомпанемент, создающий осеннюю симфонию природы.

4. Прототип – создание словесных образов

Перед написанием сочинения ученики подбирают оригинальные метафоры, сравнения, эпитеты. Для этого создаётся «банк слов» – подборка терминов из разных областей:

Физика: река – жидкий путь времени, солнечные лучи – рассеянный свет, листья – крошечные зеркала, отражающие солнце.

История: осень – коронация природы, листопад – последняя торжественная церемония перед зимой.

Музыка: ветер играет осенний этюд, листья кружатся в танце вальса.

Литература: деревья – мудрые старцы, их кроны – золотые венцы.

Примеры рождающихся метафор: листья – золотые монеты, рассыпанные природой, ветер – невидимый дирижёр, управляющий музыкой осени, берёзы – поэты осени, записывающие свои мысли жёлтой листвой

5. Написание сочинения и обсуждение

Теперь ученики создают свои тексты, используя необычные образы. Они могут:

1. Написать сочинение полностью самостоятельно.
2. Воспользоваться готовым началом и продолжить.
3. Вставлять свои метафоры и сравнения в предложенные клише.

Пример ученического сочинения:

«Осень золотом осыпала лес, словно природа решила устроить прощальный бал. Листья, подобно утренним солнечным бликам, дрожат на ветру, а река уносит их в далёкие страны. Лёгкий ветер осторожно переворачивает страницы осенней книги, в которой записаны последние дни тепла. Осень звучит как старая пластинка, наигрывающая тихий вальс. Где-то в небе парит птица, вглядываясь в отражение неба на водной глади – её последний взгляд на родные края перед долгим путешествием…»

Обсуждение созданных текстов – важный этап. Ученики анализируют работы друг друга, делятся впечатлениями, предлагают идеи. Можно создать онлайн-платформу, где тексты будут публиковаться анонимно, что поможет избежать страха перед критикой и научит анализировать чужие работы.

Вывод

Использование дизайн-мышления на уроках литературы позволяет ученикам не просто «увидеть» картину, но прочувствовать её, найти неожиданные ассоциации, включить фантазию. Это делает процесс написания сочинения творческим, увлекательным и индивидуальным.

Картина Левитана «Золотая осень» перестаёт быть просто изображением природы – она становится историей, музыкой, философией, вдохновением. А эссе по ней – не банальным описанием, а маленьким произведением искусства.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Келесбаева Айгуль Мажитовна
учитель русского языка
Жамбылская область
Байзакский район
село Мадимар
Сш имени Ш.Уалиханова

В эпоху цифровой трансформации искусственный интеллект (ИИ) становится неотъемлемой частью образовательного процесса, открывая новые горизонты для обучения и развития учащихся. На уроках русского языка и литературы ИИ предоставляет уникальные возможности для персонализации обучения, повышения мотивации учащихся и развития их творческих способностей.

Анализ текста и проверка грамматики.Одним из наиболее очевидных применений ИИ является анализ текстов и проверка грамматики. Нейросети способны выявлять и исправлять орфографические, пунктуационные и грамматические ошибки, предоставляя учащимся мгновенную обратную связь. Это позволяет учителю сосредоточиться на более глубоком анализе содержания и смысла текста, а ученикам — совершенствовать свои навыки письма.

Кроме того, ИИ может анализировать стиль автора, выявлять характерные языковые средства и особенности построения текста. Это может быть особенно полезно при изучении литературных произведений, позволяя учащимся глубже понять авторский замысел и художественные особенности произведения.

Интерактивные задания и упражнения.ИИ также может быть использован для создания интерактивных заданий и упражнений, которые делают обучение более увлекательным и запоминающимся. Например, чат-боты могут имитировать диалоги с литературными персонажами, позволяя учащимся погрузиться в мир произведения и лучше понять мотивацию героев.

Генераторы изображений могут визуализировать сцены из литературных произведений, помогая учащимся лучше представить себе происходящее и развивая их воображение. Также, возможно создание виртуальных экскурсий по музеям, связанным с жизнью и творчеством писателей.

Развитие творческих способностей

ИИ может стать мощным инструментом для развития творческих способностей учащихся. Нейросети способны генерировать тексты различных жанров, от стихов до эссе, что может быть использовано для стимулирования творческого письма. Учащиеся могут использовать сгенерированные тексты в качестве отправной точки для своих собственных работ, развивая свою фантазию и креативность.

Кроме того, ИИ может помочь учащимся в создании мультимедийных проектов, таких как видеоролики, аудиозаписи и презентации. Нейросети могут генерировать музыку, создавать визуальные эффекты и озвучивать тексты, что позволяет учащимся создавать более качественные и интересные проекты.

Персонализация обучения.Одним из главных преимуществ ИИ является возможность персонализации обучения. Нейросети могут анализировать индивидуальные потребности и уровень знаний каждого ученика, предлагая ему задания и упражнения, соответствующие его способностям и интересам. Это позволяет сделать обучение более эффективным и мотивирующим.

Например, ИИ может создавать индивидуальные учебные программы, которые будут адаптироваться под темп обучения каждого ученика. Если ученик испытывает трудности с определенной темой, ИИ может предложить ему дополнительные материалы и упражнения для закрепления знаний.На своих уроках я применяю нейросети “Кандинский” и “Акинатор”

Остановимся на одном из них.Нейросеть “Кандинский” может стать интересным и полезным инструментом на уроках русского языка, открывая новые возможности для визуализации и творческого подхода к обучению. Вот несколько способов её использования:

1. Визуализация литературных произведений:

* Иллюстрации к текстам: Ученики могут создавать изображения по мотивам прочитанных рассказов, стихотворений или отрывков из романов. Это поможет им лучше понять содержание и атмосферу произведения.

* Создание персонажей: Нейросеть может помочь визуализировать героев литературных произведений, опираясь на их описание в тексте.

* Оживление пейзажей: Ученики могут создавать изображения природы, описанной в произведениях, что поможет им лучше представить место действия.

2. Развитие речи и воображения:

* Описание изображений: Ученики могут описывать изображения, созданные нейросетью, используя различные части речи и стилистические приёмы.

Сочинение историй по картинкам: Нейросеть может генерировать изображения, которые станут отправной точкой для написания сочинений или рассказов.

Создание ассоциативных рядов: Ученики могут создавать изображения, ассоциирующиеся с определёнными словами или понятиями, что поможет им расширить словарный запас.

3. Изучение языка и грамматики:

Визуализация фразеологизмов: Нейросеть может помочь создать изображения, иллюстрирующие значение фразеологических оборотов.

Создание изображений по заданным грамматическим правилам: Ученики могут создавать изображения, используя определённые части речи или грамматические конструкции.

Изучение стилей речи: Нейросеть может помочь визуализировать различные стили речи, например, научный, публицистический или художественный.

4. Творческие проекты:

Создание комиксов или графических рассказов: Ученики могут использовать нейросеть для создания иллюстраций к своим собственным историям.

Создание обложек книг: Ученики могут создавать обложки для своих любимых книг или для собственных произведений.

Создание презентаций: Ученики могут использовать изображения, созданные нейросетью, для оформления презентаций по различным темам.

Роль учителя: несмотря на все преимущества ИИ, важно помнить, что он является лишь инструментом, который должен дополнять, а не заменять традиционные методы обучения. Учитель остается ключевой фигурой в образовательном процессе, направляя и мотивируя учеников.

Учитель должен использовать ИИ для того, чтобы сделать обучение более эффективным и интересным, но при этом не забывать о важности живого общения и индивидуального подхода к каждому ученику.

Заключение: использование ИИ на уроках русского языка и литературы открывает новые перспективы для повышения качества образования. Важно подходить к этому процессу осознанно и ответственно, чтобы максимально использовать возможности ИИ для развития учащихся.

ИИ может помочь учителям сделать обучение более персонализированным, интерактивным и творческим. Однако важно помнить, что ИИ — это лишь инструмент, который должен использоваться в сочетании с традиционными методами обучения и под руководством опытного учителя.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Косубаева Баян Тулегеновна
учитель английского языка
Акмолинская область,
Целиноградский район КГУ
ООШ села Нуресиль

Введение

Читательская грамотность — это не просто умение читать, а способность понимать, анализировать и интерпретировать тексты, использовать информацию для решения задач. В условиях глобализации владение этим навыком на английском языке становится критически важным: он открывает доступ к знаниям, культуре и международному общению. На уроках английского развитие читательской грамотности помогает ученикам преодолевать языковой барьер, расширять кругозор и готовиться к реальным жизненным ситуациям.

Основная часть

1. Почему это важно?
- Чтение на английском формирует *языковую базу*:
— Обогащает словарный запас.
— Укрепляет знание грамматики в контексте.
— Развивает навыки работы с информацией (поиск, анализ, синтез).
- *Практическая польза*:
— Подготовка к экзаменам (ОГЭ, ЕГЭ, IELTS).
— Умение работать с инструкциями, статьями, договорами.
— Развитие критического мышления и креативности.

2. Стратегии развития читательской грамотности
а) Работа с текстами разных жанров:
— *Художественные тексты* (рассказы, стихи): учат чувствовать язык, понимать метафоры.
— *Научно-популярные статьи*: тренируют поиск фактов, анализ данных.
— *Социальные медиа* (посты в Instagram, твиты): знакомят с современным языком и сленгом.

б) Этапы работы с текстом:
- *До чтения (Pre-reading):*
— Обсуждение темы: «Какие ассоциации вызывает у вас заголовок?»
— Прогнозирование содержания по картинкам или ключевым словам.
— Активация лексики (например, через Quizlet).

- *Во время чтения (While-reading):*
— *Skimming* (быстрый просмотр для понимания общей идеи).
— *Scanning* (поиск конкретной информации: дат, имен, фактов).
— Выделение главной мысли каждого абзаца.
— Работа с незнакомой лексикой: угадывание значения из контекста.

- *После чтения (Post-reading):*
— Дискуссии: «Согласны ли вы с позицией автора? Почему?»
— Творческие задания: написать письмо герою, создать комикс по сюжету.
— Проекты: презентация по теме текста, ролевая игра.

в) Использование технологий:
— *Интерактивные платформы* (Kahoot, LearningApps) для викторин по тексту.
— *Аудиокниги и подкасты* (синхронизация чтения и аудирования).
— *Сервисы для создания ментальных карт* (MindMeister) для визуализации сюжета.

3. Примеры заданий для уроков
- *Для начинающих (A1-A2):*
— Прочитать меню ресторана и выбрать блюдо по критериям (цена, ингредиенты).
— Составить диалог на основе комикса.

- *Для среднего уровня (B1-B2):*
— Написать рецензию на статью о проблемах экологии.
— Сравнить две точки зрения в новостных материалах.

- *Для продвинутых (C1-C2):*
— Анализ эссе Джорджа Оруэлла: темы, стиль, аргументы.
— Дебаты на основе научной публикации.

4. Преодоление трудностей
- *Страх перед объемными текстами:*
— Дробить текст на части.

— Использовать иллюстрации и видео для поддержки.
- *Нехватка словарного запаса:*
— Учить лексику тематическими блоками.
— Практиковать стратегии контекстуального угадывания.

Заключение
Развитие читательской грамотности на уроках английского — это путь от механического чтения к глубокому пониманию и критическому осмыслению. Успех зависит от увлекательных текстов, разнообразия методов и поддержки учителя. Важно показать ученикам, что чтение — это не скучная обязанность, а инструмент для открытия мира, саморазвития и диалога с другими культурами.

ЧТЕНИЕ С ПОНИМАНИЕМ - РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ЧТЕНИЯ У ДЕТЕЙ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Красавина Светлана Николаевна
учитель начальных классов

В современном мире умение читать – это не просто навык декодирования букв и слов, а способность понимать, анализировать и применять полученную информацию. Функциональная грамотность, в том числе чтение с пониманием, играет ключевую роль в успешном обучении ребенка, его социальной адаптации и дальнейшем развитии. Однако многие младшие школьники сталкиваются с трудностями в осмыслении прочитанного: они механически воспроизводят текст, но не всегда могут выделить главную мысль, установить логические связи или сделать выводы.

Актуальность данной темы обусловлена необходимостью поиска эффективных методов обучения, которые помогут детям не только читать, но и понимать смысл текста, размышлять над его содержанием и применять знания на практике.

Цель данного доклада – рассмотреть современные педагогические подходы, способствующие развитию функциональной грамотности у младших школьников.

Задачи:

- Описать ключевые методы работы с текстом, направленные на улучшение понимания прочитанного.
- Проанализировать их эффективность на основе педагогической практики.
- Представить рекомендации по развитию навыков смыслового чтения у детей начальной школы.

Развитие чтения с пониманием – это не только залог успешного обучения, но и важная составляющая личностного роста ребенка. Развитие функциональной грамотности у младших школьников требует комплексного подхода, который включает разнообразные методики и технологии для активного вовлечения детей в процесс чтения и осмысления текста. В педагогической практике я использую следующие методы:

- Метод активного чтения: Этот метод предполагает вовлечение учащихся в процесс чтения через постановку вопросов до, во время и после прочтения. Педагог стимулирует детей к прогнозированию развития сюжета, выделению ключевых моментов и обсуждению эмоционального окраса текста, вовлекает детей в диалог с текстом, развивает способность к анализу и синтезу информации

- Метод «чтение с остановками»: Чтение текста с регулярными паузами позволяет анализировать прочитанное на каждом этапе. Во время остановок

педагог задаёт вопросы, предлагает обобщить услышанное и обсуждает возможные варианты продолжения истории. Такая работа позволяет закрепить полученные знания на каждом этапе, предотвращая механическое восприятие материала. Так при изучении рассказа В.Бианки «Музыкант», я проводила чтение с регулярными остановками. После каждого отрывка задавалась пара вопросов: «Как ты думаешь, что произойдёт дальше?», «Догадайтесь, откуда шел необычный звук, услышанный охотником.?» и «Почему герой принял именно такое решение?» Такой подход позволил детям не только внимательно слушать, но и активно обсуждать сюжет. В результате дети стали предлагать свои версии развития событий, что свидетельствовало о глубоком понимании текста.

- Работа с ключевыми словами и концепциями: На уроках выделяют важные слова и понятия, обсуждают их значение и роль в построении сюжета. Такой подход помогает детям выстраивать логическую связь между элементами текста и способствует глубокому пониманию содержания. Перед чтением любого произведения я предлагала детям список ключевых слов, которые, будут встречаться в тексте. Ученики должны были на основе этих слов предположить тему и события рассказа. После прочтения мы сравнивали прогнозы с реальностью, обсуждали несоответствия и анализировали, почему некоторые предположения оказались неверными. Этот метод не только развивал внимательность к деталям, но и учил критически оценивать собственные догадки.

- Визуальное моделирование текста: Использование интеллект-карт, схем и таблиц позволяет детям визуализировать структуру прочитанного материала. Это способствует лучшему запоминанию и осмыслению информации, так как визуальные образы помогают структурировать знания. Этот метод хорошо работает на уроках естествознания и познания мира. Он позволяет выделить и кратко изложить главную информацию из текста , делает её более доступной для запоминания.

- Игровые методики и интерактивные технологии: Включение элементов игры (например, ролевых игр, квестов или онлайн-викторин) делает процесс чтения более увлекательным и мотивирует детей активно участвовать в обсуждении текста. Например, игровая методика «Ролевая игра: я – герой текста». После прочтения небольшого рассказа я раздавала карточки с именами персонажей, и каждый ребёнок должен был отвечать на вопросы от лица своего героя. Например, вопрос звучал так: «Почему ваш герой поступил именно так?» или «Что он чувствовал в этот момент?» Этот метод помог детям глубже вжиться в роль, лучше понять мотивацию персонажей и развить эмпатию. Результатом стали живые обсуждения, активное участие всех учеников и положительные отзывы от родителей, которые отмечали повышение уверенности своих детей в выражении мыслей. Например , при работе над рассказом В.Осеевой «Почему?», дети получили карточки с именами героев:

Мальчик – главный герой, который разбил чашку,

Мама – переживает из-за утраты вещи, связанной с мужем.

Бум – пес, который не понимает, почему его наказали.

Сосед/друг семьи – наблюдает произошедшее со стороны, может комментировать происходящее и давать советы.

Затем они выступали от имени своего героя, выражая свои мысли и чувства.

- Совместный анализ текста через групповые обсуждения: Можно организовать групповое обсуждение прочитанного текста, где каждая группа анализировала определённую часть сюжета. После работы каждая группа представляла свои выводы и обсуждала их с классом. Такой формат позволял каждому ребёнку проявить активность, учил работать в команде и формировать аргументированные мнения. Педагог наблюдает, как дети учатся слушать друг друга, задавать уточняющие вопросы и делать совместные выводы. Задания для групп могут быть самыми разными. Возвращаясь к рассказу В.Осеевой «Почему?», я предложила детям следующие задания для групп:

1.Группа «Сюжет» – анализирует события рассказа.

2. Группа «Эмоции» – исследует чувства героев.

3.Группа «Мораль» – обсуждает главную мысль и мораль истории.

4.Группа «Творческая» – придумывает альтернативный финал или продолжение.

Эти методы помогают детям не только развивать навыки механического чтения, но и формировать умение анализировать, критически оценивать и интерпретировать прочитанный материал.

На основе проведённого педагогического эксперимента и анализа результатов можно выделить следующие достижения и проблемы: Эти примеры из личного опыта демонстрируют, как разнообразие методик позволяет учитывать индивидуальные особенности учеников и добиваться значительных успехов в развитии функциональной грамотности. Каждая из представленных практик подтверждает, что активное участие детей в процессе чтения, использование интерактивных методов и творческих упражнений существенно повышают уровень понимания текста, стимулируют критическое мышление и развивают коммуникативные навыки.

Развитие функциональной грамотности через чтение с пониманием является ключевым элементом образовательного процесса в начальной школе. Комплексный подход, включающий активное чтение, визуализацию информации, игровые методики и групповые обсуждения, не только способствует улучшению навыков осмысления текста, но и развивает критическое мышление, коммуникативные способности и творческий подход к решению проблем.

достижения	проблемы
Повышение интереса к чтению Дети стали с большим энтузиазмом участвовать в обсуждениях, задавать вопросы и делиться своими мыслями о прочитанном. Улучшение понимания текста Наблюдается заметный рост способности выделять главные идеи, сопоставлять события и делать выводы по тексту. Обсуждения в группах и коллективные упражнения способствуют улучшению навыков общения и аргументации.	Различный уровень подготовки детей требует применения индивидуальных подходов, что может быть сложно организовать на уроке. Некоторые методы требуют больше времени для освоения, что затрудняет их внедрение в рамках стандартного учебного плана. Некоторые ученики нуждаются в постоянном стимулировании и поддержке, чтобы активно участвовать в процессе чтения и анализа текста.

Личный опыт и успешные практики показывают, что активное вовлечение детей в анализ прочитанного материала значительно повышает их мотивацию и уверенность в собственных силах. Несмотря на возникающие трудности, связанные с индивидуальными особенностями учеников и организационными ограничениями, регулярное применение данных методов приводит к устойчивым положительным результатам.

Таким образом, представленные подходы и рекомендации могут служить эффективным инструментом для педагогов способствуя формированию у детей навыков, необходимых для успешной учебы и социальной адаптации в современном мире.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ ФИЗИКИ

Кульбатырова Гульбану Мухтаровна
учитель физики в финансовом лицее Jos города Алматы

Искусственный интеллект (ИИ) в последние годы оказывает значительное влияние на различные сферы нашей жизни, в том числе и на образование. Внедрение ИИ в образовательный процесс позволяет улучшить качество обучения, сделать его более доступным и персонализированным. Особенно это актуально для преподавания таких наук, как физика, где часто требуется глубокое понимание теоретических и практических аспектов. В этом докладе мы рассмотрим, как ИИ применяется на уроках физики, и приведем конкретные примеры бесплатных ресурсов, которые могут быть использованы для улучшения процесса обучения.

ИИ в образовательном процессе открывает новые горизонты. Он позволяет создавать адаптивные обучающие системы, которые подстраиваются под нужды каждого ученика, предоставляют персонализированные задания и дают обратную связь в реальном времени. Применение ИИ также помогает упростить сложные концепции, визуализируя их с помощью интерактивных симуляторов и виртуальных лабораторий.

В преподавании физики, где требуются глубокие математические и научные знания, ИИ помогает учащимся на практике понять, как работают физические законы. Программы с элементами ИИ способны моделировать физические явления и проводить виртуальные эксперименты, что делает обучение более увлекательным и доступным.

Одним из наиболее эффективных способов применения ИИ на уроках физики являются виртуальные лаборатории и симуляции. Они позволяют ученикам моделировать различные физические процессы, такие как движение тел, взаимодействие частиц, электрические и магнитные поля, и наблюдать за результатами экспериментов в реальном времени. Это дает возможность проводить эксперименты, которые в обычной школьной лаборатории были бы невозможны из-за их сложности или стоимости.

- PhET Interactive Simulations (https://phet.colorado.edu) — бесплатная платформа, предоставляющая различные симуляции для изучения физики, химии, биологии и других наук. Симуляции позволяют учащимся экспериментировать с физическими процессами, такими как законы Ньютона, законы термодинамики, электромагнитные явления и другие.

PhET имеет интерфейс, который легко освоить, и позволяет моделировать различные условия, например, изменять силу или массу тела, чтобы изучать зависимость между переменными. Эти симуляции позволяют учащимся не только увидеть, но и взаимодействовать с моделью, что способствует лучшему пониманию материала.

ИИ также используется для создания адаптивных обучающих платформ, которые автоматически подстраиваются под уровень знаний ученика и предлагают подходящие задания. Это помогает каждому ученику двигаться в своем темпе, не переживая о недостатке времени или недостаточной сложности заданий.

- Khan Academy (https://www.khanacademy.org) — это бесплатная образовательная платформа, которая предлагает курсы по физике и другим предметам. Khan Academy использует ИИ для анализа прогресса студентов, предлагая им задания, которые соответствуют их текущему уровню знаний. Система автоматически подстраивается под результат каждого теста, предлагая дополнительные задания для углубления понимания сложных тем.

Платформа включает не только видеоуроки, но и интерактивные задания, которые помогают ученикам лучше усваивать физические концепции через практику.

Чат-боты с элементами ИИ становятся важными помощниками в обучении. Они могут отвечать на вопросы учеников, разъяснять непонятные темы и помогать в подготовке к экзаменам. Виртуальные ассистенты помогают ученикам не терять время, предоставляя ответы на часто задаваемые вопросы, а также объясняя трудные темы.

- Wolfram Alpha (https://www.wolframalpha.com) — это интеллектуальный поисковик, который использует ИИ для решения математических и физических задач. Он может помочь учащимся с решением сложных физических задач, анализом данных, а также визуализацией решений. Например, Wolfram Alpha может показать графики, векторы и

другие визуальные элементы, что делает решение задач более понятным.

Несмотря на то, что Wolfram Alpha предоставляет более глубокие и сложные результаты, это отличная платформа для учеников старших классов, которые изучают физику на более углубленном уровне.

ИИ может также использоваться для автоматической проверки физико-математических заданий, что облегчает работу преподавателей и позволяет ученикам получать мгновенную обратную связь. Системы могут оценивать не только правильность ответа, но и шаги решения, что делает процесс обучения более точным и эффективным.

- MyPhysicsLab (https://www.myphysicslab.com) — это сайт с бесплатными симуляциями, которые позволяют пользователям моделировать различные физические системы, от простых маятников до более сложных механических процессов. В некоторых случаях, такие программы могут автоматически оценивать решения, предоставляя обратную связь для студентов.

Преимущества использования ИИ в обучении физике

1. Персонализированное обучение

ИИ помогает создавать персонализированные учебные материалы, которые подстраиваются под потребности каждого ученика. Это особенно важно в физике, где концепции могут быть сложными для восприятия.

2. Гибкость и доступность

С помощью ИИ учащиеся могут обучаться в любое время и в любом месте. Онлайн-ресурсы, такие как PhET, Khan Academy или Wolfram Alpha, делают обучение физике доступным для широкого круга студентов.

3. Интерактивность и визуализация

Симуляции и виртуальные лаборатории позволяют ученикам взаимодействовать с материалом, что значительно повышает интерес к изучению физики. Визуализация физических процессов помогает учащимся лучше понять, как работают законы природы.

Проблемы и вызовы при внедрении ИИ в образование

Несмотря на все преимущества, внедрение ИИ в образовательный процесс сталкивается с несколькими вызовами:

-Необходимость доступа к технологиям. Для полноценного использования ИИ в обучении требуется наличие компьютеров и стабильного интернета, что не всегда доступно во всех школах.

- Проблемы с персональной безопасностью и конфиденциальностью данных. При использовании ИИ в образовательных технологиях необходимо обеспечить защиту личной информации учеников.

- Необходимость подготовки учителей. Учителя должны быть готовы работать с новыми технологиями, что требует дополнительного обучения и времени.

Использование искусственного интеллекта в преподавании физики открывает новые возможности для повышения качества образования, делает процесс обучения более персонализированным и доступным. Виртуальные лаборатории, адаптивные обучающие системы, чат-боты и программы для автоматической проверки заданий — все эти инструменты могут значительно улучшить восприятие и понимание физики. Важно, однако, не забывать о проблемах внедрения ИИ, таких как доступность технологий и безопасность данных, которые требуют внимания при использовании этих технологий в образовательном процессе.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИИ ДЛЯ СОЗДАНИЯ ЭСКИЗОВ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Кумаржанова Мира Ахметовна
учитель художественного труда
СШГ № 12 города Талдыкорган
Жетысуской области

Введение

Современные технологии активно внедряются в различные сферы жизни, включая образование. Одной из таких технологий является искусственный интеллект (ИИ), который все чаще используется в образовательных учреждениях для улучшения учебного процесса. В частности, ИИ может стать полезным инструментом для создания эскизов на уроках художественного труда, помогая ученикам развивать творческие навыки, а также ускоряя процесс освоения различных художественных техник. В данном докладе мы рассмотрим, как именно можно использовать ИИ для создания эскизов, какие преимущества это дает и какие потенциальные проблемы могут возникнуть.

1. Роль ИИ в процессе создания эскизов

ИИ для создания эскизов представляет собой инструменты, которые могут генерировать изображения на основе заданных параметров, стилей или исходных данных. С помощью таких технологий, как нейронные сети и генеративные модели (например, DALL·E, MidJourney и другие), учащиеся могут создавать эскизы, которые могут послужить основой для дальнейшей работы.

Искусственный интеллект может быть использован для:

- Генерации идей: ИИ помогает учащимся генерировать различные варианты эскизов на основе заданных параметров. Это может быть полезно на начальных этапах работы, когда ученикам нужно вдохновление или идея для дальнейшей разработки. Такие эскизы легче переделывать или дорабатывать.
- Изучения техник рисования: ИИ может имитировать различные стили и техники рисования, позволяя ученикам экспериментировать с новыми подходами. Очень часто мы используем ии при стилизации рисунка.
- Тренировки и развития навыков: Ученики могут использовать ИИ для создания эскизов, которые затем могут быть доработаны вручную, что позволяет улучшить навыки рисования.

2. Преимущества использования ИИ на уроках художественного труда

- Стимулирование креативности: ИИ может предложить ученикам нестандартные решения и идеи, что способствует расширению их творческих горизонтов.
- Экономия времени: Учителя и учащиеся могут использовать ИИ для быстрого создания концептуальных эскизов, что позволяет сосредоточиться на более глубоком освоении техник и развитии художественного вкуса.
- Индивидуализация обучения: Использование ИИ может помочь создать персонализированные задания, которые соответствуют уровню подготовки и интересам каждого ученика. Это также может способствовать более быстрому усвоению материала.
- Обучение работе с современными инструментами: Современные студии и дизайнеры активно используют ИИ в своей практике. Знакомство с такими инструментами на уроках художественного труда помогает учащимся быть готовыми к будущей профессиональной деятельности.

3. Потенциальные проблемы и ограничения

Однако использование ИИ на уроках художественного труда также связано с рядом проблем и ограничений.

- Снижение роли ручного труда: Одним из основных недостатков является возможность, что ученики могут стать слишком зависимыми от ИИ и перестать развивать навыки ручного рисования. Важно сохранять баланс между использованием технологий и традиционными методами.
- Отсутствие оригинальности: Хотя ИИ может генерировать множество идей, они, как правило, основаны на имеющихся данных и не всегда являются абсолютно уникальными. Это может ограничить творчество учащихся, если они будут слишком полагаться на автоматическое создание эскизов.
- Необходимость в обучении: Для того чтобы

эффективно использовать ИИ, необходимо время и усилия для обучения как учителей, так и учеников. Нужно осознавать, что ИИ — это не просто инструмент, а средство, которое требует знаний и навыков для работы.

4. Практическое применение ИИ в образовательном процессе

- Создание эскизов с помощью генеративных моделей: На уроках учащиеся могут использовать ИИ для быстрого создания различных вариантов эскизов, которые затем будут доработаны вручную. Такой подход может быть полезен на этапе поиска идей.
- Интерактивные уроки с ИИ: Учитель может создавать задания, в которых ученики взаимодействуют с ИИ, например, путем корректировки и модификации созданных эскизов, что помогает развивать их художественные и технические навыки.
- Проектная работа: Использование ИИ для разработки эскизов может стать частью более широких проектных заданий, где учащиеся не только создают эскизы, но и работают над их интерпретацией, передачей идей и воплощением их в итоговых произведениях.

Заключение

Использование ИИ для создания эскизов на уроках художественного труда открывает новые возможности для учащихся, позволяя им развивать творческие способности, освоить новые техники и быстрее переходить от идеи к реализации. Однако важно помнить, что ИИ — это всего лишь инструмент, и его использование должно быть сбалансировано с традиционными методами художественного образования. В конечном счете, задача заключается в том, чтобы научить учеников гармонично сочетать инновационные технологии с классическими подходами, создавая уникальные и выразительные произведения искусства.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ БИОЛОГИЯ (INBIO) ЖАҢА ҒЫЛЫМИ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ БАҒЫТЫ

Калбаева Айнагул Екриновна
Қобда ауданы Жарық ауылы Жарық мектеп-балабақшасының
биология пәнінің мұғалімі

Қазіргі заманғы әлеуметтік-мәдени жағдайларда білім беру өзінің даму және даму стратегияларын қайта қарау,жаңа бағдарларды іздеу жолдарын бастан өткеруде. Білім беру кеңістігінде мұғалімдерге жағдай жасауға, оқушылардың тұлғалық өсуін, олардың субъективті қасиеттерінің дамуын және даралықтың көрінісін қамтамасыз ететін технологияларды жасауға деген ұмтылыс байқалады.

Жалпы білім берудің жаңа білім беру стандарттары пән мұғалімдерін білімді игеруге ғана емес, ең алдымен оқушылардың өз қызметінде оларды жүзеге асырудың әдістері мен тәсілдерін игеруіне бағыт береді.

Бұл өмірде туындайтын мәселелерді шешу кезінде жеке тұлғаның өзін-өзі анықтауы мен дамуына, коммуникативті дағдылардың қалыптасуына, алған білімі мен тәжірибесін жұмылдыру қабілетіне ықпал етеді. Оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастыруда «биология» пәні басымдыққа ие.

Биологияның ерекшелігі, оның объектілері және тірі жүйелер мен тіршілік иелері бола отырып, сонымен бірге оның субъектілері болып табылады. Бұл биологияны тартымды етеді және оған жеке және қоғамдық қызығушылықтың кепілі ретінде қызмет етеді Биологиялық білім берудің қолданыстағы жүйесі биологиялық сауаттылықты дамыту міндеттерін шеше алмайтынды және оны мектеп оқушылары мен мамандарда репродуктивті қабілеттерді дамытуға бағытталған ескі парадигма шеңберінде қоя алмайды.

«Интеграциялық биология» (InBio) жаңа ғылыми және білім беру бағыттарын әзірлеу қажеттілігі туралы айтылып жүр.

Алайда бұл үшін ешқандай нұсқаулар ұсынылған жоқ, оларды әзірлеу ұлттық білім беру жүйелеріне ұсынылды.

Бір жағынан, биология интегративті сипатымен сипатталады, ол тірі организмдердің ұйымдастырылу деңгейлерінде, төменгі деңгейдегі жүйелер жоғары деңгей жүйесіне енгізілгенде көрінеді (мысалы, организмдегі популяция, және т.б.).

Сонымен қатар, ол жүйелер ішіндегі және олардың арасындағы күрделі байланыстардың объективті тұтастығын көрсетеді (адам-экожүйе). Екінші жағынан, жүйелік-желілік өзара әрекеттесу биологиялық және биологиялық емес жүйелер арасында болады, бұл білім беру процесінде жаратылыстану және гуманитарлық пәндер туралы білімді белгілі бір деңгейде интеграциялауды қажет етеді.

Біздің ойымызша, биологиялық сауаттылықты дамыту міндеттерін мектептегі биологиялық немесе экологиялық білім берудің мазмұнын немесе әдістемесін жаңарту жөніндегі жеке күш-жігермен ғана азайтуға болмайды - бұл жоғарыда көрсетілген принциптерге бағдарланған дүниетанымды жаңарту және осы міндеттерді орындау мүмкіндіктерін тарылтады. Бұл интегративті әлеуметтік-мәдени контекст құрайтын пәнішілік, пәнаралық, жүйелік білімді, метасубъектілік тақырыптарды қамтитын оқыту жүйесін құруды қамтамасыз ететін әдістемелік тәсілдер жиынтығын қажет етеді.

Биологиялық сауаттылықты қалыптастырудың негізгі идеясы мен оның қалыптасу критерийлері айналасында білім беру ортасында әр түрлі әдістерді, формаларды, оқу құралдарын біріктіру қажет. Оқыту кезінде адамның жеке ерекшеліктерін ескеру маңызды. Бұл оқыту ортасында биологиялық сауаттылыққа ие тұлғаны тиімді тәрбиелеу мен дамыту үшін қажетті жағдайларды жасайды.

Сондай-ақ, оқушылардың биологиялық сауатын тәрбиелей алатын болашақ және қазіргі мұғалімдердің әдістемелік дайындығын жетілдіру қажет.

Зерттеулерде биологиялық сауаттылықты қалыптастыруды тәрбиелеу мен тұлғаны дамытудың

білім беру процесі деп түсінеміз.

Интегративті биология тұрақты даму үшін білім берудің міндеттеріне сәйкес келеді. Жаңа ғылыми бағыттың адамзатты өзін-өзі сақтауға, табиғатты аялауға, күрделі әлеуметтік-мәдени және жеке мәселелерді шешу қажеттілігіне бағытталуы іс-әрекеттің жаңа стратегиясын қалыптастыруға қабілетті тұлғаны тәрбиелеуге ықпал етеді өмір кеңістігінде, кеңістікте, сондай-ақ шындықты шығармашылық негізде өзгерту тәсілдері.

Мұны биологиялық сауатты адам ғана жасай алады, өмірдің барлық салаларында тиімді белсенділікті қамтамасыз етеді.

Сонымен қатар, жағдайды талдау мектеп оқушыларын дәстүрлі жүйе шеңберінде оқытудың мүмкін еместігін және қазіргі кездегі білім беру технологиялары бойынша оқытылған мұғалімдердің қоғамда биологиялық сауаттылықты сапалы жаңа білім беру ортасында қалыптастыра алмайтындығын көрсетеді.

Мектеп оқушылары мен болашақ мұғалімдерді оқытудың дәстүрлі технологиясының мүмкіндіктері мен екінші жағынан, қоғамның биологиялық сауатты мамандарға, оның ішінде жаңа буын мұғалімдеріне деген қажеттіліктері арасындағы қайшылық туындайды. Биологияны оқытудың дидактикалық негіздерін орта мектеп оқушыларында биологиялық сауатсыздықты жоюдың тұтас контекст ретінде дамыта отырып шешуге болатын білім беру проблемасы жолға қойылған.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, осы зерттеудің проблемасы жалпы білім беретін мектептің дәстүрі биологиялық дайындықтың пәндік-бағдарланған моделіне бағытталған, жергілікті дискретті білімді қалыптастыруға алып келеді, жаратылыстану ғылымдарының білім саласы тек алдыңғы қатарлы ғылыми басымдықтармен корреляциялайды. Биологиялық пәндерді интегративті негізде оқытудың дидактикалық негіздерінің дамуы педагогикалық теорияда оқушылардың биологиялық және экологиялық санасының сапалы жаңа деңгейіне шығуға мүмкіндік береді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДОВАНИИ ПРЕДМЕТА ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Құдайбергенова Дина Құдайбергенқызы
Учитель художественного труда
г.Актобе КГУ «Средняя школа-гимназия N9»

В процессе глобализации современного общества научно-технический прогресс человечества способствует формированию и развитию новых сфер деятельности. Оно создает возможности для гибкого, удобного и эффективного выполнения человеческого труда. Одним из них является появление современных материалов, прогрессивное развитие инновационных технологий, информационных и коммуникационных технологий в сферах производства и услуг.

На основе гармоничного внедрения этих современных инновационных технологий в инфраструктуры всего общества нестандартные виды труда исчезают на рынке труда и способствуют формированию новых видов труда. В результате на современном рынке труда появляются новые профессии, содержание которых часто подвергается изменениям.

Примерами этого могут служить производство продукции с использованием автоматизированных средств на заводах, а также широкое использование небольших инструментов и устройств в сфере услуг, которые значительно упрощают работу специалистов.

Известно, что данный вид оборудования широко используется в современном производстве, сфере услуг и быту.

Целью преподавания предмета «Художественный труд» является развитие духовно-нравственной культуры, творческого, пространственно-образного мышления, художественно-технологических знаний как основы формирования личности и самовыражения.

Содержание образовательной программы рассматривает разнообразные виды художественной и творческой деятельности. Учитель предмета «Художественный труд» определяет виды художественной деятельности, реализуемые на уроке. При этом обязательно осуществляются три вида художественной деятельности: конструктивная, изобразительная, декоративная.

Мы используем множество новых технологий и ориентируемся на полное усвоение учеником нового материала при ведении предмета художественной работы. Эти новые технологии можно разделить на три основные группы:

Игровые технологии - созданы для моделирования осмысленных жизненных ситуаций и поиска их решения. Метод руководства – игра. Виды ее организации: деловые, ролевые, событийные и обучающие игры.

Интеграция игровых технологий и ИКТ дает положительный результат, занимают большее место в образовательном процессе. Игры и игровые упражнения дополняют учебный процесс, способствуют развитию важнейших психических свойств, необходимых для трудовой деятельности и творчества. Большинство игр и упражнений построено на самопроверке своих возможностей, на стимулировании их развития. А использование ИКТ на уроке позволяет сделать процесс обучения более интересным, ярким, увлекательным за счет разнообразия мультимедейных возможностей. Современные учащиеся легко и эффективно воспринимают информацию с мониторов и всевозможных гаджетов. Современные учащиеся моментально схватывают нужную информацию, анализируют, усваивают её и быстро принимают решения [2, с.24]. Коммуникативная технология – вовлекая всю возможную информацию, процесс обучения строится на активном взаимодействии и взаимодействии обучающегося. Ведущий метод – общение. Виды ее организации: взаимное, парное, групповое обучение и др

Исследовательские технологии - созданы для решения проблем и открытий. Направляющий метод – это метод проблемного обучения.

Наряду с этим различают дифференцированное, индивидуальное, ускоренное обучение, углубленное обучение, уровневое обучение, критическое мышление посредством чтения и письма и т. д. Эти технологии широко используются на уроках.

Общей для всех этих технологий основной целью является развитие личности, творчество в обучении, сотрудничество педагога и ученика, возникновение новых социальных отношений по характеру взаимодействия и т.д.

Очень важно выбирать технологии обучения

с учетом содержания образования, возрастных и психологических особенностей учащихся и апробировать их на практике. Невозможно стать компетентным и разносторонним специалистом, не овладев передовыми технологиями преподавания в сфере современного образования.

Освоение новой технологии благотворно влияет на формирование интеллектуальных, профессиональных, духовных, гражданских и многих других человеческих способностей педагога, помогает ему развиваться и эффективно организовывать учебный процесс. Растет возможность использования новых информационных технологий в образовании для развития трудовых навыков и творческих способностей учащихся.

При индивидуализации процесса работы необходимо рассматривать ученика как личность, то есть направлять его на формирование собственной познавательной деятельности, развивать индивидуальную подготовку в обучении.

Иновационные технологии обучения – идти на уступки детям, создавать равные условия в отношениях «ученик-учитель», не давить на учеников, а говорить свободно и вовлекать ребенка интересным визуальным материалом.

Подготовка молодого поколения к общественной жизни, семейному служению, профессии, формирование понимания того, что они живут в постоянно меняющемся мире. Для этого необходимо использовать больше новых моделей, направленных на развитие управления. Учителю каждого предмета необходимо осваивать новые технологии, широко использовать уроки межпредметной коммуникации и интеграции.

Это связано с тем, что ученик может принести пользу и себе, и обществу только в том случае, если он сможет связать полученные теоретические знания со своей жизнью и действиями. Общие задачи подготовки молодежи к труду реализуются путем выполнения ряда индивидуальных заданий.

Они готовят учащихся к работе с практической точки зрения. Развитие мотивации и способностей учащихся является одной из отдельных задач трудового воспитания. В народном хозяйстве используются автоматы, компьютеры и т.п. их применение требует высокой технической грамотности от всех специалистов.

Список литературы:

1.Мацнев, В.А. Инновационные методики преподавания технологии: учебное пособие / В.А. Мацнев. - СПб.: Питер, 2020..

2. Оралбекова Т.Ш. Учебник по технологии. Алматы, 2016. 3. Оралбекова Т.Ш. Методическое пособие. (технология), Алматы, 2017.

МУЗЫКА- ЖҮРЕК ТІЛІ!

Маханбетова Анар Нағиқызы
«Ақтөбе орта мектебі» КММ
Музыка пәнінің мұғалімі

Музыка адам жанын тебірентетін, ерекше күй кештіретін, көңіл күй сыйлайтын әлем. Ол тап бір жәннәқт секілді. Өте әдемі әрі әуезді. Ол әлемге барғанда сен мол бақытқа кенелесің, өмірді басқалай сезінесің, дүниені басқа қырынан танисың. Бұл оқиғадан сен ерекше әсер аласың. Әдетте музыканы көңілдің кілті деп атайды. Себебі, музыка тыңдаған адамның көңілі лезде көтеріліп, өзін сабырға шақыра бастайды. Музыканың ерекшелігі сондай, ол кез-келген адамның жан дүниесін , ішкі сұлулығын, жүрегін сезінуге көмектеседі. Ол арқылы біз адамның жүрегіндегі жылулықты, мейірімділікті сезіне аламыз. Музыка- осы әлемдегі ең құдіретті, қасиетті ұғым. Біз оны құдіреттеу арқылы бойымызға жақсы қасиеттерді сіңіре аламыз.

Біз музыканы орындаушы арқылы сезінеміз. Орындау шының шеберлігі оның табиғилығы арқылы музыка әуезделе береді. Солай ол тыңдаушылардың жүрегіне жол табады. Ал қазір сол көрерменнің ұнататын әншілері Майра Ілиясова, Бибігүл Төлегенова, Роза Рымбаева, Мақпал Жүнісова. Олар музыканың қасиеттілігін, киелілігін білетін жандар. Сахнаның Сахнаның жайнаған гүлдері десек те болады. Міне, музыканы солай бағалап, қастерлеу қажет. Өткен ғасыр әншілері музыканың қасиеттілігін білді. Ал қазіргі заман ше? Қазір өткен ғасырдағыдай мағыналы, кербез әндер барма? Әрине жоқ. Себебі, қазір заман өзгерді. Заман өзгерген соң, музыка бағыты да өзгерді. Қазір Қазақстанның өзінде екі адамның біреуі әнші. Оның дауысы бар ма, әнді нақышына келтіріп орындай ала ма, оған ешкім мән беріп жатқан жоқ. Тек оның ақшасы болуы керек, әннің мағынасы бар ма, жоқ па оған назар аударып жатқан ешкім жоқ. Бүгін әнші, ертең продюсер, бүрсігүні актер болып кететіні де бар. Ал мен оған қарсымын. Музыканың әсемдігі, әуезділігі жойылып кетіп жатыр. Мағынасыз әндерден жас ұрпақтың, әсіресе балалардың ойы төмендеп жатыр. Соларға еліктеп өсіп келе жатыр. Бұл деген мүлде дұрыс емес. Музыка атты ерекше әлемді кірлетіп жатқан әншілерді шоу-бизнестен қуу керек. Олардың орнына дәстүрлі әндер орындайтын әншілерді қастерлеп, мемлекеттен ақша бөліп, солардың дасуына үлес қосуымыз керек. Сонда ғана ежелгі музыка қалпына келіп, елімізідің дұрыс қалпына келіп, еліміздің дұрыс қалыптасуына әсер етеді. Негізінен, біз бұл жаман қылықтың бәрін шетелдіктерден үйреніп келе жатырмыз. Олар не істесе біз соны істейміз. Олар шашын бояса, бізде бояп аламыз. Сырға тақса, бізде тағып аламыз.

–Біз емес шетел бізге еліктейтіндей халық болуымыз керек. Музыка қазақ халқының ежелден келе жатқан салт-дәстүрі, әдет- ғұрпы.Егер оны дәріптемейтін болсақ, біз қазақ емеспіз. Қазақ халқы музыкаға, өнерге өте жақын халық болған. Сол себепті, біз музыканы құрметтеп, оны киелі санауымыз керек. Бірақ, өкінішке орай, біз бәрін керісінше істейміз.

Музыка мен үшін бағасы зор нәрсе. Мен осы музыка әлеміне өзімнің еңбегімді сіңіргім келеді. Егер сол арманым еліме де пайдасы тигізсе, мен өте қатты қуанатын едім.Бұл мен үшін үлкен жетістік болатын еді. Музыканы мен адамға теңеймін. Оның да ішкі жан-дүниесі, ішкі сұлулығы, жүрегі, сезімталдығы бар. Оның мұңлы, қуанышты қалыптары бар. Көзден жас ағызып, қуантатында дәстүрі бар. Ол музыканың табиғатына қарай болатын құбылыс. Негізінен, музыка сабырлықты, көп еңбекті қажет ететін ғылым. Ол жолда жетістікке жету мүмкін емес. Ол үшін арнайы курстарға барып, көп дайындалу қажет. Ең бастысы, музыканы өз еркіңмен қалап, оны жүрегіңмен сезіне білу. Музыка жүректен шығып, жүрекке жету керек. Себебі музыкасыз өмірдің мәні жоқ. Музыкасыз өмір сүреңсіз әрі қызықсыз болып кетеді Сондықтан да мен өмірімді музыкаға арнағым келеді. Себебі, қандай заман, қандай ғасыр болмасын Музыка-жүрек тілі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫН ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Мунайдарова Гульнарай Елюбаевна
бастауыш сынып мұғалімі
«№42 орта мектеп» КММ
Петропавл қ., СҚО.

Аңдатпа. Мақалада бастауыш сыныпта оқу үрдісіндегі математика сабақтарында оқушылардың ойлау қабілетін дамыту жолдары, танымдық қабілеттері арқылы сабақты жаңаша ұйымдастыру және дидактикалық ойындардың педагогикалық құндылық мәселесі, қазіргі таңдағы білім беру жүйесінде маңызды міндет болып табылатынын әдістемелік көмек көрсету мақсатында жазылған.
Математика сабақтарында оқушылардың ойлау қабілетін дамыту бойынша жүргізілген іс-тәжірибелер, оқушылардың жеке тұлғалық сапалық қасиеттерін қалыптастырудағы ерік жігердің іс-тәжірибедегі сапалық жолдары қарастырылды.
Аннотация. Статья написана с целью оказания методической помощи учащимся на уроках математики в учебном процессе в начальной школе в целях развития мышления учащихся, новой организации урока через познавательные способности и оказания методической помощи в том, что проблема педагогической ценности дидактических игр является важной задачей в современной системе образования.
На уроках математики были рассмотрены проведенные практики по развитию мышления учащихся, качественные пути волевой деятельности в формировании качественных качеств личности учащихся.
Annotation. The article was written in order to provide methodological assistance to students in mathematics lessons in the educational process in primary school in order to develop students' thinking, new lesson organization through cognitive abilities and provide methodological assistance in the fact that the problem of the pedagogical value of didactic games is an important task in the modern education system.
In mathematics lessons, the conducted practices on the development of students' thinking, qualitative ways of volitional activity in the formation of qualitative qualities of students' personality were considered.
Кілт сөздер: логикалық ойлау, бастауыш сынып оқушылары, логикалық операциялар, логикалық ойлауды дамыту жолдары, математика сабақтары

Бастауыш сынып - оқушы тұлғасының қалыптасуы мен дамуының басты баспалдағы. Сондықтан ойлау қабілетін дамытуда математика сабағының алатын орны ерекше, өйткені математика сабағының әрбір жұмысы ой-белсенділігін қажет етеді. Оқушылардың ой белсенділігін, саналы ойлана білуін дамыту - мұғалімнің міндеті. Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшелігін, психологиясын, даярлығын ескере отырып, олардың логикалық ойлауын дамыту мақсатында математика сабағында көптеген жұмыстар жүргізуге болады. Қай пәннен болсын тиянақты білім беру үшін баланы қызықтыра отырып сөйлеу керек [1].

Мұғалім бастауыш сыныптарға сабақ бергенде оқушылардың жас ерекшеліктерін, қабілетін, мінез-құлқын, ой-өрісін ескере отырып, сабақ барысында оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіретін жаттығу жұмыстарын жүргізуге көп көңіл бөлуі қажет. Олар әртүрлі логикалық ойындар, есептер, сөзжұмбақтар, математикалық ребустар, қызықты есептер мен әзіл есептерді әр сабақта шығарып, осы арқылы ойлау қабілеттерін жетілдіріп, шыңдап отыруы оқушы болашағына зор ықпал етеді. Әрі ондай жұмыстарда үнемі көрнекіліктерді қолданып отыру қажет. Оқушылардың ойлау қабілетін дамытудағы негізгі пән – математика. Математика оқулығындағы логикалық есептерді оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы оянады, әрі тапсырманы орындағанда ойланып, сараптап жауап беруге ұмтылады .

Бастауыш сыныптарда математика сабақтарында әдетте терең талғамы жоқ материал оқушыны шатастырып, сол материалды игеруін қиындатады. Есеп құрылымын ұтқырлықпен ұсына білу оқушының ойлау қабілетін ұштаудың негізі болып саналады. Ал ұсынылатын есепті іріктеу әдістемелік тұтас жүйеге біріктіру оқушыны жаңа ғылыми танымдарға жетелейді, өз бетінше ізденісін ұштайды. Айта кеткендей оқушыларға жай сандар мен есептеулерге байланысты жаттығулардан басқа логикалық жаттығуларды да шығарған жөн екендігіне тағы да назар аударып, бастауыш сыныпта математика сабағына жиі-жиі қолдануымыз тиіс.

Қазіргі кезеңдегі мектеп математикасында әлі шешімдері табылмаған проблемалар аз емес. Соның

бірі оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамыту, кітапқа, білім алуға деген құмарлықтарын арттыру [2]. Осындай проблемаларды шешу мақсатында бастауыш сыныптан бастап логикалық есептерді шығару керек. Логикалық есептер кеңірек ойлануды қажет етеді. Есептің жауабы бір немесе бірнешеу болуы мүмкін. Есептің бұл түрі мұғалімнен де, оқушыдан да аңғарымпаз, зерек ойлы болуды талап етеді. Логикалық есепті шешу қатаң дәлелге сүйенбейді. Сондықтан мұнда қысқа есептей салу, көрнекілікпен араластыру болуы ықтимал. Мұндай есептер логикалық ойлауға, қиялдауға, еңбектене білуге тәрбиелейді.

Математикалық ойлауды өрістету үшін оқушыларды қызықтыратын, ынтасын арттыратын есептерді қарастыру дұрыс. Ондай есептерге зерттеу элементтері бар есептер, логикалық есептер, ойын есептер, ертегі есептер жатады. Бұған берілген есепті шығарғанда кеткен қатені табу, есепті бірнеше жолмен шығару, өздігінен есеп құрастырту және т.с.с. кіреді. Есеп қиялдауға, логикалық ойлауға, тапқырлыққа, байкампаздыкка, есепті шешу тәсілдерін меңгеруге тәрбиелейтіндей болуы керек. Сондай-ак есеп өмірден алынатындығын танытатындай болуы қажет. Логикалық есептерді шығару арқылы оқушы дұрыс ойлауға, сын көзбен қарауға, бақылағыштыққа машықтанады.

Оқушылардың есеп шығаруға ынтасын арттыратын есептердің түрі логикалық есептер. Логикалық есептерді орындау баланың ақыл-ойын, қиялын, ой-ұшқырлығын дамытады. Бұл оқушылардың түрлі мазмұнды ісептерді шығаруда, есептің шартын құра білуге қалыптастырады. Бір есептің бірнеше шешімдерін табуға жетелейді. Әрбір сабақ қызықты есептермен аяқталып, логикалық есептер оқушылардың жас ерекшелігіне қарай күрделене түсуі қажет.Есеп шығару оқушылардың еңбек сүйгіштігін, зейінділігін, ұқыптылығын, табандылығын және т.б. қасиеттерін тәрбиелеуге пәрменді әсер етеді. Сонымен бірге логикалық есептерді шығару ойлау стилін тәрбиелеуге, ойын анық жеткізуге, қысқа сөйлеп, терең ойлауға ықпал жасайды. Сондықтан әрбір сабақ үстінде логикалық есептерді шығаруға зор көңіл бөлу керек. Мұндай есептер оқушылардың ойлау белсенділігін және есепті өздігінен шығару қабілеттерін арттырып, сабаққа деген қызығушылығын оятады. Есепті дайын үлгі бойынша шығара білуден гөрі ойлауды, тапқырлықты талап ететін есепті шығарған әлде қайда оқушы ойын дамытып, білімін шыңдай түсетіні айтпай-ақ белгілі жайт.Бір есепті бірнеше жолмен шығара алатын, математикаға шығармашылықпен қарайтын оқушылар қазіргі кезде де баршылық. Егер есептер өздерінің мазмұнымен қызғылықты, оқушылардың назарын еріксіз тартып отырса, онда есептерге деген ынта-ықылас біртіндеп пәнге де құштарлық қабілетін де оята алады [3].

Міне, осындай есеп түрлерін жүйелі түрде қолдану аталған ойлау операцияларын дамытуға, оқушылардың математикалық түсініктерін қалыптастыруға жағдай жасайды. Логикалық есептерді шығару көбінесе байқап көріп іздену процесімен жүреді. Ойша болжай білу оқушылардың бойындағы тапқырлық пен аңғарымпаздықты байқатады. Тапқырлық -шығармашылықтың ерекше көрінісі болып табылады, ол талдау, салыстыру, жалпылау, байланыстарды анықтау, ұқсастыру, тұжырымдау ой қорыту нәтижесінде өзі-ақ байқалады [1, 27 б.].

Ал аңғарымпаздықтың белгісі нақты жағдайды ой елегінен өткізіп, өзара байланыстарды анықтай білу, соның негізінде есеп шығарушы бір тұжырымға келіп, ойын топтап, бір жүйеге келтереді. Аңғарымпаздық өз білімін кәдеге асыра білудің көрсеткіші болып табылады. Логикалық есептердің шешімін болжауға қол жеткізетін тапқырлық пен аңғарымпаздық ғайыптан келер нәрсе емес. Мұндай акыл-ой әрекетінің жетістігін оқыту процесінде дамытуға болады, әрі солай ету қажет. Кез келген жағдайда есептің шешімін болжау үшін мұқият талдау жасалады. Ол үшін алдымен есептің басты қасиеттерін, фигуралардың кеңістіктегі орналасуы мен топтасуын, олардың ерекшелігін, ұқсас белгілерін ажыратып алу және т.б. оқушылар үшін есеп шешуін табуға көмектесетін бірден бір құрал болып табылады.

Алайда, логикалық есептерді шығару үшін байқау және қателесу әдісі бірге жүргенімен ол сенімді әрі жан-жақты емес. Неғұрлым тиімді әдіс - балаларды ақыл-ой әрекетінің анализ және синтез, салыстыру, ұқсастыру, дәрежелеу тәрізді маңызды тәсілдермен қаруландыру. Әріптерді сандармен ауыстыр, бірдей әріптер бірдей сандарға әр түрлі әріптер әр түрлі сандарға айналсын және шешуі дұрыс шықсын.Мұндай есептер оқушыларды ерекше қызықтырады. Олар осы жолмен өздері де есеп құрастыруға тырысады.

Оқушылардың математикалық ой өрісін дамыту, пәнге деген қызығушылығын ояту математикадағы басты проблеманың бірі. Сабақты оқушыларға қызықты, ал мұғалімге ұтымды пайдалану үшін, сабақ барысында ойын эменттерін пайдаланудың маңызы зор. Ойын балалардың негізгі іс-әрекеті ретінде психологиялық, анатомиялық-физиологиялық, педагогикалық маңызы зор қызметтер атқарады. Ойын баланың даму құралы, таным көзі, тәрбиелік дамытушылық мәнге ие бола отырып, адамның жеке тұлға ретінде қалыптасуына ықпал етеді. Бала ойында қандай болса, өскен соң жұмыста да көп жағынан сондай болады». Сондықтан келешек қайраткерді тәрбиелеу ең алдымен ойыннан басталады, математиканың балалар өмірінде алатын орны ерекше. Математика тек қана қосу, алу, көбейту, бөлу т.с.с амалдардың жиынтығы емес, балалардың ойлау жүйесін, ақыл-ес процесінің дамуына әсер ететін ғылым» -, деген екен. Бұл ойға сүйене отырып бала үшін ойын қандай маңызға ие болатынын да атай кеттік.

Ойын арқылы балалар әлем есігін ашады, шығармашылық қабілеттері артады. Ойынға да басқа оқыту формалары сияқты арнайы психологиялық

қағидалар талап етіледі. Басқа да кез-келген іс-әрекеттер сияқты ойын әрекеті де сабақ кезінде ынталандыруды қажет етеді, ең бастысы оқушылар ойынның қажеттілігін сезінуі керек. Негізгі рөль оқушының ойынға қатысуындағы психологиялық және интеллектуалдық дайындығымен сипатталады. Ойын кезіндегі көтеріңкі көңіл-күй, өзара түсіністік, достық қарым-қатынасты қалыптастыру үшін мұғалім әр ойынға қатысушының мінез-құлқын, темпераментін, жинақылығын, ұстамдылығын және денсаулығын ескеруі керек. Ойынның мазмұны қатысушылар үшін қызықты және ойын соңында нәтижесі анық көрінетіндей маңызды құндылықтарын сезінетіндей болуы тиіс. Әр оқушының ойын әрекеті сабақ кезінде алған білімдері мен білік-дағдыларына негізделеді, ол әрекеттер күнделікті әсерлі шешімдер қабылдауға, өздерін және қоршаған орта мүмкіндіктерін дұрыс бағалай білуге тәрбиелейді [4].

Ойын – баланың қажетті әрекетінің бірі ойынды кіші жастағы балалардың табиғаты ерекше керек етеді. Бастауыш сынып оқушыларының да еңбегі мен оқуы ойыннан басталады. Ойын арқылы оқушы білім алуға, оқуға қызықтыра отырып, тұлғалы дамуын қалыптастыруға болады. Жалпы, математика сабағында қолданылатын ойын түрлері оқушылардың математикалық ұғымдарын кеңейтіп, ойлау қабілеттерін арттырып, есептеу дағдыларын шыңдай түсетіні белгілі. Математика сабағында қазақтың ұлттық ойындары да жиі қолданылады. Мысалы: «Сақина салу», «Ақсүйек» ойыны белгісіз санды табуға арналған ойындар. Бұл ойындарға толық сынып қатысады. Осы ойындардың ішінен оқушыларға ерекше ұнайтын «Ақсүйек» ойынына тоқтала кетуге болады. Ол үшін оқушылар кестедегі белгісіз сандардың орнына «ақсүйек тығылып жатқан» жерді табуы керек. Кім есепті дұрыс шығарса, сол табады. Кім ақсүйекті көп тапса, сол ойында ұтып, жеңімпаз атанады.

Өтілген тақырыптардағы сабақ материалына лайықталған ойын есептерін алып, тек қана оқушының орындай алатын іс-әрекетімен шектелу жеткіліксіз болады. Сондықтан ең алдымен мұндай ойынды ұйымдастырудың және басқарудың сипаты мен жолдары және оларды қолданудың тиімді бөліктері жан-жақты ойластырылуы керек. Ойын үрдісінде оқушылардың білімі тереңдей түседі, осыған дейінгі білімдері мен түсініктері баянды болып, жаңа білім игеріледі.

Ойын - адамның өміртанымының алғашқы қадамы деп білеміз. Оның басты ерекшелігі баланың ойлау қабілетін жетілдіру болып табылады. Атау ұйқастарын санау арқылы оқушылар сан үйренеді, санға аты ұйқас заттарды танып біледі. Санамақтар сан үйретеді, әрі дүние танытады, әрі оқушылардың қисынды ойлауы мен математикалық ойлау қабілетін дамытады. Қазіргі кезде санамақтың түрлері өте көп кездеседі. Ойында оқушылар әр нәрсеге жақсы зейін қояды және көбірек есіне сақтайды. Ойын үстінде ол алға қойылған мақсатты жедел түрде және оңай жүзеге асырады. Ойын шарттарының өзі баладан заттарға, айналатын көріністер мен сюжетке зейін тоқтатуды талап етеді. Егер оқушы ойын талабына зейін қойғысы келмесе, ойын шарттарын есте ұстамаса, онда оны құрдастары ойыннан шеттетуі ықтимал [5].

Ойын - балалардың негізгі іс-әрекетінің бір түрі. Ойын барысында баланың жеке басының қасиеттері қалыптасады. Бастауыш сынып жасындағы оқушыларды көргендерін, байқағандарын, айналасынан естігендерін ойын кезінде қолданалытанын байқау қиын емес. Ойын айналадағы болмысты бейнелейді. Ойын барысында оқушылар дүниені тани бастайды, өзінің күш-жігерін жұмсап, сезімін білдіруге мүмкіндік алады, адамдармен араласуға және бір-бірімен қарым-қатынас жасауға үйренеді.

Жоғарыда келтірілген әдістемелер арқылы оқушылардың ойлау деңгейін анықтап алғаннан кейін түрлі жұмыстарды ұйымдастыруға болады. Оқытудың жаңа технологияларының да бастауыш сынып оқушыларының ойлау қабілетін дамытуға тигізетін оң үлесі де аз емес. Мен өз тәжірибеме деңгейлеп саралап оқыту, ойын арқылы оқыту, дамыта оқыту технологияларын еңгіздім. Негізгі мақсатым - баланың жеке қасиеттерін ашу арқылы тәрбиелей отырып, танымдық қабілеттерін дамыту.

Оқушының ой-өрісін кеңейту, логикалық ойлауын дамыту мақсатында математика сабағында оқушының есептеу дағдысын жетілдіру, математикалық тілде сөйлеуге, ұқыптылыққа баулу мақсатында логикалық есептердің әртүрлісін қолдану .

Өзгеріске, жаңалыққа толы бүгінгі заман мұғалімге сегіз қырлы, бір сырлы, ерен қасиет иесі болуды міндеттейді. Ұстаз алдында отырған бірі шапшаң, бірі баяу, енді біреулері төмен қабылдайтын зейіні, қабілеті, қабылдауы, есте сақтауы, ойлауы әр қилы шәкірттердің жүрегіне жол тауып, олардың шығармашылық қабілетін дамыту күрделі құрылым екені даусыз. Олай болса, қызықты сабақтар - мұғалімнің ашқан жаңалығы, өзіндік қол таңбасы, әдістемелік ізденіс, көтерілген белесі, абырой атағы, мақсат-мұраты [6].

Оқушыларға есеп шығарудың әр алуан әдістерін үйрету мұғалімнің маңызды да жауапты міндеттерінің бірі болып отыр. Есеп шығару барысында, анализ-синтезді қолданып, мұны одан әрі байытып, өрістету немесе оған қатысты дербес жағдайларды тұжырымдау, сөйтіп оқушылардың танымдық қабілеттерін қалыптастыруда, математикалық ойлау дербестігін дамытуда айрықша рөл атқарады.

«Бастауыш сынып оқушыларының математика сабақтарында ойлау қабілетін дамыту» тақырыбын зерттеу нәтижесінде келесі қорытынды жасадым.

Бастауыш сынып оқушыларының барлық қабілетінің нышандары оянып, қалыптыстыруға ең ыңғайлы уақыттардың бірі. Қазіргі мектептегі оқушылардың ойлау қабілетін дамыту бағдарламасы оқушылардың танымдық қабілеттерді дамытуға мүмкіндік береді.

Сондықтан, оқу барысында балалардың ойлау қабілетін дамытуға арналған арнайы тәсілдері қолдану қажет. Осы тәсілдер ретінде халық педагогикасы элементтерін кеңінен қолдануға мүмкіндік мол. Ұлттық ойындар, жұмбақтар, мақал-мәтелдер балалардың байқағыштығын, заттардық мән-мағынасына түсініп, негізгі қасиеттерін анықтауға қабілетін дамытып ойлау процесін тереңдетеді. Табиғат ерекшеліктеріне, жыл мезгіліне байланысты құбылыстарды салыстырмалы түрде меңгеру арқылы талдау, жалпылау операцияларын меңгерді, математика сабақтарында түрлі есептерді шешуге деген қызығушылықтарын оятып, өздігінен жұмыс істей білуге, қиындығы жоғары тапсырмаларды шешуге де ұмтылыстары артып, есепті шешу көрсеткіштері біршама ұлғая түседі [7].

Ойлау қабілетін дамытуға шығармашылық тапсырмалардың қосатын үлесі өте үлкен. Олар геометриялық фигуралармен әртүрлі операциялар жасау, қиып жапсыру, суреттегі жетіспейтін бөлшектерді анықтау тағы сол сияқты тапсырмалар арқылы оқушының геометриялық фигуралардың формаларын, түрін-түсін, кеңістікте орналасуын талдау арқылы олардың ортақ қасиеттерін тауып, жалпылайды. Осы ойлау операциялары арқылы баланың танымдық қабілеті жоғары деңгейге көтеріледі.

Шығармашылық тапсырмалардың түрлері өте көп. Оларды жүйелі түрде қолданып, тақырыптан тақырыпқа түрлері мен мазмұнын тереңдету және орындау әдістемесін қиындату арқылы бастауыш сынып оқушыларының ойлау қабілетін дамытып, нақты-бейнелі ойлаудан біртіндеп сөздік-логикалық түріне қарай жетелеуге мүмкіндік туады [7, 56 б.].

Сондықтан ойлау процессін дамытуға әсерін тигізетін дидактикалық материалдарды жүйеге келтіріп, бастауыш сыныптардағы оқушылар оқитын пәндердің мазмұнына байланысты топтастырып жинаса оны келесі қолданғанда біраз жаңалықтар енгізіп, жаңа вариантта қолдануға болады. Бастауыш сынып, оқушыларының барлық қасиеттері тәрбиелеуге көнгіш, әрі олар тез дамиды. Ал бізге осы мүмкіндікті тиімді пайдалану қажет.

Әдебиеттер *тізімі*

1 Ә. Бидосов. Математиканы оқыту методикасы. Алматы, «Мектеп», 2002.
2 Д. Рахымбек. Оқушылардың логика методологиялық білімдерін жетілдіру. Алматы, РКБ, 2014 ж.
3 А.Е. Әбілқасымова Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі. Оқу құралы. Алматы «Білім», 1998.
4 М. Мұсабеков, Д. Жүнісбекова «Есеп шығарудағы таным әдістері» 1, 2005ж, 9 – бет.
5 А. Көбесов Математиканы оқытудың теориясымен әдістемесі. Оқу құралы. Алматы «Білім», 1998
6 Т.Қ. Оспанов, Ш.Х. Құрманалина, Ж.Т. Қайыңбаев, К.Ө.Ергешова. «Математика оқыту әдістемесі Алматы Атамұра 1998 ж.
7 А. Жакипова "Оқушылардың математикалық ойлауын дамыту" ИФМ 1998ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЗАНИМАТЕЛЬНАЯ ГРАММАТИКА

Мусарова Нурзипа Тлепкалеевна
КГУ Азатской ОСШ с.Азат
Енбекшиказахского района
Алматинской области
учитель русского языка и литературы

Цель: целью современного образования и одной из приоритетных задач общества и государства является воспитание, социально-педагогическая поддержка становления всесторонне развитого: высоконравственного, творческого, инициативного, компетентного гражданина нашей Родины. Новизна опыта состоит в синтезе педагогических технологий, призванных обеспечить формирование познавательной, коммуникативной и культуроведческой компетенций.

Задачи:

1. Создать атмосферу для мотивации; развить навыки развёрнутых инструкций по работе с текстом.
2. Рассмотреть осознание школьником способов действий с учебным материалом.
3. Создание личностно значимых смыслов; рефлексия текста (перенос его в сферу личного сознания)

Введение

Актуальность педагогического опыта вызвана новыми требованиями к образованию. Глобальные социальные изменения, происходящие в последние годы, требуют пересмотра традиционного подхода к образованию и воспитанию учащихся общеобразовательных школ. В настоящее время одной из главных задач образования является развитие компетенций учащихся.

Главной проблемой учителя является «поиск средств и методов развития образовательных компетенций учащихся как условие, обеспечивающее качественное усвоение программы». Сегодня меняются цели и задачи, стоящие перед современным образованием, – акцент переносится с «усвоения знаний» на формирование компетенций.

С целью формирования таких аспектов информационной компетенции, как планирование информационного поиска, извлечение первичной, вторичной информации, обработка полученной информации, а также с целью активизации и интенсификации деятельности учащихся при работе с текстом использую элементы технологии обучения на основе опорных конспектов (графических схем-опор, схем-таблиц). Смысловые схемы при работе с типовыми фрагментами текста организуют мышление школьника, формируют логическое мышление и оценочные критерии на основе развития рефлексивных читательских навыков. Например, при проведении урока литературы школьникам предлагаю изучить материал учебника и на основе прочитанного и предложенной схемы организую взаимообучение (работу в парах) с дальнейшим подтверждением теоретического материала на основе прочитанных дома произведений.

На уроках литературы можно использовать составление кластеров. Вид кластера может быть произвольным.

Широко использую игровую технологию при проведении внеклассной работы по предмету.

Использование игровой технологии может формировать следующие компетенции:

- информационные компетенции (при помощи технического оборудования и информационных технологий (аудио-/ видеозапись, электронная почта, СМИ, Интернет), формируются умения самостоятельно искать, анализировать и отбирать необходимую информацию, организовывать, преобразовывать, сохранять и передавать ее);
- коммуникативные компетенции (включают знание необходимых речевых ситуаций, способов взаимодействия с окружающими и удаленными людьми и событиями, навыки работы в группе, владение различными социальными ролями в коллективе);
- учебно-познавательные компетенции (самостоятельная познавательная деятельность, включающая элементы логической, общеучебной деятельности, соотнесенной с реальными познаваемыми объектами: знания и умения организации целеполагания, планирования, анализа, рефлексии, самооценки учебно-познавательной деятельности).

Технология деятельностного метода даёт возможность спроектировать формирование ключевых компетенций, так как включает в себя продуманную последовательность деятельностных шагов (структуру учебного занятия). Разработанная последовательность деятельностных шагов обеспечивает реализацию деятельностного метода.

При деятельностном обучении мною используются следующие методики, технологии обучения для формирования, развития ключевых компетенций:
Рефераты, доклады, мини-исследования, проекты исследовательские работы, анализ текста, критические статьи, проблемные вопросы и задания.
«Шоковая терапия» (трудные задания для сильных детей, с которыми они не могут справиться; задания для слабых детей, которые они способны выполнить на «5»),
«снежный ком» (развитие трудолюбия; по мере выполнения заданий они усложняются до таких заданий, с которыми дети справляются с трудом),
«позитивная критика» (самоанализ деятельности на уроке; оценка товарища), «ремарка самому себе»,
«падение, с которого начинается полет» (анализ собственных ошибок; рефлексия неудач).
Технологию развивающего обучения я стараюсь использовать на уроках русского языка и литературы с целью достижения стабильного качества знаний, обучающихся и их речевого развития.
Приемы развивающего обучения я использую на следующих этапах урока: актуализация знаний, постановка учебной задачи, «открытие» детьми нового знания. «Открытие» школьниками нового знания строится на основе некоторой мыслительной операции, поэтому в этап актуализации знаний я включаю задания типа: найди лишнее, раздели на группы, сравни и укажи отличие. Для постановки учебной задачи я использую проблемную ситуацию (проблемный вопрос), задания исследовательского характера.
Технологию проектного обучения я использую в работе для формирования у ребят умения самостоятельно конструировать свои знания, ориентироваться в информационном пространстве, развития критического мышления. Проект предполагает самостоятельную деятельность, выполненную индивидуально, парно, группой за определенный период времени. Проектная деятельность всегда направлена на решение конкретной проблемы, использование для этого различных методов и средств, интегрирование знаний и умений учащихся из разных предметных областей.
Использование информационных технологий. Компьютерные технологии – это неотъемлемая часть образовательного процесса в современной школе. Это не просто серьезное подспорье учителю при подготовке и проведении уроков, но и важное средство научной организации труда ученика и учителя, источник самостоятельной исследовательской, поисковой работы учеников при подготовке к занятиям.
Внеклассная работа по русскому языку и литературе как средство формирования ключевых компетенций. Как бы ни был насыщен и интересен урок, личность развивается в общении, творчестве, неформальной обстановке. Такую возможность раскрепощения и развития личности дают внеклассные мероприятия. Кроме того, внеурочная деятельность расширяет рамки школьной программы, формирует любознательность, повышает эрудицию школьников, создает ситуацию успешности для всех учеников, и сильных, и слабых. Виды разработанных мной внеклассных мероприятий различны: викторины, конкурсы, литературные вечера, праздники, презентации.

Использованная литература:

1.Технология «Развитие критического мышления». Чарльз Темпл, Джинни Стил, Курт Мередит
2.Соколова Т. Н. «Школа развития речи» Методическое пособие для 3 класса; М: Издательство РОСТ, 2019.
3.Методическое пособие для 3 класса «Занимательный русский язык». Мищенкова Л.В. – М.: Издательство РОСТ,2019.
4.Волина В. В. Веселая грамматика. М.: Знание, 2012 г. – Л.: Просвещение, 1999.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ САБАҒЫНДА ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

Мухаев Медет Ишанович
Шығыс Қазақстан облысы. Өскемен Қаласы
ШҚО ББ Өскемен қаласыбойынша ББ
«№5 орта мектебі КММ»

«Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес. Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірімен ұштасып, өзін қоршаған, дүние туралы түсінік алады. Ойын дегеніміз ұшқын, білімге құмарлық пен еліктеудің маздап жанар оты». В.А.Сухомлинский

Қазақтың ұлттық ойындарын дене тәрбиесі сабағында жоспарға енгізу арқылы өткізу жас буынды тәрбиелеуде теңдесі жоқ құрал. Әр сабақ сайын ұлттық ойынның үш-төрт түрін алып, солардың ойнау тәсілін үйретіп отырса, жетілдіре, қайталау арқылы пысықтап отырса, әрбір бала жадында сақтайды да, оны ойнай біледі.

Ұлттық ойындарды мектептегі дене тәрбиесі сабағында қолданудың заманға сай әдістерін ойлап табу әрине қиын. Қазіргі компьютер заманында оқушыларды қызықтырып асық, бес тас ойнаңдар деп айту өте қиын іс. Әрбір баланың санасына ойынды сіңістіріп енгізу үшін біз қызықты да дұрыс әдістерді қолдануымыз керек. Ұлттық ойындар өзінің табиғатында, жаратылысында ұлттық өнегені бойына сіңіріп, бүкіл ұлтқа тән қасиеттерді өз бойына дарытып, толығып, жетілу арқылы, өзінің жан жақты тәрбиелік қасиетін шыңдай түседі. Ұлт ойындары өте күрделі дүние, ол адам баласының табиғи әрекеті. Сабақтың барысында сол табиғилығын сақтай отырып, оның элементтерін ретті пайдалану сабақтың әр кезеңінде оқушылардың көңіл-күйіне психологиялық жағынан барлау жасай отырып, білгірлікке әрекет жасауды талап етеді.

Мақсаты: Ұлттық ойындарды үйрету, ойын арқылы оқушылардың күш, жылдамдығын, шапшандығын дамыту. Ойын арқылы оқушылардың дене шынықтыру сабағына деген қызығушылығын ояту.

Менің шығармашылықпен айналысып жүрген тақырыбым «Қазақтың ұлттық ойындарын дене тәрбиесі сабағында қолдану». Осы тақырыппен айналысып жүргенде білгенім, біздің қазақтың ұлттық ойыны деп есептелетін көптеген ойындары бар екен. Соның көпшілігін дене тәрбиесі сабағында қолданып, әр сабақ сайын 2-3-еуін үйретсек, оқушылар өзіміздің ұлттық ойындарды білетін болмай ма?

1. Асық ойыны- бұл ойынды тек асығы бар балалар ғана ойнайды. Асық ойнаушылардың саны 4-8 балаға дейін жетеді. Бұл ойынның түпкі мақсаты – асық ұтып алу. Асық ойынының түрлері өте көп.Олар – алшы, омпы, хан, құмар, көтеріспек. Асық ойыны өте қарапайым болып көрінгенмен, мұнда адам денесін шыңдап, сомдайтын қасиеттер, баланың «бұзылып» кетпеуі үшін, оны өзара әркетке жетелейтін қимыл қаншама. Ең бастысы, ол баланы жастайынан салауатты өмір салтына жетелейді. Адамның ойлау жүйелерінің жетілуінен бастап, бұлшықеттерінің жетілуіне, тынысалу мүшелерінің реттелуіне, өз дене мүшелерін меңгеруге, соның нәтижесінде қырағылық пен мергендікке буаулиды. Асық ойынын мектептегі дене тәрбиесі сабағында үйретіп алып, сыныптар арасында жарыс түрінде өткізуге болады. Асық ойыны білмейтін бала қазір ауыл түгіл, қалада да жоқ. Каникул кезінде аула ішінде асық ойынын балалар көп ойнайды, ішінара қыздар да кездеседі. Ұлттық ойындар арқылы біз баланы көпшілдікке, ұйымшылдыққа тәрбиелейміз, оларды жеке-дара тұлға ретінде қалыптастырамыз.

2. Жаяу жарыс- бұл ойынды жүргізер алдында басқарушы адам күні бұрын белгіленген жерге жүйріктерді ертіп апарады. Қаз қатар тұрғызады да, қолын көтеріп тұрып, бір кезде төмен сілтегенде дайындалып тұрған желаяқтар бірден ілгері ұмтылады. Жарыс кезінде «мыңнан жүйрік шығады» дегендей, ең жүйрігі бірден оқшаулана бастайды. Егер оның өкпесі өшіп тез шаршаса, оның артындағы денсаулығы зор жүйріктердің бірөуі бәрінен бұрын көмбеге тақай бастайды. Ол тақай бергенде жүйрікке өз тобының адамдары бар дауысымен «жарайсың, жүйрігім!» деп аяғайға басады. Ал көмбеге жеткен кезде оны құшақтап, жоғары көтеріп, зор қошамет білдіреді. Кей жарыстарда екі адам бірдей келуі мүмкін. Ол кезде төрешілер тобы әртүрлі дәлелдемелер арқылы топтар арасындағы дау-жанжалды басады. Ойын соңында

бүкіл жұрт алдында жүйріктерді ортаға шығарып әр кашықтық бойынша бәйге сыйлығын тапсырады. Мұндай жарыстарда екінші, үшінші болып келгендерге де белгіленген сыйлықтар беріледі.

3. Тай жарыс — көне заманнан бері келе жатқан, балалардың жазда сүйіп ойнайтын ойындарының бірі. Үлкендердің ақыл-кеңесімен жарысты балалардың өздері әзірлеп, өздері өткізген. Тай жарысқа тек бір жасқа келген жылқы ғана қатынастырылған. Тайға мініп шабатын балалардың жасы 7—8 жас мөлшерінде болады. Халықтың дәстүрі бойынша әр баланың өзіне арналған бәсіре жылқысы болған. Ол жаңа туған құлын күннен бастап баланың қамқорлығына көшеді. Жазда қатар қонып отырған ауыл балалары жиылып тайларын үйретіп, үйретілген тайларын жарыстыруға келіседі. Тай жарысы жақын қашықтықта өткізіледі. Тайға ер-тоқым салынбайды, бала жайдақ мініп шабады. Ойынды ересек балалар басқарады. Оны ат айдаушы деп атайды. Белгіленген жерге жеткенде, ат айдаушы жарысқа қатынасушыларды қатар тұрғызады да, жарыстың басталғандығы туралы белгі береді. Озып келген тай иесі жеңімпаз атанады.Бұл тек ойын ғана емес, баланы жастайынан қоғамдық өмірге, еңбекке тартып, шаруашылық жағдайымен ерте танысуға, жылқы малын танып, білуге баулиды. Жарысқа қатынасу арқылы жастайынан шабысқа жаттыға береді. Сөйтіп, тай болашаң үлкен жарыстың сынағынан өтеді. Бала өзінің жеңіске деген ерік-қайратын шыңдай береді.

4. Тауық күрес — ұлттық ойын.Жиналғандар екі топқа бөлінеді. Осы екі жақтан екі жігіт ортаға шығып, кәдімгіше күрес жасайды. Оның ең қызығы да, басқаша күрестен айырмасы да тек жалғыз аяғымен ақсаңдай жүріп, иықтарымен қағысып, күресуінде, бұл адамның нық басып, орнықты жүруін жеңілдетеді. Күресетіндердің бір аягын тізесіне бүгіп, мата белбеумен байлап тастайды. Сол аяқты, егер оң жақ аяғы бүгулі болса, сол жақ қолын; сол жақ аяғы бүгулі болса, оң жақ қолын шынтағынан бүгіп байлайды. Сонда күресушілердің екеуі де тек бір аяқ, бір қолымен жүріп күреседі. Күресушілерді екі жақтың ойынбасылары сүйемелеп әкеліп ұстастырады, қайсысы сүрініп жығылса, сол ұтылады.

5. Теңге ілу — ұлттық ойын.Ойынға қатынасушылар тепе-тең екі топқа бөлінеді. Әрқайсысы жеке-жеке шыбықты «ат» қып мінеді. Ойынды бастаушы жүргізеді. Ойын кезегі басталатын жерге сызық сызылады. Одан әрі 20—30 метрдей жерден тереңдігі бір қарыстай екі шұңқыр қазылады. Шұңқырға он-оннан тас салады. Содан екі топтан екі сайыскер шығады да, сызыққа келіп, қатарласып тұрады. Бастаушының белгісі бойынша шыбық аттарын құйғытып, шаба жөнеледі. Сол беттерімен әлгі шұңқырға жетіп, қол сұғып жібереді де, тасты іліп алып, әрі өтіп кетеді. Шұңқыр тұсында бөгелуге болмайды.Ұпай әр сайыскердің іліп алған тастарының санына қарай есептеледі. Қай топ көп ұпай жинаса, сол топ жеңеді. Ойын жылдамдықты дамытып, тез әрі дәл әрекет етуді үйретеді.[1]

Қазақтың ұлттық ойындарының кез-келгенін қазіргі заманға сай етіп, жаңаша үйретуге болады. Қазақтың ұлттық ойындарын балаға жеткізудің бірі – сабақта қолданылатын көрнекі құралдар. Әдемі көркемделген, ұлттық нақышта өрнектелген, ұлттық ою-өрнегімізді пайдаланып салынған плакаттар болса балаға тез жетеді деп ойлаймын. Көзге түсетін жерлерге ойын ережелерін іліп қойса ол да пайдасын тигізері сөзсіз. Ұлттық ойындарды бейнелеген кітапшалар көптеп шығарылса нұр үстіне нұр болары еді. Бізде насихаттау жағы нашар болып жатады, соны жабыла қолға алсақ. Қазақтың ұлттық ойындары пайдаланылған ашық сабақтарды бейнетаспа арқылы көрсетсек, балалар қызыға қарап танысар еді. Әрбір мектеп өздерінің сабақ жоспарларына ұлттық ойынды кіргізіп, 3-4 ойын түрін әр сабақта үйреніп отырса біздің балаларға жасаған азғантай пайдамыз сол болар еді Қазақтың ұлттық ойындарын дене тәрбиесінің көп салалы құралы ретінде де пайдалануға болады.Бұл ойындар адамның ой-өрісінің,өмірге көзқарасының дамуына,сана-сезімнің өсуіне мол мүмкіндіктер туғызуымен қатар адамның дене дамуына және рухын көтеруіне көмектеседі.Ұлттық ойындарда адамгершіліктің,мінез-құлықтың нормасына бағыт беру – басты міндет. Ойынға қатысушылардың ойын ережесін қалай түсінетіне байланысты, олар ойынның адамгершілік нормасының қоғамға, ал керісінше қоғамның ойынға бағытталуында.Бұл ойындардың құндылығы – ойын кезінде адамгершілік мінез-құлық, өзара сыйласу, татулық, ұжымда бір-бірімен тіл табысу сияқты мінездер қалыптасады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КОХЛЕАРЛЫ ИМПЛАНТТАРЫ БАР БАЛАЛАРДЫҢ (МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ЕРЕСЕК) ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ МЕН СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫНЫҢ ДАМУЫ

Мухаметсариева Булбул Ибадатовна
ПЕДАГОГ-дефектолог
"Талдықорған қаласының облыстық №1 "бала-бақша-мектеп-интернат" арнайы кешені"

Кохлеарлы имплант (КИ) — бұл орташа және терең сенсорлық есту қабілетінің жоғалуы бар адамға дыбысты қабылдауды қамтамасыз етуге көмектесетін нейропротез.

КИоперациякезіндеішкіқұлаққаимплантацияланған электронды құрылғы. Импланттың құрамына мыналар кіреді:

- микрофон, ортадағы дыбыстарды қабылдап, таңдамайды;
- сөйлеу процессоры, микрофонмен қабылдаған дыбыстарды таңдайды және орналастырады;
- шығармашылығы мен қабылдағыш/стимулятор, сөйлеу процессорынен сигналдарды алады және оларды электрлік импульстерге түрлендіреді;
- электродтар тобы, стимулятордан импульстарды жинап, оларды тыныс алу нервінің әртүрлі аймақтарына жібереді. Андре Джурно мен Чарльз Эйрис 1957 жылы кохлеарлы импланттың түпнұсқасын ойлап тапты. Олардың дизайны бір арнаның көмегімен ынталандыруды таратты.[13]

Кохлеарлы имплантанттар көп бөлігін айналып өтеді перифериялық есту жүйесі ол дыбысты қабылдайды және сол дыбысты қозғалысқа айналдырады шаш жасушалары ішінде кохлеа; ауыткуы стереоцилия ағынын тудырады калий иондары шаш жасушаларына және деполяризация өз кезегінде кальций ағынын ынталандырады, бұл босатуды арттырады нейротрансмиттер глутамат. Кохлеарлы импланттың қозуы кохлеарлы жүйке нейротрансмиттер арқылы миға сигналдар жіберіледі, ол жасайды тәжірибе дыбыс. Имплантанттың орнына құрылғылар дыбысты қабылдап, оны цифрландырады, сол цифрланған дыбысты электрлік сигналдарға айналдырады және сол сигналдарды кохлеяға салынған электродтарға жібереді. Электродтар кохлеарлық нервті электрлік түрде қоздырады, бұл оның миға сигнал жіберуіне әкеледі. [22][23][24]

Бірнеше жүйелер бар, бірақ олардың құрамында келесі компоненттер бар:[22][24]

Сыртқы:

- қоршаған ортадан дыбыс шығаратын бір немесе бірнеше микрофон
- таңдамалы сөйлеу процессоры сүзгілер басымдық беретін дыбыс естілетін сөйлеу
- тері арқылы қуат пен өңделген дыбыстық сигналдарды ішкі құрылғыға жіберетін таратқыш радиожиілікті тарату

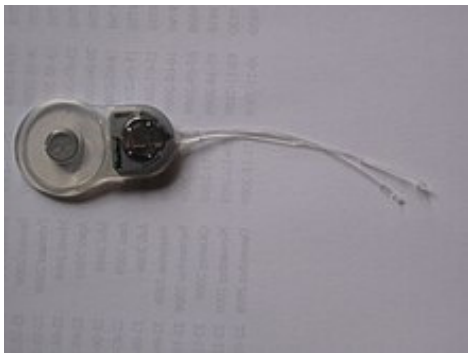
Ішкі:

- сөйлеу процессорынан сигналдарды қабылдайтын және оларды электрлік импульстарға айналдыратын қабылдағыш / стимулятор
- кохлеаға салынған электродтар массиві

А толығымен имплантацияланатын кохлеарлы

имплант (TICI) қазіргі уақытта дамуда. Кохлеарлы имплантың бұл жаңа түрі аудио процессордың барлық ағымдағы сыртқы құрамдастарын ішкі имплантқа біріктіреді. Сыртқы компоненттердің жетіспеушілігі имплантты сыртынан көрінбейтін етеді, сонымен қатар оның зақымдану немесе сыну ықтималдығы аз екенін білдіреді.[25]

Кәдімгі құрылғының ішкі компоненттері (әлі имплантацияланбаған)

Көмекші тыңдау құрылғылары

Қазіргі заманғы кохлеарлы имплантардың көпшілігін бірқатарымен бірге қолдануға болады көмекші тыңдау құрылғылары (ALDs), бұл қиын тыңдау жағдайында адамдарға жақсы естуге көмектеседі. Бұл жағдайларға телефонмен сөйлесу, теледидар қарау немесе сөйлеушіні немесе мұғалімді тыңдау кіруі мүмкін. ALD көмегімен ұялы телефондарды қоса алғанда құрылғылардан немесе сыртқы микрофоннан шыққан дыбыс аудио процессордың микрофонынан алынбай, тікелей аудио процессорға жіберіледі. Бұл тікелей беріліс пайдаланушы үшін дыбыс сапасын жақсартады, телефонмен сөйлесуді немесе музыка ағынын жеңілдетеді.

Алдтар алқалар сияқты әр түрлі формада болады,[26] қаламдар,[27] және мамандандырылған аккумуляторлық қаптамалар.[28] Заманауи ALD құрылғылары, әдетте, кез-келген Blue-tooth құрылғысынан, оның ішінде телефондар мен компьютерлерден дыбысты аудио процессорға сымсыз жібермес бұрын қабылдай алады. Кохлеарлы имплантардың көпшілігі телекоил сияқты ескі ALD технологиясымен үйлесімді.[29]

ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ БҰЗЫЛҒАН ЖАС БАЛАЛАРДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СИПАТТАМАСЫ

Есту қабілеті бұзылған жас балалар:

- долингвальды саңырау, туа біткен есту қабілетінің бұзылуы немесе сөйлеуді меңгергенге дейін есту қабілетінен айырылған;
- - 3 жасқа дейін сөйлеуді меңгергеннен кейін есту қабілетін жоғалтқан прелингвальды есту қабілетінің нашарлауы.

Онтогенезде сөйлеудің қалыптасуы есту және сөйлеу функциясының тікелей қатысуымен жүретіндіктен, олар әртүрлі:

- - есту функциясы бойынша:
- * есту тәжірибесі бар балалар, яғни есту қабілеті жоғалғанға дейін есту қабілетін меңгерген балалар;
- * есту тәжірибесі жоқ балалар, яғни есту қабілеті жоғалғанға дейін есту қабілеті жоқ балалар.

сөйлеу функциясының жағдайы бойынша:

- * сөздердің орнына қимылдарды қолданатын вербальды балалар (ерте қарым-қатынас дағдылары жоқ немесе өте шектеулі);
- * уақтылы есту протезделген және есту қабілетінің жоғалуынан кейін бірден сурдопедагогпен айналысатын ішінара ауызша балалар;
- * уақтылы есту протезделген және есту қабілеті жоғалғаннан кейін бірден ауызша сөйлеуді үнемі қолдана отырып, сурдопедагогпен айналысатын ауызша балалар. Осылайша, есту қабілеті бұзылған жас балалар гетерогенді құраммен сипатталады.

Баланың есту сөйлеу қабылдауын дамыту

- Ерте жас- бұл баланың өмірінің маңызды кезеңі, оның барысында қоршаған әлемді танудың бастапқы мүмкіндіктерін анықтайтын психофизикалық дамудың негіздері қаланады. Осы кезеңде мидың күрделі функцияларының қалыптасуы басталады, сөйлеудің белсенді қалыптасуы жүреді, максималды қарқынмен баланың одан әрі дамуын анықтайтын алғышарттар жасалады. Ерте жастағы есту қабілетінің бұзылуы баланың бүкіл даму барысына әсер етеді және екінші дәрежелі бұзылуларға, соның ішінде сөйлеу, ойлау және жалпы танымдық белсенділіктің бұзылуына әкеледі.

Кохлеарлы имплантың нәтижелерін өлшеу арқылы өлшеуге болады сөйлеуді тану пациенттің нәтижелері бойынша өлшенген қабілеттілік пен функционалдық жақсартулар.[49][50] Кохлеарлы имплантациядан кейінгі жақсару дәрежесі әр түрлі болуы мүмкін болса да, кохлеарлы имплантарды қабылдаған пациенттердің көпшілігі олардың операцияға дейінгі жағдайымен салыстырғанда сөйлеуді тану қабілетінің едәуір жақсарғанын көрсетеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

САБАҚ БАРЫСЫНДА МӘТІНДЕРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУДІҢ ТИІМДІ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Мырзажанова Сәулетай Құлатайқызы
Ақтөбе облысы
Ырғыз ауданы Құрылыс ауылы
Б. Алманов атындағы жалпы
білім беретін орта мектебінің
химия-биология
пәнінің мұғалімі

Қазіргі кезеңдегі білім беру жүйесінде білім алушылардың оқу сауаттылығын дамыту-негізгі міндеттердің бірі. Сабақ барысында оқушылардың оқу дағдыларын қалыптастыру және жетілдіру үшін мәтінмен жұмыс жасау арқылы әр түрлі әдістер мен тәсілдер қолданылады. Мәтіндермен жұмыс істеу барысында тиімді стратегияларды қолдану оқушылардың мәтінді түсіну, талдау және алған білімін тәжірибеде пайдалану қабілетін жақсартады. Мәтінді тиімді түсіну үшін:

1.Мәтіналды стратегиялар дайындау өте маңызды. Мәтінді оқымас бұрын оқушылардың қызығушылығын оятып, тақырыпты болжап, өздерінің бұрыннан білетін білімдерін еске түсіруіне мүмкіндік жасау керек. Бұл кезеңде мынадай әдістерді қолдануға болады: ассоциациялар әдісі, кластер құру әдісі, ой қозғау, миға шабуыл әдісі т. б Мысалы 7-сыныпта химия сабағында «Табиғи қышқылдар мен сілтілер» тақырыбын өткенде білім алушыларға интербелсенді тақтадан әр түрлі жемістер/ лимон, апельсин, алма/,құмырсқа, сабын, ас содасы т.б суреттер көрсетіледі. Осы заттар және олардың қасиеттерін білу арқылы сабақтың тақырыбын ашады, тақырыпқа сәйкес мәтін ұсынылады.

2.Мәтінмен жұмыс. Мәтінді терең түсіну үшін оқушыларға арнайы әдістер ұсынылады. Бұл әдістер, мысалы, инсерт әдісі, жұптық және топтық талқылау, диалогтық оқыту әдісі, ДЖИГСО әдісі, оқушыларға маңызды ақпаратты ажыратуға, негізгі ойды түсінуге, мәтін мазмұнын жүйелеуге көмектеседі. Мәселен, биология, химия сабақтарында мәтінмен жұмыс жасауға тиімді әдістердің бірі ретінде ДЖИГСО әдісін алуға болады. Оқушылардан топ құрылып, берілген мәтіннің бөліктерімен тапсырма ретінде әр топ жұмыс жасайды. Әр топ мүшелері мәтінді өзара талдап, өзге топтарға оқыған мәтіндерін түсіндіреді. Түсіндіргеннен кейін өз тобына қайта келіп, түсінген мәтін бөліктерін құрастырады, толық мәтінмен топ мүшелері танысады. Бұл әдіс мәтінді жақсырақ түсінуге және ақпаратты есте сақтауға көмектеседі. Мәтінді оқу барысында инсерт әдісімен оқушыларға кесте түрінде беруге болады. Оқушылар мәтінді оқып отырып, қажетті ақпараттарды кестеге арнайы белгілермен түсіріп отырады. Мысалы, 8-сыныпта «Су- тіршілік көзі» тақырыбын өтенде, білім алушы

«v» - бұрыннан білемін, / адам 65-70%-ы судан тұрады/

«+ » - бұл мен үшін жаңа ақпарат, / адам күніне 1,5-2 литр су ішу керек

«-» - мен бұған қарсы пікірдемін немесе келіспеймін, /судың орнына әр түрлі сусындарды, сұйықтықтарды қолдануға болады/

«?» - су жайлы жаңа ақпараттар сияқты жауаптарды береді. Бұл әдіс оқушыларды мәтінге деген назарын арттырып, оларды ойлануға және оқылған ақпаратты қайта өңдеуге итермелейді.

3. Мәтіннен кейінгі стратегиялар. Мәтінді оқып болғаннан кейін оны талдау, оқушылардың түсіну деңгейін бағалау маңызды. Бұл кезеңде қолданылатын тиімді әдістерге концептуалды карталар құру, сұрақ-жауап әдісі, тест, рефлексия жасау, реферат, эссе жазу немесе пікір білдіру. Мысалы, сұрақ-жауап әдісінде оқушыларға мәтін бойынша ашық және жабық сұрақтар беріледі, консептуалды карталар құру мәтіннің негізгі құрылымын, басты кейіпкерлерді, негізгі идеяларды графикалық түрде бейнелейді. Ал эссе жазуда оқушылар мәтіннің негізгі ойын пайдалана отырып, өз көзқарасын білдіретін жинақы мәтін жазады. Осы тапсырмалар арқылы олардың мәтінді қаншалықты түсінгенін тексеруге көмектеседі.

Қорытынды. Сабақ барысында мәтіндермен жұмыс жасаудың тиімді стратегиялары оқушылардың оқу сауаттылығын арттырып, олардың мәтінді түсіну қабілетін жақсартады. Мәтіналды, мәтінмен жұмыс және мәтіннен кейінгі стратегияларды жүйелі түрде қолдану оқушылардың оқу дағдысын жетілдіруге көмектеседі. Мұғалімдер бұл стратегияларды сабақ үрдісінде тиімді қолданса, оқушылардың ойлау қабілеті мен білім деңгейі артып, оқу дағдыларын дамытады. Сондықтан мәтіндермен жұмыс істеудің түрлі әдіс- тәсілдерін қолдану- сапалы білім берудің маңызды бөлігі болып табылады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТӘУЕКЕЛ ТОБЫНДАҒЫ ОҚУШЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ

Мырзаханова Гульжан Бауыржановна
Ақтөбе облысы Байганин ауданы Кемерши ауылы
«Қ.Жазықов атындағы орта мектебі» КММ-нің
әлеуметтік педагогы

Қазіргі таңда білім беру саласында ерекше назарды талап ететін оқушылардың бірі – тәуекел тобындағы балалар. Бұл топқа әлеуметтік, психологиялық, экономикалық қиындықтарға тап болған оқушылар жатады. Олардың білім алуға деген ынтасын арттырып, қоғамға бейімделуін қамтамасыз ету – білім беру мекемелерінің маңызды міндеттерінің бірі. Сондықтан тәуекел тобындағы оқушыларды әлеуметтік қолдау бойынша арнайы бағдарлама әзірлеу өзекті болып табылады.

Тәуекел тобындағы оқушылар – бұл өмірлік қиындықтар мен әлеуметтік мәселелерге тап болған балалар. Олардың қатарында отбасында түрмыстық зорлық-зомбылық көретін, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған, әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан қолдау таппайтын, сондай-ақ психологиялық және эмоционалдық қиындықтарға ұшыраған балалар бар. Мұндай оқушылар көбінесе мектепке келмей қалу, оқу үлгерімінің төмендеуі немесе әлеуметтік оқшаулану сияқты мәселелермен кездеседі. Бұл балалардың әлеуметке бейімделуіне және өз мүмкіндіктерін жүзеге асыруына кедергі келтіретін көптеген факторлар бар.

Мақсаты:

Тәуекел тобындағы оқушыларға кешенді әлеуметтік-педагогикалық қолдау көрсету арқылы олардың білімге деген ынтасын арттыру, эмоционалдық тұрақтылығын қалыптастыру және тұлғалық дамуына ықпал ету.

Міндеттері:

- Психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету
  - Оқушылардың эмоционалдық жағдайын тұрақтандыру.
  - Қиын өмірлік жағдайларға төзімділікті дамыту.
  - Сенімділік пен өзін-өзі бағалауды қалыптастыру.
- Әлеуметтік бейімделуге ықпал ету
  - Қоғамдық іс-шараларға тарту.
  - Әлеуметтік дағдыларды дамыту.
  - Мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастықты нығайту.
- Білімге деген қызығушылықты арттыру
  - Оқытуда жеке тәсілдерді қолдану.
  - Интерактивті және ойын технологияларын енгізу.
  - Кәсіби бағдар беру және болашақ мамандыққа дайындау.
- Қаржылық және материалдық қолдау шараларын ұйымдастыру
  - Мектеп формасы, оқулықтар, кеңсе тауарларымен қамтамасыз ету.
  - Тамақтану, жол жүру шығындарын жабуға көмек көрсету.
  - Жазғы демалыс және қосымша білім беру бағдарламаларына тарту.

- Күтілетін нәтиже
- Тәуекел тобындағы оқушылардың психологиялық жағдайы жақсарады.
- Олардың оқуға деген ынтасы артады.
- Әлеуметтік бейімделу дағдылары қалыптасады.
- Өзін-өзі дамытуға және тұлғалық өсуге деген ұмтылысы күшейеді.
- Білім деңгейі мен үлгерімі жақсарады.
- Қоғамға сәтті интеграцияланып, болашаққа деген сенімі нығаяды.

«Тәуекел» тобындағы оқушылар – бұл педагогтар тарапынан ерекше көңіл бөлуді талап ететін санаттағы балалар. Олар әр түрлі өлшемдер (критерии) арқылы 4 топқа бөлінетін оқушыларды жатқызуға болады.

Бірінші топ – ФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ ӨЛШЕМДЕР
1. Ішкі ағзаларының созылмалы ауруы бар;
2. Есту, көру, сөйлеу мүшелерінің мәселелері бар;
3. Жиі және ұзақ ауыра береді;
4. Психоневропотологта есепте тұрады;
5. Ауыр дәрігерлік отаны басынан өткізген;
6. Стресс алған.

Екінші топ – ӘЛЕУМЕТТІК ӨЛШЕМДЕР
1. Асоциалды отбасында тұрады (балаға дұрыс көңіл бөлмеу немесе агрессиялық қатынас);
2. Отбасы құрылымының бұзылуы (толық емес,

тек формалды түрде толық, яғни бала тәрбиесімен ата-анасының біреуі ғана айналысады, өгей әке, өгей ананың пайда болуы және т.б.);
3. Аз қамтылған отбасында тұрады;
4. Ата-анасы ішімдік ішеді немесе есірткі қолданады;
5. Босқындар, оралмандар отбасынан (бейімделу және тіл меңгеру мәселелері);
6. Тұрғылықты жерін, мектепті, сыныбын ауыстырудағы бейімделу мәселелері;
7. Өз бетімен үйден кету.

Үшінші топ – ОҚУ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӨЛШЕМДЕР
1. Оқу үлгерімі нашар;
2. Сабақты себепсіз көп босатады;
3. Жекелеген кейбір пәндерді себепсіз босатады;
4. Оқу үлгерімі және білім сапасы түсіп кеткен.

Төртінші топ – ҚЫЛЫҚТЫҚ КРИТЕРИЯСЫ ӨЛШЕМДЕР
1. Эмоционалды-еріктік сферасында бұзылыстар бар (өзін-өзі ұстай алмау, дөрекілік, өтірік айтады, көргенсіз, эмоционалды ұшқалақ, адуындық, қорқақтық, ызақор, шектен шыққан мінез-құлық, өшпенділік, қаскөйлік, ашуланшақтық, агрессиялықтың және қаталдықтың жиі көрініс беруі, бұзақылық, тұйықтану және өзімен-өзі болып кету);
2. Пайдакүнемдік пиғылдағы әрекеттер жасау (материалдық пайда табу үшін жасалған ұсақ құқықбұзушылықтар, істер (ұрлық, алып-сатарлық, алдап кету)
3. Құрбыларымен қарым-қатынас мәселелері (жағдайсыз, формалды емес, референттік топ, тұйықтық, балалар ұжымынан шеттеп қалу, құрбыластарымен жиі болатын ұрыс-керістер, төбелестер, анти- және асоциалды сипаттағы формалды емес ұйымдарға қатысу);
4. Ата-анасымен өзара қарым-қатынастағы қиындықтар (отбасылық тәрбиелеудің жағдайсыз тұрпаты: либералдық немесе индифференттік стильдер, баладан алшақ кету, ажырасу, ата-аналармен жиі жанжалдасу және қақтығыстар және т.б.);
5. Психобелсенді заттарды қолдану (токсикомания, ішкілікке, нашақорлыққа бейімділік, соның ішінде құрамында психобелсенді заттар бар дәрілерді қабылдау);
6. Мектепішілік есепте тұратындар (кәмелетке толмағандарды мектепішілік және қалалық есепке қою туралы шешім тек қана педагогикалық кеңестің шешімімен қабылданады).

Тәуекел тобындағы оқушыларды әлеуметтік қолдау – олардың толыққанды тұлға болып қалыптасуына, психологиялық тұрақтылықты нығайтуға және қоғамға сәтті бейімделуіне бағытталған маңызды процесс. Бағдарламаның мазмұны оқушылардың өзін-өзі дамытуына, мотивациясын арттыруға, қарым-қатынас дағдыларын жетілдіруге және болашаққа сенімділікпен қадам басуына көмектеседі.
Мұғалімдер үшін бұл бағдарлама тәуекел тобындағы оқушылармен жұмыс жасаудың тиімді әдістерін ұсынады. Интерактивті әдістер, коучинг, рефлексия, психологиялық қолдау және әлеуметтік жобалар арқылы оқушылардың жеке әлеуетін ашуға жағдай жасалады.
Оқушыларға бұл курс қиындықтарды жеңуге көмектесіп, өзін-өзі бағалауды жоғарылатуға, қаржылық сауаттылықты дамытуға, кәсіби бағдарды айқындауға және қоғамда өз орнын табуға ықпал етеді. Әлеуметтік қолдау арқылы біз балалардың мүмкіндіктерін шектеуге емес, оларды дамытуға мүмкіндік береміз. Тәуекел тобындағы оқушылардың қоғамға толық интеграциялануы – біздің ортақ жауапкершілігіміз.
Осылайша, кешенді әлеуметтік қолдау бағдарламасы тәуекел тобындағы оқушылардың білім алу процесіне бейімделуін арттырып, оларды болашақта табысты тұлға ретінде қалыптастыруға мүмкіндік береді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРОЕКТ КАК ФОРМА УРОЧНОЙ И ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Ниятова Калима Тажгалиевна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Средняя школа № 1»
г.Актобе

Введение

Современное образование требует новых подходов к преподаванию, особенно в гуманитарных дисциплинах. Литература как предмет направлена не только на изучение текстов, но и на развитие аналитического мышления, воображения, коммуникативных навыков. Одним из наиболее эффективных методов, помогающих вовлечь учащихся в процесс познания, является проектная деятельность.

Цель проектной деятельности — создать условия, при которых можно приобрести недостающие знания из разных источников; пользоваться приобретёнными знаниями для решения практических задач; овладевать исследовательскими умениями; развивать системное мышление

Задачи:

1. Определить роль проектного метода в преподавании литературы.
2. Рассмотреть методологию организации проектной деятельности.
3. Оценить результаты внедрения данного подхода на примере конкретных проектов.

Основная часть

1. Описание педагогической практики, методов и подходов

Проектная деятельность на уроках литературы представляет собой исследовательскую, творческую или практическую работу учащихся, направленную на глубокое понимание произведений и развитие критического мышления.

Методы и подходы:

- Исследовательский метод (анализ произведений, работа с критикой).
- Творческая деятельность (написание эссе, создание иллюстраций).
- Работа с цифровыми технологиями (презентации, видеоролики).
- Групповая работа (совместные обсуждения, проекты).

2. Анализ использованных методик

На практике успешными оказались исследовательские, творческие и интерактивные проекты.

3. Обоснование выбора методов и технологий

Проектная деятельность позволяет развивать аналитические способности, умение аргументировать свою точку зрения и формировать личное отношение к литературе.

4. Результаты работы: достижения и проблемы

Достижения:

- Повышение интереса к чтению.
- Развитие аналитических навыков.
- Улучшение письменной и устной речи.

Проблемы:

- Трудности с распределением ролей в группах.
- Сложность оценки вклада каждого ученика.
- Ограниченное время на уроках.

5. Примеры конкретных ситуаций

Необходимо помнить, что проект — это исследование, добывание ответа с помощью самостоятельного мыслительного процесса. Конечно, в результате учащиеся не совершат какого-либо научного открытия качественно новых закономерностей и явлений.

Что же может стать содержанием исследования по литературе? Сегодня в учебниках литературы по обновлённой казахстанской программе есть много проектных заданий.

Так, например, в 7 классе после изучения раздела «Человек и природа» для группы учащихся было дано задание создать мультимедийный сборник «Пейзаж в поэзии и в живописи».

Каждый член группы занимался определённой деятельностью: один подбирал лирические стихотворения разных поэтов о природе, другой написал предисловие к сборнику, третий подбирал к стихотворениям репродукции картин художников-пейзажистов И. Шишкина, А. Куинджи, И. Левитана, А. Саврасова и др, некоторые готовили свои иллюстрации к стихотворениям. Таким образом, был создан сборник, который группа презентовала на уроке.

презентовала на уроке.

Не менее интересным для учащихся стал

художественный проект «Подвиг русского народа в Отечественной войне 1812 года»: «Разделитесь в группе на историков, литераторов и искусствоведов. Историки будут опираться на даты, факты, военные и географические данные.

Литераторы привлекут дополнительный литературный материал, посвященный Отечественной войне 1812 года. Например, это могут быть сцены Бородинского сражения из романа Л.Н. Толстого «Война и мир» и др. Искусствоведы расскажут, как великое историческое событие нашло отражение в картинах художников (желательно привлечь репродукции панорамы А. Ф. Тубо “Бородинская битва”, картин С. В. Герасимова “М. И. Кутузов под Бородином”, А. Д. Кившенко “Военный совет в Филях” и др.).

В процессе работы педагог помогает ученикам в поиске нужных источников, сам является источником информации; координирует весь процесс; поощряет учеников; поддерживает непрерывную обратную связь для успешной работы учеников над проектом.

Защита проектов осуществляется на отдельном уроке, который проводится в виде конференции; каждая группа представляет результаты своего труда, отвечает на вопросы, обменивается опытом со своими товарищами, выбирает наиболее понравившийся проект.

Огромную роль в формировании личности ученика играет организация проектной деятельности во внеурочное время. Чаще всего это, так называемые, годичные проекты.

В моей практике как учителя литературы один из последних – научный проект на тему «Код казахской народной сказки «Кендыбай на коне Кергула». Цель работы — проанализировать сказку и выяснить, скрыт ли в ней более глубокий смысл, связанный с образом героя-спасителя, Эта работа была представлена на научно-практической конференции республиканского уровня, автором которого стал ученик 6 класс Родионов Руслан, был отмечен дипломом 2 степени.

Проектная деятельность в школе – это трудная, но интересная совместная работа ученика и учителя, которая раскрывает возможности и способности учеников, увлекает их, учит поиску, помогает находить и принимать решения, отвечать на волнующие темы, творить и стремиться создать еще. И такой вид деятельности могут освоить не только одаренные дети. Таким образом, проектная деятельность – один из лучших способов для формирования творческой личности. Недаром китайская народная мудрость гласит: «Скажи мне - и я забуду, покажи мне - и я запомню, вовлеки меня – и я научусь».

Заключение

Проектная деятельность делает изучение литературы более увлекательным и актуальным. Однако её успешность зависит от правильной организации, мотивации учащихся и распределения задач.

Рекомендации для педагогов:

1. Использовать разные форматы проектов.
2. Внедрять цифровые технологии.
3. Развивать навыки командной работы.
4. Оценивать не только результат, но и процесс работы.

Список использованных источников:

1. Вахрушева Л.М. Применение проективного метода на уроках русского языка.
2. Громова Н.А. Проектная деятельность на уроках литературы. – М.: Просвещение, 2022.
3. Белова Т.В. Современные подходы к изучению литературы в школе. – СПб.: Питер, 2021.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

Новикова Марьям Салимовна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Общеобразовательная школа №3»
город Жанаозен Мангистауская область

Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках русского языка и литературы— это неотъемлемая часть образовательного процесса, направленная на подготовку школьников, способных эффективно использовать знания в реальной жизни. Функциональная грамотность предполагает умение воспринимать, анализировать и использовать информацию в различных жизненных ситуациях. Для этого необходимо формировать у учащихся навыки чтения, письма, умения работать с текстами, а также развивать способность к критическому мышлению. Курс развития функциональной грамотности на уроках русского языка и литературы направлен на развитие у учащихся таких навыков,как понимание и интерпретация прочитанного, составление и выражение собственных мыслей в письменной и устной форме, а также способность к самостоятельной аналитической работе с текстами. Важным элементом является развитие у учащихся навыков анализа литературных произведений, понимания их структуры и значения, а также осознание роли языка как инструмента общения и познания мира.Развитие функциональной грамотности способствует формированию у школьников таких качеств, как самостоятельность, способность работать с информацией, критическое восприятие и аналитический подход к любому виду деятельности. Этот процесс играет ключевую роль в подготовке учащихся к будущей профессиональной жизни и полноценному гражданскому участию в обществе.

Программа опирается на инновационные методы обучения.

Модульный подход: темы сгруппированы в разделы, обеспечивая системность и последовательность.

Проблемное обучение: учащиеся учатся аргументировать свою точку зрения.

Деятельностный подход: практическая направленность заданий позволяет закреплять теорию через выполнение конкретных задач.

Дифференцированный подход: материалы программы адаптированы под разные уровни подготовки учащихся, что делает её универсальной.

Интеграция навыков: одновременное развитие критического мышления, письменной и устной речи, анализа и синтеза.

Работа с текстом - одним из основных источников получения информации, а также и обогащение лексического запаса, расширение кругозора учащегося. Для того чтобы наши дети могли успешно развиваться в современном мире, они должны уметь находить источники информации, работать с ней и оценивать ее. Нет сложности в том, чтобы найти информацию, сложность заключается в неумении работать с ней.

Чему нужно научить ученика? Умению сопоставлять, сравнивать, анализировать, объяснять. Читательская грамотность способствует развитию когнитивных умений. Это позволяет, в первую очередь,определять вид и назначение информации; понимать тексты научного, художественного и делового характера; выделять основное содержание текста, соотносить его с собственным опытом. Во-вторых, позволяет развивать глобальные компетенции ,а именно: отбирать из базы имеющихся знаний и умений те, которые необходимы для достижения целей или удовлетворения потребностей; систематизировать полученную информацию и на ее основе строить собственные утверждения, составлять опорные конспекты, планы; видеть проблемы и уметь решать их. А отсутствие навыков работы с текстом приведет к неправильному пониманию предложенного материала либо вообще к его непониманию. Поэтому я считаю, что учитель на уроках и русского языка, и на уроках литературы должен организовывать работу с текстом. Постоянная и кропотливая, правильно организованная работа с текстом с использованием особых приемов позволит ребятам проникать в замысел автора, не допускать ошибок при определении проблемы текста, выявлении авторской позиции.

Работа с текстом включает в себя использование различных стратегий. Стратегия включает ряд операций, направленных на достижение цели. Принципиальным является то, что стратегия выбирается под конкретную цель чтения и конкретный текст. Все стратегии чтения можно

разделить на три группы:стратегии предтекстовой деятельности;стратегии текстовой деятельности; стратегии послетекстовой деятельности

На своих уроках на разных этапах работы с текстом использую различные методы и приёмы , которые способствуют развитию творческой активности, формируют мыслительную деятельность, учат школьников отстаивать свою точку зрения, помогают добиться глубокого понимания материала.

На этапе предтекстовой деятельности применяю следующие стратегии продуктивного чтения: «Мозговой штурм», «Глоссарий». (Актуализация и повторение словаря, связанного с темой текста.), «Предваряющие вопросы». (Придумать вопросы, ответы на которые ученики будут искать в тексте), «Рассечение вопроса». (Смысловая догадка о возможном содержании текста на основе его заглавия.),«Прогноз и впечатления». Теперь обратимся к стратегиям продуктивного чтения на текстовом этапе. Их цель - понимание текста и создание его читательской интерпретации. Текстовый этап включает в себя задания, которые учащиеся выполняют непосредственно во время чтения. На этом этапе включаю следующие стратегии: «Диалог с текстом», «Чтение про себя с вопросами» (Ответить на поставленные вопросы, соотнести тексты и иллюстрации, определить верно или неверно, заполнить пропуски в тексте), «Подбери заголовок», «Кластер». И завершает работу с текстом послетекстовый этап, главная задача которого обеспечить углубленное восприятие и понимание текста, ставить вопрос к тексту в целом, далее следует беседа, результатом которой должно стать понимание авторского смысла. На данном этапе применяю следующие стратегии: «Дерево вопросов» Крона – что? где? когда? Ствол – почему? Как? Не могли бы вы? Корни – как текст соотнести с жизнью? С текущими событиями? Что автор пытался показать? Стратегия «Кубик Блума» (Бенджамин Блум – известный американский педагог, автор многих педагогических стратегий = техник).На гранях кубика написаны начала вопросов: «Почему?», «Объясни», «Назови», «Предложи», «Придумай», «Поделись». Учитель или ученик бросает кубик. Необходимо сформулировать вопрос к учебному материалу по той грани, на которую выпал кубик.

Все выше перечисленные стратегии предусматривают серьезную работу с текстом, его глубокий анализ и понимание. Продуманная и целенаправленная работа с текстом позволяет вычерпать из большого объема информации нужную и полезную, а также приобретать социально нравственный опыт и заставляет думать, познавая окружающий мир.

Программа “Развитие функциональной грамотности” отличается инновационным подходом к обучению навыкам работы с текстом, что делает её уникальной и актуальной.Новизна курса заключается в интеграции навыков функциональной грамотности на уроках русского языка и литературы, в подходе, который включает в себя не только традиционные методы обучения, но и использование новых информационных технологий, цифровых ресурсов, а также создание ситуаций для практического применения знаний. Также курс предполагает использование элементов проектной и исследовательской деятельности, что способствует развитию у школьников самостоятельности и инициативы. Педагогическая целесообразность определяется её направленностью на развитие ключевых навыков, востребованных в современном обществе, и созданием условий для всестороннего развития личности учащихся.

Список использованной литературы.

1. Мищенко Л. В. (2021). Методика преподавания русского языка и литературы в школе. Москва: Просвещение.

2. Токмурзина К.К.(2023) Методы и приемы формирования читательской грамотности на уроках русского языка и литературы. //https://nsportal.ru/shkola/raznoe/library/2023/09/17/metody-i-priyomy-formirovaniya-chitatelskoy-gramotnosti-na-urokah

3. Давыдова Т. А. (2020). Развитие функциональной грамотности на уроках русского языка и литературы. Санкт-Петербург: Детство-Пресс.

4.Соловьева Н. В. (2019). Практическое руководство по развитию функциональной грамотности школьников. Москва: Академический проект.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ КӨЗІ НАШАР КӨРЕТІН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІНЕ БЕЙІМДЕУ

Нурмаганбетов Талгат Сабитович
Учитель информатики
«№ 1арнайы мектеп-интернаты»
Мультимедиялық құралдарды көзі нашар көретін оқушылардың қажеттіліктеріне бейімдеу

Мультимедиялық құралдар – оқу процесінде мәтін, сурет, дыбыс, анимация және бейне сияқты бірнеше ақпараттық элементтерді біріктіретін технологиялар болып табылады. Оларды тиімді пайдалану оқу сапасын жақсартып, оқушылардың білімін тереңдетуге мүмкіндік береді. Бұл құралдар оқытудың дәстүрлі әдістерімен салыстырғанда материалды жеңіл қабылдауға және оны есте сақтауға ықпал етеді. Мультимедиялық құралдарды тиімді пайдалану – білім берудің сапасын арттырудың маңызды тәсілдерінің бірі. Олар оқу процесін қызықты, интерактивті және тиімді етуге мүмкіндік береді. Заманауи технологиялар арқылы оқушылардың білім алуға деген ынтасы артып, оқу материалдарын тереңірек меңгеруіне жағдай жасайды.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесі инклюзивті оқыту моделіне көшу барысында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды білім процесіне белсенді түрде тартуға ұмтылуда. Бұл модельдің мақсаты – барлық оқушыларға, оның ішінде физикалық, психологиялық немесе әлеуметтік шектеулері бар балаларға тең мүмкіндік туғызу. Дегенмен, көру қабілеті нашар оқушылар үшін оқу материалдарының қолжетімділігі әлі күнге дейін өзекті мәселе болып отыр. Көру қабілеті бұзылған оқушылар үшін дәстүрлі оқу құралдары мен әдістері тиімді болмай қалуы мүмкін, сондықтан арнайы бейімделген материалдар мен технологиялар қажет.

Л.С. Выготскийдің мәдени-тарихи теориясында оқушылардың дамуы олардың әлеуметтік ортасы мен білім алу тәсілдеріне тікелей байланысты екендігі айтылады. Выготскийдің пікірінше, адам дамуы тек жеке дара әрекеттерден емес, сонымен қатар әлеуметтік орта мен мәдени контексте қалыптасады. Оқушылардың интеллектуалдық дамуы мен қабілеттері олардың қоршаған ортасындағы адамдармен, әсіресе ересектермен және тең деңгейдегі серіктестермен өзара әрекеттесу процесінде жүзеге асады.

Выготскийдің тұжырымдамасы бойынша, білім алу тек оқу үрдісімен шектелмейді, ол мәдениетпен, тілмен және әлеуметтік қатынастармен тығыз байланысты. Оқушылар өз білімін әлеуметтік ортада қабылдай отырып, жаңа ақпаратты меңгеру үшін әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолданады. Мысалы, оқушының дамуы, оның өз қатарластарымен, ұстаздарымен және қоғамның басқа мүшелерімен диалог құру арқылы жүзеге асады. Бұл процесте тіл маңызды құрал болып табылады, өйткені ол ойлаудың құрылымын қалыптастыруда негізгі рөл атқарады.

Осыған байланысты мультимедиялық құралдарды қолдану мен бейімдеу көру қабілеті нашар оқушылардың білім алу мүмкіндіктерін кеңейтуге және олардың танымдық белсенділігін арттыруға айтарлықтай ықпал етеді. Мультимедиялық құралдар – дауыстық оқырмандар, экранды үлкейту бағдарламалары, бейнемазмұн, интерактивті платформалар және басқа да технологиялар көру қабілеті шектеулі оқушыларға оқу материалдарын жеңіл әрі қолжетімді етуге мүмкіндік береді. Бұл құралдар оқушыларға тек мәтіндерді оқу ғана емес, сонымен қатар ақпаратты түрлі тәсілдермен (мысалы, дауыспен немесе көрнекі бейнелер арқылы) қабылдауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, мультимедиялық құралдардың қолданылуы оқушылардың оқу мотивациясын арттырады, оқу процесін қызықты әрі динамикалық етеді. Бұл әдістер оқушылардың өздігінен білім алуға деген ынтасын қалыптастырып, олардың танымдық қабілеттерін дамытуға, оқу материалдарын тереңірек түсінуге жағдай жасайды.

Сондықтан көзі нашар көретін оқушыларға арналған мультимедиялық құралдарды бейімдеудің тиімділігі зор, себебі, арнайы мультимедиялық технологияларды қолдану оқушылардың білімін жетілдіруге көмектеседі.

Hersh & Johnson (2008) зерттеуінде көрсетілгендей, арнайы технологияларды қолдану көру қабілеті бұзылған оқушылардың академиялық жетістіктерін айтарлықтай жақсартады. Бұл зерттеу арнайы технологиялардың оқыту процесіндегі маңыздылығын айқындайды. Көру қабілеті шектеулі оқушылар үшін арнайы технологиялар оқу

материалдарын өздеріне қолжетімді әрі түсінікті етуге мүмкіндік береді. Мысалы, экранды оқырмандар, үлкейту бағдарламалары, дауыстық көмекшілер және басқа да құралдар оқушыларға ақпаратты дұрыс қабылдауға және оқу тапсырмаларын орындауға қолдау көрсетеді.

Бұл технологиялар арқылы оқушылардың оқу процесі жеңілдейді, олардың академиялық дағдылары дамиды, және олар тең дәрежеде білім алу мүмкіндігіне ие болады. Әсіресе, мәтіндер мен графиктерді үлкейту, дауыспен оқытуды қамтамасыз ету және интерактивті құралдарды қолдану көру қабілеті бұзылған оқушыларға оқу тапсырмаларын толық түсіну мен орындауға ықпал етеді. Осылайша, арнайы технологияларды қолдану академиялық нәтижелерді жақсартып, оқушылардың оқу мотивациясын арттыра алады. Сондықтан да, көру қабілеті шектеулі оқушылар үшін арнайы технологиялардың қолданылуы білім беру жүйесінде тең мүмкіндіктер қалыптастыруға, сондай-ақ, олардың академиялық жетістіктерін арттыруға ықпал етеді.

Көру қабілеті бұзылған оқушылар үшін мультимедиялық материалдарды қолдану кезінде олардың ерекшеліктерін ескеру қажет. Бейімдеудің бірнеше негізгі әдістері бар:

• Визуалды бейімдеу

Үлкейтілген қаріптер: Оқу материалдары кемінде 18–24 pt қаріппен дайындалуы тиіс. Arial, Verdana, Tahoma сияқты қарапайым және оқуға жеңіл қаріптерді қолдану ұсынылады.

Түстік контраст: Ақ фонда қара немесе қою түсті мәтін пайдалану. Жарықтық пен контрастты реттеуге мүмкіндік беретін арнайы бағдарламалар қолданылуы қажет.

Суреттер мен диаграммалар: Барынша анық әрі қарапайым болуы керек. Егер диаграмма немесе кесте қолданылса, оны дыбыстық түсініктememен толықтырған жөн.

• Аудио және тактильді қолдау

Мәтінді дыбыстық сүйемелдеу: Көру қабілеті нашар оқушыларға арналған оқулықтарда арнайы бағдарламалар арқылы мәтін оқылып, дыбыстық сипаттамалар берілуі қажет (мысалы, JAWS, NVDA).

Аудиокітаптар мен подкасттар: Сабақ материалдарын аудиоформатта ұсыну оқушылардың ақпаратты қабылдауын жеңілдетеді.

Брайль қарпімен басылған материалдар: Оқушылардың қажеттілігіне қарай, кейбір ақпараттар Брайль жүйесінде берілуі тиіс.

Тактильді құралдар: Көлемді карталар, бедерлі сызбалар мен 3D модельдер арқылы оқушылардың сезіну арқылы білім алуына жағдай жасау.

• Арнайы бағдарламалар мен құрылғыларды пайдалану

Экрандық оқу бағдарламалары: NVDA, JAWS, ZoomText, VoiceOver секілді бағдарламалар мәтінді дыбыстық сүйемелдеумен оқуға мүмкіндік береді.

Үлкейту құрылғылары: Электронды лупалар немесе экрандағы мәтінді үлкейтетін бағдарламалар оқушылардың оқу процесін жеңілдетеді.

Интерактивті тақталар: Қаріп өлшемін өзгерту және экрандық оқу бағдарламаларын біріктіру мүмкіндігі бар.

Көзі нашар көретін оқушылармен жұмыс істейтін мұғалімдер мультимедиялық құралдарды сабақта қолдану барысында келесі әдістерді ескергені жөн:

• Сабақ құрылымын нақтылау – ақпарат қысқа әрі түсінікті болуы тиіс.

• Бейімделген презентациялар – үлкен қаріп, анық суреттер және жоғары контрастты түстер пайдаланылады.

• Аудиовизуалды материалдар – видеоларға дыбыстық сипаттама (аудиодескрипция) қосу.

• Практикалық жұмыстарды ұйымдастыру – оқушылар тактильді құралдарды пайдаланып, практикалық тапсырмаларды орындайды.

• Оқушылардың кері байланысын қамтамасыз ету – арнайы бағдарламалар арқылы тапсырмаларды орындау нәтижесін тексеру.

Қорытындылай келгенде, көзі нашар көретін оқушыларға арналған мультимедиялық құралдарды бейімдеу олардың білім алу мүмкіндіктерін кеңейтеді және оқыту процесін тиімді етеді. Оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес арнайы бағдарламалар, құрылғылар мен әдістерді қолдану олардың білім деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Сондықтан мультимедиялық құралдарды бейімдеу көру қабілеті нашар оқушылар үшін білім алу процесін жеңілдетіп қана қоймай, олардың академиялық жетістіктеріне де оң әсер етеді. Инклюзивті білім беру жүйесі тұрғысынан бұл құралдар ерекше қажеттіліктері бар оқушыларға тең білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге жол ашады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. «Психология развития ребенка».
2. Леонтьев А.А. «Деятельность. Сознание. Личность».
3. Sweller, J. (1988). Cognitive Load Theory.
4. Hersh, M., & Johnson, M. A. (2008). Assistive Technology for Visually Impaired and Blind People.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕРЕКШЕ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР БАЛАЛАРМЕН САБАҚТЫ ОЙЫН ТҮРІНДЕ ӨТКІЗУ

Нуртилеуова Гульжан Мухамеровна
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог- дефектолог
Талдықорған қаласының облыстық #2 арнайы мектеп-интернаты

Ойын өмірде пайдасыз көрінгенмен аса қажетті көрініс-құбылыс.

«Ойынсыз ақыл ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес» (Сухомлинский)

Сабақта тиімді қолданылған ойын түрлері — мұғалімнің түсіндіріп отырған материалын оқушылардың аса зор ілтипатпен тыңдап, жемісті, сапалы меңгеруіне сенімді көмекші бола алады. Өйткені, кіші жастағы оқушылар жас ерекшеліктеріне байланысты ойынға өте ынталы келеді. Балалар тез сергіп, тапсырмаларды тез, әрі қызығып орындайтын болады.

Ойын балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін, қызығушылығын арттырудағы басты құрал. Ойын барысында балалардың белсенділігі, шығармашылығы дамиды.

Ал мұғалімнің міндеті — балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қатысуын қамтамасыз ету.

Ойын мен адам мәдениетінің өзара байланысы ғылыми түрде анықталды. Олардың тұлғаны дамытудағы маңызы анықталды, оның психологиялық және әлеуметтік факторлармен келісімі жөнінде кең қарастырылуда. Ойын технологиялары әлі де білім беру саласында жаңа инновация болып табылады.

Ойын түрлері: «Сөздік ойын», «дидактикалық ойын», «шығармашылық ойын», «сюжеттік рольдік ойын», «қимылды ойын», «ұлттық ойындар», «заттармен ойын», «үстел үсті ойындары» жатады.

Сабақ процесінде пайдаланатын ойындардың бірнеше түрлерін атап көрсетуге болады. Мысалы: «Кім шапшаң», «Не артық?», «Түстерді тап», «Сұрақ –жауап ойыны», «Қызыл жалау», «5 тас 5 жауап», т.б.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің оқу– тәрбие жұмысының негізгі саласы сабақ. Сабақ үстінде оқушылардың біліктілігі, іскерлігі, дағдысы, дүниетанымы дамиды. Негізгі бетбұрыс оқушы білімінің сапасын арттыру, ол дегеніміз түпкі нәтижені көре білу, яғни оқушыға берген біліміміздің қайтарымын көру. Ол үшін сабаққа сыныптағы оқушының барлығын қызықтыра отырып қатыстыру қажет. Бес саусақ бірдей емес, яғни әр оқушының сабаққа қызығушылығы, дүниетанымы, даму ерекшеліктері әртүрлі. Сондықтан оқушылардың осы топтарына әртүрлі деңгейде талап қоюға тура келеді. Ал ойын элементтері кез-келген оқушының қызығушылығын тудырады. Тіпті нашар оқитын оқушының өзі ойын арқылы берілген тапсырмаларды асқан қызығушылықпен, белсенділікпен орындайды. Оқушылардың қызығушылықтарын туғызатын ойындардың бірі — дидактикалық ойындар.

Ойын элементтерін қолдана отырып мұғалім оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын, зейінін арттыру мақсатында әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданады. Атап айтқанда, мұғалім ойын жағдаяттарын туғыза отырып, әртүрлі заттарды қолдану арқылы сұрақтар қойып, затты көрсетіп, түсіндіріп ойын сюжетін құрастырады.

Бастауыш сыныптардың тіл сабақтарында дидактикалық ойындарды жаңа тақырыпты түсіндіру барысында, қайталау, пысықтау, жаттығу сабақтарында да пайдалануға болады. Бастауыш сынып оқушылары әлі де ойын баласы, сондықтан мұғалім оларды жалықтырмай әртүрлі ойын түрлерімен сабақты қызықты өткізуге тырысуы қажет.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ НЕНІ МЕҢГЕРЕДІ?

1. Оқушылар нақты қызмет тәжірибесін меңгереді.
2.Оқушылар тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселелерді өз бетінше шеше білуге үйретеді.
3. Оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік береді.
4. Оқушы әрекетіне негізделген оқу көлемін басқарады.
5. Уақытты үнемдеуге үйретеді.
6. Оқушылар үшін психологиялық жағымды.
7. Ойын барысында шешім қабылдау оқушылардан аса жауапкершілікті талап етеді.
8. Оқушылар үшін қауіпсіз.
9. Кейде қарапайым оқу қызметімен салыстырғанда көп уақыт мөлшерін алады.
10.Ойын материалдары дәстүрлі оқу материалдарымен салыстырғанда күрделірек.
11. Кейбір ойын түрлерінде қатысушылардың саны шектеулі.

12. Ойын нәтижесі, өз жетістіктері, әсерлері, алған білімі, дағдысы жөнінде оқушылар ата-аналарымен, өзге балалармен, мұғалімдермен көбірек әңгімелеседі, кітапханада өз бетімен іздене білуге, қажетті материалдарды іріктей білуге үйренеді.

Оны тиімді пайдалану сабақтың әсерлігін, тартымдығын күшейтеді, оқушылардың сабаққа ынтасы мен қызығушылығын арттырады.
Ойынмен ұйымдастырылған сабақ балаларға көңілді, жеңіл келеді.

Ойынды іріктеп алуға нақтылы сабақтың мақсаты, мүмкіндіктері мен жағдайларын ескеруге ерекше назар аударған жөн. «Ойыннан басталады»,- десек, баланың ойын жетілдіріп, сабаққа қызығушылығын, белсенділігін арттыру үшін бастауыш сынып мұғалімінің басты қолданатын тәсілі — ойын.
Педагогикалық ойынның маңызы зор. Ойын біріншіден, білу және үйрену, екіншіден, адамның ойнай отырып, өзіндік білім алуы өмір тәжірбесін жинақтауға көмектеседі. Ойынның кәсіптік, әуестену, оқу-жаттығу ойындары сияқты түрлері бар. Ол дем алу, көңіл көтеру бола тұра оқуға, шығармашылыққа, емдеуге, адам қарым-қатынасының типтерінің модельдеріне, еңбекте көрініс табады.

Ойынды ерте заманнан үлкендердің іс-тәжірибесін жеткіншек ұрпаққа жеткізу үшін пайдаланған. Ойын халық педагогикасында, мектепке дейінгі және мектептен тыс мекемелерде кеңінен пайдаланылады. Қазіргі мектепте ойын әрекеті ойын пәнінің тарауын және тақырыбын түсіну үшін өздік технология ретінде, жалпы технологияның элементі ретінде, сабақ немесе оның бір бөлігі ретінде, сыныптан тыс жұмыстың технологиясы ретінде қолданылады.

Еңбек, ойын және оқу ерте кезден-ақ адам тіршілігінің негізгі үш тірегі болып есептелінген. Ол балалар үшін кәмелетке келгенше жүріп өтетін өмір сатысы. Ойын технологиясы балалардың айналасын тану қызметіндегі белсенділігі мен шығармашылығының қалыптасуына жолды кең ашатын табиғи құбылыс. Атақты педагогтар В.А.Сухомлинский, Н.К.Крупская, К.Д.Ушинский ойынның балалардың ой өрісін дамытуда, дүние танымын қалыптастыруда практикалық маңызы зор екенін атап көрсеткен. Қазақ халқының ұлттық ойындарының педагогикадағы ролі туралы алғашқы пікірлерін айтқан Ә.А.Диваев, М.О.Әуезов.

Ойын арқылы оқыту технологиясы бастауыш сыныптарда кеңінен қолданылады. Әр мұғалім технологияның нәтижесін дұрыс болуы үшін мынандай жағдайларды ескеруі қажет.

Әр ойынның тәрбиелік, білімділік, дамытушылық маңызын алдын-ала жете түсініп, оның балаларға қандай нәтиже беретіндігін анықтау
Ойын жүргізетін орынның мүмкіндігі, ойын жабдықтарының эстетикалық талаптарға сай болуы, алдын – ала әзірлеу.

Сыныптағы оқушылардың жас, психологиялық ерекшеліктеріне, білім деңгейлеріне, сөздік қорына сәйкес келуі.

Ойын кезіндегі қозғалыс, техникалық қауіпсіздіктен қамтамасыз ету.
Ойынның, сабақтағы ойын элементтерінің оқушылардың ынтасын тартып, пәнге деген қызығушылығын арттыруға бағытталуы.

Ойын элементтерін тиімді қолдану 1-4 сыныптарда өте тиімді деп ойлаймын, себебі тез жазу, оқу, мазмұндау дағдылары қалыптаспаған оқушыларды бірыңғай жаттығу жұмысы жалықтырады, ал ойын технологиясы керісінше пәнді сүюге, қызығуға ықпал жасайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1.Ойын технологиясының ерекшеліктері. \Интернет
2. «Бастауыш мектептегі ойын технологиясы арқылы оқыту» Калмыкова Е.В. 2007ж
3. «Құзіреттілік және ойын технологиясы» \\ С. Буланов
4. «Креативтілікті дамытудағы ойын технологиясы» \ Интернет

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ АРҚЫЛЫ ТӘРБИЕЛЕУ: ӨНЕР БАЛАЛАРДЫ ҚАЛАЙ ДАМЫТАДЫ

Нұрболатқызы Мақпал
тәрбиеші
Талдысай негізгі мектебі

Мақсаты – өнердің балалардың дамуына әсерін зерттеу және шығармашылық арқылы танымдық, эмоционалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін негізгі аспектілерді анықтау.

Зерттеу мақсаттары

Балалардың дамуына әр түрлі өнер түрлерінің әсерін талдау.

Шығармашылық білім берудің қолданыстағы әдістері мен технологияларын зерттеу.

Өнерді оқу-тәрбие үрдісіне енгізудің мәселелері мен қиындықтарын қарастыру.

Балаларды оқытуда бейнелеу өнерін тиімді пайдалану бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Негізгі бөлім

Балалардың дамуына өнердің әсері

Өнер баланың жеке басының дамуында басты рөл атқарады, оның әлемді жақсы түсінуіне, өз ойын, сезімін білдіруге, пайдалы дағдыларды меңгеруге көмектеседі.

Шығармашылық ойлауды дамыту Сурет салу, музыка, театр және би сияқты шығармашылық әрекеттер қиял мен қораптан тыс ойлауды дамытуға көмектеседі. Балалар жаңа шешімдер табуға, жағдаяттарды талдауға, өз ойын еркін жеткізуге үйренеді.

Эмоционалды дамытуӨнер балаларға өз эмоцияларын жақсы түсінуге және білдіруге көмектеседі. Музыка, кескіндеме немесе театр сабақтары эмпатияны дамытады, стресстен арылуға көмектеседі және эмоционалды интеллектті дамытуға көмектеседі.

Танымдық дағдыларды жетілдіруӨнер іс-әрекеті есте сақтау, зейінді шоғырландыру және логикалық ойлауға жақсы әсер етеді. Музыкамен айналысатын балалар математикадан жақсы нәтиже көрсетеді, ал бейнелеу өнері сабақтарында кеңістікті қабылдау дамиды.
Ұсақ моториканы және үйлестіруді дамыту Модельдеу, сурет салу және музыкалық аспаптарда ойнау ұсақ моториканы дамытуға көмектеседі, бұл өз кезегінде қозғалыстарды үйлестіруді және жазуға дайындықты жақсартады.

Шығармашылық білім берудің әдістері мен технологиялары

Интерактивті әдістер – оқытуда ойын және жобалық технологияларды пайдалану, бұл оқу процесін қызықты және тиімді етеді.

Арт-терапия – балаларда эмоционалды тұрақтылықты және өзін-өзі көрсетуді дамыту үшін өнерді пайдалану.

Цифрлық интеграция – шығармашылық дағдыларды дамыту үшін мультимедиялық құралдар мен бағдарламаларды пайдалану.

Жобалық оқыту – өнердің әртүрлі түрлерін біріктіретін шығармашылық жобаларды жасау.

Өнерді білімге енгізудің мәселелері мен қиындықтары

Қаржының жетіспеушілігі – шығармашылық қызмет үшін материалдар мен құрал-жабдықтарды сатып алу ресурстарының шектеулілігі.

Білікті мамандардың тапшылығы – өнер-білім саласында дайындығы бар мұғалімдердің тапшылығы.

Өнердің маңыздылығын бағаламау – шығармашылық пәндер есебінен дәстүрлі оқу пәндеріне назар аудару.

Бірыңғай стандарттың жоқтығы – өнерді оқу үдерісіне кіріктірудің нақты бағдарламасының жоқтығы.

Білім беруде өнерді енгізу бойынша ұсыныстар

Біріктірілген бағдарламаларды әзірлеу – өнерді негізгі

пәндермен біріктіретін оқу бағдарламаларын жасау.

Мұғалімдердің біліктілігін арттыру – мұғалімдерге шығармашылық білім беру әдістері бойынша курстар мен тренингтер өткізу.

Қаржыландыруды кеңейту – мектептер мен балабақшалардағы шығармашылық бағыттарды дамытуға гранттар мен инвестициялар тарту.

Заманауи технологияларды қолдану – балалардың шығармашылығын дамыту үшін цифрлық құралдарды белсенді енгізу.

Қорытынды

Өнер баланың дамуында маңызды рөл атқарады, шығармашылық, эмоционалдық және танымдық қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Оқу үрдісіне көркемдік пәндерді енгізу оқуды тиімді, қызықты және жан-жақты етеді. Бар проблемалар мен қиындықтарға қарамастан, инновациялық әдістер мен технологияларды қолдану өнерді білім берудің құрамдас бөлігіне айналдыруға көмектеседі. Шығармашылық бастамаларды мектепте де, отбасында да қолдау балалардың өз мүмкіндіктерін ашуға және заманауи қоғамда үйлесімді дамуына көмектеседі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ ТВОРЧЕСКИХ ЗАДАНИЙ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ

Посохина Елена Михайловна
учитель начальных классов

I. Введение

Актуальность темы

Развитие творческой активности младших школьников является одной из ключевых задач современной образовательной системы [1]. В условиях постоянного роста информационного потока и внедрения цифровых технологий важно не только давать детям знания, но и формировать у них способность самостоятельно мыслить, анализировать, генерировать новые идеи. Литературное чтение, как предмет, играет важную роль в развитии воображения, эстетического восприятия и эмоционального интеллекта. Использование творческих заданий на уроках литературного чтения позволяет активизировать познавательную деятельность учащихся, вовлекать их в процесс обучения, а также формировать интерес к национальной культуре и литературному наследию Казахстана [2].

В начальной школе дети обладают высокой познавательной активностью, склонны к экспериментам, любят фантазировать и сочинять. Однако традиционные методы изучения литературы, предполагающие только чтение и пересказ текста, не всегда учитывают эти особенности. В результате дети могут терять интерес к литературному чтению, а процесс восприятия художественного текста становится пассивным [3]. Именно поэтому внедрение системы творческих заданий становится важным инструментом для поддержания мотивации и развития индивидуальных способностей школьников.

Цель:

- Исследовать и обосновать эффективность системы творческих заданий для развития творческой активности младших школьников на уроках литературного чтения.

Задачи:

1. Рассмотреть методологические основы использования творческих заданий.
2. Определить наиболее эффективные виды творческих заданий.
3. Провести анализ результатов применения творческих заданий в учебном процессе.
4. Выявить трудности, возникающие при реализации творческих методик, и предложить пути их решения.

II. Основная часть

1. Педагогическая практика, технологии, методы и подходы:

При работе над развитием творческой активности младших школьников я использую различные педагогические технологии:

1. Игровые технологии – включение элементов игры в учебный процесс делает обучение более интересным и мотивирующим. Например, инсценировки сказок, литературные викторины, ролевые игры [4].
2. Метод проектов – позволяет детям самостоятельно искать информацию, структурировать её и представлять в творческой форме. Например, создание «Сборника сказок нашего класса» или изготовление «Книжной рекламы» [5].
3. Кейс-метод – постановка проблемных вопросов перед учениками и поиск совместных решений. Например, дискуссии «Как бы вы поступили на месте героя?» [6].
4. Работа с иллюстрациями – анализ обложек книг, рисование сцен из произведений, создание комиксов по мотивам рассказов [7].
5. Групповая работа – позволяет учащимся учиться взаимодействовать друг с другом, обмениваться идеями и предлагать нестандартные решения [8]

Эти методы и технологии помогают разнообразить учебный процесс, сделать его динамичным и продуктивным, а также формировать у детей интерес к литературе и чтению.

2. Анализ использованных методик

Применение данных методов позволяет не только повысить интерес учащихся к литературе, но и развить их эмоционально-образное мышление, речь и коммуникативные навыки [3].

3. Проблемы при использовании творческих заданий и их решения

Проблема 1: Недостаточная инициативность некоторых учеников

Некоторым детям сложно включаться в творческую

деятельность из-за неуверенности в своих силах.
Решение: Создание комфортной атмосферы, похвала за любую попытку, групповая работа.
Проблема 2: Ограниченное время на выполнение заданий. Некоторые задания требуют больше времени, чем отведено по учебному плану.
Решение: Разбивка на этапы, выполнение части задания в классе, а части – дома, использование игровых методов для ускорения процесса.
Проблема 3: Недостаточная включенность родителей. Не все родители поддерживают творческую деятельность ребенка.
Решение: Проводить родительские собрания, разъяснять важность творческих заданий, привлекать родителей к участию в совместных проектах.
4. Обоснование выбора методов и технологий
Методы творческих заданий были выбраны на основе следующих критериев:

- Учет возрастных особенностей детей [1].
- Доступность выполнения заданий.
- Возможность интеграции в учебный процесс. [4].
- Развитие самостоятельности и креативности учащихся [2].

5. Результаты работы
В ходе проведения уроков с применением творческих заданий мною были выявлены следующие результаты:

- Повышение интереса к чтению. [1].
- Развитие воображения и нестандартного мышления. [3].
- Повышение активности детей в обсуждениях и анализе произведений. [2].
- Улучшение навыков устной и письменной речи. [4].

6. Примеры творческих заданий:
Задание 1: Комикс по произведению. Ученики выбирают ключевые сцены произведения и создают на их основе комикс. Задание 2: «Фантазируем по обложке». До прочтения книги дети рассматривают её обложку и придумывают, о чём может быть эта история. После прочтения они сравнивают свои догадки с реальным сюжетом. Задание 3: «Персонаж в новом времени». Бердибек Сокпакбаев «Меня зовут Кожа». Представьте, что Кожа попал в наше время. Как бы он вел себя в современной школе? Какие гаджеты использовал бы? Напишите короткий рассказ или нарисуйте комикс. Задание 4: «Сказка наоборот». Дети переписывают известную сказку с точки зрения антагониста (например, рассказывают историю от лица Волка из «Лиса и волк»). Задание 5: «Коллективное стихотворение». Ученики совместно сочиняют стихотворение, используя заданные слова или рифмы. Можно взять за основу стихотворения казахстанских поэтов, например, Мухтара Ауэзова. Задание 6: «Секретное письмо от Батыра». Ануар Алимжанов «Батыр». Представьте, что Батыр написал вам письмо из прошлого. Что бы он рассказал о своих подвигах? Какой совет дал бы вам? Напишите ответное письмо. Задание 7: «Живое стихотворение». Марфуга Айдарова (детские стихи). Ученики читают стихотворение и инсценируют его: изображают движения, мимику, звуки, соответствующие содержанию. Можно создать видеоролик.. Задание 8: «Диалог с персонажем». Музафар Алимбаев. Представьте, что вам выпала возможность поговорить с главным героем произведения. Какие вопросы вы бы ему задали? Напишите небольшой диалог. Задание 9: «Персонажи на месте друг друга». Сапаргали Бегалин «Шокан Уалиханов». Представьте, что Шокан Уалиханов оказался в современном мире. Какую профессию он бы выбрал? Какие научные исследования мог бы вести? Напишите мини-рассказ. Задание 10: «День из жизни героя». Мухтар Ауэзов «Көксерек». Представьте, что вы – главный герой рассказа. Опишите один день из его жизни от первого лица. Какие эмоции вы испытываете? Какие события происходят? Задание 11: «Кто где живёт?» (групповая работа). Ермек Аманжолов «Звери и их дома». Разделите класс на группы. Каждая группа получает карточку с описанием животного из произведения. Дети должны нарисовать его дом и рассказать, почему именно там оно живёт. Задание 12: «Живая картина» (групповая работа). Мариям Хакымжанова «Наурыз». Делим класс на группы. Каждая группа изображает сцену из стихотворения: встречу весны, подготовку к празднику, праздничный стол. Используйте костюмы и предметы. Остальные дети должны угадать сцену.
7.Результаты и анализ.
В ходе внедрения системы творческих заданий на уроках литературного чтения были выявлены следующие положительные результаты [9]:

- Увеличение интереса к чтению: дети активнее берут книги в библиотеке, обсуждают прочитанное, проявляют инициативу в выборе дополнительных произведений.
- Развитие речевых навыков: выполнение творческих заданий, таких как составление рассказов, написание мини-сценариев, способствует развитию устной и письменной речи.

- Улучшение взаимодействия в классе: групповые задания помогают развивать коммуникативные навыки, учат детей работать в команде.
- Повышение уровня осмысленного чтения: работа с текстами в нестандартной форме (например, в виде инсценировок или создания комиксов) помогает глубже понять произведение [10].

Однако в процессе работы возникли и определённые трудности. Некоторые учащиеся испытывают сложности с самостоятельным творческим мышлением, им требуется дополнительная помощь и наводящие вопросы [11]. Для таких детей использую адаптированные задания, например, работа по

опорным схемам или частично заполненным текстам.

III. Заключение

Использование творческих заданий на уроках литературного чтения доказало свою эффективность. Дети становятся более активными, проявляют инициативу, учатся анализировать произведения и высказывать собственное мнение [12]. Такой подход способствует не только развитию творческих способностей, но и формированию навыков критического мышления, умения работать в команде, презентовать свои идеи.

Для дальнейшего совершенствования данной методики я рекомендую:

1. Разработку системы разноуровневых заданий, которые учитывают индивидуальные особенности учащихся [13].
2. Активное использование цифровых технологий для создания интерактивных заданий и проектов [14].
3. Расширение перечня произведений казахстанских писателей, изучаемых в начальной школе, с включением современных детских авторов [15].
4. Организацию внеурочных мероприятий, таких как литературные квесты, театральные постановки, конкурсы иллюстраций к прочитанным произведениям [16].
5. Использовать разнообразные методики: драматизацию, комиксы, коллективные сочинения.
6. Вовлекать родителей в творческий процесс.
7. Развивать межпредметные связи, интегрируя литературное чтение с изобразительным искусством и театрализованной деятельностью.

Таким образом, систематическое применение творческих заданий на уроках литературного чтения может значительно повысить интерес младших школьников к изучению литературы, способствовать их всестороннему развитию и формированию позитивного отношения к чтению.

IV. Список использованных источников

1. Выготский Л.С. Психология развития ребенка. – М.: Педагогика, 1984.

2. Елкибаев С.Ж. Методика преподавания казахской литературы в начальной школе. – Алматы: Алматыкітап, 2017.

3. Брунер Дж. Психология познания. – М.: Прогресс, 1977.

4. Джанбекова Г.С. Использование игровых технологий на уроках литературного чтения. // Вестник образования Казахстана, 2021.

5. Макаренко А.С. Методика воспитательной работы. – М.: Просвещение, 1986.

6. Дьяченко В.К. Совместно-индивидуальная деятельность учащихся. – М.: Педагогика, 1991.

7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2003.

8. Васильева В.А. Инновационные методы преподавания литературы. // Педагогика и творчество, 2020.

9. Анализ эффективности творческих заданий в начальной школе: исследование 2022 года. // Казахстанский образовательный журнал.

10. Педагогические технологии литературного образования. – Алматы: НЦПК «Өрлеу», 2019.

11. Исследования влияния творческих методов на усвоение литературы. – Алматы: Казахстанская академия образования, 2023.

12. Баймуханова Н.К. Чтение и развитие творческого мышления младших школьников. – Нур-Султан: НЦПК, 2018.

13. Применение интерактивных методов в начальной школе. – Караганда: Университет им. Букетова, 2021.

14. Жумагалиева А.Т. Использование цифровых технологий в литературном образовании. // Вестник НИЦ Казахстана, 2022.

15. Чтение казахстанских детских писателей: влияние на развитие детей. // Научный журнал «Образование XXI века», 2023.

16. Опыт внедрения литературных квестов и проектов в школах Казахстана. – Алматы: Алматыкітап, 2020.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

Рахимова С.Р.
СШ№12 учитель информатики

Современные технологии стремительно развиваются, и образование не остается в стороне. Искусственный интеллект (ИИ) и образовательные платформы открывают новые горизонты для преподавания информатики, делая процесс обучения более эффективным, персонализированным и интерактивным.

Искусственный интеллект в обучении информатике

ИИ на уроках информатики используется для автоматизации рутинных задач, адаптации учебных материалов и повышения интереса учащихся. Среди ключевых направлений применения ИИ можно выделить:

1. Персонализированное обучение – алгоритмы ИИ анализируют успеваемость учеников и предлагают индивидуальные задания в зависимости от их уровня знаний.
2. Автоматическая проверка заданий – системы на базе ИИ могут проверять код, анализировать синтаксические ошибки и предлагать улучшения, что значительно экономит время учителя.
3. Виртуальные ассистенты и чат-боты – помогают отвечать на вопросы учеников в реальном времени, предоставляя пояснения по темам и заданиям.
4. Генерация учебных материалов – ИИ способен адаптировать содержание уроков под уровень подготовки учеников, создавая понятные объяснения и примеры.
5. Анализ данных об успеваемости – на основе собранных данных учителя могут корректировать учебные планы и методы преподавания.

Использование специализированных платформ делает обучение информатике более доступным и интересным. Популярные платформы, которые активно применяются в образовательном процессе:

1. Code.org – идеальна для изучения основ программирования, предлагает визуальное программирование и курсы для начинающих.
2. Scratch – платформа для создания анимаций и интерактивных историй, что помогает развивать алгоритмическое мышление у младших школьников.
3. Stepik – предоставляет курсы по программированию, алгоритмам и анализу данных, поддерживает автоматическую проверку кода.
4. Khan Academy – содержит курсы по информатике, математике и другим дисциплинам, предлагая пошаговые объяснения и задания.
5. Coursera и Udacity – предлагают курсы от ведущих университетов и IT-компаний, полезны для углубленного изучения тем.

Преимущества внедрения ИИ и образовательных платформ в учебный процесс

Интеграция ИИ и онлайн-платформ в обучение информатике дает ряд значительных преимуществ:

- Индивидуальный подход – каждый ученик получает материалы, соответствующие его уровню знаний и темпу обучения.
- Экономия времени – автоматизированные системы помогают преподавателям проверять задания и анализировать успеваемость.
- Повышение вовлеченности – интерактивные задания, геймификация и виртуальные ассистенты делают обучение интересным и мотивирующим.
- Доступность знаний – ученики могут изучать материал в удобное для них время, что особенно важно при дистанционном обучении.

Заключение

Использование искусственного интеллекта и образовательных платформ в преподавании информатики – это важный шаг в развитии современного образования. Они помогают не только улучшить качество обучения, но и сделать его более адаптивным, удобным и увлекательным. Учителям важно внедрять инновационные технологии в учебный процесс, чтобы подготовить учащихся к вызовам цифровой эпохи.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПЕДАГОГТАРДЫҢ ҮЗДІКСІЗ КӘСІБИ ДАМУЫ

Рисжанова Эльмира Амангельдиновна
бастауыш класс мұғалімі
Ақтөбе облысы Хромтау ауданы Хромтау
№4 орта мектебінің

Қазіргі таңда білім беру парагдимасы өзгеріп, білім берудің мазмұны жаңарды, білім беруге деген жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болды. Білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер түрлі бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол аша отырып, тәрбие мен білім беру ісін жоғары деңгейге көтеруді қажет етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті-ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологиясы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу»,- деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері атап көрсетілген.

Бүкіл әлемде білім беру жүйелерінің келешек ұрпаққа қандай білім беретіні туралы мәселе қайта қаралуда. Осы мәселе аясында «Балалар XXI ғасырда табысты болу үшін нені үйрену керек?» және «Оқытудың тиімді әдістері қандай?» деген тәрізді негізгі сұрақтар туындайды. Бұл сауалдар оқу бағдарламасымен және оқу бағдарламасын жүзеге асыруда пайдаланылатын педагогикалық тәсілдермен тығыз байланысты. Қазіргі кезде оқу бағдарламасындағы ұлттық стандарттарға, бағалауға, оқулықтар мен оқыту әдістеріне қатысты білім беру саласындағы өзекті құндылықтар мен мақсаттар мектеп білім алушыларының жалпы үлгерімін арттыруды, сондай-ақ инновация мен көшбасшылықты енгізу үшін талап етілетін дағдыларды дамытуды, іске асыруды және ауқымды халықаралық тәжірибемен өзара әрекеттесуді көздейді. Жаңартылған оқу бағддарламасы мен бағалау жүйесін енгізу аталған міндеттерді шешу үшін қабылданған шаралардың бірі болып табылады.

Оқу бағдарламалары мен оқу жоспарлары белгілі бір пән және сынып аясында білім алушылардың нені оқып, нені үйрену қажет екендігін айқындау үшін қолданылады. Сонымен қатар, жекеленген пәнді оқыту мазмұнына қысқаша шолу ұсына отырып, бұл құжаттар мүдделі талаптарға оқушылардың белгілі сынып аясында оқу бағдарламасы бойынша жалпы түсінік алуына, белгілі бір сыныпта оқушылардың қандай білім, білік, тәжірибе жинақтайтынын анықтауға мүмкіндік береді. Мұғалім әрбір кезеңде қолданатын оқыту үлгілеріне (жеке, жұптық, топтық, бүкіл сыныптық), оқытудың әдіс-тәсілдеріне мән беруі керек, себебі белсенді сабақта мұғалім мен білім алушының атқаратын қызметі мен іс-әрекеттерінде үлкен өзгеріс бар; сабақты жоспарлағанда мұғалім педагогикалық іс-әрекетінің мазмұнын анық көрсетеді, яғни өзінің және білім алушыларының орындайтын әрекеттерін ашып көрсетеді. Белсенді сабақта білім алушылардың әрекеті танымдық, коммуникативтік және өзін-өзі басқару түрғысында көрініс табады. Оқу мақсаттары нені оқып-білу және нені бағалай алу керектігін көрсетеді. Егер нәтижесінде неге қол жеткізуіміз керектігін білмесек, оқу мен оқытудың табыстылығын бағалау да мүмкін емес. Бағалау критерийлері оқу мақсатына жетуге бағытталған қадамдар ретінде қарастырылады. Бағалау критерийлерін нақты анықтамай қалыптастырушы бағалауды тиімді жүргізу мүмкін емес. Сабақтың әдістемелік жобасын құру барысында мұғалім белсенді оқу әдістерін ұтымды қолдану арқылы оқу мақсаттарының орындалуына барынша қол жеткізуді ұстанады. Мұнда оқу-танымдық үдерістердің табыстылығына әсер ететін ынталандыру, жағымды психологиялық орта орнату, білім алушылардың жеке және жас ерекшеліктерін ескеру сияқты маңызды мәселелерді басты назарға алу керек.

Жаңаша білім беру жүйесінде белсенді оқытудың әдістері жеке тұлғаның қалыптасуында маңызы зор. Оқытудың белсенді әдістері-оқу материалын игеру үдерісінде білім алушыларды белсенді ойлау және практикалық әрекетке итермелейтін әдістер. Белсенді оқыту мұғалімнің дайын білімді баяндауына, оларды есте сақтауы мен қайта жаңғыртуына емес, білім алушылардың

белсенді ойлау және практикалық әрекет үдерісінде өз бетінше білімдер мен біліктерді меңгеруіне бағытталған әдістер жүйесін пайдалануды білдіреді. Белсенді оқыту әдістерінің ерекшеліктері олардың негізінде практикалық және ойлау әрекетіне ояту жатыр. Онсыз білімдерді игеру алға жылжушылық болмайды. Оқытудың белсенді әдістерінің пайда болуы және дамуы оқытудың алдына білім алушыларға білім ғана беріп қоймай, танымдық қызығушылықтар мен қабілеттердің, шығармашылық ойлаудың, өз бетінше ақыл-ой еңбегінің қалыптасуы мен дамуын қамтамасыз ету т.б. жаңа міндеттер қойылумен байланысты.

Белсенді оқытудың мәні-оқу үдерісі іс жүзінде барлық білім алушы таным үрдісіне тартылатындай болып ұйымдастырылуында.

Сабақтың тиімділігін және табыстылығын қамтамасыз ету- мұғалімнің айтарлықтай күш-жігерін жұмсауын қажет етеді. Дегенмен, сабақтың тиімділігін арттыру әрбір педагогтің қолынан келетіні анық. Тиімді сабақты ұйымдастыруда кездесетін мәселелер: сабақта қолданатын әдіс-тәсілдердің бірсарындылығы; сабақта уақытты тиімді қолданбау; проблемалық оқыту элементтерін сирек қолдану; сабақта АКТ тиімді қолданбау; барлық білім алушылардың танымдық әрекетке тартылуын қамтымау; сабақтың және тапсырмалардың логикалық құрылымына мән бермеу; сабақта көрнекі құралдардың жеткіліксіздігі; жаттығулар мен тапсырмаларды немқұрайлы таңдау; оқушыларды шектен тыс көп тапсырмалармен жалықтыру.

Аталған қиындықтарды шешу жолдарының бірі-сындарлы оқыту теориясын басшылыққа алып сабақты белсенді әдістер қолдану арқылы тиімді жоспарлау болып табылады.

Табыстылыққа ұмтылу-оқу мен оқытудың негізгі мақсаты. Білім алушыларды оқыту және тәрбиелеу алдын ала болжауға мүмкін болмайтын көптеген жағдайларға тәуелді күрделі үдеріс. Оқудың табыстылығы пәннің ерекшелігіне сәйкес тиімді әдістерді таңдай білетін мұғалімнің шеберлігіне байланысты болатыны анық. Сонымен қатар мұғалімнің мәдениеті мен білім алушыларға деген сүйіспеншілігінің ең маңызы зор. Егер білім алушы сабақтан жаңа нәрсе үйреніп, өзіне көңілі толып шықса, сабақтың жақсы өткені, мұғалімнің еңбегі табысты болғаны, ал егер білім алушы сабақтан ештеңе үйренбей, немқұрайлы көңіл-күймен шықса-сабақтың сәтсіз болғаны; демек мұғалімнің ойлануы керек деген сөз. Дегенмен сабақтың табысты болуы тек мұғалімге қатысты нәрсе емес, білім алушының ынта-жігері мен өзінің білім алуына деген жауапкершілігіне де байланысты. Сабақта әрбір білім алушының өзіндік маңызын және өзінің қаншалықты табысты болғанын сезіне білуі қажет. Бұл үшін мұғалім дайын, жаттанды білім беруден арылып, білім алушыны жаңа білімді өздігінен игеруіне бағыттауы керек.

Сабақта белсенді әдістер қолдану білім алушының өзіндік рефлексия жасау дағдыларының дамуына, сыныптағы жалпы жұмысқа үлес қосып, қатысқанын сезінуге, оқу үдерісінің белсенді мүшесі болуына, танымдық белсенділігінің артуына мүмкіндік береді. Сондай-ақ , мұғалімнің сабағын қызықты ұйымдастыруына, білім алушыларының танымдық әрекетін күшейтіп, өзінің кәсіби шеберлігін шыңдай түсуіне ықпал етеді.

Оқу пәндері арасында байланыс орнату білім беру бағдарламасының аясын кеңейтіп, тереңірек білім алуға мүмкіндік береді, көптеген дағдыларды қалыптастырады, түсінік пен дағдыларды дамытуға көмектесе алады, оқудың анағұрлым саналы меңгерілуіне көмектеседі, оқуға деген уәжді арттыра алады.

Білім алушылардың қажеттілігін қанағаттандыру тәсілінде білім алушылардың оқуға қолдау көрсету мақсатында тексеру және кері байланыс ұсынылады. Яғни, уәжді және өзін-өзі бағалау деңгейін арттыра отырып қай бағытта оқыту керектігі анықталады. Сонымен бірге білім алушылардың өз жұмысын жақсартуына мүмкіндік беріп, білім алушылардың барынша тиімді оқу жолдарын түсінуіне көмектеседі.

Қорыта айтқанда,оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану-заман талабы болып отыр. Ендеше біздер-ұстаздар қауымы, заман ағымынан қалмай, білім алушылардың бойына білім, білік дағдыларын сіңіруіміз керек. Болашақ ұрпақты бәсекеге қабілетті елдің толық біліммен қаруландыру арқылы біз бабалар аманатын орындаған ұлт бола аламыз.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ РЕЧЕМЫСЛИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ ЧЕРЕЗ РАБОТУ С ТЕКСТОМ

Сагиндыкова Айсулу Думановна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Самарская общеобразовательная школа»

Государственный образовательный стандарт ориентирует учителя на необходимость формирования коммуникативной компетенции и обеспечения развития речемыслительных способностей ребенка. Школа должна научить учащихся осмысливать новые знания, увязывать их с жизненным опытом на основе формирования умения учиться.

Коммуникативная компетенция включает знание необходимых языков, способов взаимодействия с окружающими людьми и событиями, навыки работы в группе, владение различными социальными ролями в коллективе. Ученик должен уметь рассказать о себе, написать письмо, анкету, заявление, задать вопрос, вести диалог. Языковая компетенция предполагает знание языковых норм, в том числе орфографических и пунктуационных. Именно языковая и коммуникативная компетенции способствуют формированию умений и навыков речевого общения.

По мнению русского лингвиста и психолога А.А.Леонтьева, для полноценного общения человек должен располагать целым рядом умений: быстро и правильно ориентироваться в условиях общения, уметь спланировать свою речь, правильно выбрать содержание, найти адекватные средства выражения мысли и обеспечить обратную связь. А значит формирование умений связно изложить мысли в устной форме, анализировать, умение высказать свое мнение – одно из важных направление в развитии речемыслительной деятельности учащихся.

Основной целью обучения русской речи в школах с нерусским языком обучения является формирование коммуникативной компетенции как способности организовать свою речевую деятельность соответствующими языковыми средствами в различных ситуациях общения.

Поэтому для этого необходимо создавать на каждом уроке условия речевого общения. Речевая деятельность формируется во всех её видах: чтении, говорении, письме, аудировании.

Текстоцентрический подход – необходимое условие достижения нового качества образования, главным содержанием которого является формирование у учащихся коммуникативных компетенций. Текст является самой крупной единицей языка и одновременно единицей речи.

Дать современный урок на уровне требований сегодняшнего дня непросто.

Как развивать речь и мышление учащихся? Как сформировать коммуникабельную личность? Думаю, что эти вопросы задают себе все современные учителя. Наиболее эффективной формой в данном направлении является работа с текстом на уроках русского языка и литературы. Она является одним из условий развития творческого мышления учащихся, улучшения качества речи,пополнения словарного запаса. Через текст реализуются все цели обучения в комплексе: образовательная, развивающая, коммуникативная, воспитательная.

На своих уроках стараюсь использовать разные способы учебной деятельности: коммуникативно-развивающей, воспроизводящей, реконструктивной. Это ответы на вопросы с доказательством, комментирование иллюстраций, опорных схем, таблиц, построения связного текста, самые различные типы речевых сообщений учащихся.

В своей педагогической практике использую стратегии смыслового чтения. Стратегии смыслового чтения - это комбинации приемов, которые используют учащиеся для восприятия текстовой информации и ее переработки в соответствии с коммуникативно-познавательной задачей. Стратегиальный подход учит анализировать, отбирать, интегрировать и воспитывает независимого, мыслящего читателя. В случае успеха ученик запоминает свои способы и переносит их в другие ситуации, что делает стратегию универсальной. Данная технология включает в себя три этапа работы с текстом:

I этап. Работа с текстом до чтения. Предтекстовые стратегии нацелены на постановку задач чтения, актуализацию предшествующих знаний и опыта, а также на создание мотивации к чтению.

II этап. Работа с текстом во время чтения. К стратегиям текстовой деятельности относятся приёмы, которые помогают управлять процессом осмысления текста во время чтения.

III этап. Работа с текстом после чтения. Целью

послетекстовых стратегий является применение, использование материала в самых различных ситуациях, формах, сферах, включение его в другую деятельность. Стратегии связаны с усвоением, обсуждением прочитанного.

Перед чтением текста использую приемы -антиципации (предвосхищение, предугадывание предстоящего чтения) – определение смысловой, тематической, эмоциональной направленности текста, выделение его героев по названию произведения, имени автора, ключевым словам, по иллюстрации. «Ассоциативное гнездо», «Ключевые слова», «Корзина предположений», «Мозговой штурм», «Глоссарий», «Ориентиры предвосхищения», «Вопросы для припоминания», «Рассечение вопроса», «Предваряющие вопросы», «Иллюстрации содержания», «Лови ошибку», «Прогнозирование» ,«Дерево ожиданий»и др.

Например «Ориентиры предвосхищения» - это такой прием ,где предлагается заполнить таблицу до чтения текста, а затем после изучения текста внести корректировку.

До чтения текста	Суждения	После чтения текста
✓	Синтаксис – это раздел науки о языке, в котором изучаются словосочетание, предложение, правила их построения.	
✓	Предложение – основная единица синтаксиса	
✓	По цели высказывания все предложения делятся на повествовательные, вопросительные и побудительные.	

Во время чтения текста использую такие стратегии как «Чтение в кружок», «Чтение вслух», «Просмотровое чтение»,«Попеременное чтение», «Чтение с вопросами», «Чтение с остановками» , «Чтение с пометками», «Диалог с текстом», «Диалог с автором» и др.

После чтения текста использую приемы такие, как «Отношения между вопросом и ответом», «Вопросы после текста», «Тайм-аут», «Перепутанные логические цепочки», «Мозаика», «Проверочный лист», «Три предложения»,«Тонкие и толстые вопросы», «Перепутанные цепочки»,«Снежный ком», «Узелки на память» и др. Например, прием «Лови ошибку», заранее подготавливаем текст, содержащий ошибочную информацию, и предлагаем учащимся выявить допущенные ошибки. Дети анализируют предложенный текст, пытаются выявить ошибки, аргументируют свои выводы. Далее предлагаем изучить новый материал, а затем вернуться к тексту задания и исправить те ошибки, которые не удалось выявить в начале урока. Такой материал можно предложить и для анализа, и для творческой переработки текста, и для выражения собственного мнения. Например, учащимся 5 класса при изучении темы «Имя прилагательное» было предложено задание выявить в тексте допущенные ошибки.

1.Имя прилагательное - это самостоятельная часть речи, которая обозначает предмет. И отвечает на вопросы который ? что? Имя прилагательное не изменяются. Они делают нашу речь невыразительной и неточной.Или в 6 классе при изучении темы «Союзы»1. Союз- это самостоятельная часть речи, которая выражает зависимость одних слов от других слов в словосочетании и предложении. Союзы, состоящие из одного слова, - простые, а состоящие из двух и более слов,- составные. Союзы делятся на сочинительные и подчинительные, производные и непроизводные.

После чтения текста можно предложить проверочный лист «Краткий пересказ»:

1.Названа основная мысль текста да- нет

2.Названы главные мысли текста и ключевые слова да- нет

3.Части правильно следуют друг за другом да- нет

4.Абзацы связаны между собой да- нет

5.Содержание изложено своими словами с сохранением лексических единиц автора да- нет

Такие проверочные листы можно составить по разным видам работ/ диктант, сочинение, изложение, контрольное списывание, выразительное чтение и т.д/ Приём «Перепутанные логические цепочки» / «Мозаика»/

«Снежный ком». Дополняя друг друга по предложению, дети составляют логический рассказ по изученному материалу. Это может быть абсолютно любая тема («Имя прилагательное», «Причастие», «Образ людей моря» и т.д.). Приём универсален и позволяет охватить большую часть класса.

«Три предложения» - логическая операция по выделению главного. Прием делающий изучение нового материала занимательным. Правило – изложить это «главное» в трех простых предложениях. Учащиеся работают с печатным текстом. Это может быть пункт из параграфа, короткий текст, абзац или документ. Побеждает тот, у кого рассказ короче, при котором передается точное содержание. Данный прием позволяет развивать очень важное умение – выделять

главное.

Примерный план анализа текста любого типа речи включает в себя : выразительное чтение, словарная работа, тема, идея текста, стиль,тип текста, выразительные средства и их роль.

Для учеников казахской школы овладение русской речью – это сложный, длительный процесс. Он включает в себя постоянное обогащение словарного запаса и синтаксического строя речи, формирование умений и навыков составления связного текста, развитие устной речи, овладение нормами русского литературного языка.

Чтобы знание становилось инструментом, ученик должен уметь с ним работать:

- применять его;
- искать условия и границы применимости;
- преобразовывать, расширять и дополнять;
- находить новые связи и соотношения;
- рассматривать в разных моделях и контекста.

В заключение хочу сказать, что язык - явление социальное, он служит основным средством передачи культуры и общения. Языком нельзя овладеть вне социального взаимодействия, то есть без общения с другими людьми.

Список использованной литературы:

1.Образовательная программа курсов повышения квалификации педагогических кадров по предметам начальных и средних классов в школах с нерусским языком обучения в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан. Руководство для учителя. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016.

3.Сорокопытова О.Г. « Работа с текстом на уроках русского языка как средство интеллектуального и речевого развития учащихся»(интернет-ресурс)

4.Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. – М.: Лабиринт, 2004.–320 с.

ТІЛ ҚҰПИЯСЫ» БАҒДАРЛАМАСЫ

Султангазина Гульнар Сырымовна
Астана қаласы
Қазақ тілі мұғалімі

Мақсаты:
«Тіл құпиясы» бағдарламасының басты мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының қазақ тілінде қарым-қатынас жасау дағдыларын дамыту, олардың сөздік қорын кеңейту және күнделікті өмірлік жағдаяттарда тілді еркін қолдануға үйрету.
Міндеттері:
• Оқушыларды қазақ тілінде қарапайым әрі еркін сөйлеуге үйрету, олардың тілдік кедергілерін жою;
• Диалогтік және монологтік сөйлеуді дамыту арқылы өз ойын нақты әрі түсінікті жеткізу дағдыларын қалыптастыру;
• Сөздік қорды белсенді түрде толықтыру, күнделікті қарым-қатынаста жиі қолданылатын сөздер мен сөз тіркестерін меңгерту;
• Интерактивті әдістер мен рөлдік ойындар арқылы тіл үйренуге деген қызығушылықты арттыру;

Кіріспе:
Бастауыш сынып оқушыларының тілдік дағдыларын қалыптастыру – олардың болашақ білім алу үдерісінің негізі. «Тіл құпиясы» бағдарламасы оқушылардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, олардың сөздік қорын кеңейтуге және қазақ тілін күнделікті өмірде еркін қолдануға бағытталған. Бағдарлама сөйлеу мәдениетін қалыптастыру, тілдік ортаға бейімдеу, коммуникативтік құзыреттілікті жетілдіру қажеттілігінен туындады

Қазіргі заман талабына сәйкес, оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру, өз ойын анық жеткізе білу және түрлі жағдаяттарда қазақ тілінде еркін қарым-қатынас жасауға үйрету маңызды. Тілді меңгеру – бұл тек грамматикалық ережелерді жаттау ғана емес, сонымен қатар оны шынайы өмірде қолдану. Осыған байланысты бағдарламада оқушылардың күнделікті өмірде жиі кездесетін жағдайларда сөйлесуге бейімделуі басты назарға алынған. Сабақтар түрлі тақырыптарды қамтиды, мысалы, танысу, өзің туралы айту, мектептегі өмір, үзіліс кезіндегі қарым қатынас, асханада тамақтану мәдениеті, аурухана мен дәріханадағы диалогтар, шаштаразда қызмет көрсету тәртібі, дәмханалар мен азық-түлік дүкендерінде тапсырыс беру, киім дүкеніндегі әңгімелесу, базарда сауда жасау, туған күн мерекесін ұйымдастыру, кітапханадағы кітап таңдау, телефонмен сөйлесу, қонақ күту және бару, жыл мезгілдері туралы әңгімелеу, саябақта демалу, достармен қарым-қатынас, отбасылық өмір, ауыл өмірі, қазақтың ұлттық ойындары мен салт-дәстүрлері, бата беру, тілектер айту және ұлттық мерекелерді атап өту сияқты тақырыптар қамтылады. Бағдарлама оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып құрылды және олардың табиғи қызығушылығын қолдайды.
Әр тақырып шынайы өмірлік жағдайлармен байланысты болғандықтан, балалар өздерін еркін сезінеді және тілді белсенді қолдануға ынталанады. Сонымен қатар, бағдарламада диалогтік оқыту әдісі кеңінен қолданылады. Оқушылар рөлдік ойындар арқылы түрлі жағдаяттарда тілдік қарым-қатынасқа түсіп, сөйлеу дағдыларын дамытады. Практикалық тапсырмалар мен ойын элементтері арқылы тіл үйрену үдерісі жеңіл әрі қызықты өтеді.
Бағдарлама тілді меңгерудің психологиялық, педагогикалық және лингвистикалық негіздеріне сүйене отырып жасалды. Ғылыми зерттеулерге сәйкес, тілді меңгеру барысында оқушыларға ең алдымен ауызша сөйлеу дағдыларын қалыптастыру қажет. Сол себепті бағдарламада тыңдау, түсіну, сөйлеу және жазу дағдыларын біртіндеп дамытуға ерекше мән беріледі. Қазіргі әдістемелік тәсілдерге сәйкес, сабақ барысында оқушылардың белсенділігі мен дербестігі арттырылып, олар өз бетімен ой қорытуға және пікір білдіруге үйренеді.
Бағдарламаның жаңашылдығы – оның практикалық бағыттылығында. Дәстүрлі оқыту әдістерінен ерекшелігі – оқушылардың тілдік қарым-қатынаста өздерін еркін сезінуіне мүмкіндік беру. Ситуациялық әдістер, коммуникативтік ойындар, диалог құру, сахналық қойылымдар, жобалық жұмыстар сынды әдістерді қолдану арқылы тілді үйрену үрдісі оқушылар үшін қызықты әрі тиімді болады. Сонымен қатар, бағдарламада интерактивті

технологиялар кеңінен қолданылады. Оқушылардың тілдік әрекеттерін жандандыру үшін видео, аудио материалдар, анимациялар және сандық ресурстар пайдаланылады.

Педагогикалық орындылығы жоғары, себебі бағдарлама оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай әзірленген. Оқыту барысында жеке, жұптық, топтық жұмыстар ұйымдастырылып, әр баланың өз қабілеті мен мүмкіндігіне қарай даму траекториясы жасалады. Сабақ барысында мұғалім мен оқушы арасындағы өзара қарым-қатынасқа ерекше мән беріледі, бұл оқушылардың өзін-өзі еркін сезінуіне, қателесуден қорықпауына, өз ойын ашық айтуына ықпал етеді. Теориялық маңыздылығы – бағдарламаның тіл үйренудің ғылыми қағидаларына негізделуінде. Бағдарлама психолингвистика, когнитивті лингвистика, тіл үйренудің жас ерекшеліктеріне қатысты теориялармен ұштасып жатыр. Балалардың тілді қабылдау ерекшеліктерін ескере отырып, бағдарламада түрлі тәсілдер қарастырылған. Әсіресе, тілді сезіну, дыбыстарды дұрыс айту, грамматикалық құрылымдарды интуитивті түрде меңгеру дағдылары дамытылады. Практикалық маңыздылығы – оқушылардың алған білімін күнделікті өмірде қолдана алуында. Бағдарлама арқылы олар әртүрлі жағдаяттарда өз ойын қазақ тілінде еркін жеткізіп, түрлі қарым-қатынас формаларын меңгереді. Бұл болашақта олардың қоғамда белсенді тұлға болып қалыптасуына негіз болады. Сондай-ақ, бағдарлама оқушылардың оқу мотивациясын арттырып, қазақ тіліне деген қызығушылығын күшейтеді. Бағдарламаны апробациялау кезеңінде оқушылардың тілдік дағдыларында айтарлықтай өзгерістер байқалды. Бастапқыда сөйлеуге қиналатын балалар да рөлдік ойындар мен практикалық тапсырмалар арқылы өз ойларын еркін жеткізе бастады. Әсіресе, коммуникативтік ойындар, сахналық қойылымдар, қызықты әңгімелесу және дебат элементтері оқушылардың белсенділігін арттырып, олардың тілдік құзыреттіліктерін жетілдіруге ықпал етті. Мұғалімдердің пікірінше, бағдарлама оқушылардың қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда тиімді құрал болып табылады.

Қорытынды:

Қорытындылай келе, «Тіл құпиясы» бағдарламасы бастауыш сынып оқушылары үшін маңызды әрі қажетті құрал. Ол олардың қазақ тілін күнделікті өмірде еркін қолдануына мүмкіндік беріп, коммуникативтік дағдыларын дамытады. Бағдарлама әдістемелік тұрғыдан негізделген, педагогикалық жағынан тиімді, жаңашылдыққа бағытталған. Бастауыш сынып оқушыларына арналған бұл бағдарлама қазақ тілін меңгеруді жеңілдетіп, оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттырады және олардың қарым-қатынас дағдыларын дамытады.

Әдебиеттер:

1. Абдрахманова, А. Ш. Қазақ тіліндегі шешендік өнер. // Оқу құралы,
«Атамұра» баспасы, 2020. – 220 б.
2. Сүлейменова, Э. Д. Тіл біліміне кіріспе. – Алматы: «Қазақ университеті»,
2018. – 280 б.
3. Оразбаева, Ф. Ш. Тілдік коммуникация негіздері. – Алматы: «Арыс»,
2015. – 200 б.
4. Исаев, С. Қазақ әдеби тілінің тарихы. – Алматы: «Мектеп», 2017. – 180 б.
5. Құнанбаева, С. С. Тіл мәдениеті және коммуникативтік дағдылар. –
Нұр-Сұлтан: «Фолиант», 2019. – 250 б.
6. Жұбанов, Қ. Қазақ тілі жөніндегі зерттеулер. – Алматы: «Ғылым», 2016. –
300 б.
7. Әбілқаев, Ә. Қазақ тіліндегі сөз мәдениеті. – Алматы: «Білім», 2021. – 220
б.
8. Байтұрсынов, А. Тіл-құрал. – Алматы: «Атамұра», 2019. – 180 б.
9. Мамырбекова, Г. Көптілділік және тілдік құзыреттілік. – Шымкент:
«Оңтүстік Полиграф», 2022. – 210 б.
10. Смағұлова, Г. Қазақ тіл біліміндегі стиль мәселелері. – Алматы: «Қазақ
университеті», 2020. – 190 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗІ

Талап Алтынай Қуандыққызы
Мұғалжар ауданы Құмжарған ауылы Құмжарған
негізгі орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Функционалдық сауаттылық оқушылардың сыртқы ортамен қарым қатынас жасау қабілеті, оқушылардың өзгермелі өмірге бейімделуінің шарты, оқушылардың жеке бас қабілеттерін дамытудың тетігі, оқушылардың 5 әлеуметтік дағдыларын дамытудың негізі, әлеуметтік-мәдени дамуының өлшемі, білім, білік, дағдыларының құзыреттілікке ұласу жолы. Ол оқушылардың қатысымдық, ақпараттық, проблемалардың шешімін табу құзыреттіліктерінің бірлігінен құралады. Оқушылардың функционалдық сауаттылық мазмұны келесі құзыреттіліктерден көрінеді:

- оқу, жазу сауаттылығынан;
- жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығынан;
- математикалық сауаттылығынан;
- компьютерлік сауаттылықтан;
- денсаулық мәселесіндегі сауаттылықтан;
- құқықтық сауаттылығынан.

Бастауыш сынып оқушылардың фукционалдық сауаттылық мазмұны келесі мағынада сипатталады.

Білім берудегі сауаттылық мәселесі, біріншіден, нақты бір елдегі халықтың әлеуметтік жағдайына, екіншіден, мемлекеттің экономикалық дамуына, үшіншіден, елдегі мәдени ахуалға тәуелді болатындығы айқын. Бүгінгі өркениеттің даму деңгейі білімділік пен сауаттылық ұғымдарының мазмұны мен оны түсінудің сара жолдарын іздестіруді қажет етіп отыр. Ғылыми еңбектерде сауаттылық ұғымының белгілі бір деңгейде ана тілінің грамматикалық нормаларына сай оқу, дұрыс жаза алу дағдыларын игеру екені байқалады. Әйтсе де адамның өмір сүруіне қажетті деп танылып, меңгеруге ұсынылған бастауыш мектеп деңгейіндегі белгілі бір білім, білік пен дағдылардың жиынтығы (оқу, жазу, санау, сурет салу және т.б.) ретіндегі тілдік сауаттылық қазіргі кездегі әлеуметтік сұраным талаптарымен сәйкес келе бермейді. Сауаттылық ұғымының нақты мазмұны дара тұлғаның дамуына қойылатын қоғамдық талаптарға байланысты құбылмалы сипатқа ие болады. Ол қарапайым оқу, жазу, санау біліктіліктерінен бастап адамның әлеуметтік Функционалдық сауаттылыққа кіреді:

- Ойлау дағдыларының (интелектуалдық ептілігінің негізінде)
- Өмірлік дағдылар

Жалпы, сауаттылық адамның білімділігіне қатысты ұғым екені белгілі. Яғни, сауатты деген сөздің түпкі мағынасы оқу, жазу, санау біліктіліктері қалыптасқан, грамматикалық тұрғыда таза, қатесіз жаза, сөйлей, оқи алатын, сондай-ақ дұрыс есептей білетін адам сауатты ретінде танылады. Ал «функционалдық сауаттылық» белгілі бір кезеңге сай субьектінің алған білімі мен білігі негізінде сауатты іс-әрекет ете алуы деген мағынаны білдіреді. Қоғамның дамуына байланысты сауаттылық ұғымының мәні тарихи тұрғыдан өзгергенін, тұлғаға қойылатын талаптарда оқу, жазу, санай білу қабілеттерінен гөрі белгілі бір қоғамда өмір сүруге қажетті білім мен біліктердің жиынтығын игеру, яғни функционалдық сауаттылыққа жету деген сипатта ұғынылады. Қазіргі әлемдегі, еліміздегі өріс алып отырған түрлі бағыттағы дамулардың әсерінен қоғамның адамға қоятын талаптарының өзгеруі нәтижесінде функционалдық сауаттылық ұғымы кең тарала бастады. Сауаттылық ұғымы оны білім берудің әрекеттік аспектісімен бірлікте алғанда ғана кеңейе түседі. Функционалдық сауаттылық – тұлғаның пәндік білім, білік, дағдыларын әлеуметтік-қоғамдық ортада кез келген жағдаятқа сәйкес еркін қолдана алу мүмкіндіктерінің қалыптасқан жүйесі. Қазіргі таңда функционалдық сауаттылық ұғымы білім кеңістігіндегі білімді құзыреттілікке бағыттау парадигмасына байланысты туындап отыр.

Қазіргідей пәндік білімге ғана негізделіп отырған оқу үдерісінде баланың жалпы дүниетанымының қалыптасуы, өміртанымдық дағдыларының жетілдірілуі, білімнің күтілетін нәтижеге бағытталуы қоғамдық-гуманитарлық пәндердің жаңарған мақсат-міндеттерінен бастап оқытудың әдістемелік жүйесінің әр бөлігінің (білім мазмұны, оқыту түрлері, оқыту әдістері, білім нәтижелері) түбегейлі өзгертілу деңгейіне қатысты екені сөзсіз.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын (жаратылыстанулық, математикалық, оқу және жазу, т.б.) қалыптастыруда басты рөл атқаратын, басты орында тұратын ұстаным – теория мен практиканың байланыста болуы ұстанымы. Оның мәні –

оқушыларға теориялық білім беріп қана қоймай, сол білім, білік, дағдыларын күнделікті жаңарып, өзгеріп жатқан өмірде, кез келген жағдаятта емін-еркін қолдана білуін қамтамасыз ету. Ол үшін күнделікті оқыту үдерісінде әрбір пәннен берілетін теориялық білімді өмірдегі жағдайлармен байланыстырып, практикалық жағына бағыттап отыру керек. Сондықтан теория мен практиканың байланыста болуын қамтамасыз ету үшін әрбір пән бойынша берілетін білімнің мазмұны мен көлемін анықтағанда теориялық қағидалардың, заңдылықтар мен ережелердің, яғни ұғымдық ақпараттық материалдардың бала өмірінде кездесетін түрлі проблемалық мәселелерді шешуге көмегі тиетіндей, бала оны қолдана алатындай практикалық маңызы ескерілуі тиіс. Сондай-ақ оқушылардың оқу материалын тек жаттап қана алмай, оның мән-мағынасын терең түсінуін қамтамасыз ету міндетті боп саналады.

Әдебиеттер:

1.PIRLS - бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын бағалау. Алматы, 2016.
3.2. А.Х.Әлімов «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ, 2014.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ПРИ ОБУЧЕНИИ СРЕДНЕГО МЕДИЦИНСКОГО ПЕРСОНАЛА

Тлембаева Армангуль Барлыковна
ГКП «Актюбинский
Высший медицинский
колледж
имени героя Советского Союза Маншук
Маметовой» на ПХВ
преподаватель химии и биологии

В течение жизни каждый человек получает опыт практического использования знаний, но начинается это процесс еще в школе. Поэтому современный преподаватель должен иметь инструменты, с помощью которых он сможет оценивать и формировать функциональную грамотность учащихся, он должен уметь своевременно и правильно подбирать задания для урока и внеурочной деятельности, правильно оценить возможности учащихся и подготовить ряд наводящих вопросов при решении заданий повышенной сложности. Задания по функциональной грамотности не должны занимать большую часть урока, но могут использоваться на разных его этапах.

При проведении урока в соответствии с ГОСО преподаватель должен использовать задания на развитие не только предметных знаний, но метапредметных (когнитивные, коммуникативные, регулятивные).

В связи с этим основной задачей учителя остается инициировать образовательный запрос учащихся. При этом наиболее удачными педагогическими средствами являются учебное задание и учебные ситуации.

Уроки должны быть выстроены так, чтобы каждая следующая тема показывала студентам «границы» применимости предыдущих знаний, «заставляла» обучающихся искать новые ходы, способы для движения в предметном материале. Каждое новое занятие должно вооружать студента новым способом действия. Виды работ на уроке также должны постоянно меняться.

Виды деятельности учащихся на уроке при формировании функциональной грамотности

1. Объяснение и описание явлений
2. Использование и построение моделей явлений и процессов
3. Прогнозирование изменений
4. Формулирование выводов на основе имеющихся данных
5. Анализ данных и оценка их достоверности
6. Выдвижение гипотез, формулирование цели и построение плана исследования и др.

Заданий по развитию функциональной грамотности обладают своими особенностями, а потому, при использовании таких заданий на уроке, надо помнить о времени, затраченном на решение.

Особенности заданий по функциональной грамотности.

1. Задача, поставленная вне предметной области и решаемая с помощью предметных знаний;
2. В каждом из заданий описываются жизненная ситуация, как правило, близкая понятная учащемуся;
3. Контекст заданий близок к проблемным ситуациям, возникающим в повседневной жизни;
4. Ситуация требует осознанного выбора модели поведения;
5. Вопросы изложены простым, ясным языком и, как правило, немногословны;
6. Требуют перевода с обыденного языка на язык предметной области;
7. Используются иллюстрации: рисунки, таблицы.

Примеры заданий по функциональной грамотности и этапы урока, на которых их можно применять.

1.Изучение нового материала.

Синтез информации из нескольких источников, работа с информацией и чтением. Уровень средний.

Задание 1.

В момент рождения ребенок весит 2 – 3,5 кг и имеет рост 50 см, детеныш бурого медведя, чьи родители достигают веса 200 кг, весит не более 500 г, а крошечный кенгуренок – менее 1 г. Из серого невзрачного птенца вырастет прекрасный лебедь, юркий головастик превратится в степную жабу, а из посаженного возле дома желудя вырастет громадный дуб, который, спустя сотню лет, радует новые поколения людей своей красотой. Все эти изменения

возможны благодаря способности к росту и развитию. Дерево не превратится в семя, рыба не вернется в икринку – процессы роста и развития необратимы. Эти 2 свойства материи неразрывно связаны друг с другом, и в их основе лежит способность клетки к делению и специализации.

Вопрос 1: За счет каких процессов происходят данные изменения в организмах? Ответ обоснуйте.

Вопрос 2: Одинакова ли продолжительность жизни разных типов клеток? Ответ обоснуйте.

Вопрос 3: Обведите Да или Нет в каждой строке:

Контекст. Размножение – важнейшая функция живых организмов, которая обеспечивает сохранение видов в ряду поколений. К размножению способны все без исключения организмы - от бактерий до млекопитающих. Молекулярная сущность этого процесса выражается в уникальной способности ДНК к самоудвоению молекул.

Вопрос 4: Выберите один правильный ответ:

Сколько дочерних клеток образуется в результате 1 митотического деления А) 1 В) 2 С) 3 Д) 4

Вопрос 5: При деление материнской клетки путем митоза, имеющей набор из 10 хромосом, дочерние наследуют каждая по 10 хромосом. Чем объясняется распределение хромосом между дочерними клетками?

Задание 2.

Тема: Машина для копирования живых существ?

Без сомнения, если можно было бы выбрать животное 1997 года, победила бы Долли! Долли – это шотландская овца, которую вы видите на фото. Но Долли не совсем простая овца. Она является клоном другой овцы. Клон – это копия. Клонирование означает копирование «единственного оригинала». Ученым удалось создать овцу (Долли), идентичную другой овце, которая являлась «оригиналом».

Шотландский ученый Иэн Вильмут создал «машину для клонирования» овец. Для этого он взял генетический материал в виде небольшого образца вымени взрослой овцы (овца 1). Из данного образца ученый выделил ядро, а затем соединил ядро с яйцеклеткой другой овечки (овечка 2). Но перед этим он удалил из яйцеклетки весь генетический материал, который перенес бы характеристики овцы 2 на ягненка, созданного из данной яйцеклетки. Иэн Вильмут имплантировал яйцеклетку овцы 2 в еще одну овцу (овца 3). Овца 3 забеременела и родила овечку – Долли.

Некоторые ученые считают, что через несколько лет появится возможность клонировать людей. Однако во многих странах клонирование людей уже запрещено законом.

Вопрос 1:

Какая овца является идентичным оригиналом овечки Долли?

A. Овца 1
B. Овца 2
C. Овца 3
D. Отец Долли

Вопрос 2:

В строке 10 сказано, что генетическим материалом был небольшой образец вымени взрослой овцы. Исходя из текста, можно понять, что подразумевалось под «небольшим образцом»

«Небольшой образец» - это …

A. клетка
B. ген
C. клеточное ядро
D. хромосома

Вопрос 3:

В последнем предложении статьи сказано, что во многих странах было решено запретить законом клонирование людей.

Две возможные причины данного решения представлены ниже.

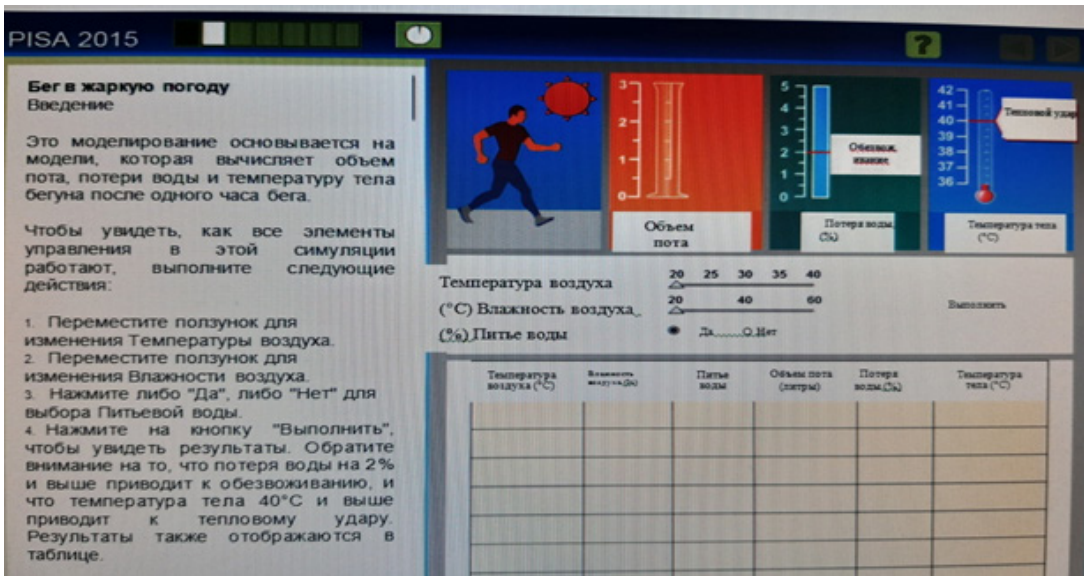
Являются ли данные причины научными? Обведите «Да» или «Нет» напротив каждой причины

2. Проверка домашнего задания или первичное закрепление изученного материала о механизмах закаливания.

Задание на применение методов естественно-научного исследования. Уровень - средний.

Тема: Бег в жаркую погоду

Причина	Является ли данная причина научной?
Клонированные люди могут быть более восприимчивы к определенным болезням, чем обычные люди.	Да / Нет
Люди не должны брать на себя роль «Создателя».	Да / Нет

Использование широкого спектра педагогических технологий дает возможность продуктивно использовать учебное время и добиваться высоких результатов обученности студентов.

Литература

1. КиселевЮ.П.,ЯмщиковаД.С.«Естественно-научная грамотность. Живые системы. Тренажер 7-9 классы», Москва, «Просвещение», 2020.
2. PISA:естественнонаучная грамотность.-Минск:РИКЗ,2020.-168с
3. Примеры открытых заданий по читательской грамотности PISA-2018

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

КӨРКЕМ ЕҢБЕК ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Тугельбаева Наргиза Сагындыковна
Көркем еңбек пәнінің мұғалімі
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қаласы
#1 Ембі қалалық ЖББОМ

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты мақсаттарының бірі – оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту. Функционалдық сауаттылық – адамның алған білімін өмірде тиімді қолдана білу қабілеті. Бұл ұғым оқушының тек теориялық білімін ғана емес, сонымен қатар оны тәжірибеде қалай қолдана алатынын көрсетеді. Осы тұрғыдан алғанда, көркем еңбек сабақтарының маңызы ерекше. Көркем еңбек сабағы арқылы оқушылар шығармашылық қабілеттерін дамытып қана қоймай, өмірге қажетті дағдыларды меңгереді. Олар өздерінің қол шеберлігін дамытып, эстетикалық талғамын қалыптастырады. Сондай-ақ, еңбекке баулудың нәтижесінде оқушылар өз жұмысына жауапкершілікпен қарауға дағдыланады.

Функционалдық сауаттылық – жеке тұлғаның заман талабына сай білімді меңгеруін және оны қолдана білуін қамтамасыз ететін маңызды көрсеткіш. Бұл ұғым келесі дағдыларды қамтиды: ақпаратты дұрыс қабылдау, өңдеу және қолдану, шығармашылық ойлау, өзін-өзі жетілдіру, жаңа технологияларды меңгеру, қажетті ресурстарды тиімді пайдалану. Көркем еңбек сабақтары – оқушыларды өз бетінше жұмыс жасауға, шығармашылық ізденуге, жаңашыл идеяларды жүзеге асыруға бағыттайтын пәндердің бірі. Осы пәнде функционалдық сауаттылықты дамыту маңызды міндет болып табылады. Сонымен қатар, бұл пән оқушылардың еңбекке деген сүйіспеншілігін арттырып, оларды болашақ мамандық таңдауға бағыттайды.

Көркем еңбек сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамыту үшін әртүрлі әдістер мен тәсілдерді қолдануға болады. Жобалық оқыту әдісі оқушыларға өз бетімен жобалар жасауға мүмкіндік береді. Қолөнер бұйымдарын, киім үлгілерін, тұрмыстық заттарды жасау арқылы практикалық дағдыларды қалыптастыруға болады. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттырып қана қоймай, олардың дербес жұмыс істеу қабілетін жетілдіреді. Сонымен қатар, оқушылар өз жұмыстарын көпшілік алдында қорғау арқылы өзін-өзі дамытуға мүмкіндік алады.

Шығармашылық тапсырмалар берілген материалдардан ерекше бұйымдар жасауға, өнер мен дизайн элементтерін қолдануға, экологиялық таза материалдарды пайдалануға бағытталған. Мұндай тапсырмалар оқушылардың қиялын дамытып, олардың жаңа идеялар ұсынуына ықпал етеді. Технологиялық білімді меңгерту үшін сандық технологиялар арқылы әртүрлі сызбалар мен макеттер дайындауға, 3D-принтерлер мен сандық дизайн бағдарламаларын пайдалануға болады. Қазіргі таңда сандық технологияларды игеру маңызды болғандықтан, көркем еңбек сабақтарында оларды қолдану – заман талабына сай шешім.

Командалық жұмыс пен коллаборация арқылы оқушылар топтық тапсырмалар орындап, ортақ жобалар жасап, бір-бірінің пікірін тыңдауға үйренеді. Бұл олардың қарым-қатынас дағдыларын нығайтып, ұжымда жұмыс істеу қабілетін жетілдіреді. Ұжымдық жобалар барысында оқушылар бір-біріне көмектесіп, бірлесіп жұмыс істеуді үйренеді. Бұл дағдылар олардың болашақта кез келген ортада өз орнын табуына көмектеседі.

Сонымен қатар, кәсіби бағдарлау оқушыларға әртүрлі кәсіптер туралы ақпарат беруге, болашақ мамандықты таңдаудағы шығармашылық бағыттың маңыздылығын түсіндіруге көмектеседі. Көркем еңбек сабақтары арқылы оқушылар тігінші, дизайнер, суретші, сәулетші, интерьер дизайнері және басқа да шығармашылық мамандықтармен таныса алады. Бұл олардың болашақ мамандықтарын саналы түрде таңдауға көмектеседі. Сондай-ақ, кәсіпкерлік дағдыларын дамытуға бағытталған тапсырмалар

арқылы оқушылар өздерінің шағын бизнесін бастауға алғашқы қадам жасай алады.

Көркем еңбек сабақтары тек мектеп бағдарламасының бір бөлігі ғана емес, сонымен қатар оқушылардың өмірлік дағдыларын дамытуға көмектесетін маңызды пән. Бұл сабақтарда оқушылар материалдарды дұрыс таңдауды үйренеді, шығармашылық ойлауды дамытады, жаңа технологияларды игереді, эстетикалық талғам қалыптастырады, еңбекке баулынады және қол еңбегінің маңыздылығын түсінеді. Көптеген кәсіптерде шығармашылық ойлау мен қолөнер дағдылары қажет. Сол себепті көркем еңбек сабағында қалыптасқан функционалдық сауаттылық оқушыларға болашақта үлкен пайдасын тигізеді.

Функционалдық сауаттылық – қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты бағыттарының бірі. Көркем еңбек сабақтары арқылы оқушылар бұл сауаттылықтың маңызды қырларын меңгере алады. Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін, шығармашылық дағдыларын және өмірлік тәжірибесін дамыту арқылы олардың болашақта бәсекеге қабілетті маман болуына ықпал етуге болады. Сондықтан көркем еңбек сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамытудың тиімді әдістерін енгізу – бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі. Сонымен қатар, бұл пәннің маңызы тек мектеп қабырғасында ғана емес, өмірлік тәжірибеде де жоғары екенін атап өткен жөн.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ШЕРТПЕ КҮЙ ОРЫНДАУ ДӘСТҮРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

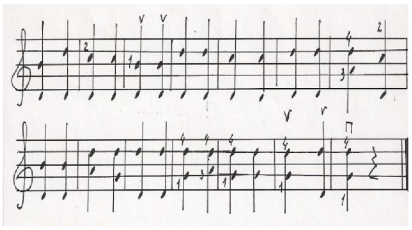

Тұрғанбаева Жанар Фазилгалиевна
Қосымша білім беру педагогы
Қалалық оқушылар Сарайы МКҚК

Оқытушы: Тұрғанбаева Жанар Фазылғалиқызы.
Оқушы: Сейтханов Айдын - 2 сынып оқушысы.
Сабақтың түрі: жеке сабақ.
Сабақтың мақсаты: Шертпе күй дәстүріне бейімдеу.
Сабақтың міндеттері:
а) Білімділік: Қаршыға Ахмедияруұлы өмірімен және оның «Қосбасар-II» күйімен таныстыру.
ә) Тәрбиелік: Оқушыға Қ. Ахмедияруұлы күйлері арқылы ұлттық сезімін оятып,адамгершілікке,ізгілікке тәрбиелеу. Елін,жерін сүюге,Отан алдындағы өз парызын айқын сезіне білетін ұрпақ тәрбиелеу.
б) Дамытушылық: Оқушыға аспапты дұрыс меңгертіп,сол аспапта ойнау шеберлігін арттыру.
Көрнекілік құралдар: кестелер, әдебиеттер, слайт, Қ.Ахмедияровтың портреті.
Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.
Оқушыны таныстыру, нота құралдарын дайындау.
II. Техникалық дағдыны дамыту.

3. Сұрақ: Жауап:
Тербеліс әдісі дегеніміз не? Бұл- сол қол саусағымен ішекті басып тұрып, дыбысты тербелту әдісі.

Тербеліс әдісіне жаттығу.

4. Сұрақ: Жауап:
Реприза дегеніміз не? Реприза дегеніміз- қайталау белгісі.
Шертпе қағыс дегеніміз не? Оң қол білегін домбыраның бет қақпағына жанастыра ұстап, саусақтар мен алақанды жаза отырып ішекті шертіп қағу- шертпе қағыс дейді
Төкпе күйден шертпе күйде Шертпе күйдің өзгешеліктері:

қандай өзгешеліктері бар?	1. Бұл дәстүрде 1,2,3- саусақтар жиі қолданылады. 2. 3,4- саусақтармен ішекті бір мезгілде басу көп кездеседі. 3. Бас бармақ сирек пайдаланылады.

4 жаттығу Тербеліс әдісін қолданып ойнау

III.Үй тапсырмасын тексеру.

1. Бүркітов «Этюд» - нотаға қарап ойнау.

Сұрақ:	Жауап:
-өлшемі қандай?	- $\frac{2}{4}$
-тональдігі қандай ?	- соль мажор.
- екпінде қандай ?	- асықпай, мәнерлеп.
-неше бөлімнен тұрады ?	- шағын 4 бөлімнен тұрады.

2. ҚХӘ «Мелодия» (талдау)

-тональдігі қандай ?	- ля минор.
- өлшемі қандай ?	
- екпіні қандай ?	-орташа
- неше бөлімнен тұрады ?	- екі бөлімнен тұрады. 1 бөлім- әуен, 2 бөлім- сол әуен вариациалық түрде.

ҚХӘ «Мелодия» күй сандықпен қосылып ойнау.

IV. Жаңа сабақ: Қ. Ахмедияровтің күйі « Қосбасар- II ».

Шертпе күй орындаушылық дәстүрі жөнінде түсінік беру.

Домбыра өнерінің негізі- күйшілік. Ол құрылымдық негізі мен орындау мәнеріне орай төкпе және шертпе деп аталатын екі орындаушылық дәстүрге бөлінеді. Екі орындаушылық дәстүр бір бірінен айырмашылығы ойнау техникасы, музыкалық тілі жағынан ерекше.Төкпе сөзі әуендік- дыбыстың қасиетін аңғартса, шертпе сөзі домбырашының қол алысын білдіреді. Шертпе күйдің ерекшілігі:1) Бұл дәстүрде 1, 2, 3- саусақтар жиі қолданылады. 2) 3, 4- саусақ-тармен ішекті бір мезгілде қатар басу көп кездеседі. 3) Бас бармақ сирек пайдаланылады

Қаршыға Ахмедияруұлы 25.03.46 туған жылы Атырау облысы, Махамбет ауданы, Таңдай ауылы- күйші-домбырашы.

1991жылы- Қазақстанның халық әртісі.

1972жылы-Алматы консерваториясын бітірген.

1967-91 жылы- Қазақ академиясы халық аспаптар оркестріндедомбырашы, кейін концертмейстер, жеке домбырашы және дирижер қызметтерін атқарды.

1981ж АҚШ-қа өзінің өнерімен американдықтарды таңғалдырған.

1982ж Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сыйлығы.

1986-1988ж Мәскеу қаласында жоғарғы дирижерлық курста оқыған.

1974жылдан Алматы консерваториясында педагогикалық қызметтен(1991ж кафедра меңгерушісі, 1994ж профессор) шұғылданып, ғылыми- зерттеу жұмыстарымен айналысты. 1992ж- Қазақстан Республикасының халық әртісі атақ берілді.

2000 ж- «Парасат» ордені мен марапатталған.
06.05.2010-қайтыс болған 64жасында.

Қ. Ахмедияров шығармашылығы күйдің токпе және шертпе бағытында қатар өріледі.Батыс Қазақстан дәстүрлі домбыра өнерінің кейбір ерекшеліктерін шеберлікпен қиюластыра білген. Стильдік байланыс күйдің екпіндік, иірімдік, әуендік негіздерінен көрінеді. Төкпе дәстүрінде шыққан туындылары өзгелеріне қарағанда соқталы келеді. Бұл орайда Қ. Ахмедияров Құрманғазы, Дина мектебінің бірден бір жалғастырушысы ретінде тұлғалана түседі. Бұл дәстүрдегі барлық күйлері өзінің терең мазмұнымен, өзіндік үлгісімен, ширыққан шарықтау шегімен, аяқталу бөлімдерімен ерекшеленеді. Оның әрқайсысын автордың жеке стилі ретінде қарастіруға болады. Мұндай ерекшеліктер күйдің болмысына мазмұнына қарамай, әркез қолданылып отырады.

«Қайран әке», «Ақ қайын», «Құрдастар», «Алтын ұя», «Атырау», «Қосбасар» т.б.

Қосбасар- II»- күйдің шығу тарихы.

Дәстүрлі жанрдың негізгі үлгілік, дауыстық даму жүйесін ала отырып, күй мазмұнына қазіргі заманның ән құрылымдық иірімдерін жаңаша бақытпен екшелеген.

Минорлық ладта жүреді, бірақ Тәттімбет стиліне жақын. Күй кіші ұлы Ерболатқа арналған. Ерболат Республикалық К. Байсейітова атындағы мектепте оқыған. Мамандығы пианист. Астананың үлкен залдарындағы концерттерге шығып, тыңдарман алғысына ие.Қырғыз елінде өткен фестивальдің, халықаралық республикалық сайыстың жүлдегері. Сондықтан бұл күйді әке мен бала сырының сәнді сұхбаты деседе болады.

Қ. Ахмедияров «Қосбасар-II» талдау.

-тональдігі соль минор.
-екпіні асықпай, ойлы сағынышпен.
-шағын жеті бөлімнен тұрады.
-топтастыра қағыс, шертпе қағыс.

5. Қорытынды

Пайдаланылған әдебиеттер:

Қ. Ахмедияров «Шынар» .
А. Жайымов, С. Бүркітов, Б. Ысқақов «Домбыра үйрену мектебі».

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Хамзина Мадина Оразалиевна
Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Солтүстік Қазақстан облысы
Петропавл қаласы
«№ 42 орта мектеп» КММ
Ғылыми-педагогикалық алаң

Қазақ тілі - мемлекеттік тіл. Сондықтан да орыс тілді мектептерде оқушыларды қазақ тілінде сөйлеуге үйрету бүгінгі күннің басты талабы болып тұр. Мемлекеттік тілді оқытудың тиімді жүйесі мен құрылымын қалыптастыру әрбір мұғалімнің шеберлігі мен шығармашылығына байланысты. Оқу орыс тілінде жүретін мектептердегі қазақ тілі пәні мұғалімдерінің мақсаты – оқушылардың сөйлеу/сөйлесе алу дағдысын дамыту, қарым – қатынас жасауға үйрету, сондай-ақ , мемлекеттік тілді меңгеріп, өзара сөйлеуіне жағдай тудыру және сабақ барысында алған білімдерін күнделікті өмірлерінде қолдана алуға үйрету. Орыс тілінде оқытылатын мектептерде қазақ тілін оқытудағы төрт тілдік дағды тілдің қарым-қатынас құралы болып табылады. Соның ішінде ерекше орын алатыны айтылым әрекеті. Ауызша сөйлесудің жазбашадан айырмашылығы бар. Ауызекі сөйлеу тілі жазба тіліне қарағанда бөлшектерден тұратын грамматиканы, шаблонды сөз тіркестерін және қайталауды қолданады. Осындай үдерістер тілге әсер етіп, әңгімелесу дағдысының басқа дағдылардан бөлек екендігін көрсетеді. Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдары оқушылардың функционалдық сауаттылығын, коммуникативтік, лингвистикалық құзыреттіліктің негізін қалыптастырады. Бұл мақсатқа жету үшін білім беру ұйымдары үш тілді оқытуды жүзеге асырады. Үш тілді оқу оқушының сөйлеу әрекетінің (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) түрлерін дамыту арқылы қазақша еркін, сауатты сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Оқушылар қазақ тілінде сөйлеулері үшін сабақта үнемі қазақша сөйлесу керек. Мен сабағымда қарапайым әрі қысқа сөздерді, сөз тіркесін қайталатып отырамын. Сондай-ақ, ағылшын тілінде келетін сөздерді де еске түсіріп отырамын. Мысалы: көйлек – платье – dress, қалам – ручка – pen, кітап – книга – book. Күнделікті сабақта қайталаулар болатын болса, оқушылар сол айтылатын сөздерге үйренісіп, айта алуға жаттығады. Сонда ғана біз орыс тіліне аударма жұмысынан аулақ боламыз деген сөз. Мұғалім сабағында ым-ишараны қолданып отырғаны дұрыс. Мысалы: тыңдаймыз, қайталаймыз. Сабақта бірден қазақша сөйлету қиын. Ең алдымен бастауыш сынып оқушыларын қарапайым сөздерді айтуға, одан кейін сөз тіркесін құрауға, сондай –ақ қарапайым сұрақтар қоя алуға үйрету керек. Осы тұрғыдан келгенде, Скиэн мен Фостер (1997) ауызша сөйлеуге арналған әртүрлі тапсырмалардың осы мәселенің шешімі бола алатындығын көрсетті: кейбіреулері сауатты сөйлеуге арналса, ал кей біреулері тез сөйлеуге бағытталған. Шетелдік ғалымдардың зерттеу нәтижесінде күнделікті сабақта қолданылатын «диалогтік оқыту» модулінің маңызы зор табыстарға жеткізетінін дәлелдеген. Мысалы, Мерсер мен Литлтон (2007) өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар, олардың білім деңгейінің өсуіне де үлес қосатындығын атап көрсетеді. Выготскийдің оқыту моделі оқушы диалог құру нәтижесінде білім алады деп жорамалдайды. Сондықтан, оқушының білім деңгейін дамытуға әлеуметтік көмек көрсетуде мұғалімнің рөлі ерекше. Оқушылардың көбірек білетін басқа адамдармен, бұл рөлдерде сыныптастары мен мұғалімдер болуы мүмкін, диалог жүргізу мүмкіндігі болған жағдайда, оқыту жеңіл болмақ. Айтылым әрекеті сабақ бойы жүріп отыратын үрдіс. Әсіресе, бастауыш сынып оқушыларын айтуға, сөйлеуге үйретуде сабақ барысында рөлдік ойындар, жұптық, топтық жұмыстарды жиі қолданған дұрыс. Мен өз сабақтарымда оқушылардың сауатты сөйлеуіне баса назар аударамын. Жаңартылған бағдарламаны жүзеге асыру барысында өз сабақтарымда «Қабырғадағы сурет», «Бинго», «Пазл», «Рөлдік ойын», «Графикалық органайзер», «Сана саяжолы», «Ыстық орындық», әдістерін жүзеге асырдым. Бұл әдіс-тәсілдерді қолдануымның себебі, оқушыларды еркін сөйлеуге, өзара сөйлесе алуға, жұптық жұмысты орындауға, сұрақтарға нақты жауап бере алуға, сөйлем құрастырғанда сөздердің орын тәртібін сақтап айта алуға жетелеу болатын. Сол себепті, мен сабақтарымда қолданған әдіс-тәсілдеріме тоқталып кетсем. Мысалы: сабақ барысында «Рөлдік ойын» әдісі қолданылды, бұл әдістің тиімділігі: оқушылар белгілі тақырып бойынша өзара сөйлесе алады.

Бұл тапсырманы орындау барысында оқушылар бір-бірлеріне қойылатын сұрақты нақты, әрі қатесіз айта алуға тырысады, ал жауап беретін екінші оқушы да сөйлемдердің орын тәртібін сақтайды. Үлгі:

- Сәлем! hello
- Сәлем!
- Сенің атың кім?
- Менің атым – Катя.
- Сен неше жастасың?
- Мен алты/жеті жастамын.

Келесі қолданған әдістің бірі «Графикалық органайзер». Бұл әдісті 7-сыныптың «Мен қаламмен жазамын», «Мектепте», «Менің сыныбым» тақырыптарын өткенде өте тиімді. Оқушылар суреттерге қарап сөзді, сөз тіркесін, сөйлемдерді сауатты құрастырып айтуға икемделеді. Мысалы: Мынау – мектеп. Мен мектепте тыңдаймын, кітап оқимын, қаламмен жазамын, айтамын. «Бинго» әдісін қолдануда оқушылардың ойлау қабілетін, ой ұшқырлығын, оқуға ынтасын арттыру. Ұйымдастырушылық қабілетін дамыту. Оқушыларды ұйымшылдыққа, нақты пәнге қызығушылыққа, жауапкершілікке, өзін-өзі тәрбиелеуге дағдыланады. «Оқу құралдары» тақырыбын өткен уақытта сызба бойынша сөйлем құрастыру берілген және түстерді де қайталап өтуге болады. Қабырғадағы рөл стратегиясын «Бұл кім?» тақырыбын өткенде қолдануға болады. Оқушыларға алдын-ала дайындалған әженің немесе атаның суреті беріледі. Оқушылар оларды сипаттап айтып береді. Мақсаты: оқушылар берілген суретті бояу арқылы қол моторикасын дамытады, шапшаң ойлауға, сөйлемдерді дұрыс құрастыруға дағдыланады. «Ыстық орындық » әдісінде қолдануға болады . Алмабектің маскасын басына киіп оқушы орындыққа отырады, ал қалған оқушылар оған тақырып бойынша сұрақтар қояды. Бұл стратегияны үй жұмысын еске түсіргенде, сабақты бекіткен уақытта қолданған тиімді.«Сана саяжолы» стратегиясын жаңа сөздерді еске түсіру уақытында қолданған өте тиімді деп есептеймін. Оқушының есте сақтау, сөйлеу дағдысы дами түседі.

«Коллаж құрастыру» әдісін «Бұл кім?», «Бұл не?» тақырыбын өткенде қолдану өз жемісін береді. Сабақты өту барысында оқушылардың ішкі уәжі арта түседі және жаңа сөздерді тез естерінде сақтайды. Бұл жайында Байгейт (1999) жаттығуды қайталаудың сапаға әсер еттіндігін атап көрсетті. Мұғалім тарапынан нұсқау болмағанына қарамастан жаттығуды барынша қайталайтын оқушы барынша сауатты сөйлеп, сөздік қоры анағұрлым толыса береді. Сондықтан тапсырманы таңдау оқушының сөйлеуіне әсер етеді, ал тапсырманы қайта орындау жылдамдықты арттырып, сауатты, анық сөйлеуге көмектеседі. Әдетте біз сөйлеу барысында тек сөйлеу әрекетіне ғана назар аударамай, сөйлеушінің қандай жауап беретініне, сұрақты түсінуіне назар аударуымыз керек. Ендеше оқыту барысында үздіксіз әрі жүйелі түрде қолданылған технология сөйлеу әрекетін қалыптастыруды меңгертеді, сондықтан қазақ тілін қазіргі заманға сай тиімді үйретуге мүмкіндік беретін заманауи әдіс–тәсілдерді қолдана білуіміз қажет.

Қорыта айтқанда нағыз мұғалім деп тәрбиеленушінің ойы мен жүрегіне жол тапқан ұстазды айтамыз. Қоғам талабына сай кәсіби мұғалім болу заман талабы болып тұрғаны анық. Қазақстан Республикасының жоғары педагогикалық білім беру тұжырымдамасында «Жаңа формация мұғалімі – кәсіби дағды мен педагогикалық дарыны қалыптасқан, жаңалыққа құмар, рухани дүниесі бай, шығармашылықпен жұмыс істейтін жеке тұлға » деп көрсетілген.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Шабарова Жанна Бекбулатовна
учитель истории
ООС школы- гимназии «Smart Bilim»
города Актобе

Цель: Исследовать возможности и перспективы применения искусственного интеллекта на уроках истории, а также выявить его влияние на эффективность образовательного процесса. Внимание будет уделено основным технологиям искусственного интеллекта, их практическому применению и вызовам, которые могут возникнуть при интеграции этих технологий в преподавание истории.

Задачи:
1. Рассмотреть основные технологии искусственного интеллекта, которые могут быть использованы в процессе преподавания истории.
2. Изучить способы внедрения искусственного интеллекта в учебный процесс, включая создание виртуальных помощников, использование искусственного интеллекта для анализа исторических данных и разработки учебных материалов.
3. Оценить преимущества и потенциальные риски использования искусственного интеллекта в обучении, а также влияние на педагогический процесс.
4. Привести примеры успешных практик применения искусственного интеллекта в образовательных учреждениях, особенно в области преподавания истории.
5. Проанализировать перспективы дальнейшего развития искусственного интеллекта в образовании и его влияние на будущее преподавания гуманитарных дисциплин.

Введение
Современные образовательные технологии стремительно развиваются, и одним из самых перспективных направлений является использование искусственного интеллекта (ИИ) в образовательном процессе. Искусственный интеллект, благодаря своим мощным аналитическим возможностям, способен существенно повысить качество преподавания, особенно в таких гуманитарных дисциплинах, как история. История требует не только знания фактов, но и умения анализировать, интерпретировать и сопоставлять различные события. В этом контексте ИИ открывает новые горизонты для учителей и учеников, улучшая доступ к информации и предлагая новые способы обучения.

Основные технологии искусственного интеллекта для уроков истории
Искусственный интеллект включает в себя такие ключевые технологии, как машинное обучение, обработка естественного языка, компьютерное зрение и нейросетевые системы. Эти технологии открывают новые возможности для преподавания истории:
• Виртуальные ассистенты и чат-боты: Системы на основе ИИ могут поддерживать диалог с учениками, отвечать на вопросы, объяснять сложные исторические события и помогать в поиске нужной информации. Такие помощники делают процесс обучения более интерактивным и персонализированным.
• Анализ больших данных: ИИ позволяет анализировать большие объемы исторических данных, выявлять закономерности и скрытые связи, что дает возможность более глубокого понимания исторических процессов.
• Автоматизированные системы оценки знаний: Программы на основе ИИ могут использоваться для проверки письменных работ, анализа ответов на тесты и оценки выполнения заданий, что ускоряет процесс оценки и снижает нагрузку на преподавателей.
• Способы внедрения ИИ в учебный процесс
Внедрение ИИ в преподавание истории может быть реализовано через несколько подходов:
• Интерактивные платформы и адаптивное обучение: Онлайн-ресурсы и программы,

использующие ИИ для создания адаптированных заданий и обучения, могут учитывать индивидуальные особенности каждого ученика и подбирать соответствующие материалы для изучения.

• Исторические симуляции и игры: Виртуальные реконструкции исторических событий с элементами интерактивности позволяют ученикам «погружаться» в разные исторические эпохи, принимать участие в ключевых событиях и понимать их последствия.

• Аналитика исторических данных: ИИ может быть использован для обработки и анализа исторических текстов, документов и источников, выявления новых фактов и прогнозирования возможных исторических траекторий.

• Преимущества и недостатки применения ИИ в обучении истории

Преимущества:

• Индивидуализация обучения: ИИ может подстраиваться под индивидуальные потребности и уровень знаний учащихся, предоставляя персонализированные задания и рекомендации.

• Интерактивность и вовлеченность: Использование виртуальных ассистентов и симуляций делает процесс обучения более интересным и стимулирует активное участие учеников.

• Оптимизация работы преподавателей: ИИ может автоматизировать рутинные задачи, такие как проверка тестов и оценка письменных работ, позволяя учителям сосредоточиться на более творческой и педагогической деятельности.

Недостатки:

• Зависимость от технологий: Слишком частое использование ИИ может привести к снижению критического мышления у учеников и их зависимости от технологий.

• Технические проблемы и доступность: В некоторых школах может не быть необходимой инфраструктуры для полноценного внедрения ИИ, что создаёт барьеры для его использования.

• Риски обучения: Важно сохранять баланс между использованием технологий и традиционными методами обучения, чтобы не утратить личный контакт между учителем и учеником.

• Примеры успешного применения ИИ в учебном процессе

В ряде образовательных учреждений уже активно используются ИИ-технологии для преподавания истории. Например, в некоторых странах появились платформы, которые помогают ученикам анализировать исторические источники и реконструировать важнейшие исторические события. Также внедрены виртуальные экскурсии и симуляции, которые позволяют «пережить» различные исторические эпохи и взаимодействовать с ними в реальном времени.

Заключение

Использование искусственного интеллекта в обучении истории открывает новые возможности для совершенствования образовательного процесса. ИИ позволяет сделать изучение истории более доступным, интерактивным и персонализированным. В то же время важно помнить о возможных рисках, связанных с излишней зависимостью от технологий и необходимости сохранить роль учителя как наставника и консультанта. В будущем, с развитием ИИ, можно ожидать, что технологии будут всё активнее интегрироваться в процесс преподавания гуманитарных дисциплин, что сделает обучение более гибким, интересным и эффективным.

Использованная литература

1. Иванова, В. М. «Применение современных технологий в преподавании истории». — СПб.: Научная книга, 2021.

2. Кенжебаева, С. Р. Технологии будущего в образовании: инновации и их применение в Казахстане. — Алматы: Издательство «Ана тілі», 2023

3. Мухамедова, Н. К. Искусственный интеллект в образовании Казахстана: перспективы и вызовы. — Алматы: Издательство «Қазақ университеті», 2022.

4. .Петров, А. И. Искусственный интеллект в образовании: теории и практики. — М.: Издательство «Высшая школа», 2022.

5. Сидоров, О. П. Инновации в образовательной сфере: как искусственный интеллект изменяет школы. — М.: Учебная литература, 2023.

6. Тургамбаева, А. А. Влияние информационных технологий на преподавание гуманитарных наук в Казахстане. — Нур-Султан: Издательство «Білім», 2021.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

ОПЫТ ПРЕПОДАВАНИЯ БАСКЕТБОЛА И ВОЛЕЙБОЛА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Шакаева Марина Вячеславовна
Преподаватель по физической культуре
СШЛ№27 города Актобе

Введение

Физическая культура играет важную роль в формировании здорового образа жизни и всестороннего развития учащихся. В условиях современного образования особую актуальность приобретают спортивные секции, такие как баскетбол и волейбол, которые способствуют развитию физических качеств, командного взаимодействия и лидерских навыков. Исследования показывают, что качественные программы физического воспитания могут способствовать устойчивому здоровому образу жизни среди подростков (Abildsnes et al., 2015). Однако важно учитывать и психологические аспекты, такие как стресс и выгорание, которые могут влиять на удовлетворенность учащихся и их спортивную идентичность (Lee et al., 2015). Кроме того, исследования показывают, что участие в нескольких видах спорта может положительно сказаться на карьере и здоровье спортсменов (Rugg et al., 2017).

Основная часть

Описание педагогической практики

Занятия по баскетболу и волейболу были организованы с учетом возрастных и физических особенностей учащихся. Основные методы включали игровые упражнения для развития координации и моторики, тактические занятия для обучения стратегии и командной игре, а также физическую подготовку, включающую упражнения на выносливость, силу и гибкость. Важно отметить, что инновационные подходы, такие как видеоанализ игры, могут значительно повысить эффективность тренировок (Abildsnes et al., 2015).

Анализ использованных методик

Для достижения поставленных целей использовались разнообразные методики, такие как интерактивные тренировки с использованием современных технологий и индивидуальные и групповые занятия для улучшения навыков каждого ученика. Исследования показывают, что включение учащихся в процесс выбора активностей может повысить их вовлеченность и мотивацию (Abildsnes et al., 2015). Важно также учитывать психологические аспекты, такие как стресс и выгорание, которые могут влиять на спортивную идентичность и удовлетворенность учащихся (Lee et al., 2015).

Исследование Rugg et al. (2017) показало, что профессиональные баскетболисты, которые занимались несколькими видами спорта в школе, испытывали меньше травм и имели более длительные карьеры по сравнению с теми, кто специализировался только на баскетболе. Это подчеркивает важность разностороннего физического развития для долгосрочного успеха в спорте. В исследовании было установлено, что многоспортивные баскетболисты играли в среднем в 78.4% игр по сравнению с 72.8% у односпортивных, и у них было меньше серьезных травм (25% против 43%).

Таблица 1: Различия между односпортивными и многоспортивными баскетболистами

Показатель	Многоспортивные	Односпортивные
Процент сыгранных игр	78.4%	72.8%
Серьезные травмы	25%	43%
Активны в лиге	94%	81.1%

Результаты работы

Учащиеся показали значительные успехи в освоении техники игры, улучшении физической подготовки и развитии командного взаимодействия. Однако в процессе возникали трудности, связанные с неравномерным уровнем подготовки учащихся и необходимостью индивидуального подхода. Исследование Lee et al. (2015) показало, что высокий уровень стресса коррелирует с выгоранием, что, в свою очередь, негативно влияет на спортивную идентичность и удовлетворенность.

Таблица 2: Корреляция между стрессом, выгоранием и спортивной идентичностью

Параметр Значение корреляции
Стресс и выгорание Положительная
Выгорание и спортивная идентичность
Отрицательная
Выгорание и удовлетворенность Отрицательная
Примеры конкретных ситуаций
Например, использование видеоанализа позволило выявить ошибки в технике выполнения бросков в баскетболе и быстро их исправить. Это способствовало повышению результативности игры. Также важно учитывать, что учащиеся с высокой эго-резилиентностью лучше справляются со стрессом и выгоранием (Lee et al., 2015).
Заключение
Выбранные подходы и методы оказались эффективными для достижения поставленных целей. Рекомендуется другим педагогам использовать интерактивные и инновационные методики для повышения эффективности обучения. В дальнейшем планируется расширение использования современных технологий и проведение межшкольных соревнований.
Список использованных источников
Abildsnes, E., Stea, T. H., Berntsen, S., Omfjord, C. S., & Rohde, G. (2015). Physical education teachers' and public health nurses' perception of Norwegian high school students' participation in physical education - a focus group study. BMC Public Health, 15, 1360.
Lee, K., Kang, S., & Kim, I. (2015). Relationships Among Stress, Burnout, Athletic Identity, and Athlete Satisfaction in Students at Korea's Physical Education High Schools: Validating Differences Between Pathways According to Ego Resilience. Psychological Reports, 117(2), 496-518.
Rugg, C., Kadoor, A., Feeley, B. T., & Pandya, N. K. (2017). The Effects of Playing Multiple High School Sports on National Basketball Association Players' Propensity for Injury and Athletic Performance. The American Journal of Sports Medicine, 46(2), 402-408.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Шокаева Жанет Кырымовна
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Солтүстік Қазақстан облысы
Петропавл қаласы
«№42 орта мектеп» КММ

Жаңартылған білім беру жүйесінің мақсаты сын тұрғыдан ойлау, зерттеу жұмыстарын, эксперименттер жүргізу, ақпараттық технологияларды пайдалану, жеке, жұптық, топтық қарым-қатынас құру, шығармашылық қабілеттерін жетілдіру және пайдалану, оларды тиімді іске асыру, білім алушының жеке басы үшін үйлесімді және қолайлы білім беру ортасын құру болып табылады. Осы бағдарлама бойынша жұмысты бастамас бұрын менің алдымда міндеттер тұрды:

- ең бастысы, балалардың да, мұғалім ретінде де сыни тұрғыдан ойлауын дамыту;
- балаларды проблемамен жұмыс істеуге үйрету, оның шешімін табуға үйрету;
- балалардың топта жұмыс істеу, бірлесіп жұмыс істеу және сонымен бірге білім алу қабілеттерін дамыту.

Өз пәнінен оқушы қызығушылығын арттыруда қолданатын әдіс-тәсілдері –ұстаз еңбегінің таптырмас құралы. Сөзімнің дәлелі: пән апталықтарында өткізген ашық сабақтарының «өте жақсы» деп бағалануы әріптес ретінде мектептің мәдени-көпшілік, қоғамдық шараларында біліктілігінің шыңдалып, көрініс табуы.

Мұғалімнің сабақтары мен түрлі шаралары үлкен ізденіспен, әзірлікпен, қазіргі заманға сай технологияларды пайдаланып, баланың жүрегіне әсер ететіндей етіп өткізу керек. Білімнің мазмұны дидактиканың негізгі ұғымдарының бірі. Ол әрбір мектеп реформасының негізіне жатады, ал реформалар тек қана жергілікті факторлардың ықпалымен ғана емес, сонымен қатар халықаралық ықпалмен жүреді. Білім мазмұны балаларға «Нені оқыту керек?»- деген сұраққа жауап береді. Бала тағдыры көбіне оның білімінің саны мен сапасына байланысты.

Қазіргі таңда инновациялық технологиялардың көптеген түрлері бар. Атап айтсақ модульдік технология, сын тұрғысынан ойлау, тірек – сызба технологиясы, дамыта оқыту, проблемалық оқыту, деңгейлеп – саралап оқыту технологиясы және т.б. Қазақ тілі пәні сабағын оқытуда жаңа технологиялардың элементерін қолдана отырып, деңгейлеп оқыту технологиясына ерекше көңіл білу қажет. Өйткені бұл технология баланың жеке мүмкіндігіне, жеке тұлғаның жан–жақты дамуына бағытталған.

Яғни олар не үшін керек?:

1. Оқушының дайындық деңгейін бақылай алу;
2. Оқу материалын сұрыптап ұсына алу;
3. Оқу әрекетін ұйымдастыра алу;
4. Диалог жүргізе алу;
5. Сабақ барысында жағымды эмоция сезімдерімен қанықтыра алу;
6. Мақсаттың нәтижеге ұласуын жоспарлау, жүзеге асыра алу.

Ұстаз үшін ең басты мәселе – оқыту әдісін дұрыс таңдау. Жаңа педагогикалық технологиялар оқушының жеке тұлғалық күшін арттырып, шығармашылық ойының дамуында басты рөл атқарады.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні сабағын оқытуда жаңа технологиялардың элементерін қолдана отырып, деңгейлеп оқыту технологиясына ерекше көңіл білу қажет. Өйткені бұл технология баланың жеке мүмкіндігіне, жеке тұлғаның жан–жақты дамуына бағытталған.Оқушының жан–жақты дамып, жетілуіне, шығармашылықта жұмыс істеуге бейімделуіне, топта, жұпта жұмыс істей алу қажеттілігіне жетелейтін бірден–бір әдіс. Жаңа технологияларды меңгеру мұғалімнің зияткерлік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін–өзі дамытып, оқу–тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Жаңа технологияларды сабақта қолданудың тиімділігін қашан да жолға қоярымыз анық. Соның бірі – «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясын сабақты жоспарлауды қолданудың тиімділігі. Мұнда әр оқушының ойы шыңдалып, өз даму деңгейіне сай жетістіктерге

жетуге болады. Сын тұрғысынан ойлау жобасы мынандай үш құрылымнан тұрады:
– қызығушылықты ояту;
– мағынаны тану;
– ой–толғаныс.

Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Оқытудың жүйесі өзгерді. Осыған байланысты алдымызда оқытудың әдіс–тәсілдерін үнемі жаңартып отыру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұрғандығы баршамызға аян. Яғни, қазақ тілінің жаңа оқыту әдістері арқылы біз білім деңгейі, ой–өрісі дамыған, тіл арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін, шынайы өмірге бейім жаңашыл ұрпақ тәрбиелейміз. Оқушылардың оқылым, жазылым, тыңдалым, айтылым дағдыларын қалыптастыра отырып, оларды еркін қарым–қатынас жасауға, сын-тұрғысынан көзқарасын білдіруге, өз ойын жеткізіп, шешім қабылдауға дағдыландырамыз. Бұл төрт дағды бір сабақтың үстінде өзара байланысты бірізділікпен жалғасын тауып жатады.

«Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті» пәнінде жазылым дағдысын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

- ақпаратты сурет және белгілер/пиктограммалар арқылы беру;
- каллиграфиялық нормаларды сақтау;
- сөздердің дұрыс жазылуын (орфографиялық нормаларды) меңгертуге арналған тапсырмалар орындау;
- мәтіннен сөздерді, сөйлемдерді, қысқа үзінділерді көшіріп жаздыру;
- мәтіндегі жазылуы қиын сөздерден сөздік құрастыру;
- сөзден сөйлемдер, сөйлемдерден мәтін құрастырып жазу;
- шағын хат жазу;
- есте сақтау арқылы жазу;
- байқағаны, ұнататын істері, ойындары туралы тірек суреттермен сөйлемдер, шағын мәтін құрастырып жазу;
- сурет бойынша жазу;
- өзі құрастырған мәтінін мұғалімнің көмегімен тексеру.

Жазылым дағдысы оқылым арқылы келетіндігін атап өткен дұрыс деп ойлаймын. Соған дәлел ретінде газет–журнал мақалаларымен жұмысты алуға болады. Мысалы, «Негативтен–позитивке» тапсырмасы мақаланы қайта өңдеп жазуға көмектесумен қатар, кейбір грамматикалық ұғымдарды игеруге де көмектеседі. Ол үшін жағымсыз хабар айтылған газет мақалаларын қиып ала келемін. Әр оқушыға әр түрлі мақаланы беріп, оқуды тапсырамын. Мақаланың ішінен өздеріне жағымсыз әсер тудыратын сөздерді бірінің астына бірін теріп жазғаннан соң, сол сөздерге антоним сөздерді табады. Сөйтіп, тапқан сөздерін пайдалана отырып, позитив мақала жазып шығады. Бұл қызығушылықты ояту кезеңінде «Миға шабуыл» стратегиясы, Топтастыру, Т кестесі стратегиясы арқылы қолдану тиімді. «Егіздер» әдісін пайдалануға ұсынамын. Мұнда екі оқушы тақтаға шығып, тақырып бойынша жаңа сөздерді жазып, үшінші оқушы сол екі сөзден тіркес құрайды. Қалған оқушылар тіркестерден сөйлем құрап дәптерлеріне жазады. Бұл әдіс оқушының жазылым дағдысымен бірге ойлау қабілетін арттырып, грамматикалық дағдыларын дамыта түскендігін байқадым. Яғни, бұл жерде бірлескен жазылым жұмысы көрінді. Осы әдіс бойынша тапсырма орындауда өте жақсы ахуал қалыптасқанын, ұжымдық түсіну сияқты табысқа қол жеткізгенімді байқадым. Жалпы жаңартылған бағдарлама әсіресе оқылым мен жазылымда оқушылардың бірлесіп жұмыс істеуін басты назарда ұстайды. Өйткені орыс тілді аудиторияның сөздерді мәтін мазмұнын тез түсініп, ойын қағазға түсіруіне оңай әдістің бірі. Жаңа сабақты бастар алдында «Топтастыру» стратегиясы арқылы оқушылармен бірлесе жұмыс жасауға болады. Осылайша, күн сайын сабақта жаңа әдіс–тәсілдерді енгізе отырып, жазылым сынды дағдыны да қызықты етіп өткізуге болады.

Қазақстанның болашағы алдымызда отырған мектеп оқушылары. Сондықтан осы оқушыларға жан–жақты білім беру, өз пікірін айтып, дәлелдей алатын, білімді, білікті тұлға тәрбиелеу ұстаздарға жүктеліп отыр.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПРИМЕНЕНИЕ БИОАДЕКВАТНЫХ МЕТОДИК НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Щёголева Валентина Николаевна
учитель художественного труда, педагог-эксперт
КГУ «Новомихайловская средняя школа»
КГУ «Отдел обазования Мамлютского района»
КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»

В современном образовательном процессе, характеризующемся высоким темпом жизни и информационными перегрузками, особенно важно создавать для учащихся условия, способствующих более эффективному обучению и их развитию. Биоадекватная методика — это комплексный подход к обучению, основанный на принципах близости к природе, естественным ритмам жизни и индивидуальным потребностям каждого ребёнка. Согласно теории интеллекта Ж. Пиаже, процесс восприятия информации человеком проходит через четыре стадии:

1. Сенсорно-моторная стадия — на этом этапе происходит формирование образа изучаемого явления, который вызывает чувственное восприятие информации.
2. Символьная стадия — на этой стадии происходит представление информации через личный выбор и ассоциативную связь между предложенным образом и изучаемым явлением.
3. Логическая стадия — на этой стадии происходит закрепление сформированного образа в логических структурах.
4. Лингвистическая стадия — на этой стадии происходит творческое использование сформированного образа в речевой деятельности.

Этот естественный путь восприятия информации соответствует природе человека и природе самой информации.

В результате биоадекватного обучения у учащихся формируются учебные мыслеформы как микроструктуры знания по конкретному предмету, которые сохраняются в долговременной памяти. Ученик учится использовать новый мыслеобраз, делая его подвижной микроструктурой мышления и вовлекая в динамический поток ранее полученных мыслеобразов. В результате изучаемый предмет становится частью информационной системы высшей нервной деятельности человека.

На практике это проявляется в высоких результатах обучения при сокращении затрат, лёгкости и системности усвоения информации. Изучаемые явления автоматически выстраиваются в определённом порядке и создают единую систему, занимая место, отведённое им природой.

Особенность биоадекватного обучения заключается в чередовании работы правого и левого полушарий головного мозга, то есть в сочетании релаксации и активной формы восприятия и усвоения информации. Отсюда и название методики — релаксационно-активная. Она основана на разумном распределении учебного материала и создании целостной системы знаний по конкретной дисциплине. Методика учитывает два аспекта процесса обучения и развития: пассивный — «я чувствую» и активный — «я действую». Пассивная форма работы обеспечивает оптимальное самочувствие в ключевые моменты учебной деятельности. Активная форма необходима для полноценного формирования учебных навыков, творческой активности, предотвращения апатии и безынициативности, лени или заторможенности у детей. Таким образом, создаются естественные условия для активизации обеих половин головного мозга. В таких условиях знания можно накапливать и извлекать с высокой степенью надёжности. Кроме того, взаимодействие левого и правого полушарий приводит к гармонии тела, мозга и души, снятию стресса и активации центров удовольствия. Спокойная атмосфера обучения способствует улучшению физического самочувствия учащихся. Они с нетерпением ждут уроков, что усиливает ощущение успеха и прогресса.

Цели применения биоадекватных методик на уроках художественного труда:

- Создание комфортной и здоровьесберегающей образовательной среды: организация учебного пространства, освещения, температурного режима, использование природных материалов и т.д.
- Активизация познавательной деятельности

учащихся: использование разнообразных методов обучения, стимулирующих интерес к предмету, развитие творческого мышления и практических навыков.

• Индивидуализация образовательного процесса: учет индивидуальных особенностей учащихся, их способностей и темпа обучения, предоставление возможности выбора заданий и проектов.

• Формирование экологической культуры: воспитание бережного отношения к природе, обучение принципам устойчивого развития и экологически безопасным технологиям.

• Развитие эмоционального интеллекта: создание доброжелательной атмосферы на уроке, поддержка учащихся, поощрение сотрудничества и взаимопомощи.

Задачи применения биоадекватных методик на уроках художественного труда:

• Обеспечение эмоционального комфорта учащихся на уроке: использование методов релаксации, арт-терапии, музыкотерапии.

• Активизация мыслительной деятельности: использование проблемно-поисковых методов, проектной деятельности, исследовательских работ.

• Развитие практических навыков: организация мастер-классов, работа с различными материалами и инструментами, создание творческих проектов.

• Формирование экологической грамотности: изучение экологически чистых технологий, использование вторичных материалов, создание проектов по охране окружающей среды.

• Развитие коммуникативных навыков: работа в группах, обсуждение проектов, презентация результатов.

В данной статье рассматриваются педагогические технологии, такие как персонализированное обучение, обучение на основе проектов, развитие критического мышления в искусстве и формирование творческого потенциала учащихся. Опираясь на личный опыт и примеры из практики, я постараюсь показать, как эти технологии могут быть успешно интегрированы в учебный процесс.

1. Создайте комфортную среду для обучения.

Учащиеся должны чувствовать себя комфортно и спокойно в классе. Это означает создание физического пространства, которое является привлекательным и стимулирующим, а также установление отношений, которые являются поддерживающими и уважительными.

2. Используйте разнообразные методы обучения.

Люди учатся по-разному, поэтому важно использовать различные методы обучения, чтобы удовлетворить потребности всех учащихся. Это может включать в себя лекции, дискуссии, демонстрации, практические упражнения и проекты.

3. Поощряйте творчество и самовыражение.

Искусство – это способ для учащихся выразить себя и свои идеи. Важно создать среду, в которой учащиеся чувствуют себя комфортно, рискуя и экспериментируя.

4. Свяжите искусство с реальной жизнью.

Учащиеся с большей вероятностью будут заинтересованы в искусстве, если они увидят, как оно связано с их жизнью. Это может включать в себя изучение искусства разных культур или создание искусства, которое касается социальных проблем.

5. Обеспечьте конструктивную обратную связь.

Учащиеся должны получать регулярную обратную связь о своей работе. Эта обратная связь должна быть конкретной и полезной, и она должна быть сосредоточена на сильных сторонах учащегося, а также на областях, которые нуждаются в улучшении.

Персонализированное обучение предполагает адаптацию образовательного процесса к индивидуальным потребностям и интересам учащихся. В контексте художественного труда это может проявляться в выборе тематики проектов, материалов и техник, которые наиболее интересны и доступны каждому ученику. Исследования показывают, что персонализированный подход способствует повышению мотивации и вовлеченности учащихся (Tomlinson, 2014). Применение биоадекватных методик в персонализированном обучении включает использование природных материалов и экологически чистых технологий, что не только развивает творческие способности, но и формирует у учащихся экологическую сознательность. Например, работа с природными материалами (дерево, глина, текстиль) позволяет детям не только создавать уникальные произведения искусства, но и осознавать важность сохранения окружающей среды.

Проектное обучение является эффективным методом, который позволяет учащимся применять полученные знания на практике. В рамках уроков художественного труда проектная деятельность может включать создание коллективных и индивидуальных проектов, направленных на решение реальных задач. Например, учащиеся могут разработать и реализовать проект по созданию арт-объекта из вторичных материалов, что способствует развитию навыков работы в команде и критического мышления. Биоадекватные методики в проектном обучении могут включать использование местных ресурсов и традиционных технологий, что позволяет учащимся глубже понять культурные и исторические контексты, а также развить уважение к наследию своего региона.

Критическое мышление является важным компонентом художественного образования, позволяющим учащимся анализировать и оценивать произведения искусства, а также развивать собственный стиль и подход к творчеству. Внедрение биоадекватных методик в процесс обучения способствует формированию критического мышления, так как учащиеся учатся осмысленно выбирать материалы и техники, а также анализировать влияние своих решений на окружающую

среду. Методы, направленные на развитие критического мышления, могут включать обсуждение произведений искусства, анализ их содержания и формы, а также рефлексию над собственными работами. Это позволяет учащимся не только развивать художественные навыки, но и формировать осознанное отношение к своему творчеству и его последствиям.

Формирование творческого потенциала учащихся является одной из главных задач художественного образования. Биоадекватные методики, основанные на использовании природных материалов и экологически чистых технологий, способствуют развитию креативности и инновационного мышления. Учащиеся учатся находить нестандартные решения и использовать доступные ресурсы для реализации своих идей. Важным аспектом формирования творческого потенциала является создание поддерживающей и вдохновляющей образовательной среды. Педагоги должны поощрять эксперименты и риски в творчестве, что способствует развитию уверенности в своих силах и готовности к самовыражению (Robinson, 2011).

Применение биоадекватных методик на уроках художественного труда открывает новые горизонты для развития учащихся. Персонализированное обучение, проектная деятельность, критическое мышление и формирование творческого потенциала становятся основными компонентами успешного образовательного процесса. Внедрение этих подходов не только способствует развитию художественных навыков, но и формирует у учащихся экологическую сознательность и уважение к окружающему миру.

Литература

1. Томлинсон, К. А. (2014). «Дифференцированный подход в классе: удовлетворение потребностей всех учащихся.» ASCD.

4. Робинсон, К. (2011). «Вне нашего разума: учимся творить». Издательство Capstone.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ФОРМИРОВАНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Юрист Оксана Даниловна
учитель физической культуры
педагог – исследователь КГУ СШ № 3

Необходимым условием развития личности школьника является достаточная двигательная активность. Одной из характерных особенностей современного образа жизни школьников является сокращение объемов двигательной активности (гипокинезия) и мышечной работы (гиподинамия) в сочетании с нервно-психическими перегрузками. Малоподвижный образ жизни ведет к снижению работоспособности всего организма и особенно мозга: снижается внимание, ослабляется память, нарушается координация движений, увеличивается время мыслительных операций.

Тезис о приоритетности мероприятий, связанных с охраной здоровья ребенка, повышением его функциональных возможностей, уровнем физической и двигательной подготовленности, является ведущим во всех программах обучения и воспитания общеобразовательных учреждений. Из выше сказанного ясно, что двигательная активность – залог здоровья.

В ходе работы над темой были выявлены следующие противоречия:

- между распространенным малоподвижным образом жизни обучающихся и возросшими требованиями к укреплению и сохранению их здоровья;
- между пренебрежительным отношением отдельных школьников к занятиям физической культурой и необходимостью постоянного повышения уровня их двигательной активности;
- между распространением вредных привычек в ученической среде и современным курсом общества на здоровый образ жизни.

Анализ противоречий помогает сформулировать проблему:

совершенствование процесса преподавания физической культуры на основе формирования устойчивой потребности каждого школьника в двигательной активности.

Цель педагогического опыта – формирование личности каждого обучающегося, обладающей хорошим физическим здоровьем, способной адаптироваться к любым жизненным ситуациям, стремлением к постоянному самосовершенствованию.

Для решения поставленных задач осуществляю:

- мониторинг уровня физического развития и состояния здоровья школьников;
- совершенствую формы и методы проведения уроков и внеклассных мероприятий, средств материально-технической базы;
- применяю метод личностно-ориентированного подхода.

По результатам проведенного мониторинга выявлено, что на начало 2024-2005 учебного года

57% учащихся основной и средней школы отнесены к основной группе здоровья;

28% - к подготовительной;

7% - к специальной;

4% - освобождены от занятий физической культурой.

Таким образом, практически половина учащихся имеют как небольшие отклонения в здоровье и физическом развитии, так и серьезные заболевания, дающие полное освобождение от уроков физической культуры.

В динамике от 5-го класса к старшему звену (10-11 класс) распределение по группам здоровья изменяется следующим образом:

Ожидаемые результаты реализации поставленных задач:

1. Повышение уровня физического и психического здоровья через двигательную активность обучающихся.
2. Повышение уровня развития двигательных качеств школьника.
3. Обеспечение статистического учета, контроля и анализа здоровья учащихся, повышение работоспособности детей.

Решающая роль в формировании и реализации потребности детей в движении принадлежит школе, где под управлением преподавателя, осуществляется организованная двигательная активность в форме уроков физической культуры и внеурочной деятельности. В своей внеурочной деятельности постоянно ищем новые пути и формы проведения внеклассных мероприятий – «Веселые старты», «Папа, мама, я - спортивная семья!» При составлении плана - календаря физкультурно-массовой работы стремлюсь обеспечить единство учебной и внеклассной работы.

Теоретическая база проекта

	5 класс	10-11 класс
основная группа	62%	36%
подготовительная	28%	42%
специальная	5%	6%
освобождение	6%	16%

, что свидетельствует об ухудшении здоровья школьников, снижении уровня двигательной активности от младших классов к старшим.

В своей практической деятельности я использую следующие критерии и показатели:

Критерии	Показатели	Диагностический инструментарий
1.Сформированность двигательной активности обучающихся 5-11 кл.	1.1.Уровень развития физических качеств. 1.2.Сформированность техники движений. 1.3.Соответствие знаний требованиям государственного стандарта.	1.1.Система контрольных срезов, тестирование. 1.2.Наблюдения учителя. 1.3.Текущий опрос знаний, создание ситуации успеха
2.Ориентация обучающихся на здоровый образ жизни	2.1.Сформированность режима дня. 2.2.Сформированность двигательного режима. 2.3.Сформированность системы закаливания.	2.1.Анкетирование 2.2.Тестирование.

В поиске путей, форм и методов активизации процесса физического обучения, воспитания и оздоровления (повышения двигательной активности) школьников опираюсь на передовой опыт, предлагаемый на страницах журнала «Физическая культура в школе», газеты «Спорт в школе» новинки методической литературы. Важной проблемой в осуществлении физического воспитания является формирование мотива к занятиям физической культурой и спортом. В основном свою работу я строю на формировании мотивации обучения. Мотивы учения подразделяю на внешние, исходящие от учителя, родителей, класса, и внутренние, или истинные мотивы, имеющиеся у самого учения. Познавательный интерес, активность (интенсивность, прочность, сознательность, систематичность), самостоятельность – важные компоненты мотивации учения. Развитие ученика осуществляется не столько на основе знаний, умений и навыков, сколько по пути совершенствования личности, обучения ученика самостоятельно мыслить, принимать в жизни адекватные обстоятельствам решения. Эффективность процесса физического воспитания школьников определяется следующими обстоятельствами:

- спортивная и учебно-материальная база для занятий;
- врачебный контроль и санитарно-гигиеническое состояние мест занятий;
- учебная работа по физкультуре;
- физкультурно-оздоровительная работа в школе;
- внеклассная спортивно-массовая работа.

Для меня оптимальна технология физического воспитания школьников, направленная на формирование двигательного режима ученика и педагогическое поле моей деятельности, выглядит так:

- утренняя гимнастика;
- динамическая перемена;
- спортивный час;
- занятия в спортивных секциях;
- общеобразовательный урок физической культуры;
- физкультурно – оздоровительные и спортивно – массовые мероприятия.

Для обеспечения оздоровительно-образовательного пространства школьников осуществляю:

- непрерывное самообразование;
- совершенствование методического уровня;
- ведение мониторинга уровня физического развития обучающихся;
- связь с детско-юношескими спортивными клубами;

- связь с родителями;
- межпредметную связь;
- совместную работу с медицинским персоналом.

Педагогически продуманная технология физического воспитания, направленная на формирование двигательного режима школьников, приводит детей к определенному уровню физического развития, укреплению их здоровья, достижению спортивных результатов.

Считаю важнейшим условием работы четкое планирование учебного процесса. Стараюсь правильно и последовательно спланировать прохождение материала программы, исходя из воспитательных и дидактических задач, климатических условий, подготовленности учащихся, оснащенности учебно-воспитательной базы, личного опыта. Основные документы планирования я разрабатываю в соответствии с программным материалом, при этом стремлюсь к современным методикам оздоровительных систем. Структура поурочного планирования предусматривает следующие рубрики: конкретные учебные задачи урока; соответствующий материал, по теоретическим сведениям, навыкам и умениям, упражнения для развития двигательных качеств; дозировка; методические указания и соблюдение преемственности между предыдущим и последующим материалом.

Эффективность урока в первую очередь зависит от того, насколько я буду претворять намеченный план, применять наиболее рациональные формы организации учебного процесса и методические приемы, использовать имеющееся оборудование, инвентарь, технические средства обучения, учитывать специфику места проведения занятий. Для воспитания устойчивого интереса к занятиям физическими упражнениями важно, прежде всего, чтобы учащиеся понимали смысл и знание выполняемых заданий, нацеленных на улучшение их здоровья и физического развития, достижение высокого уровня физической подготовленности и личных количественных показателей. Воспитывая устойчивый интерес к урокам физической культуры, стараюсь осуществлять обучение так, чтобы школьники видели плоды своего учебного труда. Воспитанию интереса к урокам способствует нешаблонное проведение занятий, использование таких методических приемов, которые позволяют ученикам проявлять инициативу, творчество, активность, самостоятельность (из числа обучающихся, добившихся лучших результатов на уроках, комплектую сборные команды для участия в городских спортивно – массовых мероприятиях).

Важным условием в своей работе считаю доведение школьников до требуемой кондиции по формированию их двигательной активности в практической работе. Организация детей на участие в массовых спортивных соревнованиях совершенствует уровень моих организаторских умений, способность объединять детей и управлять большим количеством школьников в спортивном зале, за городом, на стадионе и так далее.

Список использованной литературы и интернет-ресурсы

1.http://wiki.iteach.ru/index.php/Обобщение_опыта_%22Двигательная активность%22
2. В.А. Сухомлинский «Павлышская средняя школа», М., 1969г.
3.http://bmsi.ru/doc/46c54b96-1fed-49a0-b28f- 6a441e-5a03bf
4.http://nsportal.ru/shkola/fizkultura-i-sport/library/library/vospitanie-dvigatelnoi-aktivnosti-i-samostoyatelnosti-shko

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

EFFECTIVE WRITING STRATEGIES FOR SECONDARY GRADES

Bauyrzhanov Bakytzhan Bauyrzhanuly
Teacher of
English
"JOS" Financial Lyceum, Almaty city
Contact: bauyrzhanovbakytzhan@gmail.com

Abstract:
Strong writing skills are crucial for students' academic and professional success during secondary education. This report provides a comprehensive overview of evidence-informed strategies and techniques to enhance writing proficiency among secondary grade students (grades 6-9). It outlines a set of instructional plans that address common writing challenges faced by students in these grades, such as limited vocabulary, weak argumentation skills, and poor planning and organization. The goal is to equip English language teachers with valuable insights and resources that can be effectively implemented in their classrooms to better engage students and cater to their diverse needs.

Introduction:
The ability to write effectively is a crucial skill that significantly impacts students' performance in external examinations and subsequent assessments, such as the IELTS. Despite its importance, numerous students encounter challenges in cultivating their writing abilities, which may negatively impact their academic and professional opportunities. According to the results of external summative assessments, the majority of students struggle with writing assignments, highlighting the need for targeted intervention and support. Esteemed educational researcher Dr. John Hattie (2009) accentuated the value of teaching writing strategies in his book "Visible Learning," asserting that explicit instruction of such strategies exerts a substantial positive influence on student achievement, with an effect size of 0.75. The development of written communication proficiency not only enriches the overall educational experience but also fosters students' creativity, critical thinking, and problem-solving capacities (Graham & Perin, 2007). The report will cover various aspects of writing instruction, including approaches to teaching different types of writing, techniques for improving students' writing skills, classroom activities that promote creativity and critical thinking, and strategies for providing constructive feedback and differentiating instruction to meet students' diverse needs. Additionally, the research will explore the integration of technology and digital tools into writing instruction, as well as ways to engage students in authentic writing experiences. Consequently, the integration of effective writing strategies in secondary education warrants further exploration.
The report will delve into multiple facets of writing instruction, addressing the following key aspects:
1. Approaches to teaching different types of writing:
2. Techniques for improving students' writing skills:
3. Classroom activities that promote creativity, critical thinking, and collaboration in writing:
4. Strategies for providing constructive feedback and differentiating instruction to meet students' diverse needs:
5. Integration of technology and digital tools into writing instruction:
6. Engaging students in authentic writing experiences:
By addressing these key aspects, the report aims to offer comprehensive guidance on effective writing instruction, providing English language teachers with valuable insights and resources that can be effectively implemented in their classrooms to better engage students and cater to their diverse needs.

Methodology
The research methodology adopted for this study consists of an extensive literature review that encompasses relevant research papers, articles, and books pertaining to writing instruction in secondary grades. A systematic approach is utilized for collecting and analyzing data, with a focus on pedagogical techniques, strategies, and interventions that demonstrate efficacy in enhancing students' writing abilities. The results are subsequently

synthesized in order to pinpoint the most promising strategies, as well as to assess their potential applicability within classroom environments.

The primary research questions formulated were as follows: (1) Which evidence-based strategies and techniques have been demonstrated to effectively enhance writing skills in secondary grade students? (2) What are the existing gaps in the current body of literature, and which areas necessitate further investigation? These research questions informed the direction of the literature review and enabled a comprehensive analysis of the relevant scholarly works.

II. Literature Review

A. Overview of research on writing instruction in secondary education

The significance of effective writing instruction in secondary education has been a focal point for numerous research studies. Scholars have endeavored to identify best practices and strategies to enhance students' writing abilities, which contribute to improved academic performance and superior preparation for higher education and professional careers. Pivotal research in this domain includes Graham and Perin's (2007) meta-analysis on writing instruction in middle and high schools, and Hillocks' (1986) influential review of research on written composition.

B. Key findings on effective writing strategies and techniques

The literature on writing instruction emphasizes several evidence-based strategies and techniques that have been demonstrated to improve students' writing skills:

1.Explicit instruction: Studies indicate that overtly teaching writing strategies, such as planning, revising, and editing, can result in considerable advancements in students' writing proficiency (Graham & Perin, 2007; Hattie, 2009).

2.Collaborative writing: Encouraging students to collaborate on writing tasks has been shown to foster creativity, critical thinking, and the development of interpersonal skills, resulting in enhanced writing outcomes (Graham & Perin, 2007).

3.Process writing approach: Focusing on the writing process, which includes brainstorming, drafting, revising, and editing, has been demonstrated to help students develop a more profound understanding of writing and refine their writing skills (Hillocks, 1986).

4.Scaffolding and differentiation: Offering tailored support to students based on their unique needs and capabilities has proven to be effective in improving writing skills across a diverse range of student populations (Graham & Perin, 2007).

5.Feedback and assessment: Research suggests that consistent, constructive feedback on students' writing, coupled with formative assessments, can aid students in honing their writing skills and fostering a growth mindset (Hattie, 2009).

C. Gaps in the literature and areas for future research

While the extant literature provides invaluable insights into effective writing instruction, several areas require additional exploration:

1.Technology integration: Given the rapid advancement of digital tools and technologies, research is necessary to investigate the efficacy of various tools and platforms in augmenting writing instruction and student engagement.

2.Culturally responsive pedagogy: As classrooms become increasingly diverse, research should explore how writing instruction can be adapted to meet the specific needs and cultural backgrounds of students from distinct ethnic and linguistic groups.

3.Longitudinal studies: More longitudinal research is needed to scrutinize the long-term impact of different writing strategies and techniques on students' writing abilities and academic success.

4.Teacher professional development: Research is required to examine the most effective ways to support teachers in incorporating evidence-based writing strategies and techniques into their classrooms.

By addressing these gaps in the literature, future research can contribute to further refining and enhancing our understanding of effective writing instruction in secondary education.

III. Approaches to Teaching Different Types of Writing

A. Narrative writing

Teaching storytelling techniques: To help students master narrative writing, teachers should introduce various storytelling techniques, such as the use of descriptive language, setting, character development, and dialogue. Encourage students to explore literary elements like plot, conflict, and resolution to create engaging and well-structured narratives. Classroom activities like storyboarding, role-playing, and analyzing mentor texts can provide students with hands-on practice and a deeper understanding of narrative techniques.

B. Persuasive writing

Developing argumentation skills:

Teaching persuasive writing requires cultivating students' argumentation skills. Start by introducing the fundamentals of a persuasive essay, such as crafting a strong thesis statement, presenting well-reasoned arguments, and supporting claims with evidence. Teach students to acknowledge opposing viewpoints and address counterarguments effectively. Engage students in debates, discussions, and persuasive essay writing activities to practice and refine their argumentation skills.

Introducing persuasive techniques and rhetorical devices:

Familiarize students with persuasive techniques like ethos, pathos, and logos, and rhetorical devices such as repetition, parallelism, and rhetorical questions.

C. Expository writing

Teaching research skills:

1.Expository writing demands students to conduct research and present factual information. Equip students with research skills such as identifying credible sources, note-tak-

ing, summarizing, and paraphrasing. Teach students how to avoid plagiarism by citing sources properly and incorporating their own analysis and interpretation of the information. Assign research projects and essays to provide students with opportunities to apply their research skills in practice.

2.Guiding students in organizing and presenting information:

To write effectively in an expository manner, students need to learn how to organize and present information coherently. Teach students the structure of expository essays, such as the introduction with a clear thesis statement, body paragraphs with topic sentences and supporting details, and a conclusion that summarizes the main points.

IV. Techniques for Improving Students' Writing Skills

This section outlines five key techniques for improving students' writing skills. Brainstorming encourages the generation of a wide range of ideas and thoughts, with the use of prompts, questions, or visual stimuli. Outlining allows for the organization of ideas and logical structure of writing, using headings, subheadings, and bullet points. Drafting involves transforming ideas and outlines into written text, focusing on the coherence and flow of writing. Revising is an ongoing process of reviewing and refining content, with an emphasis on clarity, effectiveness, and logical flow, and can be supported through peer review and self-assessment. Editing focuses on refining sentence structure, word choice, and correcting grammar, punctuation, and spelling errors, with the use of proofreading techniques, editing checklists, and peer editing sessions. These techniques can be applied in various classroom contexts to support students in developing their writing skills and enhancing their academic success.

V. Classroom Activities that Promote Creativity, Critical Thinking, and Collaboration

Incorporating classroom activities that promote creativity, critical thinking, and collaboration can enhance students' writing skills. Peer review sessions allow students to evaluate and provide feedback on their peers' work, promoting critical thinking and collaboration. Creative writing prompts can inspire students and stimulate their imagination, encouraging them to explore various perspectives and develop their creativity. Collaborative writing projects, such as group essays or class anthologies, foster teamwork and communication skills while allowing students to learn from one another. These activities provide students with opportunities to develop their writing skills while also promoting important interpersonal and problem-solving skills that are essential for success in the 21st century.

VI. Strategies for Providing Constructive Feedback and Differentiating Instruction

Providing constructive feedback and differentiating instruction are key strategies for supporting students' writing development. Formative assessment techniques such as in-class writing activities, exit tickets, or quick reflections can be used to evaluate students' understanding and progress. Personalized feedback should highlight strengths and offer specific guidance for improvement. Scaffolded instruction involves gradually reducing support as students become more proficient, with differentiation offered through graphic organizers, sentence starters, or guided writing activities. Emphasizing a growth mindset that values effort and learning from mistakes can help foster resilience and motivation. Constructive feedback should focus on actionable steps students can take to improve their writing skills, promoting self-efficacy. These strategies can help to create a supportive learning environment that nurtures students' writing skills and fosters their academic success.

VII. Integration of Technology and Digital Tools into Writing Instruction

To enhance students' writing skills, teachers can incorporate various technology-based tools and resources. Online writing platforms, such as Google Docs and Microsoft OneNote, allow for collaborative writing, peer editing, and real-time feedback. Grammar and spell-checking tools like Grammarly and Hemingway Editor can help students identify and correct errors, improving their proofreading and editing skills. Writing apps and games like Storybird, Write About, and NoRedInk offer interactive and gamified activities to make writing practice engaging and personalized, catering to students' individual needs and abilities. These technology-based resources can enhance the accessibility, engagement, and effectiveness of writing instruction in secondary grades, ultimately supporting students' writing development and academic success.

VIII. Engaging Students in Authentic Writing Experiences

A. Publishing student work: Provide opportunities for students to showcase their writing by publishing their work in school newsletters, magazines, blogs, or websites. Celebrating and sharing students' work helps build their confidence, motivation, and sense of ownership over their writing. It also exposes them to real-world writing scenarios and the experience of writing for an audience beyond the classroom.

B. Writing competitions: Encourage students to participate in writing competitions, such as essay contests, poetry slams, or short story competitions. These events can stimulate students' creativity, ambition, and motivation to improve their writing skills. Competitions also offer students the opportunity to receive external feedback and recognition for their work, which can further bolster their confidence and commitment to writing.

IX. Conclusion

A. Recap of key findings and recommendations: In conclusion, this report has provided an overview of effective writing strategies and techniques for secondary education, focusing on approaches to teaching different types of writing, techniques for improving students' writing skills, and

activities that promote creativity, critical thinking, and collaboration. Furthermore, the report has discussed strategies for providing constructive feedback, differentiating instruction, integrating technology, and engaging students in authentic writing experiences.

B. Importance of continued professional development for teachers: To ensure the successful implementation of these evidence-based writing strategies, it is crucial for teachers to engage in continuous professional development. By staying informed about the latest research, best practices, and technological advancements in writing instruction, teachers can better adapt their teaching methods to meet the diverse needs of their students and effectively support their writing development.

C. Call to action: Implementing effective writing strategies in secondary education: It is imperative that educators, school administrators, and policymakers prioritize the integration of effective writing strategies in secondary education. By doing so, they will contribute to the development of students' writing skills, which are crucial for their academic success, personal growth, and future career opportunities. Implementing these evidence-informed strategies and techniques will help create a supportive and engaging learning environment that fosters students' creativity, critical thinking, and problem-solving capacities, ultimately preparing them for the challenges of higher education and beyond.

References

1.Graham, S., & Perin, D. (2007). Writing Next: Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High Schools – A Report to Carnegie Corporation of New York. Alliance for Excellent Education. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED497886.pdf

2.Hattie, J. (2009). Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge.

3.Hillocks, G. (1986). Research on Written Composition: New Directions for Teaching. National Conference on Research in English.

4.National Council of Teachers of English (NCTE). (2016). NCTE Beliefs about the Teaching of Writing. Retrieved from https://ncte.org/statement/teaching-writing/

5.National Writing Project. (2013). College, Career, and Community Writers Program. Retrieved from https://www.nwp.org/cs/public/print/resource/3349

6.Stiggins, R. (2005). From Formative Assessment to Assessment for Learning: A Path to Success in Standards-Based Schools. Phi Delta Kappan, 87(4), 324-328.

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950х3510 пикселден (6х12 мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 ppi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса санда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950х3510 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 ppi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru